ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

4

SOSYAL YAYINLAR

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE
DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ 4
SOSYAL YAYINLAR

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

DÖRDÜNCÜ CİLT

Hazırlayanlar
Ataol Behramoğlu – Özdemir İnce

SOSYAL YAYINLAR
Babıali Caddesi No: 14
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 79 82 - 527 79 36

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ
Hazırlayanlar: Ataol Behramoğlu – Özdemir İnce
Yayımlayan: Sosyal Yayınlar/Dizgi: Cem Yayınevi
Baskı: Söğüt Ofset/Kapak: Erkal Yavi

YENİ BASIMA ÖNSÖZ

"Milliyet Sanat Dergisi"nin fasiküller halinde yayınladığı (daha sonra 2 ciltte kitap olarak basılan) "Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri" için Rusya, Macaristan, Yugoslavya bölümlerini hazırlamıştım. Büyük çoğunluğu kendi çevirilerimden oluşan Rusya bölümüne yazdığım önsöz Ekim 1977 tarihini taşıyor. Birkaç yıl sonra, 1980 başlarında bir dünya şiiri antolojisi hazırlamaya cesaret edebilişimi, sözünü ettiğim bu çeviri çalışmalarıma, bunun yanısıra da böylesine kapsamlı bir çalışmayı Özdemir İnce'yle üstlenmiş oluşuma borçluyum.

Bir dünya şiiri antolojisi derlemenin özel yaşamla ne gibi bir ilişkisi bulunabilir? Belki kişiliğimin bir özelliğinden, belki özel yaşamlarımızın (aynı zamanda hem kişisel hem toplumsal nedenlerle) bir türlü durulamayışından, yaptığım her şeyde özel yaşamımdan izler kalıyor. Eğer 1984 yılı sonlarında siyasal nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kalmasaydım, imzamı atacağım dünya şiiri antolojisi daha küçük oylumlu ve benim kişisel şiir zevkimi daha büyük ölçüde yansıtan bir derleme olacaktı. İlk basımı 1987'de Ankara'da yapılan dört ciltlik "Dünya Şiiri Antolojisi" ise, benim yokluğumda bu çalışmayı hemen hemen tek başına gerçekleştiren Özdemir İnce'nin akıl almaz çalışkanlığının ve böyle bir seçki için gerekli olan çok daha geniş açılı bakışının ürünüdür. Üzerinde adımın yazılı olduğu bu dört ciltlik büyük çalışma, 1987'de, o sırada sürgün yurdum olan Paris'te elime ulaştığında, bana bir bayram sevinci yaşatmıştı. Bunun için Özdemir İnce'ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bir kaç yıl önce yeni basım söz konusu olduğunda kolları sıvamak bu kez bana düştü... Dünya siyasal coğrafyasının değişen koşulla-

rına uygunlaştırmanın yanı sıra, ilk basımdaki eksiklerini gidererek antolojiyi daha da yetkinleştirmeye çalıştım. Başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere kitaba yeni bölümler eklendi. Giriş yazıları elden geçirilerek yeni bilgilerle zenginleştirildi. Kimi şiirler (çoğu kez sayısal denge bakımından) çıkarılırken, ilk basımdan sonraki yıllarda yapılmış kimi yeni çeviriler antolojiye girdi. Ve bu arada, ne kadar uzun olsalar da, benim özel sevgi duyduğum kimi şiirler ("Trans-Siberian Ekspresi..." B. Cendrars, "Fidel Castro Üstüne Korku Dolu Bin Sözcük" L. Ferlinghetti, vb.) böyle bir derlemenin dışında kalamazdı...

Yeni basımın bir başka özelliği, çok ünlü bazı şiirlerin ("Mirabeau Köprüsü" G. Apollinaire, Deniz Mezarlığı P Valery, "Mutlu Aşk Yoktur" L. Aragon, vb.), okura seçenek sunabilmek amacıyla bu basımda birden fazla çevirisine yer verilmesidir...Ülkemizde şiir çevirisinde uygulanan yöntemler, çeviri şiirlerin şiirimizin gelişimi ve yönlenişleri üzerindeki etkileri bir önsözün kapsamını fazlasıyla aşacak önemde konulardır Bir kaç şiirin farklı çevirilerinin bir arada gözden geçirilmeleri bile okura bu konularda ipuçları verebilir. Önsözümün sınırı içinde ben, şiir çevirisinin büyük önemini vurgulamak ve bu derlemede ürünleriyle yer alan şiir-dil-çeviri yaratıcılarına teşekkür etmekle yetiniyorum.

Teşekkür borçlu olduğumuz başkaca, kişiler bizi yeni bir basım için yüreklendiren dostumuz Mehmet Ali Uğur ve yayıncılığın güç koşullarında böylesine kapsamlı bir çalışmayı yayınlamayı üstlenen Sosyal Yayınlar'ın değerli sahip ve yönetmeni sayın Enver Aytekin'dir

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Mart 1997

ÖNSÖZ

Kolayca tahmin edebileceği gibi her antoloji, şu ya da bu ölçüde, derin kişisel ve öznel izler taşır. Hele bu antoloji bir ***Dünya Şiiri Antolojisi*** *ise sorumluluk katlanarak büyür. Hazırlayıcıların, yüzlerini görmedikleri şairlere, şairin yazdığı dille konuşan milyonlarca insana haksızlık etmemek için çok uyanık, titiz, önyargısız, açık ve nesnel olmaları gerekir; kendi kişiliklerini, kendi beğenilerini öne çıkarmadan seçim yapmak zorundadırlar.*

Elinizdeki antolojinin hazırlayıcılarının böyle bir anlayış ve bilinç içinde çalıştıklarını belirtmek isteriz.

Bu Antoloji'nin oluşumuyla ilgili olarak belirtmemiz gereken en önemli nokta şu: Doğal olarak, şimdiye kadar yayınlanmış şiir antolojilerinden, kitaplardan, dergi ve gazetelerde kalmış şiir yayınlarından yararlanmak, ama bununla yetinmemek, dünya şiir haritasını bütünlemek için yeni çevirilerle eksikleri tamamlamak; bir dili, bir ülkeyi, bir halkı en iyi temsil edebilecek, ama türlü nedenlerle şimdiye kadar dilimize çevrilmemiş olan şairere öncelik vermek.

Bu amaca ulaşmak için dilimizin en iyi şiir çevirmenlerine –büyük bir çoğunluğu aynı zamanda şair olan şiir çevirmenlerine– başvurduk, ellerinde bulunan yayımlanmamış çeviri şiirleri istedik. Bütün arkadaşlarımız, bu önerimizi, yücegönüllü ve cömert bir ilgiyle karşıladılar. Bununla da yetinmedik, çevrilmesi gerekli şair ve şiirleri ya kendimiz çevirdik ya da çok yetenekli genç arkadaşlarımıza çevirttik.

Elinizdeki ***Dünya Şiiri Antolojisi****'nde 95 ülkeden 850 dolayında şair yer alıyor. Bu 850 şairin yarıya yakını ülkemiz okurlarıyla ilk kez bu antolojide tanışacaklar.*

Hazırlık çalışmaları döneminde, ülkemizdeki şiir çevrisi çalışmalarının 70'li yıllardan bu yana Üçüncü Dünya Ülkelerine doğru

kaydığını gördük. Bunun sonucu olarak Afrika ülkelerinin, Arap ülkelerinin şiirleri Antolojimizde layık oldukları yeri aldılar. Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden şimdiye kadar yalnızca Rus şiiri derlemelerinde yer alıyordu, bu eksikliği önemli ölçüde giderdiğimizi sanıyoruz: Kırgızistan ve Tacikistan dışında, öteki cumhuriyetlerin şiirlerini tanımak olanağı bulacaksınız.

Şimdiye kadar antolojilerde yer alan ülkelerin şiirlerine de aynı anlayış içinde yaklaştık. Bunun sonucu olarak Danimarka, Romanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Belçika, Hollanda, İspanya, İsrail ve Avustralya şiiri bölümleri doyurucu bir düzeye ulaştılar. Bunların dışında, İsviçre, İzlanda, Yeni Zelanda, Pakistan, Arnavutluk, Bangladeş, Kıbrıs Türk ve Rum şiirleri de ilk kez bir antolojide yer alıyor.

Bütün bunlara karşın Antolojimiz henüz eksiksiz sayılamaz. Başta Moğolistan, Afganistan, Endonezya, Tayland olmak üzere Asya ülkelerinden bazıları, kaynak yoksunluğu nedeniyle, yer alamıyor derlememizde. Bazı ülkeler de kaynak yetersizliği yüzünden, yeterince temsil edilemiyor. Bu eksiklikleri önümüzdeki yıllarda gidereceğimizi ve derlememizi geliştireceğimizi umuyoruz.

Yıllar yılı yaptıkları değerli ve yetkin çeviri çalışmalarıyla ve yorulmaz emeklerinin büyük birikimiyle bizi böyle bir çalışmaya yüreklendiren, ayrıca özel ilgilerini esirgemeyen, cömert ve değerli şair ve çevirmenlere, bu antoloji için yeni ve özel çeviriler yapan arkadaşlarımıza en derin saygı ve teşekkürü borç biliriz.

Özdemir İNCE
Ankara, 7.4.1984

MACARİSTAN

Sandor Petöfi 418
Endre Ady 421
Gyula Juhasz 423
Lajos Âprili 423
Lajos Kassak 424
Milan Füst 427
Sandor Forbath 429
Jösef Erdélyi 430
Jòsef Fodor 430
Gyula İllyès 431
Attila Jozsef 438
Zoltan Zelk 441
Miklos Radnoti 442
György Ronay 444
Sandor Wöeres 445
Laszlo Benjamin 446
György Somlyo 448
Janos Pilinszky 449
Sandor Rakos 450
Agnes Nemes Nagy 452
Peter Kuczka 455
Laszlo Nagy 456
İmre Takacs 457

Ferenc Juhasz 458
György Timar 459
Gabor Garai 460
Sandor Csoori 462
Mihaly Ladany 463
Anna Pardi 465

MOLDAVYA

Andrei Lupan 466
Grigore Vieru 467

NORVEÇ

Knut Hamsun 469
Sigbjörn Obstfelder 470
Olaf Bull 471
Gunnar Reiss - Andersen 472
Astrid Tollefsen 472
Johannes Ur Kötlum 474
Rudolf Nilsen 475
Nordahl Grieg 475
İnger Hagerup 478
Magli Elster 479
Marta Takvam 480

ÖZBEKİSTAN

Sabır Abdullah 481
Yusuf Şamansurov 484

PAKİSTAN

Muhammet İkbal 485
Faiz Ahmed Faiz 486
Daud Kamal 488
Agha Shahid Ali 489

POLONYA

Adam Mickiewicz 493
Yaroslaw Ivaszkiewicz 494
Adam Vazyk 495
Juliusz Zulawski 496
Czeslaw Milosz 497
Pawel Hertz 501
Tadeusz Rozewicz 502
Artur Miedzyrzecki 504
Miron Bialoszewski 506
Wislawa Szymborska 506
Zbigniew Herbert 510
Jeny Picowski 510
Leszek Elektrowicz 511
Adam Czerniawski 511
Stanislaw Grochowiak 512

PORTEKİZ

Fernando Pessoa 517
Jose Gomes Ferreira 519
Miguel Torga 521
Adolfo Casais Monteiro 522

Sophia De Mello Breyner Andresen 524
Jorge De Sena 525
Carlos De Oliveira 527
Egito Gonçalves 528
Eugenio De Andrade 530
Alexandre O'neill 532
Antonio Ramos Rosa 533
Antonio Maria Lisboa 535
Ana Hatheryl 536
Alberto De Lacerda 537
Herberto Helder 539
Melo E. Castro 540
Luiza Neto Jorge 542

ROMANYA

Mihail Eminescu 545
George Cosbuc 546
Tudor Arghezi 550
George Bacovia 553
Gheorghe Topiceanu 554
Zaharia Stancu 555
Mihai Beniuc 558
Eugen Jebeleanu 559
Maria Banus 560
Gellu Naum 561
Isanos 563
Nina Cassian 564
Alexandru Andritoiu 565
Tiberiu Utan 566
Aurel Rau 567
Nichita Stanescu 569
Nikolea Labis 570
Marin Sorescu 571
Nicolae Dragoş 575
Cesar Baltag 576
Ana Blandaina 576
Gabriela Melinescu 578
İon Alexandru 578
Adrian Paunescu 579

RUSYA

Aleksandr Puşkin 581
Mihail Lermontov 584
Nikolay Nekrasov 587
Fyodor Sologub 589
Vyaçeslav İvanov 590
Konstantin Balmont 590
İvan Bunin 591
Valeri Bryusov 591
Mihail Kuzmin 592
Aleksandr Blok 593
Andre Beliy 595
Velimir Hlebnikov 596
Nikolay Gumilyov 597
Nikolay Klyuyev 597
Anna Ahmatova 598
Boris Pasternak 600
Vera İnber 602
İlya Ehrenburg 603
Osip Mandelştam 604
Marina Tsvetayeva 606

Vladimir Mayakovski 607
Sergey Yesenin 613
Nikolay Tihonov 617
Aleksey Surkov 618
Mihail İsakovski 618
Nikolay Zabolotski 619
Mihail Svetlov 621
Leonid Martinov 624
Arseni Tarkovski 625
Aleksandr Tvardovski 625
Aleksandr Yaşin 629
Konstantin Simonov 630
Boris Slutski 631
Yevgeni Vinokurov 632
Yevgeni Yevtuşenko 633
Andrey Voznesenski 639
Nikolay Rubtsov 644
Aleksandr Kuşner 644
Victor Sosnora 645
Bella Ahmadulina 646
Yunna Morits 647
İosif Brodski 648

TATARİSTAN

Musa Calil 650

TÜRKMENİSTAN

Memet Seyidov 651
Kurbannazar Azizov 652

UKRAYNA

Pavlo Tıyçina 653
Vasil Mısik 654
Platon Voronko 654
Vitali Korotiç 655

VİETNAM

Ho-Chi Minh 657
Tu Mo 660
Van Dai 662
Le Duk Tho 663
Luu Tiong Lu 665
Ksuan Dieu 665
Nguyen Binh 667
Huy Kan 668
Nguyen Ksu An Sanh 669
To Hu 670
Şe Lan Vien 673
Anh Tho 675
Te Hanh 677
Nguyen Dinh Thi 678
Hoang Trung Thong 679
Tran Huu Thung 681
Thich Nhat Hanh 683
Ksuan Hoang 684
Thu Bon 689

YENİ ZELANDA

Charles Brasch 687

Lauris Edmond 689
James K. Baxter 690
Rachel Macalpine 690
Michael Jackson 692
Elisabeth Smither 693
BM Manhire 694
Tony Beyer 694
Olla McQueen 695

YUGOSLAVYA

Aleksa Santiç 697
Vladimir Nazor 697
Oton Jupançiç 698
Miroslav Krleja 699
Desenka Maksimoviç 701
Radovan Zogoviç 703
Koço Ratsin 704
Oscar Daviço 705
Duşan Kostiç 707
Blaje Koneski 708
Vesna Parun 709
Vasko Popa 710
İvan Minyati 713
Mira Aleçkoviç 714
Branko V. Radiçeviç 715
Mikal Babinka 717
Miograd Pavloviç 718
Stevan Raiçkoviç 719
Mateya Matevski 721
Necati Zekeriya 722
İzzet Sarayliç 722
İvan Laliç 724
Dara Sekuliç 725
İlhami Emin 726
Vlado Uroseviç 727
Rade Zlatanoviç 728
Radovan Pavlovski 729
Velimir Miloşeviç 730
Pero Zubaç 732

YUNANİSTAN

Dionisios Solomos 733
Kostis Palamas 735
Konstantinos Kavafis 736
Angeleos Sikelianos 740
Kostas Varnalis 742
Yorgo Seferis 744
Zoe Karelli 748
Yannis Ritsos 750
Odisseus Elitis 755
Nikiforos Vrettakos 758

MACARİSTAN

Çağdaş Macar şiirinin kaynağında, XIX. yüzyıl devrimci Macar şairi Sandor Petöfi'nin yaratıcılığı büyük bir yer tutar.

Petöfi'nin yaratıcılığında doruğuna ulaşan siyasal savaş şiiri geleneği, Macaristan'da, XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'na ve Avusturya'ya karşı savaşlar sırasında doğdu. Bu dönemde, aralarından soylulardan, din adamlarından, yoksul köylülere kadar toplumun çeşitli kesimlerinden kimselerin yer aldığı şairler, Macar folklor geleneklerinden yararlanarak savaş ve direniş türküleri yazdılar. Bu savaş türküleri, yüzyıl sonra, Sandor Petöfi'nin yaratıcılığını hazırladı.

XX. yüzyılda Macar şiiri, Endre Ady'nin (1877-1919) yaratıcılığıyla yeni bir atılım kazanmıştır.

Endre Ady'nin öncülüğündeki hareket içinde Gyula Juhazs'ın (1883-1937) adını ayrıca anmak gerekir.

Endre Ady'nin öncülüğündeki devrimci, demokrat şiir hareketinin yanı sıra, XX. yüzyıl başlarında, Macar şiirinde fütürist ve dışavurumcu akımların da etkisi görülür.

Macar şiirinin en büyük adlarından biri olan Attila Jozsef (1905-1937), büyük ölçüde Petöfi ve Ady geleneklerinden kaynaklanan, belli ölçülerde yeni biçim ve yöntem arayışlarından esinlenen şiirlerinde toplumsal baskıya karşı çıkmış, bireysel ve toplumsal gerçekliği, kendi yaşamının ve yaşadığı toplumsal kesitin canlı dokusuyla örerek alabildiğine gergin ve etkileyici bir şiirsel bireşime ulaşabilmiştir. Attila Jozsef in şiiri günümüz Macar şiirini besleyen kaynakların en önemlisidir.

Çağdaş Macar şiirinde çağımızın bir geçiş dönemi olduğu, insanlığın tarihsel bir dönüşüm karşısında bulunduğu düşüncesi çok gelişmiş durumdadır. Macar şairlerinin çoğunluğu aşağı-yukarı şu görüş birliğine varmış gibidir: Değişen dünya olgularını ileri dünya görüşü açısından değerlendirmek, kişisel sorunları, mutsuzluk ve mutluluğu bütünsel görüş açısından irdelemek, tarihin hareketini yansıtmak, felsefel kategoriler uyarınca düşünmek, ulusal ve uluslararası bütünselliği yaratmak.

Bu genel tanımlar ışığında, günümüz Macar şiirinin belli başlı temsilcileri üzerinde durursak: Gyula İllyes'in, Laszlo Benjamin'in, Zoltan Zelk'in, Ferenc Juhasz'ın adlarını anabiliriz.

TUTUCULARA

Düşmana savaş açtık biz
Ve atıldık yiğitçe ileri
Tutucular! Geride bir yerdeydiniz
Savaş ağırlıklarının sürüklendiği.
Gölgesi yürüyüş kollarının
O kof vücutlarınıza düşüyordu
Güneşin kavurduğu saatlerde
Bu gölgeler sizi serinletiyordu.

Savaş başladığı anda da
Kendi kendinizle tutarlı kaldınız.
Engel olmak için çarpışmaya
Paçalarımıza sarıldınız
"Geriye! Geriye!" diye haykırarak
Yükselttiniz korkak bir uluma
"Ateş etmeyin! Ateş etmeyin!
Dayanamıyoruz barut kokusuna."

"Geriye! Geriye zaman var daha
Başka çıkış yolları da var
Evlere dönelim bir an önce
Ne güzel çıtırdar şimdi soba!
Kırbaçla dövsünler bizi ne çıkar
Kellemiz yerinde kalsın da
Evlere dönelim, evlere dönelim
Kırbaç kılıca yeğdir ne de olsa!"

İşte tam böyle bir savaş türküsü
Zırlayıp duruyordunuz gerilerde.
Tanrı yardım etti de bu savaş
Sonuçlandı büyük bir zaferle.
O zaman nadide bir kuş sürüsü
Olup yükseldiniz başımızın üstünde
Ve bu baykuşlar, sizler yani
Başladınız zafer marşını öttürmeye.

Ah eğer susmanız zorsa bu denli
Yavaş ötemez misiniz biraz daha
İnanın daha çok saygı duyarız-
Size o zaman... Nedir bu yaygara?
O ikiyüzlü, hain coşkunuzla
Kendinizi aldatıyorsunuz ancak:
Zaferle biten her savaş sonunda
Bizi aldatabileceğinizi sanarak!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞİİR

Hiç bilmezler kadrini senin, ey kutsal şiir!
Soysuzlaştıralım şunu, derler,
alırlar ayaklar altına seni,
bir güzel çiğnerler.
Kulak ver şu imansız papazların çığlıklarına:
Yokmuş farkın bir beyzadenin salonundan.
yaldızlı, göz kamaştıran, baktıkça bakılan.
Ama o salona kimler girer?
Yalnız cilalı ayakkabısı olan.
Yalancı dudaklar, susun!
Kesin sesinizi, yalancı peygamberler!
Şiir hiç de bir salon değil,
kibar takımının çene çalmaya geldiği.
Bütün insanlara açık bir kapı.
Yani, kutsal bir tapınak,
yalınayakların da girebileceği.

Türkçesi: A. Kadir - Şerif Hulusi

BİR DÜŞÜNCE BENİ ÜZÜYOR

Bir düşünce bana acı veriyor:
Yatakta, yastıkların arasında ölmek,
Gizli bir böcek dişinin kemirdiği
Bir çiçek gibi yavaş yavaş solmak...
Boş bir odada bırakılmış
Bir mum gibi sessiz sedasız sönmek...
Böyle bir ölüm verme Tanrım
Bana böyle bir ölüm verme!
Yıldırımın vurup geçtiği.
Ya da fırtınanın kökünden söktüğü
Bir ağaç olayım.
Yeri göğü sarsan gök gürültüsünün
Tepeden vadiye yuvarladığı bir kaya olayım...
Bir gün bütün köle uluslar
Boyunduruktan usanarak ortaya atılınca,
Kızarmış yüzlerle, al bayraklarla,
Bayraklarında "kutsal dünya özgürlüğü" parolasıyla:
Bu parolayı haykırsınlar,
Haykırsınlar Doğudan Batıya kadar.
Baskı onlarla çarpışsın
İşte ben orada öleyim,
O savaş alanında.
Genç kanım yüreğimden orda aksın.
Dudaklarımda sevinç dolu son sözüm çınlarken
Onu çelik şakırtıları
Boru sesleri, top gürültüleri yutsun.
Soluyan küheylanlar kazanılmış zafere doğru dört nala koşarak
Cesedimi çiğneyip geçsinler.
İşte beni orda bıraksınlar, çiğneneyim.
Dağılmış kemiklerimi orda bir araya toplasınlar...
Yarın büyük gömme töreni günü gelince,
Orda görkemli ve büyük yas müziği ile
Kara tüllere sarılı bayraklarla
Kahramanları ortak bir mezara koysunlar;
Onlar ki ey dünya özgürlüğü, senin uğrunda öldüler.

Türkçesi: Sami N. Özerdim

HALK

Bir eliyle sarılmış sabana
Öbür eliyle kılıç tutmakta.
Böyle görülür uysal halk karşıdan
Durmadan alın teri dökmesi bundan
Ve bulanması al kanlara.

Gereksinimleri o denli az ki
Bunca alınteri doğrusu boşuna!
Yiyeceğini ve giyeceğini
Çalışmasa da verir belki
Kendisine Toprak Ana.

Düşman geldiğinde can veren hep o
Kılıç sallayan hep o, bakın.
Niçin? Hep yurdu savunmak için mi?
Hakkı olduğu yeri yurt bilir ancak kişi
Hiçbir hakkı yok olsa bu halkın!

Türkçesi: Tahsin Saraç

Endre Ady (1877 - 1919)

ÜÇ DAMLA GÖZYAŞI

Bir sonbahar öğlesinde, bir sonbahar öğlesinde
Ah, ne de güç
Gülüp geçmek genç kızlara.

Bir sonbahar akşamında, bir sonbahar akşamında
Ah, ne de güç
Durup bakmak yıldızlara.

Bir sonbahar öğlesinde, bir sonbahar akşamında
Ah, ne kolay.
Ağlaya ağlaya yere kapanmak!

Türkçesi: Sami N. Özerdim

YARIDA KALAN

Ah o yarıda kalan öpüşlerin ateşi,
Kalplerimizi yakan.
O serin akşamlarda koşan deli gibi
Mahvoluruz ağlamaktan,
Bulamayız o yeri.

Kaç kere yarım kaldı. Kaç kere.. sarmaş dolaş,
Ben râşeler içinde.
Arzu içinde yanan dudaklarımda telâş,
Seninkilerde telâş...
Olmayacak bugün de.

Bir tek defa öpüşsek şöyle bir kana kana
Rahat ölebiliriz.
Ateş çağırıyor bak, gitmek lâzım o yana.
Neden daha acaba biz
Vakit geçirmekteyiz?

Türkçesi: Orhan Veli

PARİS'TEN GEÇTİ SONBAHAR

Dün, sessizce geçip gitti Paris'ten sonbahar.
Saint - Michel'e bir sokağı iniyordu
Yürüyordu sıcaktan uyuklayan ağaçların altında.
Kararlı, bana doğru geliyordu.

Ağır adımlarla yaklaşıyordum Seine nehrine.
İçimde ölmüş ormanların ateşi şarkı söylüyordu.
Garip bir şarkı, acımasız, kan rengi
Bana kendi ölümümden söz ediyordu.

Yanıma geldi sonbahar. Bir şeyler söyledi kulağıma
Saint Michel Bulvarı korkudan tirtir titriyordu
Ve yol boyunca şen şakrak yapraklar
Neşe içinde dans ediyordu.

Bir an sürdü. Umursamadı yaz, tınmadı bile.
Ve güz gülerek ayrıldı Paris'ten ruh gibi bir anda.
Geçip gitti. Ama bilen kimse yok olan biteni
O ağır ağaçların altında benden başka.

Türkçesi: Özdemir İnce

Gyula Juhasz (1883 -1937)

NASILDI

Sarışınlığı nasıldı; bilmiyorum artık?
Ama, bildiğim şu: kırlar da sarışındır.
Sararan yaz zengin başaklarla geldiğinde
Bu sarışınlıkta yeniden onu buluyorum.

Gözlerinin mavisi nasıldı; bilmiyorum artık?
Ama, güzle birlikte gökler açıldığında
Eylülün o baygın ayrılışında
Gözlerinin rengine yeniden dalıyorum.

Sesinin ipeği nasıldı; artık bunu da bilmiyorum?
Ama, baharın başında çayır iç çekerken
Öyle sanıyorum ki Anna'nın sıcak sözleri
Gök kadar uzak bir bahardan bana sesleniyor.

Türkçesi: Sami N. Özerdim

Lajos Âprili (1887 -1967)

GECE MÜZİĞİ

Ah! Fırtına ne güzel! Hızla dolandı gecenin ortasında ilkin uykulu vadide, taşıyıp dağların serinliğini.
Sarstı yeri göğü küstahça, taşkın bir çatırtıyla, kuru yıldırımlarla örülmüştü alevden kamçısı.
Kaldırdı yataklardan, uyandırdı sıcaktan bitkin köyleri, gördüm pencereden, yanıyordu çayırda bırakılmış ot yığını
Hırçın ufuktan kıpkızıl bir parça koparılmıştı geceden ve keskin bir biçimde belirdi ürkek karaağacın koyu görüntüsü karanlıkta

Gökgürültüsü yoruluyordu ve o zaman dibi delindi göğün,
alevler söndü ve yeniden karanlığın saltanatı başladı çevrede
Birden çıldırdı sanki yağmur olukları, anımsıyorum,
Hindistan'da böyle olurdu sağanaklar
Bir çınıltı dolaştı ağaçlarda, kıvrak damlalar akın akın
zıplıyordu çalıların sırtında, otların hıçkırığı duyuluyordu
Çayırlar göklerin cömert nemini içiyordu kuraklıktan sonra,
içkiye hasret kalmış ayyaş nasıl dayarsa şarap dolusu
testiyi dudaklarına
Ve ulu ağacın titremesini duydum benliğimde, tüm köklerimle
sarhoş özsuyunu toprağın emiyordum
Ve her bir yaprağımla, kendimden geçmiş, bağırıyordum
coşkuyla:
Ah! Fırtına ne güzel! Yaşam nasıl da başdöndürücü!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Lajos Kassak (1887 -1967)

İLKBAHARDA HAYKIRIŞ

Bir çift söz konuşabileceğim kim var, kime vereyim yarısını
ekmeğimin?
Kiminle paylaşayım sadık sazımı
Yıllardır pekiştirdiğim, bilediğim?
Acı var bu sözlerde, acı ve kaygılı bir sancı
Ve onlara karşılık verecek bir kardeşe rastlamadım daha
Yalın ve bilgece sözcüklerle.

Çarpışmadayız, savaştayız, dinliyorum çevremi - yazık!
Ölüler görüyorum her yanda, vadilerde, yamaçlarında tepelerin.
Aydınlık bir bakış, bir sevinç çığlığı bilinmiyor burada

Bir akşamüstü, açıldım sandalla, ağımı atmak için;
Balık avlıyordum - cesetler çıkardım sudan:
Genç bir kız, rahminde doğmamış çocuğuyla ve bir delikanlı
Yüreğinde bir mutfak bıçağı paslanan.
İşte onlar, yeni kuşak, diye düşündüm ve ısıtmayı denedim
onları kollarımda
Fakat sessizce uyuyorlardı, bulutsuz, yıldızlı göğün altında.

Zaman aşağıladı bizi, yer kaydı ayaklarımızın altından
Fakat, haykırıyorum: eğer yoksa sazımızla çalacak bir şey
yukarı kaldıralım kaslarla kaplı kollarımızı, bir adalet aracı gibi!
Yaşamımız adına! Acı çeken kardeşlerimizin yaşamları adına!

Kırbaçlananların kemikleri çelikten olmalıdır
canlı canlı gömülenler dirilmelidir, ölüler içinden hatta.
Kardeşler, diplerden yüze doğru yükselmenin zamanıdır
madenlerin derinliklerinden, kapanmış fabrikaların yıkıntılarından.

Ekmeğimizin taş gibi kaskatı ve gecelerimizin uykusuz olduğu
bu acı günlerde artık kendi kendimize hizmet etmenin zamanıdır.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BİR ÇEMBER İÇİNDE

İşte yetmiş iki yaşındayım
Yazgısını düşünün ki bir taşra delikanlısının
Silkinip şöyle bir, çıkmıştı dünyaya.
Görünen ve görünmeyen olguların
Bulmak ve kavramak için uyumunu.
Çünkü her şey bir tuhaf geliyordu ona.

Yürüyerek, yaylıda, trende ya da
Gidiyordum amaca doğru.
Bilmiyordum kendim de
Onun ne olduğunu.
Karşıma çıkan her şeyi
Yığıyordum omzumdaki torbaya:
Göğü ve toprağı, hışırtısını rüzgârın
Şiir dizelerini, açlıktan bayılmaları,
Bakışlarındaki parıltıyı sevdiğim kadınların.

Ve işte yetmiş iki yaşındayım.
Nasıldıysam öyleyim şimdi de.
Hiçbir şey doyundurmuyor beni

Her şey bir tuhaf yine.
Demek bitmemiş daha göreceklerim
Fakat sıçramıyorum artık şuraya buraya
Bir karış dışarda dilim.
Oturmuşum kapalı pencerenin arkasına
Biraz yorgun hissediyorum kendimi;
Ve sigara içerek üst üste
Bir kız anımsıyorum çocukluğumdan
Yabani erik ağacının altına oturmuş
Mavi çiçekler işleyen
Beyaz ketenden masa örtüsüne.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GECEYE AÇILMIŞ PENCERE

Kara bir karga gibi bu gece
Kara bir karga gibi bu gece
Nerde kaldı dikişçi küçük kız
Nerde sabahların horozu

Öt horozcuk öt artık
Bitsin sessizliğin korkusu
Bitsin sessizliğin korkusu
Nerde kaldı dikişçi küçük kız
Nerde uçuşuyor kısa etekleri

Kara bir karga gibi bu gece
Kara bir karga gibi bu gece
Nerelere gideyim nerelere
Seni bulmak için sabahtan önce

Kara bir karga gibi gece.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Milan Füst (1887-1967)

BİR ŞEYİN
BELİRMESİNİ
BEKLİYORUM

(Ve yürüdükleri zaman kanatlarının gürültüsünü duydum.- Hezekiel 24)

Melekler kederli. Görmez misin ellerindeki kılıcı?
Şimşekler salarken onlar ışığın içine
uçarlar ışıltılı kara lekeleri üzerinden güneşin,
ve güneş açılıverir önlerinde, çünkü onlar ellerinde kılıçla uçmaktalar.
Melekler kaparlar zavallı gözlerini ve bağırırlar yukardaki ışınlara
"Ulu tanrı! Ulu tanrı! ulu tanrı!"
Ve ışınlar meleklerin önünde kalkarlar şaha.- Öyle ya.
Ve güneşle ay küçük köpekler gibi büzülürler yanında onların.
Ve yıldızlar dağılırlar çil yavrusu gibi
ve aşırı bir alçak gönüllükle patlayıp o saat sönüverirler.

Gene de bu melekler ne kadar kederliler. Geçtiler kemiklerin içinden kemik tarlası üzerinde uçarlarken.
Ve bu kemikler de kederliydiler, sularda boğulmuşlar, ateşte yakılmışlardı bu kemikler,
o kadar yanmışlardı ki bir beyazlık kalmıştı tarlalarda kala kala.
Kemik tarlası üzerinde, diyorum. Orada bile yankı yaptı meleklerin çığlığı
Karşılık vermediler miydi tarladaki bu kemikler de "ulu tanrı! Ulu tanrı! Ulu tanrı!" diye onlara. Öyle ya.
Oysa sular boğmamış mıydı bu kemikleri, ateş yakmamış mıydı bu kemikleri?
Çürük evlerinde bıraktıkları çocukları tütüyordu gözlerinde bu kemiklerin gene de.

Ah! Düşünce o kadar büyük mü gerçekten, söyle bana
Vladimir İliç, o kadar büyük mü gerçekten?
Geçecek kadar hayatın ve ölümün üzerinden, kemiklerin içinden
geçecek kadar,
ve hiç var olmayan bir şey kalacak kadar iliklerde?
Söyle bana, madem tanrı üç kere ulu, öyleyse uludur onun adı,
bütün varlıklar üzgünken bile, kederliyken bile, bunu iliklerinde
duyar,
dahası var, en acı umutsuzluklar içinde öfkeliyken bile
iliklerinde duyar bunu,
düşünmesi bile insanı ürpertir ama sen gene de söyle bana,
böyle içten bağlılığı varlıklara kim öğreten?
Ah! Yumuşacık bir yürek var sende ve de korkunç bir yürek,
söyle öyleyse, Düşünce nedir biliyordun sen çünkü,
biliyordun, Düşünce kan dökücü, Düşünce iyilik, ama iyiliği
istediği için kan dökücü,
insanoğlunun ilk günahıyla lekelerini yenen güneş gibi
savaşmak zorunda olduğu için kan dökücü,
karanlıklar taşıyan her çağın içine sinmiş kötülüklerle savaşmak
zorunda olduğu için kan dökücü.
Sen ki o kadar iyisin, cezalandırdın gene de - oysa iyilik isteği de
dağlar gibi büyüktü sende,
ve işte öylesine büyük oldu, dağın tepesine çöken bulut gibi
öylesine büyük senin alnına inen keder ve karanlık.
Ey Vladimir İliç, yardım edebilir misin insanoğluna? Boşuna
bunu sana sormam.
Karanlık daha karanlık olur yeni bir çağın eşiğinde, geceler daha
derin.
Ben bu dünyanın vadilerinde hiçbir karşılık duymam.
Boşuna otururum burada ve beklerim görünmesini bir şeyin ne
zamandır, ama hiçbir şey kıpırdamaz.
Sadece resmin başını eğer ve kederli gözlerin bir şeyler söylemek
ister arada bir.
Bir de senin dev gibi eserin.

Türkçesi: A. Kadir - Mahir Şaul

Sandor Forbath (1890-1964)

YALNIZ

Küçük odada üç kişi vardık;
Ben, geceyarısı bir de sessizlik.
Üçümüz de candan arkadaştık.
Kurt yemiş, aşınmış, köhne odamda
Üst katta, bir tavan arasındaydık,
Ben, geceyarısı bir de sessizlik.

Çabucak ayrıldı geceyarısı,
Yavaşça, geldiği gibi çekildi.
Biz ikimiz kaldık, iki yakın dost.
Sevinçle kederle, ben ve sessizlik.

Sessizlik, hafif bir kadın örneği,
Dizime oturdu ve beni sardı
Öpüşü kanımı dondurdu sanki
Vücudumu baştanbaşa ürpertti.
Bağırarak ağlamaya başladım.

Arkamda çatlayıp gıcırdadılar
Köhnemiş eşya.
Ve tembel sessizlik kahkahalarla
Çekildi gitti...
Tavan arasında kaldım yapayalnız.

Türkçesi: Sami N. Özerdim

Jösef Erdélyi (d. 1896)

ÖLÜME DOĞRU

Dere tepe aşarak, ovalardan geçerek
Askerler uzaklara, savaşmaya gittiler.
Dinlediler uğursuz top gürültülerini,
Sonunda içlerinden dedi ki yaşlı bir er:

Ne mutlu genç olan kimseye, kuzum
Ne karısı vardır, ne de çocuğu,
Ölürse geride kalmayacaktır,
Ne dulu, ne öksüz bir yavrucuğu.

Dere tepe aşarak, ovalardan geçerek
Askerler uzaklara, savaşmaya gittiler.
Dinlediler uğursuz top gürültülerini,
Cevapverdi bir ara içlerinden genç bir er:

Ne mutlu sizlere ey ihtiyarlar,
Yetmez mi güldünüz, kederlendiniz,
Başlangıçta bile değiliz henüz
Aşkın tan vaktinde ölüyoruz biz.

Türkçesi: Sami N. Özerdim

Jòsef Fodor (1898 -1973)

KENDİ BIRAKTIĞIM İZLERDE

Kendi bıraktığım izlerde yürümeye
Ne gücüm var, ne de anlamı var bunun.
Varsın tersyüz olsun yüreğim.
Varsın peltekleşsin dilim;
Konuşmayı unutan ya da
Yeni bir dile başlayan gibi.
Tüm bu yararsız, anlamsız dökümtüleri
Kurumuş çalılar gibi ateşe vermek istiyorum
Yeşil ormanı bırakıp yalnızca.

Kullanılmış, sıradan sözcüklere-
Neden sığınmalı, onlar-
Satılık kadınlar gibi tıpkı
Hazırdırlar satılmaya.
Sözcükler sözcükler sözcükler...
Ve yitiyor arada, aslolan.
Amaçsız, yabanıl, boş bir danstan başka
Nedir sözcüklerden kalan?
Varıyor iflasın eşiğine mantık. Durmalı öyleyse.
Biz ki tıka basa doymuşuz yalan sözcüklere.
Ey benim şiirim! Bir ölüm iniltisi ol
Titreyen iniltisi ol son nefesin.
Ya da yeni doğanın haykırışı -ki.
Bu sesin altında henüz
Yoktur çizgileri nesnelerin.
Bırak, yaşamın sıcak kucağı
Şiiri beslesin. Bırak, savrulup gitsin sözcükler
Sapın ayrılması gibi başaktan.
Bırak, çağrısına onun
hiçbir söze gerek duymaksızın -
Titreyerek yanıt versin yakın bir can.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Gyula İllyès (1902 -1983)

BUDAPEŞTE, MAYIS 1945

İşte yeniden köşemdeyim!
Süprüntüler, kiremit tozları her yanda.
Yarı yarıya yakılmış evim;
Fakat sürüyor yaşam, olağan akışıyla.
Çalışma odama yürüyorum
Geçip altından tavanda açılmış deliklerin.
Bahçedeki mezar ürkütmüyor beni
Kendim kazdım onu ölüler için.

Yerle bir olmuş, ne varsa;
Kâğıtlar, eşyalar, raftaki kitaplar.
Yazı masamın üstündeki camda
Bomba kırıntıları var.
Yerleşiyorum yuvama
Şiirler yazıyorum ve dinliyorum sesini
Cıvıldayan kızımın, avluda.
Ve kuşların tasasız türkülerini.

Bana öyle geliyor ki - ve böyle bu gerçekten de -
Yurdumun yıkıntıları arasında oturmaktayım.
Fakat karanlık aydınlanmada git gide
Hüzün ve acılar gibi silinmez sandığım.
Geçmişin dünyası üzerinden süzülüyorum
Takıp kanat yerine özgür düşünceyi;
Şafağı türkülerle karşılıyorum
Türkücü kuşlar ve çocuklar gibi.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ZORBALIK ÜSTÜNE

Yalnız orda yok zorbalık,
zorbalığın olduğu yerde,
yalnız tüfeklerin ağzında,
yalnız hapishanede.

Yalnız sorgu odalarında
yok zorbalık,
ve gecenin içinde bağıran
nöbetçinin sesinde.
Yalnız karanlık ve dumanlı
iddianamede yok o.
yalnız tutuklunun
itiraflarında yok.

Yalnız "suçlu" diye haykıran
yargıcın soğuk yargısında,
yalnız "hazır ol!"da
yok zorbalık

"Ateş!" komutu veren katılıkta,
trampetlerin çalışında yok yalnız,
yalnız bir cesedin mezara
atılış biçiminde yok.

Gizlice aralanmış
kapıların arasında
korkuyla fısıldanan
haberlerde yok yalnız.

Yalnız dudağa götürülen parmakta yok o.
ki "sus!" demek ister.
Daha başka yerlerde de var o,
daha başka yerlerde de.

Hapishane duvarı gibi örülmüş
bir yüzün çizgilerinde yok yalnız,
yalnız parmakların arkasında
acılı, perişan çığlıklarda yok.

Dilsiz gözyaşlarının
sessizliğe eklenen
coşkun selinde yok yalnız,
yalnız irileşmiş gözbebeklerinde yok.

Zorbalık gösterilerde
yok yalnız,
ayakta bağıra çağıra
yaşa'larda, şarkılarda yok.

Yalnız orda yok zorbalık,
zorbalığın olduğu yerde,
yalnız alkış tutan ellerde
yorulmadan hiç.

Zorbalık çocuk yuvalarında,
zorbalık babanın öğütlerinde
gülümsemelerinde ananın,
verdiği karşılıklarda çocuğun yabancı birine.

Zorbalık dikenli tellerde yok yalnız,
kitapların satırları arasında,
bize dikenli tellerden iyi görünen
ve bizi aptallaştıran sloganlarda.

Veda öpücüğünde bile
var o aslında,
sesinde var kocasına soran kadının:
Ne zaman geleceksin, sevgilim?

Sokaklarda makine gibi tekrarlanan
"Nasılsın? "larda var o,
birden daha da rezilleşen
el sıkışmalarda.

Sevgilinin yüzünde,
buz kesiliveren apansız,
tam şu sıra,
onunla buluşurken.

Sorgularda yok yalnız,
itiraflarda yok yalnız,
şarabın içinde sinek gibi
sarhoşluğunda tatlı sözlerin.

Çünkü sen düşlerinde bile
artık yalnız değilsin,
gelin odasındadır o
belki hazdan daha önce.

İnanma boş yere
sana sahip olduğuna bir kez,
sevdiğini sandığından beri onu
yatıyordun onunla.

Tabaklarda ve bardaklarda o,
burunda ve ağızda,
soğukta ve karanlıkta,
içinde ve dışında senin odanın.
Sanki evin az ötesinde
bir gaz kaçağı varmış gibidir,
dalar gibidir açık pencereden
ağır, pis bir koku.

Konuşurken sen kendi kendinle
odur, zorbalıktır sorguya çeken seni,
özgür değilsin artık
düşünürken bile.

Konuşur zorbalık
çanların sesinde.

Günah çıkaran papazın ağzında,
vaazlarında papazın,
sökün ederler aynı tiyatroya kol kola
kilise, parlamento ve darağacı.

Gözlerini boş yere açıp kapama,
o durmadan seni gözler,
o hep senin yanında,
hastalık gibi anı gibi.

Bir tümcenin uyumunda gider katar,
sen mahpussun, mahpus,
ister dağda ol, ister denizde,
zorbalıktır soluduğun.

Şimşek çaktı mı bil ki o,
her gürültüde patırtıda o,
beklenmeyen her ölgün ışıltıda,
mide bulantısında bile.

Gücü tükenmişlikte bile o var,
kelepçelerin bezginliğinde bile,
parmaklıkları gökyüzüne dek çıkan
sağnağın çarpışında.
Hücrenin duvarları gibi seni saran
ak karın yağışında var,
köpeğinin gözleri içinden
odur bakan sana.

Her tasarıda hazır o,
senin gelecek günlerinde,
senin güvencelerinde,
tüm davranışlarında hazır,

Hem izlersin, hem yaratırsın onu
yatağında akan ırmak gibi,
hele bir dene menzilinin dışına bakmayı,
o da bakar o saat sana aynada.

Kollar seni, kaçamazsın,
hem gardiyansın, hem tutuklu,
siner kumaşına esvabının,
siner tütünün tadına.

İşler ta iliklerine dek,
daha da derinlere hatta
düşünmek istersin bir şeyler,
onun sözleri gelir aklına.

Bakayım dersin şöyle bir,
görürsün onun gösterdiklerini,
çevrende çoktan kül olmuş gitmiş
tek bir kibritle tutuşan orman,

Ezilip söndürülememiştir
o kibrit atılırken yere,
Bekler zorbalık senin başında,
fabrikada, tarlada, evinde.

Artık bilmezsin yaşamak ne,
et ne, ekmek ne,
istemek ne bir şeyi,
istemek ölesiye.

Böylece olursun kölesi kendi kendinin,
olursun taşıdığı zincirleri döken ocak,
dünyaya getirdiğin çocukları
besler büyütürsün o yesin diye.

Zorbalığın olduğu yerde
her şey zincirin bir halkası,
veba gibi dört yandan sarar seni,
olursun sen de zorbalığın ta kendisi.

Türkçesi: A. Kadir - Eray Canberk

YABAN ÖRDEKLERİ

Genç yıllarımın pırıl pırıl göğünde
Çizgi çizen mühendisler gibi
Göründü yaban ördekleri
Yalpa vuran uçuşlarıyla

O ilkel desenlerinde
Bir eski mesajı okuyorum
Ürkek yüreğimde uyanan:
"İşte sonbahar! Uslu öğrenci!"

Döküyor, önüme sorunları gök,
Gizli bir elin kara tahtada
Tanrısal denklemler halinde,
Yazıp sonra sildiği.

Bin kere yazılmış formül
Sırrını arıyor kalbim,
Anlamadan, eskisi gibi
Gitmek gerek, ayrılmak bu yerden.

Senden de ayrılmak gerek, anam,
Uzak ve yabancı bir dünyaya doğru,
Çılgınlığım acı olsa da
Benim güzüm, benim kaderim bu.

Boyun eğdim, ezik yürekli, kaçtım,
Olduğumdan başkası olmadığıma,
Olmak istediğimi olamadığıma
Acınarak, inanır mısınız?

İşte geliyorlar, danslarını düzelterek
Çığlıklarla, dalgalanıp rüzgârda;
Çocukluğumun mavi yaban ördekleri
Kımıltılı gökte kaçıp gidiyorlar.

Türkçesi: Yaşar Nabi

Attila Jozsef (1905 -1937)

YURDUM

(VI)

Yoksulun karşısında ürküntüden titrer zengin
Yoksul korkudan titrer zenginin karşısında
Çünkü aslolan şey korkudur hayatımızda
Ve düzenbazlık, ama orada yeri yok ümidin.

Karınlarını köylünün ekmeğiyle şişirenler
Dışına sürmüşlerdir onu tüm hakların
Kıraç toprak kadar cılız şu gündelikçi kadın
Hakkını arayacağına bir köşeye siner.

Ve bin yıldır yürünmüş keçi yolunda
Halkın çocuğu ortaya çıktığında
Sırtında zavallı bir çıkın vardır.

Bir uşaklık bulmak için baştan başa dolaşır şehri
Ve yapabileceği şey, elindeki değneği
Babasının kemiklerinin bulunduğu mezara vurmaktır.

(VII)

Her şeyiyle Macar, ama kendi içine sürgün ruhum
Haykırıyor bir özlemi tüm gücüyle
Sonunda sadık oğlu olabileyim diye
Sonunda beni bassın diye bağrına sevgili yurdum.

Boynuna zincir vurulmuş bir hayvandan
Kaderim farklı olsun isterim, insanca yasamak, şairce.
Ve emrediyorum savcıya, hiç değilse
Kalemim koparılmasın çırpınışlarından

Ah yurdum, sen ki okyanus ötesine gönderdin köylülerini
Onlara dehasını ver Macar toprağının
İnsanlara insanca duygular ver şimdi,

Bir Alman sömürgesi olmasın bu ülke
Dizelerim, parlak bir güzellikle ışıldasın
Artık sevinç sinsin türkülerime

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ANNE

Bütün bir hafta, aralıksız
Annemin görüntüsü geçti gözlerimden
Kolunda ağır çamaşır sepeti
Çatı katına tırmanırken

Ve ben yaramaz, delişmen çocuk
Bağırır, tepinirdim yerimde
Bıraksın da koca sepeti
Çatıya beni taşısın diye

O, söylenmeden, bana bakmadan
Çıkar, sererdi çamaşırları
Göz kamaştıran aklıkta çamaşırlar
Sallanır, döner, hışırdarlardı.

Ağlamak için çok geç şimdi;
Annemi uçuşan kır saçlarıyla
Görüyorum gökyüzü sonsuzluğunda
Göğün suyuna katarken çivitini...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

FLORA

Şimdi iki milyarlar zincirlemek için beni
Benden bir çoban köpeği yapmak için kendilerine
Fakat iyilik, şefkat ve incelik duyguları
Göç ettiler onların dünyasından Güney'e.
Artık ışık içinde göremiyorum bu dünyayı
Göremiyorum, deney tüpüne bakan bir doktor rahatlığıyla
Diz çöküyorum, haykırıyorum yenilgimi
Sevgilim, bir an önce gelmezsen yardımıma

Köylü nasıl toprağa muhtaçsa
Yağmura, güneşe nasıl muhtaçsa, muhtacım sana
Bitki nasıl ışığa muhtaçsa
Ve klorofile, fışkırmak için topraktan.
Muhtacım sana, çalışan kalabalık
Nasıl işe, ekmeğe, özgürlüğe muhtaçsa
Ve nasıl avuntuya muhtaçlarsa kuşatıldıklarında
Çünkü gelecek doğmadı daha acılarından.

Bir köye nasıl okul, elektrik
Su, taştan evler nasıl gerekliyse
Çocuk nasıl gereksinirse oyuncaklara
Isıtan bir sevgiye;
İşçi için bilincin
Ve gözüpekliğin anlamı neyse
Yoksul için onurun;
Ve bulanık çocuklarına bu toplumun
Bir hayat çizgisi nasıl gerekliyse
Ve nasıl gerekliyse hepimize
Akıl, uyanıklık, yol gösteren bir ışık
Flora! Yüreğimde yerin işte öyle.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞİİR SANATI

Şairim ben ama şiiri
Kendisi olarak umursamam bile.
Gece ırmağının taşıdığı yıldız
Çirkinleşir göğe tırmanmak isterse.

Zaman damla damla eriyip gitmede
Karnım tok sütüne masalların
Ben gerçek ve elle tutulan bir dünyayla beslenmekteyim
Göğün köpükleridir yükselen üstünde o dünyanın

Girip yıkanasın diyedir kaynak
Orada ürpertici ya da sakin sular
Birbirlerine karışıp sarmaşırlar
Sevimli, akıllı şeyler konuşarak

Birtakım şairler - ırak olsunlar benden -
Tepeden tırnağa çamur içinde
Yalandan bir sarhoşluğun imgelerini kusarak
Yolculuk etmedeler birinci mevki bir esrimede

Meyhaneler de ırak olsun benden
Ben akla giderim ve daha öteye
Hiçbir şey ruhumu alçaltamaz
Dalkavukluğa, ikiyüzlülüğe.

Sev, ye, uyu, iç; kendine
Ölçü olarak evreni almalısın
Bizi yoksul ve tutsak kılanlara
Bir zerresini bağışlamam yaşama hakkımın

Hiçbir uzlaşmaya yanaşmadan
Mutlu olma hakkımı haykırırım
Kızarır yanaklarım tutkudan
Tutuşur ateşler içinde kanım.

Hiç kimse beni susmaya zorlayamaz
Bilimdir bana omuz veren çünkü
Çağ beni koruyor, onun oğluyum ben;
Beni düşünüyor sürerken sabanını köylü.

İşçinin içine doğan şey benim
Mekanik iki hareket arasında
Şu hırpani kılıklı delikanlı
Beni bekliyor sinema kapılarında

Ve benim yakıcı dizelerimi
Vurmaya kalkıştığında alçaklar
Yola çıkar kardeş tanklar
Gümbürdeyerek şiirlerimi

İnsan çocuk daha, bunu biliyorum
Ama büyümek istiyor; işte bu onun deliliği,
Anne-babası sevgi ve akıl
Ona göz kulak olsalar bari.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Zoltan Zelk (1906-1981)

SESSİZ AKŞAM

Dal eğilir bir ağ gibi
Sessiz akşamın suyuna dalar
Sonra yükselirken ağır ağır
Kızıl bir kaynaşmayla dolar

Türkçesi: Yaşar Nabi

DENİZİN KILIÇLARI

Yatağına çekilince deniz
Kasıp kavurduktan sonra bizi
Yapraklarımız serilmişti yere
Savaş alanında, savaş alanında

Ah, kıyının zavallı ağaçları
Tomurcuk umutlarımız yatıyor yerde
Çılgın deniz yere serdi hepsini
Yeşil kılıçlarıyla, yeşil kılıçlarıyla.

Türkçesi: Yaşar Nabi

Miklos Radnoti (1907 -1944)

DÜN VE BUGÜN

Dün yağmur çiseliyordu ve önümüzde
diz çökmüş bir insan gibi duran çalılıktan, çayırlığa
iki sevdalı çıktı ve uzaklaşıp gittiler
Çiçekler gibi açılmış dudaklarıyla.

Bugünse yamaçtan bize doğru sürünen
toplardır ve balçık içinde dönen tekerlekler.
Miğferlerle örtülü alınlar
Ve arkada kan ve ter kokuları bırakarak
Yürüyen askerler.

Kumral çocukluk! Çoktandır yoksun artık!
Yaşlılıksa ulaşılmayacak kadar uzak!
Dizlerine kadar kan içinde duruyor şair
Söylediği her türküyü son türkü sayarak

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İSPANYA, İSPANYA

İki gündür yağıyor böyle; pencereyi açar açmaz
ışıldıyor karşıdan Paris'in damları
bir bulut çörekleniyor masama
yansıyor yüzümde ıslak bir parıltı.

Evlerin üzerinden, olukların diplerinden
sırılsıklam kurumlar yakarıyor bana.
Ben ki yapışkan çamurlar, haberlerle kirlenmişim
Oturmaktayım utanç duyarak bu alacakaranlıkta.

Ey bizi kırbaçlayan kara kanatlı savaş!
dehşetin geziyor sınır boylarında
kimse ekmiyor öbür yanda, kimse biçmiyor.
Yok artık, bağlarda devşiren parmaklar da.

Yavru kuş şakımıyor, güneş yanıp tutuşmuyor -
gökyüzünde, anneler çocuksuz bundan böyle.
Yalnız senin kanlı ırmakların, İspanya
köpüre köpüre akmakta.

Yeni ordular doğacak ama, gerekirse yokluktan
çılgın kasırgalar gibi
ordular, yerin altından
yaralanmış tarlalardan.

Özgürlük! Senin geleceğine inliyor insanlık!
Bu akşam vaktinde, sana ulaştırdılar şarkılarını.
Ağır sözler ve ıslanmış bir yüzle
yoksulluğu Paris'in söyledi sana bunları.

Türkçesi: Erdal Alova

György Ronay (1913-1978)

GEYİK

Her sabah bir geyik iner dağdan
İner ve evime gelir.
Yiyecek bir şeyler ister benden.
Ellerimden yer verdiğim yiyeceği.
Bir parça ekmek koy sen de bir kıyıya
Bakarsın geyikler gelir sana da ormanlardan
Ve bir şeyler yemek isterler senin de avuçlarından.

Türkçesi: Özdemir ince

SİYAH GÜL

Gece gibi karaydı saçları
Gözleri kömür gibi karaydı
Karaydı üzerine çullanan korku
Karaydı içine atıldığı gaz odası
Karadır öldüğü toprak.

Karadır onun suçlayan varlığı
Karadır solup gidişi bu yeryüzünde
Yüreğindeki eksikliği karadır
Karadır sonsuza dek anısı
Bak, bir gül açıyor, o da kara.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZ

Nasıl söylesem? İşte güneşin altındayım
Tam öğle vaktinde yaşamımın.
Söyleyemem, her şey pek kolay olmadı öyle,
Ama başardım işte gene de kırk yıl sonra
Bir yaz yarattım kendi içimde.

Uçsuz bucaksız bir ülke görüyorsun;
Irmağımın üzerinde, rüzgârda, bir deniz var,
Balıkların pulları bir anı gibi parıldar,
Buğdaylarım orağa gelecek kadar olgun,
Diz çöküp otlarım saman oldular.

Daldır, daldır testini sulara
Her zaman suvardın beni tertemiz kaynağından,
Soyun sen de ısın yazımda benim,
Akşama daha çok var, çok var akşama,
Kavaklara değen gökyüzü yaldızlı lacivert hâlâ.
Bırakma sakın, bırakma, sona ermesin gün,
Ve sen de sev beni, sev beni.

Türkçesi: Özdemir İnce

Sandor Wöeres (1913-1989)

ŞİMŞEKLER

Akşamın kıpkızıl dudakları
Yerde uykuya dalıyor duman.

Yanıp kül oluyorsun türküyle
Sisten bir ağır arabada.

Gülüşün geçiyor içimden
Çatıyı yalayan alev gibi.

Kurtlar alıp götürmüş arabacını,
Gölgeni karanlıklar.

Bir şeyler kalmış ardında bak:
Unutulmuş gül de haykıracak.

Türkçesi: Yaşar Nabi

KURU AĞAÇ

Yapraksız, yemişsiz, kuru kütük; kimsin sen benim için
Ki gece gündüz çıkıp önüme
Dallarının gıcırtılı ve titreyen karanlığını uzatıyorsun
Acındırmak için kendine.

Niye acıyayım, şimdi uzaklarda bir fırtına
hazırlanıyor gelip seni topraktan sökmek için.
Devrileceksin ve ilk kez karşılaşacak gökyüzüyle
ölü ve mutlu köklerin

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Laszlo Benjamin (d. 1915)

NÂZIM HİKMET'E

Ayrıldın, bir veda sözü mırıldanmadan
Nâzım.
Ve bir kez daha
Acılar eklendi hayata
Ve bir dost eksildi ondan.

Çıkıp gelmiştin bize bir gün
Şiirlerin elle tutulmayan dünyasından
Soyut ülkesinden gazete haberlerinin
Ve ağızdan ağıza dolaşan efsanelerden;
Ve söylemesi bir tuhaf bu ad
Bir can yoldaşına dönüşüverdi birden.
Hey kocaman gülümseyişli Türk!
Ağzında mahpushanelerden yadigâr hüzünlü bir kıvrım
Geniş omuzlarında sürgünlüğün ağır yükü
Ve göğsünde iyi bir devin yüreğini taşıyan...

Vaktimiz azdı masa sohbetlerine ayıracak
Ve oturup susmaya
Azdı, kesintisiz çalışma ve yolculuk yılları arasında
Adacıklar, bir soluk alacak...
Konuşamadık hiçbir zaman
şöyle doyasıya...
O ayrılırkenki el sıkışmalarda
Ne kadar söylenmedik söz kaldı sonsuzca.
Fakat her zaman
Yanıbaşımda duydum seni
Bir el sıkımı uzaklığında;
Ve yılları örten sislerin arasından
Ve iki bin kilometre uzakta da
Aynı masaya oturduğum
Çoğundan daha yakın ve gerçektin bana.
"Hoşçakal!" derdik ayrılırken birbirimize

"Budapeşte'de görüşmek üzere"
"İstanbul'da görüşmek üzere"
Fakat ne karşılaşma olacak artık ne görüşme.

Şiirler kalıyor
İçinde yüreğinin çarptığı şiirlerin
Ve tıpkı senin gibi onlar
Günler ve uykusuz geceler boyunca
Çalışıyor, dövüşüyor ve seviyorlar
Düşlerini bir bir gerçekleştirerek;
Ve öz dilinde senin
Ve dünyanın bütün dillerinde
"Barış, ekmek, özgürlük, gerçek"
sözlerini haykırarak girdikleri dövüşte
Ne zindan korkusu var onlar için
Ne sürgün
Ne de yüreği bir diş gibi zonklatan sancılar.

Dostum benim, kardeşim benim. Nâzım
Her şeyini veren ve vermekte olan.
Hayranlık dolu gezgin, insanlık ve
insan aşkına müptela.
Sevdiğin o toprak, seni bağrına basmak için
Gelip isteyecek kemiklerini bir gün
Yazık ki gecikmiş olarak;
— Gelecek o gün, çünkü kuraldır bu
Bir acı avuntu da olsa —
Ve coşkun söylevler, gözyaşları
Ve halkın, ellerinde çiçeklerle
Bekleyecek seni sevgili yurdunda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

György Somlyo (d. 1920)

ÇİÇEK MASALI

Odanın içinde aşağı yukarı dolaşıyorum, çömeliyorum masanın yanındaki sandalyenin üzerine, bir kitap karıştırıyorum, bir yudum bir şey içiyorum, sözcüklerimi arıyorum.

Kocaman, pembe şakayık kımıldamadan duruyor vazonun içinde.

Paltomu giyip dışarı çıkıyorum, işlerimin, işlerim olduğunu sandığım şeylerin peşine düşüyorum, geri dönüyorum sonra.

Aynı yerde duruyor şakayık, bana dönmüş durumda; kocaman taç yapraklardan başıyla bakıyor bana.

Hep bana bakıyor. Bıkmıyor benden, yorulmuyor. Açılmış, iri iri açılmış bir göz gibi gramofon borusu gibi güneşi gibi tıpkı Notre Dame'ın.

Nasıl konuşsun, ne söylesin?

Konuşmak istemiyor şakayık. Kendi kendinin eşi, başka bir şey değil, o kadar. İşte bu yüzden bunca güzel.

Gene de nasıl duyarlıdır! Yanından geçecek olsam, bütün taç yapraklarıyla titremesi için yeter döşemedeki adımlarım.

Bitki yaşamına mı özeniyorum, bitkilerin bilinçsizliğiyle insanlığımı avundurmak mı istiyorum?

Hayır. Kendim olmak istiyorum, başka bir şey değil, o nasıl yalnız kendisiyse ben de olmak istiyorum.

Çiçek olmak istemiyorum, onun gibi. Çiçeğin çiçekliğince, ben de insan olmak istiyorum, o kadar.

Pembe, kocaman bir şakayık

Türkçesi: Özdemir İnce

YARADILIŞ MASALI

Gece böcekleri ışığın çevresinde
Yıldızlar yıldızların çevresinde
Düşüncelerim senin çevrende
Ben hiçliğin çevresinde
Hiçlik benim çevremde.

Düşüncelerim kendi çevresinde
Sen düşüncelerimin çevresinde
Hiçlik senin çevrende
Gece böcekleri hiçliğin çevresinde
Yıldızlar benim çevremde.

Ben düşüncelerimin çevresinde
Yıldızlar senin çevrende
Gece böcekleri yıldızların çevresinde
Gece böceklerinin çevresinde ışık
Hiçlik ışığın çevresinde.

Yıldızlar kendi çevrelerinde
Gece böcekleri kendi çevrelerinde
Sen kendi çevrende
Ben kendi çevremde
Çevre çepçevresinde çevrenin.

Türkçesi: Özdemir İnce

Janos Pilinszky (1921-1981)

IN MEMORIAM F.M. DOSTOYEVSKI

Eğiliniz. (Yere kadar eğiliyor.)
Kalkınız. (Doğruluyor.)
Gömleğinizi, donunuzu çıkarınız.
(İkisini de çıkarıyor.)
Bana bakın.
(Geri dönüp bakıyor.)
Giyininiz.
(Giyiniyor.)

Türkçesi: Özdemir İnce

ÜÇÜNCÜ GÜN

Külrengi gökler gürüldüyor, Ravensbrück'ün ağaçları,
Üçüncü gün bugün.
Ve duyuyor kökler gelişini ışığının.
Rüzgâr çıkıyor. Ve neşeleniyor dünya.

Kiralık askerler öldürebilirdi onu.
Durabilirdi yüreğinin vuruşları —
Üçüncü gün, yendi ölümü
Et resurrexit tertia die.

Türkçesi: Özdemir İnce

SOĞUK YEL

Issız taş, dinleniyor sırtım
anısız, bensiz,
ölü külünden zamanlarım.

Soğuk bir yel esiyor zaman zaman.

Türkçesi: Özdemir İnce

TAHTTAN İNDİRME

Boynuna asıyoruz tarihini,
Bir levhaya yazılı.

Türkçesi: Özdemir İnce

Sandor Rakos (d. 1921)

ŞAİRİN ÖZGÜRLÜĞÜ VE TUTSAKLIĞI

Şair, çevresinde değişip duran mevsimlerin, yıldızların durumlarının, birbirlerini çeken ve iten binlerce evrensel gücün, yakın ve uzak gökcisimlerinin saldığı ışınların ve bu cisimlerdeki lekelerin, hem iyi hem kem bakışları, horgörünün ve hayranlığın, (zanaatının ayrılmaz yol arkadaşları olan) inatçı karşı koyuşun ve utanç verici tapınımın, küçüklerin kıskançlığının ve bu dünyanın büyüklerinin tumturaklı umursamazlığının, her zaman ve her yerde onu tehdit eden ve olağanüstü bir hafiflikle kötüyü iyiye ya da iyiyi kötüye çeviren anlayışsızlığın, düşündaşlarının ihanetinin ve başka türlü düşünenlerin kuşkularının, kötülüğe dönüşen aptallık ya da aptallığa dönüşen kötülüğün zehirleyici iğnelerinin, kitaplarının yazgısını etkileyebilecek sayısız rastlantılar riskinin, dindarların gerçeğinde düş kırıklığına uğrama ve yalancıların yalanına kanma olasılığının; kentinde, ülkesinde ve dünyadaki tüm çekişmelerin ve çelişkilerin, halkının tüm önyargılarının, yakınlarının anlayışsızlığının, ailesinin ve çocuklarının yabancılaşmasının, dostların vefasızlığının, âşık olduklarının bencilliğinin, yakındakilerin umursamazlığı ve uzaktakilerin unutuşunun, aptallıkla

karışık erkek fitnesiyle fitneyle karışık kadın aptallığının, çoğunlukla güzel ve akıllı çocukların zamanla yetişkin ve ahmak olmaya doğru onulmaz eğilimlerinin; yaşamın sonsuzca bayağı, sonsuzca kaba, sonsuzca acımasız yasalarının; birbirlerini kemirmekte olan insanların yiyip içme, çiftleşme ve egemen olma konularındaki açgözlülüğünün.. egemenliği altındadır. (Tüm varlıklar gibi o da bu açgözlülük iğnesiyle doğdu, fakat başkalarını sokmak için değil de kendisini soksunlar diye ve günün birinde bir yara açtıysa bile, ölen kendisi oldu yine; tıpkı birini soktuğunda kendi yaşamını ve iğnesini kurban veren arı gibi.) Şair, başkalarının gücünün ve güçsüzlüğünün, nefretin ve aşkın inanılmaz geriliminin ve hepsinden daha önemli olarak da onu her zaman ve her yerde tehdit eden ölümün dehşetinin egemenliği altındadır.

Ve ayrılıp gider şair, toprağından, göğünün altından; sürünerek çıkar vücudundan ve derisinden, atomdan atoma ayrıştırır her şeyi ve her şeyi atomdan atoma yaratır.

Ve o zaman ayak basar özgürlük toprağına
çünkü özgürlük olanaklıdır, eğer şair
güçsüzlükten gücü yaratacaksa, döverek örsünde.
silahsızlıktan, silahı
ürkütücü boşbeyinlilikten, aklı

başkaldıran rastlansallıktan, yasayı
yaşama saldıran başıboşluktan, düzeni
karmaşık belirsizlikten, yazgıyı
süprüntüden, değeri
ve ideali yaratacaksa, döverek örsünde, kurnazca ve
buram buram tüten maddeden...

Tutsağım, şairim çünkü-böyle başladı bu.
Hizmet ediyorum, çünkü şairim-böyle sürmekte.

Tutsaklığım, yaptığım hizmettir.

İnsanlık soylulaşıyor benim acımda; dünyanın tüm başkaldırıcılığını, tüm utancını onun, yıkılabilirliğini ve utkusunu keşfediyor.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Agnes Nemes Nagy (1922-1991)

KUŞ

Omuzumda durur bir kuş,
Doğduğumda gelip konmuş.
Öyle büyük, öyle ağır,
Adım atsam dizim acır.

Ey inme, ey sırtımdaki yük!
Boştur kovalasam ne kadar.
Bir çam kök salmış, büyük,
Etimin içinde pençeleri var.

Kulağımda duyarım bütün
Vuran o iğrenç kuş yüreğini.
Uçacak olsa bir gün.
Cansız bırakır beni.

Türkçesi: Yaşar Nabi

BUZ

Kışın, tıpkı göldeki sazlar gibi
Dünya usulca donar içimde
Ve bir parça gökyüzü, bir imge, bir dal
Sıkışır sazların arasında, donup kalır.
İnansaydım eğer sana, açardım
Sessizce sıcak avuçlarını yine,
Yukarda, gölün ve bütün kışın üzerinde
Küçük güneşlere dönüşecek avuçlarını.
O zaman buz ve köpük oynardı yerinden
Tıpkı sudan fırlayıveren balıklar gibi
Hep birden pırıl pırıl olurdu nesneler.

Türkçesi: Özdemir İnce

DÖNERKEN

Masa gene dünkü gibi bomboş.
Ayakları. İplik. Lamba kımıldıyor.
Bir kadeh başköşede. Görüyorum onu.
Ve mavi zehir bir zamanlar içtiğim.
Pencereden bakıyordum.
Sis kımıldıyordu önümde.
Bir dal yığını boğuyordu
İçinde gecenin yüzdüğü çayırın suyunu.
Pencereden bakıyordum.
Gözlerim, kollarım vardı, sevincim de.

Şimdi çizmelere sürünüyorum.
Dizini aştığım yok bir şeyin.
Dün güllerin kırbacına meydan okurdu vücudum

Bunca kuşun üşüştüğü göklerde

Bir saz yangını gibi
Rüzgârdan ürkmüş çatırtılı bir düğüm,
Kanın coşkunluğundan çığlık çığlığa.
Binbir tüye bürünmüş çıplak yüreği
Kaybolmuş uçuşlarıyla bunca kuş
Dün ateşti dün göktü.

Gidiyorum. Neden parmaklarımla
Dokunamıyorum yerlere dalga dalga?
Soğuk rüzgârda bir ruh gibi
Kayıp gidiyorum kendimden geçmiş.

Türkçesi: Yaşar Nabi

ARASINDA

Hava açmış elini kolunu
Ve yaslanmakta ona
Hem kuş bilimciler, hem kuşlar
Hem uçucu sözcükler.
Canlı bir buhar yayılıyor
Tutku gibi kaprisli;
Ve yukarda, bulutlarda
Akıyor, beyaz yelkenliler gibi.
Oh, solumak dakikada yirmi kez
Muazzam, kırağılı melekleri!

Aşağıda, yerçekimi, ağırlık
Devsel dağların kımıltısız taşkınlığı.
Donmuş tepelerin yeleleri.
Kayalıkların ağır baskısı,
Muazzam forumu tüm jeolojinin.
Ansızın bir ova (gerginliği azaltmak
yolu bir an kesmek için)
Ve yeniden iskelet, kütleler, biçimler
taşlaşan hareket
gökle yer arasında.

Kayaların yarıkları.
Ve madeni parıltısıyla güneş.
Ve maden, güneşsel parıltısıyla.
Geziniyor vahşi hayvan kızgın kütlelerde
Ve dumanlı izi tırnaklarının
Kalıyor yersel kemiklerin granitinde.
Ardından, uçurumda gece;
Her şey donduğunda, soğuduğunda,
Çatırdadığında toprağın çekirdeği
Eklemleri ve kıkırdakları kıtırdadığında
Patladığında dökme demirden levhalar
Ve büyük bir gerginlikte
Kemiren bir çılgınlıkta
Vuruşları sessiz yıldırımın
dilsiz, kara-beyaz hıçkırıklar
yerle gök arasında

Yarıklar, yara izleri
Kuraklık ve inatçı serap.
Ve yeniden doğuş, anlık bir acıyla.
Kaya kaslarının titreyişleri
Yerden göğe kadar düşey hatlar...
Ve arasında iklim kuşaklan
Ve arasında taş ve tank izleri
Ufukta kararan kamış:
Ve iki satır, iki kitabede;
Ve yıldızlar, satır üstü işaretleri gibi...
Gökyüzüyle
Gökyüzü arasında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Peter Kuczka (1923-1999)

EN DOĞRUSU

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
insanlar kırılacak bana gülmekten.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
gezip tozacağım arasında delilerin.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
olacağım kapkara, ağaç gibi.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
toprağa düşeceğim
kendini öldürmüş biri gibi
kaskatı.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
dileneceğim aptal aptal sırıtarak.

Ne diye yeniden kuşanayım
yalancı giysiler?
Anadan doğma dolaşacağım sokakta.

Türkçesi: A. Kadir - A. Timuçin

Laszlo Nagy (1925-1978)

KİM ULAŞTIRACAK SEVGİYİ

Ben çekip gidince kim hayran olacak
Yay çeken ağustosböceklerine?

Ebemkuşağında haça gerilip
Kim ısıtacak donmuş ağacı?

Kim yoğurup kaya göğüsleri
Yumuşak tarlalar haline koyacak?

Saçlar, kanlı duvarlara kök salmış
Damarlar, kim okşayacak sizi?

Kim çiğnenmiş imana sığınak
Küfür katedralleri dikecek?

Ben çekip gidince büsbütün
Kim ürkütecek akbabaları?

Bakir aşkı dişleriyle kavrayıp
Kim ulaştıracak karşı yakaya?

Türkçesi: Yaşar Nabi

RÜZGÂRLI BATI

Rüzgârlı Batı
Titriyor pespembe
Düşünce ve kaygılar
Artık dinlenmede

Çiy taneleri gibi
Donmakta ter
İçip doysunlar diye
Yıldız civcivler

Kızıl dağ koca bir
Geviş getiren inek
Başı üstünde ay
Bir tac oluverecek

Türkçesi: Yaşar Nabi

İmre Takacs (d. 1926)

KASIMPATI
Kasımpatı açtı babamın mezarı üzerinde,
Kar gibi tıpkı: soğuk ve beyaz
Ay gibi tıpkı: güzeller güzeli.
Güzelleştiriyor sona eren şu ekim akşamını,
Bu sisi ve bu yası.

Toprağın altında babam, eller kavuşmuş,
Bir kemikler kalmış o diri gövdesinden
Bir tahta üzerine uzanmış.
Gülümsüyor kafa kemiği
Oyuncak bebekler nasıl gülümserlerse.
Bir gömü gibi bastırmış göğsüne
O güzelim acısını.

Acımasız görünüyor sakin tatlı yüzü,
Sert mi sert.
Görüntüsü yükseliyor günbatımlarına karşı
Gelip yerleşiyor gövdemin içine
Ve bakıyor benden mezara.
Beyazdır kasımpatı, titremeye başlıyor
Ağlıyor belki de.

Türkçesi: Özdemir İnce

Ferenc Juhasz (d. 1928)

AKŞAM TÜRKÜSÜ

Severim, çalışıp doyasıya ve avuçlarım ağırlaştığında artık,
Ve ruh, dingin ve dışında günlük kaygıların;
Durmayı sessizlikte, yükselen mavi sis bulutlarıyla yan yana,
Bakmayı, yolun bitiminde gitgide koyulaşan görüntüsüne
ağaçların.

O zaman, erken akşamın yumuşak fosforunda
Seçerim, yaprakların bakırdan dökülmüşçesine koyu kırmızı
rengini,
Üstünde onların kırpar gözünü bir yerde ilk yıldız,
İnekler sallayarak seçer sütten gerilmiş memelerini.

Ve bir akşam böcekçiği, uçarken yanıbaşımda
Çarpar bana, gülümseyerek alırım onu elime;
Ve salarım karanlığına akşamın bu vızıldayan yolcuyu,
Uçup gider, bir gönül yoldaşı arayarak kendine.

Ben de öylece, çıkardım aramaya seni, öyle körlemesine;
Sonunda, herhangi bir uzaklıkta, seni mutlaka bulacağımı
bilmeme rağmen.
Çünkü her zaman, karanlığında evrenin, bulur birbirini
İki uzak yıldız, karşı konulmazca birbirine akan iki beden...

Severim bu akşam vaktini; çalışmış olarak doyasıya
Duyarım omuzlarımda tüm yorgunluğuyla erkek yükümün
ağırlığını.
Ve dururum kımıltısız, dinlerim akşamı ve göçmen kuşlarının
Akşam sisinde durmaksızın bağırışlarını.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

György Timar(d. 1929)

KELETİ ANNA KELETİ

Keleti Anna Keleti
İşte yılların yaprak dökümü
Yok olmuş çocuk düşleri
Başladı yolculuğun

En kızıl ana doğru
Büyüyor ışıltılı yıldızın
Zaman içinde, artıp giden
Senin gittiğin gibi zaman içinde
Saçlarım sensizlikte
Okşayan parmaklarından yoksun

Neden doğmadın daha önce benim için
Bunca kadının oyuncağı olan!
Duygularımızı uyutan zaman
Aldatır, ihanet eder bize,

Arzularımızın çıplak kutuplarında
Ancak ellerimizdir birleşebilen
Kaderin bağlamış seni
Yalan bilmeyen bekçi.

Neden gelirsin, umut maskesi
Yüzünün baharıyla.
Aynamın gecikmiş aksi
Ben başka bir çağın yavuklusuyum.

Anna Keleti, sevgili Anna
Ne bir çare, ne de vaat,
Beklemiyorum seni bekleme beni
Çağırma beni, beni bırak.

Türkçesi: Yaşar Nabi

BİR İNSAN KONUŞUYOR

Çocuklara acıyorum,
Büyüyecekler.

Büyüklere acıyorum,
Bir gün ölecekler.

Dünyaya acıyorum,
Habersiz kendi sonsuzluğundan.

Var olsaydı. Tanrı'ya da acırdım
Çılgın yasaları için.

Türkçesi: Özdemir İnce

Gabor Garai (1929-1987)

YİYECEK

Öğle yemeği yiyen bir adam gördüm:
Üst üste koyduğu asfalt parçalarının
Yerleşti üstüne güzelce,
Bir kıvrım yaptığı noktada sokağın.

Küçük bir küskü sapladı ortasına yolun
Sürücüler biraz dikkat etsin diye;
Tarttı gözleriyle yiyecek paketini
Çıkardı tıpasını süt şişesinin. Durdu bir süre.

Başını ilgiyle eğdi üstüne yiyeceklerin
Sıcak francalayı ikiye böldü bıçağıyla:
Ne gevşeklik vardı, ne gerginlik,
Ne tezcanlılık, görkemli davranışlarında.

Isırdı ekmeği, çiğnedi beceriyle
İçerek sütünü her lokmanın üstünden.
Duyduğu hoşnutluk besbelliydi
Dünyadan, kendinden, bu öğle saatinden,

Ve başka hiçbir şeye gereksinim duymadığı
Okunuyordu bütün davranışlarından.
Bir sıcaklık yayılıyordu güçlü vücuduna
Bitiyordu şişe - uçuyordu zaman.

Sizler! Sofra başı uzmanları!
Oburlar, pisboğazlar, züppeler!
Gırtlağına kadar yiyeceğe saplananlar!
Öğle yemeğinde giysi değiştirenler!

Sıkı bir perhizin sofu yandaşları!
Gastritliler! isterdim görmenizi
Bıyıklarının altında, süt şişesinden
Nasıl yuvarlacık bir halkanın çiçeklendiğini.

Bir törendi - kutsal ve olağan,
Yiyeceklerin görkemle yutuluşu;
Ve yüzü, çalışan adamın,
Bayramlar gibi kutluydu.

Hiçbir neden yoktu kibirlenmesine
Fakat sanki sonsuz bir ışık kaynağıydı;
Aydınlatıyordu güneş gibi
Kalkıp, ağır adımlarla geçtiği sokağı.

Yürüyordu, sakin ve yumuşak bir düşünceyle dolu:
Her şeyin iyi, alışkın ve sağlam olduğuna dair yaşamda.
Tıpkı bu öğle sonrası gibi. Soğuyan terin tadı gibi...
Ve yarın yeniden başlayacaktı ekmek ve çalışma..

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Sandor Csoori (d. 1931)

BİR ÇİÇEKTİR BU KADIN

Bir çiçektir bu kadın, bir rastlantı buraya bıraktılar
Yatıyor kum yatağında kıyıdaki,
Çıplak güzel bir bakış gibi
Bir taş gibi çıplak.

Uyudu, unuttu zamanı,
Kocaman beyaz bir kelebek uçuyor üstünde
Ve bir başka böcek;
İşte Cennet bahçesinin ülkesi
Aşkın doğuşundan önce.

Boğa başlı dağ da bakıyor ona.
Ve tahtadan oyuncaklara benzeyen hayvanlar.
Bir balıkçı olurdum ona bakmasaydım eğer.
Soluğu karışıyor saçlarına.
Bir perili uçurumdur böğürleri.

Başlıyor dünya onun yattığı yerde,
Yalnızlık ufkuyla kuşatılmış olduğu yerde,
Başlıyor dünya biz yüreklenelim diye,
Gövdelerin birleşmesinin ötesinde,
Son bir umudumuz olsun diye.

İnildiyor gemi, ağlıyor dalga, hışırdıyor kamış,
Yarat, Tanrım, bir elma ağacı, bir gülüş yarat,
Sıkıntı içinde uyanırsa eğer kadın
Sigaramın dumanını küçük bir yılan sansın diye.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mihaly Ladany (d. 1934)

SİZ - İNANCIMSINIZ BENİM

Sabahleyin tramvayda
dokunup durururuz ya birbirimize
dirseğimizle, sırtımızla,
akşamleyin keyifle kadeh tokuştururuz ya birahanede,
ve sabah
ve öğlen yemeğinde,
ve cumartesi,
ve pazar,
en olmayacak cinsinden fıkralar anlatırız ya,
zaman öldürmek için
çocuk yaparız ya,
geçsin diye pazar günleri,
ve yerleştiririz ya dudaklarımıza sigarayı
koz çektiğimizde,
ve bir torna kalemi gibi
iz bıraktığında basan
ve yanıbaşımızdaysa kaygı,
ve hiç kimse son veremiyorsa ona,
sağlamıyorsa düzeni,
ve güneş alev alev tutuştuğunda,
kar yağdığında,
öfkeyle dolduğunda yürek:
her zaman,
her gün,
her saat,
her dakika
iğneli olsun, okşayıcı ya da
sizin üstünüzedir söylediklerim,
proletarya üstüne.
Sizler, nasipsizler!
bir mezara yatmak için doğan,
sizler, kadınların ihanet ettikleri,
ya da kısraklar gibi boyun eğerek-
sevdikleri, gücünüz yettiği sürece!
Yüksek fırında demir gibi

öylesine kaynaşmak istiyorum ki sizinle,
ayrılsın moleküllerim
curuftan;
döküleyim biçimlerine
kolay unutuşların,
görevin ve sevincin,
ve emeğin;
kaynaşma susuzluğundayım sizinle
sonsuzca!

Yoksullar!
Kaldırımdan bir taş söker gibi
koparıyorum kendimden
bu şiiri!
felaket, uyuz bir it gibi
her an ardınızda!
Sözlerim ulaşır mı size!
sonsuz öksüzlere?
Sizler, uzamış sakallarıyla,
sevincin kıyısında toplaşanlar,
kapı önlerinde
toplaşır gibi...
Şairlerin yaşamı
şaşmaz bir süreklilikle
son bulur bir kurşunla,
yalnızlıkla
ya da tekerlekleri altında bir trenin.
Fakat hepsi de bir gün
gelecektir kapınıza,
açlıktan ya da susuzluktan bitkin.

Her zaman ölçüm olacaksınız benim,
sizler hiç de ideallerden gelmeyen başlarının dönmesi;
koparmayın afiş tahtasından
şiirimin,
hayallerinizi ve düşlerinizi.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Anna Pardi (d.1945)

YÖNELİM

Elim bazen yüreğimin üzerinde durur
İşte oradadır vatanım benim.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞİİR

Gülden, bir tek gülden maymuncukla
açmayı deniyorum kapalı kapıyı.

Türkçesi Özdemir İnce

ORDULAR YOLU (SAMANYOLU)

Ne kan, ne ateş, ne devrim,
Pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma yalnızca

Türkçesi: Özdemir İnce

AKŞAM
Bazen, giderken hiçbir yerden hiçbir yere
yakalarım ay televizyonunu ve bakarım
insanlığın geleceği konulu yayımladığı izlenceye
ve haykırırım sokaklarda
yeryüzüne sadık bir iyimser olarak
protestolarımı,
ortaya çıkıncaya kadar birkaç insan
kurşun izleri taşıyan evlerle
köşe başındaki meyhane arasında

Kimse çıkmaz
benim için bildiri dağıtacak.

Türkçesi: Özdemir İnce

MOLDAVYA

1840 yılında yayımlanmaya başlayan "Daçiya Literatüre" dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar, Moldavya edebiyatının modernleşme süreçlerini başlattılar. V. Aleksandri (1821-1890) dönemin önemli bir şairidir. Romen ve Moldavya edebiyatının geçen yüzyıldaki en büyük temsilcisi ise Avrupa romantik edebiyatının en büyük şairlerinden M. Eminesco'dur: (1850-1889). Resmi dili Rumence olan Moldavya'da bu dil dışında Rusça, Ukraynaca ve Gagauz Türkçesi'yle konuşan etnik grupların da kendi dillerinde edebiyatları vardır.

Andrei Lupan (1912-1992)

ÇOK BASİT

Çok basit. Buğday olgunlaşır
ve ılık günün soluğunda
rüzgârın anaç parmakları
tepelerin taçlarını öperken
altın başaklar dalga dalga salınır.

Çok basit. Gündüzün ruhu dans eder
meltemin titreyen kollarında,
ve güneşin parıldayan ışınları altında
biçerdöver makineleri gidip gelirken toprak ve gökyüzü arasında
yabansı bir yaz mitologyasını anımsatır.

Zamanın ölçümü kesindir:
gündüz uzar geceye ve geçer onu,
gecenin mavi serinliğine
ve tanın uyanışına karışır.

Zamanın dili kesindir:
bir saat zevkle dinle bir bak
ellerin flamalar gibi uçuşan
yeni doğmuş ekinlere dokunsun.
Kesin barışa evrensel bir inanç vardır;

bu barış, biçilip, dövülen ve tane tane
ayrılıp ekmek yapılan ekin için olursa.

Çok basit. Bir adamla karşılaşırsın tarlada,
adını bilmediğin,
ve ona "İyi şanslar!" dersin,
ve o da sana bir sağolla karşılık verir.
Bu minnettar toprak üstünde
bir efendi gibi dimdik durur,
ve buğdaylar dalgalar halinde kabarırken çevresinde,
başaklar hacılar gibi saygıyla eğilirken,
alnına kaldırır elini
ve siler alnındaki ışıldayan, boncuk boncuk
dürüst ter tanelerini.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Grigore Vieru (d. 1935)

YÜZÜK

İlkin
Fırlattım sevgili yüzüğü
Moldavya bozkırında uzaklara.
Tepeler aştım
Bulmak için onu.
Böylece öğrendim koşmayı.

İlkin
Düşürdüm sevgili yüzüğü
Dibine denizin.
Daldım kabaran dalgalara
Onu bulmak için.
Böylece öğrendim yüzmeyi.

İlkin
Savurdum sevgili yüzüğü
Yıldızlara.
Sıçradım ardı sıra
Bulmak için onu.
Böylece öğrendim uçmayı.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

NORVEÇ

Norveç topraklarında ilk yazılı belgeye IV. yüzyılda rastlanır. Koşukla yazılmış olan bu belgeler Norveç şiirinin ilk yazılı örnekleri sayılabilir.

1030 yılından itibaren Hıristiyanlığı kabul etmeye başlayan Norveç, Latin alfabesi kullanmaya başladı, bunun sonucu olarak da bu dinin kültür ortamının etkisine girdi.

Norveç, XIII. yüzyıldanitibaren Avrupa'nın, özellikle de Fransa'nın kültürel ve yazınsal etkisine açıldı.

Ülkenin Danimarka egemenliğine girmesiyle (1380-1814) birlikte Norveççe yavaş yavaş etkisini yitirmeye başladı. Öyle ki, XVIII. yüzyılın iki büyük yazarı Ludwig Holberg ve Johann Wessel bütün yapıtlarını Danimarkaca yazmışlardı.

Uzun yıllar yabancı boyunduruğunda yaşayan bütün ülkeler gibi şiirin gelişmesi tekrar bağımsızlık ve milliyetçilik düşüncesiyle birlikte gelişmeye başladı.

Şair, tarihçi, denemeci Henrik Wergeland (1808-1845) siyasal eylemiyle yazınsal eylemini birlikte yürüttü. Johan Sebastien Welhaven (1807-1873) Norveç dilinde yazmasına karşın Wergeland gibi politikayla ilgilenmemiştir.

Yeni Norveç yazını, şair ve oyun yazarı Henrik İbsen'le başlamış sayılabilir. İbsen (1828-1906) ulusuna yön vermeye, ona bir yücelik duygusu aşılamaya çalıştı.

1890 yılından sonra, çeyrek yüzyıl içinde iki akım gelişti: yeni romantizm ve simgecilik: gerçekçilik.

1920 dolaylarında ilk şiirlerini yayımlamaya başlayan kuşakla birlikte Norveç şiiri doğrudan doğruya politikayla ilgilenmeye başladı.

1930'a doğru uluslararası havanın etkisinde kalan Norveç şiiri otorite, gelenekler ve püritanizme karşı başkaldırdı.

Knut Hamsun (1859 - 1952)

YİTİK ADA

Sandalım kayıyor
Şimdi denizde
Yemyeşil kıyılı
O ada'ya doğru.
Tüm gözlerden ırak
Yetişmiş çiçekler
Yabancı yabancı
Bana bakıyorlar.

Oysa kalbimde de
Bir büyülü bahçe
Şu ada'da olan
Çiçeklerle dolu.
Yanyana gelince
Fısıldaşıyorlar
Gülüp söylüyorlar
Çocuklar misali.

Herhalde bir gün
Zaman doğarken
Varlığın burada
Bir ak Şpir'miş
İşte yeniden
Ta eskilerden
Gelen kokular
Rüyalarlayım.

Gözlerim kapalı
Bir uzak anıdan
Başım düşüvermiş
Senin omuzuna
Gece büyümekte
Ada üzerinde
Denizde kükrüyor
NİRVANA, yok oluş

Türkçesi: Atâ Karatay

Sigbjörn Obstfelder (1866 -1900)

GÖRÜYORUM

Mavi gökyüzünü görüyorum
Kül rengi bulutları görüyorum
Kızıl güneşi görüyorum

İşte evren
İşte vatanı yıldızların
Su damlacıkları gibi

Yüksek evleri görüyorum
Binlerce pencere görüyorum
Uzaktaki kilisenin kulesini görüyorum

İşte yeryüzü
İşte vatanı insanların
Kül rengi bulutlar toplanıyor, güneş kayboluyor

Güzel giyinmiş adamlar görüyorum
Kendimi yıldızlarda sanıyorum
Yeryüzünde her şey ne kadar garip

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

DUA

İlk damlasından sonra gözyaşının
Çözülen buzullar gibi
Yavaş yavaş
Acılar diner
Tanrım içerimde donup kalmış
Gözyaşlarımı erit
Ne olur
Geri ver!

Türkçesi: Atâ Karatay

Olaf Bull (1883-1911)

ŞOPEN BİTİŞİK ODADA

Yine dertli komşum Şopen'den çalıyor
Ve benim bitirmem gerek şu şiiri

Sen bilirsin Tanrım!

Tam güzel bir deyiş yakalamıştım ki
O bin güçlükle gelen kelimeler
Melodiye dönüp uçuverdiler
Ne varsa alıp götürdü musiki

Masam bile titreşimler içinde org gibi!

Kalemim de ayak uydurmuş tempoya gidiyor
Şopen ve ben kardeşler gibiyiz şimdi sarmaş dolaş,
Görülmemiş bir göz kamaştıran gül tomurcuğu
Belirmiş notalardan doğru kâğıtlarımda

Ama ne olurdu bir an susabilseydi musiki!

Ey Tanrım, sen ey ulaşılmaz
Sen ey yüce olan yücelerden
Benim de diyeceklerim var çünkü
Benim de
Ölmeden!

Türkçesi: Atâ Karatay

Gunnar Reiss - Andersen (1896 -1964)

KALPLERE

Hiç unutma o kızı
Hiç rastlamadığın
Belki rastlayacağın
Öldükten sonra.

Hiç unutma o kızı
Belki de bekledi
Rastlamayı sana
Ömrü boyunca.

Hiç unutma o kızı
Özleye geldiğin
Unutma hiç onu
Onu seviyorsun.

Hiç unutma o kızı
Yalnız odur çünkü
Aslında sevdiğin
Sevdiğin kızda.

Türkçesi: Atâ Karatay

Astrid Tollefsen (1897-1973)

BİR GENÇ ADAMIN DÜŞÜ

İhtiyarlığımda
Bir evde yaşamak istiyorum deniz kıyısında
Önünden yüzmeye giden çocukların geçeceği

Penceremden içeri baktıklarında
Ellerimi görmeli onlar
Masa üzerinde kenetlenmiş duran
Mor damarlarla kaplı ellerimi

Akşam üzerleri
Kapımdan geçmeli balıkçılar
Ağlarında o günün kısmeti
Ve ara sıra
Bir küçük armağan bırakmalılar
İyi geceler dilekleriyle

Bir saat vurmalı saat başlarını
Bitişik evde
Sonra bütün gece
Yağmur yağmalı
Tıpır tıpır
Çatıya, toprağa, otlar üzerine

Bir şarkı oluvermeli anılarda
Yağmur sesi
Sabaha doğru
Gelmeli uyku, sessizce

Yelkenleri ıslanmış bir gemi
Ağır ağır
Kayıp gitmeli açık denize

Bir evsiz barksız kedi
Beni dost, komşu edinmeli
Ve bir kayın ağacı gölgesi
Serilip yatmalı odamda
Mehtaplı güz geceleri.

Türkçesi: Atâ Karatay

KAPATILMADAN ÖNCE MEKTUP

Kapatılmadan önce mektup
Ve taş üzerine isim henüz kazınmadan
Her şey söylenmiştir
Ama kimse okumamıştır daha.
Kelimeler yaprak gölgeleri gibidir
Yol üzerinde
Ve benzer yorgun adımlara -
Donmuş gecede.

Tutuşur gözlerde aydınlık
Karanlık şarkı söyler bir deniz gibi -
Kalpten doğru.
Oysa tek kelime okunmamıştır.
Hani acılar vardır:
Her kapıyı çalar, kaçınılmaz
Ve güçsüzlükler duyulur güzellik önünde
Tıpkı öyle.

Türkçesi: Atâ Karatay

Johannes Ur Kötlum (1899-1972)

DUA

Bombalar düşüyor: koparıyor başlarını çocukların,
Yakıp kül ediyor bir anda ihtiyarları
Kardeşinin gelini değil mi şu parça parça olan
Annenin göğsünde bak işte bir onmaz yara

Neredesiniz şimdi, ta güneşe dek uzattığımız kutsallıklar,
Cana yakınlık, anlayış ve ak yücelik?
Görmem zorunlu mu yok ediciliği tekrar tekrar
Hep sessiz bakıp kalacak mıyım olup bitenlere

Nereye kaçılabilir, insanlar öylesine dehşet içindeyken,
Kan ve gözyaşından gayrı beklenen kalmamışsa
Boğmuşken baygın türkülerin sesini yalan, korku
Çığlık çığlık biçerken tırpanıyla dört bir yanı

Doğa beşiği ve gömütü olan her şeyin
Tazele beni, kurtar varlığımı bu pis karanlıktan
Geri ver sevincimi, umudumu, şarkılarımı
Geri ver bana insan yaşamının kaderini.

Türkçesi: Atâ Karatay

Rudolf Nilsen (1901-1929)

SANA

Paydos düdüğü çaldı nihayet
Saat yine beşi oldu akşamın
İşçiler dağılıyorlar fabrikadan
Sen de aralarındasın.

Ne güzel baskın bu diye koşarak
Sevinçle uzattın ellerini bana.
Gülümsemenin öte yanında bitkinlik,
Gölgeler çevrelemiş gözlerini ama.

Ellerini avuçlarımla sarıyorum
Dokunuyorum onlardaki yorgunluğa, yaralara
Makinelerden doğru geliyorsun biliyorum:
Zalim öpüşlerin izi her yanında damga damga.

Türkçesi: Atâ Karatay

Nordahl Grieg (1902 -1943)

KOŞUCULAR

OWENS, zenci koşucu, fırladı en önde
üstün ırkın atletleri, geride kaldılar tek tek

Sarısın başlarla silme dolu stadyum şaşkın
Ve Führer'in öfke dalga dalga yüzünde.
Ama hemen tesellisi bulunuyor yenilginin:
Nasıl olsa yine,
Kurtarmak için hayatlarını kaçışırken,
Kadın erkek binlerce yahudinin
Koşup sokaklarda arkasından yetişmek mümkün!

Türkçesi: Atâ Karatay

17 MAYIS 1940 [13]

Tören bayrak direği bugün çıplak, boş
Eidsvoll'un yeşeren ağaçlan arasında
Ama hiçbir çağda şu andaki kadar
Özgürlüğün ne demek olduğunu bilmemiştik.
Şimdi bütün memleket üzerinde bir şarkı
Kendi dilince zafere seslenir
Kapalı dudaklarla bir düşünce fısıltısı
Yabancı boyunduruğu altında.

İçimizde yer etmiş bir inanç
Özgürlük ve yaşam ayrılmaz diyor
Öylesine gerekli ki bu
İnsanca nefes alış için.
Bu yüzden boğucu korkusunu köleliğin
Şimdi ta ciğerlerimizde duyuyoruz
Batık bir denizaltıda kalmışçasına
Ve böyle ölümü istemiyoruz.

Yanan şehirlerden daha kötü
Kimsenin görmediği bu savaş
Yayılıyor bir zehirli örtü gibi
Çayırlar, karlar, ağaçlar üzerine.

Dehşetin ve alçaklığın pisliği
Sanki veba döküntüsü yuvamızda
Ama düşlediğimiz dünya bambaşka
Özlediğimiz, unutamadığımız...

Türkçesi: Atâ Karatay

13 Norveç'in "Anayasa ve Özgürlük Bayramı" günü.

UMUT

Şimdi mucize zamanı yeryüzünde,
Şimdi umut hükmeden.

Bakın - tüm canlı şeyler arasından
Umut akıp giden:
Yeşeren otlar, kabaran tomurcuklar,
Kollarında çiçekler taşıyan genç kızlar
Ve çocukların gözlerine gülümseyen analar
Baştan başa umut!

Ama mutluluk içinden
Yükselen bir keder çığlığı, bir acı inilti,
Ve bir yaşamın yargılanıp hüküm giyişi
işte umutsuzluk.
Seven, düşler kuran, kendisi için savaşan
Fakat şimdi sadece sonsuz bir yankı olan insan
İşte umutsuzluk.

Daha demin yaşama pırıl pırıl gülen
Yüreği umutla dolu genç anne
Artık çaresiz.
Taşıyor içinde gitgide büyüyen
Bir korkunun ağırlığını.

Ey ordaki yaşam -
Yapraklan, kuş cıvıltıları, güneşi ve kahkahalarıyla -
Her şey kötü ve anlamsız kalmıyor mu
Yanımızda duran sevdiklerimizin
Göz yummaları üzerine
Umudun öldürülmesine?

Oysa yaşamın ışınlan içinde yürüyen bizler
Bütün ışıkları
Karanlığa ve ölüme karşı çevirebiliriz
Bu güç var bizde.

Neden öyleyse
Biz de söylemeyelim evrenin oluşundaki yaratıcı sözü
En yalnız, en zayıf olanımız bile
Diyebilir bunu:
Işık ve umut olsun!

Çünkü her birimiz
Kendimizce ışığa bağışta bulunabilir,
Yeryüzünde ilkbahar zaferinin
Ve umudun bir parçası olabiliriz!

Türkçesi: Atâ Karatay

İnger Hagerup (1905-1985)

DÜN GECE ÖLÜMÜ ARZULADIM

Ölümü arzuladım ölümü dün gece
Sonra birden korktum çünkü yalnızdım
Karanlık bir azgın ummandı çevremde.

Oysa gövdem bana fazla geliyordu
Günleri geceleri ne yapacaktım
Sen olmayınca?

Ölümü istedim ama öyle yakındı ki o
Kocaman gözleriyle bana bakıyordu her yönden
Ve kapkara urbalarını da giymişti törenlik
Korktum.

Türkçesi: Atâ Karatay

BAHARDA BİR AKŞAM

Bu gün hiç kalbime dokunma
Bahar alt üst etti beni
Tuzlu dalgalarla yakıyor her yanımı
Eski yenilgilerin öpüşleri

Yenilgiler, yitirişler
Erecek mi bir gün sona?
Yok, hayır bir şey söyleme!
Bahar anlatmakta bana.

Bak! açlıktan, susuzluktan
Öte istekler uyandı
Bu akşam kalbime dokunma
Bahar çok önce davrandı.

Türkçesi: Atâ Karatay

Magli Elster (1912-1993)

İKİ DEFA

Her şeyi iki defa buldum ben
Gökyüzünü, güneşi, yıldızlan
Ve ne varsa baharla gelen

İlkin: gözlerimi açtığım an dünyaya
Sonra: yaşantıma girdiğin zaman sen

Ölümüm de iki defa olacak benim

Önce: Sen beni unuttuğun için
Sonra: ben artık senden vazgeçtiğim gün
İki defa öleceğim.

Ama bu öyle uzak öyle olumsuz ki
Gerçek ölüm geldiğinde belki
Bizi yine koyun koyuna bulacak
Ve uyandırmaya kıyamayacak.

Türkçesi: Atâ Karatay

Marta Takvam (d. 1926)

EN GÜZEL DİZE GELİŞ

Dans edeceğim
Senin için dans edeceğim
Gece lambasının aydınlığında
Saçlarım çözülmüş olarak
Çırılçıplak

Dans edeceğim
Ta içerimden doğru
Kopup gelen şarkıya uyarak.

Ve yanıbaşımda sen
Ayaklarım dibinde diz çökmüş
Kalacaksın öyle
Yarı aydınlıkta
Uzun bir süre.

Diz çökmüş bir erkek
Dans eden bir kadın için!
Ne anlamlı dize geliş bu
Ne erkekçe, ne umut dolu!
Türkçesi: Atâ Karatay

ÖZBEKİSTAN

Özbek edebiyatı Çağatay edebiyatının devamıdır. Özbek halk edebiyatının en eski ürünleri yazıya geçirilmedikleri için büyük ölçüde unutulmuşlardır. Bugün elde bulunan halk edebiyatı yapıtları XIX. yüzyıl ürünleridir. Yenilikçi edebiyatın kurucularından Furkat (1858 - 1909) eski şiir geleneğine karşı çıkarak toplumsal temalara yönelmiştir. Abdurrauf Fitrat (1886 - 1938) Çağdaş Görüngü adlı edebiyat topluluğu içinde şiirleri ve dramlarıyla tanınmıştır. Yeni Özbek şiirinin temsilcileri arasında Gafur Gulam (1903 - 1966). Rahmetullah Atakoziyev (doğ. 1905), Zulfia (d. 1915) vb sayılabilir.

Sabır Abdullah (d. 1905)

Boşuna yaşamış olmazsın bırakabilirsen geride
Güzel bahçeler ve zamanın sınavından geçen ismini.

Çünkü bu dünyaya gelişin boşuna değildi
Gelecek olanlara, emeğin en güzel meyvelerini bırak geride.

Eğer kader buyurmuşsa belleğinin eriyip gitmesini
Sakla bütün kederli acılı düşüncelerini, bırakma geride.

Eğer her gün canla başla yaparsan işini
Kötü niyetliler utanır ve çok geçmez kalırlar geride.

Aldırma susuzluğa ve öğle sıcağına dağlayan tenini
Ve kumları aşacak bir yol kur, bırak geride.

Canlandır uyuyan çölü, hayat veren yağmur gibi
Sen giderken nefis kokulu güller açsın geride.

Evet, kurmalısın ortasına Aç Step'in o kenti
Ve, yeşil bağlarla parıldasın, bırak geride.

Sabır, yaşıyorsun, öyleyse çalış, yarat, kazan yeni zirveleri
Halkın için yeni şiirler bırak geride.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Zulfia (Zulfia İsrailova) (d. 1915)

ŞARKI

Senin şarkını söylüyorum, kız kardeşim,
Yüreğim dolup taşıyor sevginle,
Topraklarımızın şarkısını söylüyorum, kız kardeşim,
Bir tek bulut yok üstünde.

O becerikli ve telaşlı ellerinle
Tohumlara dil dökersin, açsınlar diye zarlarını,
Seni söylüyorum şarkımda, kız kardeşim,
Ve söylüyorum, bereketli toprağımızı.

Tandan önce ayaktasın, işbaşında;
Güneş doğmadan kalkarsın erkenden,
Birer birer söner yıldızlar
Seni işine yolcu ederlerken.

Seninle gurur duyuyorum, kız kardeşim,
Ülkemiz başarılarını biliyor
Bir zamanlar çöl olan topraklar,
Şimdi güller gibi açıyor.

Türkçesi: Yusuf Eradam

AKRABALARIM

Soluk alamam anayurdum olmasa,
Dayanılmaz olur tüm yaşam.
Dolaşmasam dört bir yanı elde kalem,
Devşirmesem uçsuz bucaksız ellerin zenginliğini,
Nasıl mümkün olurdu:
Sevincini duymak uzun bir yolculuktan dönmenin,
Sıcaklığını ellerinde hissetmek uzak şeylerin,
Yüz yüze gelmek gerçek bir dostla yabancılar içinde,
Yüceliği sezebilmek söylenen bir çift sözcükte.
Görmek insanoğlunun güçlendiğini günden güne...
Çok mu oldu insanoğlu ateşi ilk bulalı?
Bugün çoktan aydınlığa yön veriyor.
Dost arıyor insanoğlu -
içten yanıtımı bekliyor.

Gerili bir yaysın sen yaşam!
Her kim olursa türküleri çağıran,
Ne buz gibi olabilir, ne kalpsiz,
Titremeli sevinç ve acıyla,
Rastladıkça her insancıl duyguya.
Boşa çıkacaktır çabası,
Uzatırsa elini çalmaya değersiz notaları.
Geri durmayacağım sevmekten, yeryüzünü,
"Tüm insanları bir boyda toplayan, ortak yuvamızı.
İnsanlar, dünyayı görmeye doğan - öğrenmeye, gezmeye.
Çal, daha yüksek çal kervanın çanları!
Sallanıyor her gün dünya:
İyiyle kötü ahlak kavgasında
Lotusu lekeliyor kan, kar beyaz lotusu,
Alçalan yaşamın kanıyla kızarıyor gökyüzü.
Ama aynı kan parlayan genç ülkelerin bayraklarında,
Yükselen özgürlük savaşçılarının avuçlarında.
Her ırktan insanla yükseliyor gururum.
Özgürlük güneştir
ben de parçası;
Alevdir özgürlük
ben de kıvılcımı.

Özgürlük yoluna koydum yüreğimi.
Gerekirse bu yolda ölebilirim.
Cömert bir ailede açtım dünyaya gözlerimi,
Bilirim sıcaklığını kardeşliğin.
Tüm sesleri dünyanın ulaşır bana
Tüm insanlığa -hepsi kardeşim- gider yüreğim.
Evet, tümünüz derisi beyaz ya da renkli,
Tümünüz, yuvası yakında ya da uzakta,
Bu gezegenin tüm insanları, hepiniz akrabamsınız,
Tümünüze sevgim ve güvenim.

Türkçesi: Ergin Koparan

Yusuf Şamansurov (d. 1936)

ATASÖZÜ

Bir atasözü duyarım - iki dudak arasında ışıldar
Ve aydınlatır konuşmanın bütün çehresini -
Düşlerde olduğu gibi - gözümün önüne bir ermiş gelir.
Yalnızca yıllar öğretir onun erdemlerini.

Geçerken onun sözcüklerinden kaleme aldığım şiirlere
Tatlı çiçektozları yağar, büyülenmiş, parlak
O hızlı geçiş anın yüzü hürmetine
Sonsuza değin teşekkür borcum olacak.

Türkçesi: Yusuf Eradam

PAKİSTAN

Pakistan edebiyatının kaynağında Arap, Fars ve Urdu edebiyat gelenekleri vardır. Bunlara, çeşitli yöresel dillerin edebiyatlarını da eklemek gerekir (Beluci, Keşmiri, Pencabi, Paştu, Sidhi vb). Muhammet İkbal (1873-1938) Pakistan devletinin kuruluş düşüncesini ortaya koyan büyük ve aynı zamanda da Pakistan edebiyatının en önemli adıdır. N. M. Reşit (1910 - 1975), Miraci (1913 - 1950), Faiz Ahmet Faiz (doğ. 1912) Pakistan şiirinin başkaca önemli adları arasındadır.

Muhammet İkbal (1873 -1938)

DÖRTLÜK

Soruyorsan, göğsün içindeki gönül ne demek
Soruna yanıtım şudur:
Gönül aklın tutuşmasıdır ve acı çeken yürek
Bunlarsız o sadece çamurdur

Türkçesi: A. N. Tarlan-A. Behramoğlu

DÖRTLÜK

Nereli olduğumu soruyorsun bana
Ben, ömrümce kendi içine kıvrılan adam;
Başıboş bir dalgayım ki okyanusta
Yokum, kendime kıvrılmasam

Türkçesi: A. N. Tarlan - A. Behramoğlu

Faiz Ahmed Faiz (1912-1984)

HAPİSHANEDE BİR AKŞAMÜSTÜ

Adım adım iniyor gece
Takımyıldızların salınan merdivenlerinden;
Yakın, şefkatle fısıldayan bir ses gibi yakın
Esiyor hafif bir rüzgâr;
Avludaki ağaçlar.
Boynu bükük mahkûmlar,
Kayboluyor rüzgârın fırıl fırıl eteğinde.

Ay ışığının ince parmakları merhametle
Işıldıyor çatının tepesinde;
Toza karıştı yıldızların avizesi.
Göğün mavisi akkorlaştı.
Kurşuni gölgeler kaplıyor yeşil kuytuları
Tereddüt içinde hasretin
Acıyla girdaplanışı gibi beyinde.

Bir düşünce dolanıp duruyor yüreğimde-
Öyle bir bengi sudur ki hayat bu anda
Ona zehirlerini katan tiranlar
Ne bu gün ne yarın, asla kazanamayacaklar.
Ne çıkar aşkın taht odasını aydınlatan
Mumu söndürseler de? Güçlüyseler
Ayı söndürsünler, görelim hele.

Türkçesi: Halil Köksal

BU ZİNCİRE VURULUŞ, BU DARAĞACI ANI

Bu bekleyiş saati sarmış tüm patikaları,
Hiçbir saat vurmuyor özlenen bahar anını,
Ve gündelik tasalar çökmüş üstüne ruhlarımızın.
İşte mihenk anıdır bu, aşkımızın nöbetini devretmek için.

Bu kutsal andır, sevgili bir yüzü gözümüzün önüne getiren,
Bu kutsal saattir, dinmek bilmez yüreği dindiren!
Şarap kadehi de saki de geri çevrilir, boşuna!
Serin bulutlar geçtiği zaman üstünden dağın,
Bir selvi ya da çınar yaprağının,
Paylaşamayacaksak artık hiçbir dostla
Oynaşan gölgelerini, yeşil saatlerini onların.

Sızladı durdu bu yaralar çoktan beri, ama böylesi-
Bu zincire vuruluş, bu darağacı ve bu sevinç
Bu kaçınılmaz seçme vaktindeki
Bu tüm dostlardan ayrılış vaktindeki gibi sızlamadı hiç!

Sözünüz geçse de hücreye, hükmedemezsiniz bahçeye
Kırmızı gül goncaları açtığında, o taze an geldiğinde,
Hiçbir ilmik yakalayamaz şafak rüzgârının ayaklanışını.
Hiçbir ağa tutsak düşmez baharın uyanışı.

Görecekler başkaları, ben görmesem de o anı
Bülbülün şakıdığı ve çiçeğin açtığını.

Türkçesi: Halil Köksal

Daud Kamal (1935-1987)

BİR SOKAĞI TEKRAR GÖRMEK

Bir beyaz güvercin iniyor
bir merdiveni basamak basamak,
bir taş duvara yaslanarak,
koltuk değneğini düzeltiyor bir yaşlı dilenci,
Paçavralar içinde çocuklar (koluna siliyor burnunu biri)
kaydırak oynuyorlar bir güneşli avluda.

Büyük bir değişim olmuş, belli,
son otuz yıl zarfında.
Daha uzun süre kalıyor turistler, daha çok para harcıyorlar.
Sinema afişleri kışkırtıcı mı kışkırtıcı.
Coca - Cola almış buzlu şerbetin yerini,
gaz lambalarıysa daha az görünüyor.

Bu sokağın ötesinde başka sokaklar var...
Bir kişiliksiz evler ormanı...
Suyuna tirit yemekler pişiriyor gene mutfakta
göğsü çökmüş anneler.
Mutluluk varsa eğer, dedikleri gibi
rüzgâr gibi geçip gitmiş olmalı yanlarından.

Türkçesi: Özdemir İnce

UZAK BİR BAŞLANGIÇ

Bu gece de göçüp gidecek
kendi ağırlığı altında
tıpkı öteki geceler gibi.

Yıkıcılardan sonra
ağıtçılar gelecek, yeni arkeologlar
ve küçük hırsızlar gün ışığında.

Nerede bulacağım
kendi gerçek kalıtımı -
çılgın yazılarında ağaçların
ya da aydınlık bir dalışta
sayısız ihanetlerin havuzuna?

Bütün düşler çiçek açarlar ancak uykusuzlukta
ve bütün gölgelerimiz
geri dönerler
yeni başlangıç için.

Türkçesi: Özdemir İnce

Agha Shahid Ali (1949-2001)

KIRIK PORTRELER

1.

Ali'nin oğlu, bir garip hekim,
kaftanı işlemeli, sarığı beyaz,
her zaman bir Kur'an
masanın üzerinde, elinin altında.

Dualar ararım gözlerinde
arapça yazılar.
Yazgısını bulurum orada yalnızca:
Boy boy çukurlar bıraktı bize
aile mezarlığında.

2.

Büyük dedem mi?
Pantolon giyen bir Sahib.
Hayal kırıklığına uğratmıştır beni yalnızca,
Elleri görünmez
resim salonunda çekilmiş fotoğrafta
Ama güçlüdür aynı eller
atları ya da uşakları
kırbaçladığı zaman.

Öfkeyle çevirirdi gramofonun kolunu
iğne dönmeye başlardı
Malika Pukhraj'ın şarkıları üzerinde,

sarhoş olurdu, parçalardı gömleğini
ve ağlardı plaktaki şarkıcının
"Henüz gencim" diyen sesini
duydukça.

3.

Yakışıklı dedem,
deliliğe kayıp gitti
Srinagar'ın içinde.
Esrar içiyordu
bir karanlık dükkânda.
Sufi'lerden
mistik dizeler okuyordu durmadan...
Babam alıp onu eve getirdi.

Yaşlandıkça Eflatun'a yöneldi,
homurdanıyordu "Kral - Filozof" diyordu.
Napoleon'sa her zaman ağzında.
Odasına oturmuş nargile içerken
Sibirya karlarının
Fransızların kemiklerini dondurduğunu
söyledi.

Düşlerinin kadehinde
dönüp duruyor Sokrat.

Örümcek ağları sarkıyor
dilsiz sözlerinden
dedelerimin,
örümcek ağları sarıyor
albümlerde
farelerin kemirdiği
yüzlerini
dedelerimin.

Kimse gelmiyor artık
Kandahar'dan
sevgili Ali,
çadır kurmak için
Jhelum'un yanına
akağaçların altına sonbaharda
kimse peygamber torunu olduğunu
ileri sürmüyor.

Portren yapayalnız duruyor
tahtaları gıcırdayan bir sofada

Türkçesi: Özdemir İnce

POLONYA

Polonya edebiyatı X. yüzyıl dolaylarında manastırlarda gelişmeye başladı.

XVI. yüzyılda ulusallaşma evresine giren Polonya edebiyatında Barok çağıyla birlikte, şiirin ağırlık kazandığı görülür. Lirik şair Andrezej Morsziyn (1613-1693) bu dönemin en önemli temsilcisidir.

Özgürlük ve bağımsızlık düşüncesini de içeren romantik akımın Polonya'da ilginç bir konumu vardır. Adam Mickiewicz (1798-1855), Julivsz Slowacki (1809-1849), Zygmunt Krasinski (1812-1859) gibi şairler bir halk önderi ve yalvaç kimliği kazandılar.

1863 ayaklanmasının başarısızlığa uğraması, ulusal duyguyu elli yıl diri tutmuş olan romantik ideolojinin de sonu oldu, pozitivizm adı altında bir anti-romantizm gelişmeye başladı.

1890'a doğru entelektüalizm ve pozitivizmin faydacı maddeciliğine karşı "Genç Polonya - modernizm - yeni romantizm" adı altında yeni bir akım oluştu. Bunun ardından izlenimcilik, simgecilik ve doğalcılık hemen hemen aynı anda girdi ülkeye.

1918'de kazanılan bağımsızlık Polonya'nın bütün kurumlarını olduğu gibi edebiyatını da temellerinden sarstı: Ulusal iyimserlik, liberal demokrasiye güven ve kozmopolit beğeniyle iç içe yaşayan gelecek korkusu, geri kalmanın yarattığı tedirginlik ülkeye egemen oldu. Bu dönemde değişik eğilimlerde şiir anlayışları belirdi. Ancak biçimci deneyimlerin ağır bastığı görülür.

İkinci Dünya Savaşı ve 1944-1948 yılları arasında meydana gelen toplumsal değişiklikler şiiri toplumsal olaylara yöneltti.

1956'dan sonra, özlü söz, kara mizah ve yergi Polonya şiirinin en belirgin özellikleri olarak belirdi.

Adam Mickiewicz (1798-1855)

SANKİ NEDİR MİLLETLER?

Prangaya mahkûm iskeletler.
Gençlik bağla bana kanatlarını
Ebedi göklerin yüksekliğinden

Râm edeyim bu köhne kâinatı
Yılların izi yüzünde çizilen.
Alnı hüzünle toprağa eğilen
Dermansız göz kapaklarının çizdiği
O mahut çevrede kalır kişi,
Ey gençlik! kanatların götürsün seni
o vakur kartalın süzüldüğü yere
Keskin nazarların dalsın güneş gibi
İnsanlığın yayıldığı bütün âleme
Bak ayaklarında koyu bir sis

Gördüğün her şeyi karartmakta.
Bu kitle ki alçaklıklar
Etrafını bir tel gibi sarmış
İşte odur bütün dünya
Sana selâm olsun Hürriyetin fecri
Ardından doğacaktır kurtuluş güneşi.

Türkçesi: Fuat Pekin

Yaroslaw Ivaszkiewicz (1894-1980)

MENEKŞE

İyi bak
şu menekşenin yapısına
sanki küçük bir katedral
ve adak taşında bir sarı leke
ortada

daha güzel
hem Paestum'dan
hem bütün tapınaklardan
adı bile anılmaz
Torun ve Cnacow kiliselerinin
onun yanında.

Belki sen otururşun
bu katedralde
ölümden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAYKUŞLAR

Ne yapar baykuşlar gündüzleri acaba?
İşleri başlarından aşkındır geceleri.

Penceremin altına kurulup öterler
uzun uzun şafaklara kadar

Yaşayanların baykuşudur biri
bir tavan arasında oturur
Berkley ya da Londra'da

Bir tek cümle bilir
ve onu tekrarlar bu baykuş
anımsamıyorum, hiçbir şey anımsamıyorum

Ne tangoyla dans ettiğim Wanda'yı
ne kirazların o görülmemiş bolluğunu
ne de bunca iyi oluşunu bize karşı

Zaten öyle kirazlar da çıkmıyor artık
anımsamıyorum, hiçbir şey anımsamıyorum

Öteki baykuş ölülerin kuşu
tüneyip bir daha bağırır da bağırır
anımsıyorum anımsıyorum

anımsıyorum sen de sevebilirdin

bir tek yanıtım vardır hep onu tekrarlarım
anımsamıyorum, hiçbir şey anımsamıyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

Adam Vazyk(d.1905)

ÜÇÜNCÜ AĞIT

Gözlerim kamaşmıyor artık, kamaşmıştı bir zamanlar
hemen gözlerimi kapatıyorum kum fırtınasına karşı
yıllardır geciken sözcükleri çağırıyorum yanıma
güzel olmasına güzel, ama bomboş yıllar

Paldır küldür dalıyorum dilin dehlizlerine
ortaya çıkmak istiyorum gün ışığıyla birlikte
kimi zaman az konuşuyorum kimi zaman da fazla
imler yoruyor beni, kendimi nesnelere yaslıyorum

Sen ki kırlangıçların kaygılarını giderensin
anladın beni anlamasına, ama harfi harfine
uzaklaşıp gitti dünya ve taşlaşıyor kuş
insan yüzüne gelince: dönüşüyor manzaralara.

Türkçesi: Özdemir İnce

HERAKLEİTOS 'UN TORUNLARI

Yuvarlak zamana inanmıyoruz artık
ne de sarmal dağın dağlığına
bir düzendir geçmiş denilen şey
gelecek ise bir şaşırtmaca
Bir pencere açtılar bize
ama bir şey göremezsin
Dudaklar verdiler bize
aynı suyu tekrar içmeyelim diye
Ateşli düşler verdiler bize
ve tuhaf bir dil konuşan günlük yaşam
giderek alıştık ona
şimdi az çok anlıyoruz.

Türkçesi: Özdemir İnce

Juliusz Zulawski (d. 1910)

POLONYA BAHARI

(Parça)

Burada, bu çorak ülkede
Traktör süren genç kız
Senin şarkıların bunlar, açtığın karıklar
Burada, Oder ile Bug arasında.

Burada senin gençliğin, ihtiyarlığın
Beşiğin ve mezarın
Burada senin o uslu acın
Yalnızlığın ve aşkın.

Zengin ettiler seni ve soydular.
Özgürleştirip zincirlere vurdular
Çağırdılar ve kovdular
Burada yalan söylediler sana

Burada - toprağa kök salmış durumda-
Tekrar bulabilirsin gözlerinin parıltısını
Zamanını adlandırabilirsin,
Mührünü açabilirsin dudaklarının
Omuzlarını salabilirsin dilediğince.

Geçen yılın o diri yapraklan
Mayıs'ını donatmıştın ya hani
Sararmış, savruluyor rüzgârın önünde
Boğulmaya gidiyorlar kafilelerle
Bizim Vistül'ün boz bulanak sularında.

Türkçesi: Özdemir İnce

Czeslaw Milosz (1911-2004)

ŞİİR SANATI

Ben hep daha geniş ferah bir biçime ulaşmaya çalıştım.
İstedim ki şiirim düzyazının baskısından özgür kalsın,
Yazan ya da okuru yüce kıvranmalara sürüklemeden
Karşılıklı anlayış sağlasın aramızda.

Arsız bir şey var şiirin öz gerçeğinde,
İçimizde olduğunu bilmediğimiz bir şey fışkırıverir de
Gözümüzü kırpıştırırız bir kaplan ortaya atılmış gibi.
Aydınlıkta dikilip duran, kuyruğunu kamçı gibi vuran bir kaplan.

Onun için şiiri yazdıran bir ifrittir derler ki doğrudur.
Ama melek olduğunu söylemek abartmadır ne de olsa.
Kim bilir nerden gelir şairlerin gururu?
Ne kadar zayıf oldukları meydana çıkıyor da hep mahcup
düşüyorlar.
Sağduyulu bir insan, bir ifritler kenti olmak ister mi ki?
Babalarının evindeymiş gibi rahat oturan, türlü diller konuşan.
Şairin dudaklarını ya da elini çalmakla yetinmeyen bu ifritler,
Kendi keyiflerine göre değiştirmeye çalışırlar şairin yazgısını.
Günümüzde marazi olan şeyler geçer akçe.

Belki de şaka ediyorum sanacaksınız.
Ya da diyeceksiniz ki sanata övgüler düzmek için
Yeni bir kinaye ve alay yöntemi bulup çıkardım.

Bir zamanlar hikmet dolu kitaplar okunurdu yalnız,
Acıya sefalete onlarla katlanırdık.
Alt tarafı, akıl hastalıkları doğuşlarından
Çıkıp gelen binlerce yapıtın sayfalarını çevirmek gibi değil bu.

Yine de dünya göründüğünden çok başka,
Biz bambaşkayız çılgınlıklarımızda kendimizi gördüğümüzden.
0 yüzden, insanlar sessiz duruyorlar da erdemle
Saygısını kazanıyorlar hısım akrabanın, konu komşunun.

Şiirin amacı, tek bir kişi olarak kalmanın
Ne denli güç olduğunu hatırlatmaktır bizlere,
Çünkü evimizin kapısı açıktır, anahtarı yoktur,
Görünmez konuklar boyuna girip çıkarlar keyfince.

Şu söylediklerim, amenna, şiir değil,
Çünkü şiir seyrek yazılmalı, heveslenmeden, zorla,
Dayanılmaz bir baskı altında, ancak iyi ruhların-
Ecinnilerin değil- bizi dile getireceğini umarak.

Türkçesi: Talat Sait Halman

ARMAĞAN

Ne mutlu bir gün
Sis erkenden kalktı. Bahçede çalıştım.
Kırlangıçlar konuyordu çiçek açmış hanımeline.
Benim olsun diye can attığım bir şey yoktu dünyada.
Kimse imrenmeye değmezdi bence.
Unuttum acısını çektiğim kötülüklerin.
Eskiden de aynı adam olduğum, tedirgin etmedi beni.
Ağrı sızı duymadım bedenimde.
Doğrularken masmavi gökle yelkenleri gördüm.

Türkçesi: Talat Sait Halman

DÜŞÜŞ

Bir insanın ölümü, güçlü bir ulusun düşmesi gibidir.
Geçmişte kalmıştır yiğit orduları, kaptanları, yalvaçları.
Görkemli limanları, denizlerde egemen gemileri.
Ama artık o ulus, kuşatılmış kentleri kurtaramaz,
Antlaşma yapamaz başka uluslarla,
Kentleri boşalmıştır, halkı darmadağın,
Devedikeni kaplamıştır eskiden ekin dolu topraklarını,
Ülküsü unutulmuş, dili yitip gitmiştir:
Bir köy ağzı kalmıştır ta yükseklerde, dağ başlarında.

Türkçesi: Talat Sait Halman

İTHAF

Seni kurtaramamıştım,
Sen kulak ver bana.
Bu yalınkat sözlerimi anlamaya çalış
Çünkü bir başkası utandırır beni.
İnan bana, söz sihirbazlığı yok bende.
Sana sessizlikle bir bulut ya da ağaç gibi sesleniyorum

Beni güçlendiren, ölüm demekti senin için
Bir çağa veda ile bir yeniçağın başlangıcını karıştırdın,
Ve nefretin ilhamı ile şiirsel güzelliği,
Kaba kuvvetle narin düzeni.

İşte sığ Polonya ırmaklarının vadisi, apak sisin içine
Atılmış upuzun bir köprü. İşte yıkık bir kent.
Rüzgâr senin mezarına martı çığlıkları serpiyor
Ben konuşurken seninle.
Şiir nedir ki kurtarmazsa
Ulusları, insanları?
Resmi yalanların suç ortağıdır,

Az sonra gırtlakları kesilecek ayyaşların şarkısı,
Liseli kızlara eğlencelik
Güçlü şiire özlem duydum ya ne olduğunu bilmeden,
Yararlı amacını geç öğrendim ya.
Kurtuluşumu işte bunda buldum, yalnız bunda.

Darı ve haşhaş tohumları dökerlerdi mezarların üstüne
Kuş biçiminde gelen ölüleri beslemek için.
Bu kitabı buraya ben senin için koydum.
Sen eskiden yaşamıştın.
Bir daha bizi ziyaret etme diye.

Türkçesi: Talat Sait Halman

KANIT

Oysa sen bilirsin cehennem alevlerinin ne olduğunu.
Anlatırsın da o alevleri; Somuttular,
Uçlarında yırtıcı kancalar vardır, etini koparıp
Didik didik ederler, kemiğe kadar. Sokakta yürüyordun
Bunlar olup biterken: Kırbaçlar indikçe kan fışkırıyordu.
Unutamazsın, hiç kuşkun yok: Bir cehennem var besbelli.

Türkçesi: Talat Sait Halman

KAÇIŞ

Kaçıyorduk yanmakta olan kentten:
Tarlalardan geçen ilk yolda durup geri baktık da
Dedim ki: "Otlarla örtülsün ayak izlerimiz.
Yangında sessizliğe gömülsün amansız peygamberler,
Ölüler anlatsın olup bitenleri başka ölülere.
Bizim yazgımız, yeni bir vahşet kabilesi doğurmak
Uyuklayıp duran kötülükten mutluluktan öte.
Gidelim" ve alevli bir kılıç, yeryüzünü açtı bize.

Türkçesi: Talat Sait Halman

BİR GÖREV

Korkudan titreyerek düşünüyorum da yaşamım muradına ererdi
Ele güne itirafta bulunmayı göze alabilseydim.
Açığa vurabilseydim bir yalanı, kendimin ve çağımın:
Cücelerle iblislerin dilinde çığlık atmamıza izin verdiler
Ama yasakladılar saf ve cömert sözleri
Öyle yaman cezalar koydular ki bir tanesini bile söyleyen
Kendini kayıplara karışmış sayıyordu.

Türkçesi: Talat Sait Halman

NE YAPMALI - NE YAPMAMALI?

Aya âşık olmamalı insan.
Elinde ağırlığını yitirmemeli balta.
Bahçesinde buram buram kokmalı çürük elmalar
Biraz da ısırgınlar boy vermeli.
İnsan konuşurken kullanmamalı en sevdiği sözleri.
Yarmamalı bir tohumu içinde ne var diye.
Ekmek kırıntısı dökmemeli yere, tükürmemeli ateşe
(Litvanya'da bana bunu böyle öğrettilerdi).
Izbandut, mermer merdivenlerden çıkarken
Çizmesiyle basamakları çentiklemeye kalkabilir
Merdivenlerin sonsuz olmadığını hatırlatmak için.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Pawel Hertz (d. 1918)

SES

Ezgi neyse müzik için renk neyse bir tabloda
Özgür, bezeli, aydınlık ses de böyledir şiirde.
Çağlar boyu tıpkı topraklar ve sular gibi
Saklar savaşın silahlarını barış zamanında.

İnince geçilmez gene ak ardıç kuşu üzerine
Buz zırhları çatırdarken kayın ağaçlarında
Ey yabancı, bu bunca kederli manzarada
İn düzyazı ovalarına benim mısralarımdan.

Nedir anladığın buz tutmuş dağ sularından?
Anlayabilir misin, titrerler mi akarlar mı?
Çitin arkasında sürüden kaçan dişi kurt
Besler ikizleri, yaratmak için tekrar Roma'yı-

O günü göremeyeceğim ben, kış donduracak,
Dondurur yüreği sıkıntı, keder ve acılar,
Ama kendi gözlerimle görmek isterdim
insanların özgür sesi duyacakları günü mutlaka.

Türkçesi: Özdemir İnce

Tadeusz Rozewicz (d. 1921)

KESİN İZLENİMLERE GÖRE

I.

İşte kiralık ev, kırmızı kiremitli
Üçüncü kattan bir adam düştü
Taşlarında yatıyor kaldırımların
Gazeteyle örtülü yüzü.

Diyorlar
Pencereden attı sevdiği kadın
Diyorlar
Kadını itmekmiş niyeti bu adamın.

İki genç
Bir güzel eğleniyorlar
Saçları harika biçimde dalgalı
pilot sanıp kendini
Denemiş olacak uçmayı.

İnsanlar duruyorlar başı üstünde
ölümün
Sarı pabuçlarının hemen ucunda
Kirli
Bir fötr şapka.

Diyorlar
Çocuğu varmış
Erkek değil, orospu ama
Ne bozar başka aile düzenini
Keserle doğramışçasına.

Üçüncü katta iki pencere
Kıyısında çakılı bir ince tahta
Karınca kararınca yaşadılar orada
Et, pörsümüş
Yatıyor şimdi sokak kaldırımında
Kâğıtlara bürünmüş.

Ey ozan ne gelir ki elinden artık
Penceresinden düşmüşse adam
Bunaltı veren evin
Bir gün bugün her günkü gibi
Akşamüstü
Aylardan temmuz, yıl 1952.

Türkçesi: Oben Güney

BİR İSTEK

Şimdi apaydınlık konuşmak isterdim
çocuklar koşsunlar diye bana
bir bahçeye koşar gibi
güneşin doldurduğu aydınlık bir parka

Şimdi
konuşmak isterdim sımsıcak
yalın mı yalın
gerekli hissetsinler diye
kendilerini yaşlılar

Şimdi
konuşmak isterdim
ulaşsın diye sözlerim
gözyaşlarından gülüşe kadar

Yumuşacık konuşmak isterdim
dinlensin diye benimle insanlar
ağlasınlar gülsünler diye
sussunlar şarkı söylesinler

Öylesine sert katı konuşmak isterdim
öylesine acımasız öfkeli
yitik düşlerini bulsun diye insanlar
omuzlarında açılan kanatları bir zamanlar

Ve hiç mi hiç konuşmak istemezdim
ama sözlerimle bir şeyler yapmak
el ele versin diye bütün
bütün insanlar

Türkçesi: Özdemir İnce

BAĞIRIYORDUM GECEDE

Bağırıyordum gecede

ölüler vardı
gözlerimde
gülen sessizce

bir karanlık bıçak
gömülüyordu gövdeme
soğuk ve yaşamasız

deşiyordu karnımı

ŞU AĞAÇ

Bir ortaçağ gizinden çıkmış
ağaçtan İsa
sürükleniyordu dört ayak

her yanı kan ve yonga

boynunda dikenli tasma iyice çökmüş belkemiği
sopa yemiş gerçek bir köpek

tıpkı şu susamış ağaç

Türkçesi: Özdemir İnce

Artur Miedzyrzecki (1922-1996)

BULUTLARIN DEMİR BAHÇELERİ

Bulutların demir bahçeleri: bir düş mü
Oradaki hangi Roma ve hangi kırağı sırça kulelerde

Senin bin dereden su getirmelerinden
yoruldu gölge

Ters yapraklar fırlatan ağaçsın sen
susar ak ardıç kuşu kurumuş dalında.

Türkçesi: Özdemir İnce

SENDE YANSIYORUM BEN

Sende yansıyorum ben -der şu seyirci insana
Haber benim - der gazetenin muhabiri
Dünya benim - der su damlası
Ağacım uçtu - der düşerken yaprak

Ama umursamaz bu görüşleri rüzgâr
Suyu karıştırır sürükler gazeteyi
Meşeleri soyar
Kırar yağmuru

Çağını tanımak kuruntusuna kapılmasın kimse

Türkçesi: Özdemir İnce

HEP AYNI ŞEYLER

Sanki okulda gibi bitirme sınavları döneminde
Bir sessizlik bir sessizlik
Ayak uçlarına basa basa girilir
Ağırbaşlı herkes koyu renk giysiler içinde, kopya yasak
Bulutların geçtiği görülür ve birden bir yığın şey anımsanır
Islak leylağın kokusu ve arıların dansı yazların sonsuz
dinginliğinde
Ama bitirmek ve vermek gerek yaptığın şeyi dört gözle
bekleyene
Yağmurlu güz ayları geldi işte sürükleniyoruz kayın ağaçları
altında bir kil ve çamur denizinde
Dön dolaş hep aynı şeyler gene

Türkçesi: Özdemir İnce

Miron Bialoszewski (1923-1983)

SOBAMI ALIRLARSA

Bir çini sobam var
bir zafer anıtına benzer sobam

Çini sobamı aldılar elimden
zafer anıtına benzeyen sobamı

Geri verin benim çini sobamı
zafer anıtına benzeyen sobamı

Aldılar elimden sobamı

Boz
renkli
  bir boşluk
    kaldı
ondan geriye
çıplak boz delik,
Ama yeter bana:
çıplak boz delik
çıplak -boz- delik
çıplakbozdelik.

Türkçesi Özdemir İnce

Wislawa Szymborska (d. 1923)

BAZILARI ŞİİR SEVER

Bazıları-
yani herkes değil. Herkesin çoğunluğu bile değil ama azınlığı.
Okulları hiç sayma, orada zorunlu,
ve şairlerin kendileri,
olsa olsa her bin kişiden ikisi.

Sever-
ama kimisi de tavuk suyuna şehriye çorbası sever,
kimisi yersiz övgüleri ve mavi rengi sever,
kimisi modası geçmiş atkı sever,
kimisi haklılığını kanıtlamayı sever,
kimisi bir köpeği okşamayı sever.

Şiir-
ama ne menem bir şeydir şiir?
Bir dolu sallantılı yanıt
verildi bu soruya.
Ama anlamıyorum ve anlamıyorum ve sıkıca tutunuyorum ona
düşmemizi engelleyen parmaklık gibi.

Türkçesi Tuğrul Asi Balkar

YÜZYIL DEVREDERKEN

Diğerlerinden çok daha iyi olacaktı, 20 inci yüzyılımız,
Ama bunu kanıtlayacak zamanı yok artık.
Yıllar sayılı,
adımı kararsız,
soluğu yetersiz.

O kadar çok şey oldu ki şimdiye kadar
olmaması gereken.
Olması gerekenlerse
olmadı.

İlkbahar olacaktı yolunda,
ve mutluluk da, öteki şeyler arasında.
Korku dağları ve vadileri terk edecekti.
Gerçek yalanın hakkından gelecekti.
Bazı felâketler

hiç yaşanmayacaktı bir daha
savaş gibi ve açlık gibi ve ötekiler gibi.

Bunlara saygı gösterilecekti:
savunmasızların savunmasızlığına,
güvene ve benzeri şeylere.

Kim bu dünyadan zevk almak istiyorsa
olanaksız bir görevle yüz yüzedir.

Akılsızlık komik değil.
Akıllılık neşe vermez.

Umut
o bildiğin aynı genç kız değildir artık
ve ötekiler gibi. Yazık.

Tanrı inanacaktı sonunda insana:
güvenilir ve güçlüdür,
güvenilir ve güçlü ama
hâlâ iki farklı beşer olduğuna.

Nasıl yaşamalı–bana bunu sordu birisi mektupta,
pek çok şey gibi bunu da
sormak istediğim birisi.

Yeniden ve her zamanki gibi,
ve yukarıda görüldüğü üzre
daha acil sorunlar yoktur
denenmemiş olanlardan başka.

Türkçesi Tuğrul Asi Balkar

VİETNAM

"Kadın, adın nedir?" "Bilmiyorum."
"Yaşın kaç? Nerelisin?" "Bilmiyorum."
"Niçin o tüneli kazıyordun?" "Bilmiyorum."
"Ne zamandır gizleniyorsun?" "Bilmiyorum."
"Niçin ısırdın parmağını?" "Bilmiyorum."
"Bizden sana zarar gelmeyeceğini bilmiyor musun?" "Bilmiyorum."
"Kimin tarafındansın?* "Bilmiyorum."
"Bu bir savaş, seçimini yapmalısın?" "Bilmiyorum."
"Köyün hâlâ yerinde duruyor mu?" "Bilmiyorum."
"Şunlar senin çocukların mı?" "Evet."

Türkçesi Tuğrul Asi Balkar

Zbigniew Herbert(1924-1998)

ÇAKILTAŞI

Çakıltaşı
kusursuz bir yaratıktır

kendisinin dengi olan
sınırlarını iyi bilen

çakılsı bir anlamla doludur
baştanbaşa

İnsana bir şey anımsatmayan bir kokuyla
ne ürkütüp kaçırır, ne isteklendirir

ateşi de soğuğu da
tamdır ve onur doludur

büyük bir pişmanlık duyarım
onu elime aldığımda
soylu gövdesi hemen
yapay bir sıcaklığa bürünür

-Kendimize uydurmalıyız çakıltaşını
bize sonuna dek dingin
ve saf bir gözle bakacak olan

Türkçesi: Gürkal Aylan

Jeny Picowski (d. 1924)

Düş gördüm. Benliğimden uzak.
Var olduğumdan beri ve bulduğumdan beri kendimi.
bütün gün sırtımda taşıyarak
bilinmedik bir gecenin yıldızlı anahtarını.

Vaktiyle yoktum
O zaman gölgemdi
gösterin varlığımı.
Hoşça kal diyorum artık. Bundan sonra
görmeyeceğim bir daha seni!
Benden uzaklara git
gömülkötü bir uykusuzluğa
gözlerini açarak ve esneyerek.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Leszek Elektrowicz (d. 1926)

BULUT

Konuş ey bulut
haykırıyordum çatılardan
haykırıyordum kulelerden
Konuş ey bulut
koşuyordum ardından yelin
kaldırıp elimi
- koşuyordu o
-apak
koşuyordum durmadan
koşuyordum taş botlarla
haykırıyordum
Konuş ey bulut
sessizce geçip gidiyordu
- ölümü gibi bir canlının.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Adam Czerniawski (d. 1934)

SEN VE BEN

Pasın renkli kabuğunda
bir horoz olduk
uçmak için gazete parçalarına

yığmak için ince dallar.
Sonra dalgalı bataklık üzerinde
yellere bıraktık kalyonlarımı.

Açık denizde
gözlerimizden ırak
yalpalayıp sallanıyorlar.
Uğulduyor üstümüzde cılız ağaçlar
ve titreşiyor güneş.
Şu anda da
kıyısında bir ırmağın
ya da köpüklenen denizin
Yuvarlanıyor çakıllar
yuvarlanıp duruyor.

Böyle başladık konuşmamıza
bizim için konuştu
çıplak dalları kışın
ve bir meşeden yelkenli
uzaklaşıp gitti karadan.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Stanislaw Grochowiak (1934-1976)

COŞKUNLUK

İnsanın burun deliklerini genleştiren bir rüzgâr
böyle bir rüzgâr var işte
İnsanın çene kemiklerini donduran bir soğuk
böyle bir soğuk var işte
Sen benim için ne kekiksin sen gülsün
bir şey ay ışığında tatlı bir an kadar
ama bu kara yel
ama bu beyaz don

Kadının dudaklarını aralayan bir rüzgâr
böyle bir rüzgâr var işte
kadının kalçalarını aydınlatan bir ışık
böyle bir ışık var işte
Bende güven falan aradığın yok senin
ne de destek olabilecek bir omuz aradığın

ama bu tuzlu yağmur
ama bu yazdıklı ışık

Âşıkların vücutlarını kül eden bir ateş
böyle bir ateş var işte
âşıkların gözlerini yerinden fırlatan ölüm
böyle bir ölüm var işte
Ve işte Sevinç'in ıslak çayırlan üzerinde
yükseliyor bembeyaz bir fildişi kule
Temiz ateş gibi
Ve pürüzsüz ölüm gibi

Türkçesi: Özdemir İnce

HİÇBİR ŞEY KALMAYINCA

Bir gün çırılçıplak bir büyük
Zenginliğin ortasına oturtacağım seni
Su gibi ağır giysilerin olacak
Meyvelere güzel kokusunu veren kadın çorapları
Kocaman kocaman kasketler olacak
Ve türlü türlü metaller

Siyah bir manzaranın ortasında
Çırılçıplak görmek istiyorum seni
Bronzların şamdanların vazoların ortasında
Burcu burcu tüterken vanilyalı punç
Azgın köpeklerin burunlarına

Bir Rembrandt'ın böyle bir tutkusu olmalı
Ölüme gömülen Saskia'sının tararken saçlarını
Üzümün ağırlığıyla ona engel olmak istermiş gibi
Zincirlemek istermiş gibi şamdanların
O ölçüye gelmez paha biçilmez ışığında

Türkçesi: Özdemir İnce

Jerzy Harasymowicz (1934-1999)

Yıldızlara dedim ki
birer şamdan olun
ve her elde

yedi kollu şamdan
Kayın ağacına dedim ki
kır at
ol
Ve işte kişniyor kayın ağacı
kuyruğuyla
kovuyor kuşları

Kendime dedim ki
akgürgen ol
akgürgen ol
Ve binlerce
pas renkli yaprak
oldum

Ve gürültüm uğuldadı
her türlü diliyle
sonbaharın

Türkçesi: Muzaffer Uygunер

UMUT

Hani bir başarabilirsek düşündüklerimizi eğer
Ve taşralı aklımızın
Ve özel gevezeliklerimizin
Küçük saksılarında büyüttüğümüz bütün güneşler
Aydınlatabilirse şu geniş ufku
Ve söylemek zorunda değilsek eğer dahi olduğumuzu...

Çünkü bunu bizden başkaları söyler
Ve kutsal ışıklar
Gökkuşağı gibi kutsal ışıklar
...Eeeh gevezelik boşuna
Hani bunu bir başarabilirsek Baylar
Hah işte o zaman içelim allahına kadar...

Türkçesi: Teresa Ciecierska-Chlapowa ve Oben Güney

İLKEL SİLOJİZM

Güzel olan hiçbir şey bedava değil
Gel gör ki güneşin batışı bedavadır.
Öyleyse güzel değil.
Ama Lord'ların cirit attığı "prima" bir lokalin
yüz numarasında kusabilmek için
Ödemek gerek fiyatını votkanın
Ergo.
Bu dans ahırında ayakyolu güzeldir
De, güneşin batışı değil.

Söyleyeyim size ki palavradır bu.

Güneşin batışını seyrettim
Ve ayakyolunu danslı gazinolarda.

O kadar bir fark görmüyorum pek aralarında.

Türkçesi: Teresa Ciecierska-Chlapowa ve Oben Güney

YABANCI DİLLER

Pipo içer mi baban
Evet babam pipo içer.
Yes my father smokes the pipe
Tekrar ettikçe bu cümle
Açacak sana dostum
Dün-
yaya bir pencere.
Şeytanın gözlerinden daha güzel mi güzel
Bir barda oturduğun zaman Brodway'de
Şüphesiz soracaklar sana o an
Pipo içer mi baban
İşte o zaman yapıştır cevabını dudağında gülümsemen
Yes my father smokes the pipe
Görüyor musun bak
Ne harika..

Türkçesi: Teresa Ciecierska-Chlapowa ve Oben Güney

PORTEKİZ

Portekiz şiiri, Ortaçağ'da lirik halk şiiriyle başlamış. Bu şiirler cantigas de amigo'nun (dost şarkıları) ilk örnekleridir. Daha sonra Güney Fransa'dan geçen "Provençale" şiirinin etkisiyle cantiga de amor (aşk şiiri) türü gelişmiştir. Bu lirik şiir örneklerine koşut olarak aynı dönemde (XII-XIV yüzyıl) satirik şiirin de geliştiği görülür.

Portekiz şiiri XVI. yüzyılda İtalyan şiirinin etkisi altında kalmaya başlamış. 1521-1526 yılları arasında İtalya'da yaşamış olan Sa de Miranda yurda dönüşünde Rönesans'ın. Dante'nin ve Petrarca Sonnet'sinin tekniğini birlikte getirmiştir.

1580-1680 yılları arasında Portekiz şiiri Gongora'nın devsel gölgesi altında yaşamıştır.

İngiltere, Almanya ve Fransa'da başlayan romantizmi Portekiz'e İngiltere ve Fransa'da sürgün yaşayan Almeida Garrett (1799-1854) getirmiş, ancak bu akım türlü olumsuz nedenler yüzünden bu ülkede, başarılı olamamıştır. Bu dönemin en ilginç şairi "erken-simgeci" ve "erken-varoluşçu" olarak kabul edilen sonnet ustası Antero de Quental'dir (1842-1891).

Portekiz şiiri XIX. yüzyılın ikinci yansında Guerra Junqueiro'nun önemli yapıtıyla büyük bir aşama yapmıştır.

XX. yüzyılın ilk önemli olayı 1915 yılında ancak iki sayı (mart, haziran) çıkabilen "Orfeu" dergisi çevresinde oluşmuş, dergi bu iki sayısıyla fütürizmi savunan "Modernist" akımı kurmuştur. Bu akımın üç önemli ozanı Mario de Sa-Canıeiro (1890-1916). Jose de Alma Negreiros ve özellikle Fernando Pessoa'dır. Yirminci yüzyıl Portekiz şiirinde bir dergiler egemenliği söz konusudur. 1932-1970 yılları arasındaki Salazar diktatörlüğü döneminde (aslında bu dönem 1974 Nisanı'na kadar sürmüştür) uygulanan baskı yöntemleri yayınevlerinin gelişmesini engellediği için şiir edebiyat dergileri çevresinde gelişmiş, ancak her zaman baskı altında gelişme yolları aramıştır.

Çağdaş Portekiz şiirine yön veren dergilerden biri de "Presança"dır. 1927-1940 yılları arasında yayımlanan bu derginin yaptığı en önemli işlerden biri. "Orfeu" hareketiyle daha sonraki kuşaklar arasında köprülük görevini yerine getirmesidir.

Daha sonra "Yeni Gerçeklilik", "Cadernos'cu" ve "Gerçek üstü-" şiir akımları görülür. Bu uç kısımda da gerçekten yetenekli şairler ayrılmış, savundukları estetik ilkeler doğrultusunda yetkin örnekler vermişlerdir. "Yeni Gerçekçi" akımın en önemli şairi, 1951 yılından itibaren yayımladığı "Yılan" (3 sayı), "Ağaç" ve "Kuşatma Haberleri" (1957-1961) adlı dergilerle Portekiz şiirini olumlu yönde etkileyen Egito Gonçalves'dir.

Fernando Pessoa (1888-1935)

ERTELEYİŞ

Öbür gün, evet, en erken öbür gün...
Yarını, öbür günü düşünmeye ayıracağım.
o zaman çözümlenecek her şey, ama bugün değil...
Hayır, bugün değil, yapamam bugün.
Şu benim inatçı öznel nesnelliğim,
gerçek yaşamımın bölünmeli uykusu
şu tutulduğum ve bitmek bilmeyen yorgunluk
tüm dünyanın yorgunluğu bir tramvaya binmek için...
İşte öyle bir ruh...
En erken öbür gün...
Bugün salt hazırlanacağım.
yarın öbür günü düşünebilmek için
hazırlayacağım bugün kendimi...

Sonucu bu belirleyecek.
Şimdiden tasarladığım bir şeyler var ama kalsın;
bugün tasarı da yok
O işe yarını ayırdım.
yarın oturacağım masanın başına
dünyayı yenmek üzere.
Ama ancak öbür gün yeneceğim dünyayı...
ağlamak geçiyor içimden
çok ve apansız ağlamak istiyorum
gösterilmeden içimden.

çok ve apansız ağlamak istiyorum
göstermeden içimden.
Hayır, fazla sormayın, bir sır bu
söyleyemem.

Çocukken bir hafta boyunca sevinirdim
pazar günü gideceğim sirke...
Bugün beni sevindirebilen tek şey
çocukluğumun bir hafta süren pazar sirkleri.
Öbür gün başka bir insan olacağım.
yaşamım zafer kazanacak,
gerçek yanların, zekâm, okumuşluğum
ve yetişkin her şeyim toplanacak
halka açıklanmak için...
Ama en erken ertesi gün sabah açıklanmaya;
bugün uyumak istiyorum, tasarı işi yarın.
Bugün, nasıldı yahu: hangi gösteri
yaratacak yeniden çocukluğumu?
Yaratsın ki gidip biletleri alayım yarın
büyük oyun için öbür günkü...
Hayır, daha önce değil...
Halkın karşısında öbür gün alacağım pozu
yarın çalışacağım.
Nihayet öbür gün görülecek
bugün olmadığım ben.
Öbür günden önce değil...
Ne denli üşürse sahipsiz bir köpek
işte öyle yorgunum ben.
Yorgunum sadece,
Sözümü yarına saklıyorum ya da öbür güne...
Evet, belki öbür günden önce değil...
Gelecek...
Evet, gelecek...

14.4.1928

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Jose Gomes Ferreira (1900-1985)

GÜNLÜK 1968-1975

XXIX

Bir çiçekler devrimi mi?
Evet.
Ama örtmek için değil sadece
çiçek tozlarını yaslı Afrika'mızın
karanfilden bayraklarla.
Dişilikleri yemiş tadıyla yüklü
çiçekler gerek bize.

XXX

Kızıl kuşlar düştü ansızın
her gece öldürülen aydan,
ağaç kütüklerine kondular
bir mızrağın
erkekçe sivriliğiyle.
Gördük.
ateş örüyorlardı gagalarıyla,
kanat çırpıyorlardı,
yıldızların kanıyla alev alev.
ve direklerde
sallanıyordu
kanatları..

Bayraklar.

XXXIII (o yıpranmış çocukluk simgesiyle bitireceğim. Evimin karşısındaki bahçede bilye oynayan çocuk. Söyle. Şair, gerçek Devrimi'nin yıtık sevincini söyle!)

Bahçenin köşesinde,
kör gözlerle çevrelenmiş bu bulutlu günde.
yeri kazmaya başladı çocuk,

ansızın durdu, eli yanmıştı.
eli yanmıştı duru güneşin lekeleriyle.
parmak derilerinin
tatlı umudunu
geride bırakarak ölen
o tanrıların gömdüğü güneşin lekeleriyle.
Yansın,
elin,
bileğin,
kolun.
Duru Ateş'in alevi.
bir gün o alevle kuracaksın bir başka dünyayı.
gölgelerde bir başka beyazlık belirecek.
katillerin gölgelerinde bile.
Haklı bir dünya.
fabrikalar dünyası,
ağaçlar yaprak değil,
rüzgârını taşıyacak kadın saçlarının.
Her taşta, her yemişte, her gölde, her çiçekte,
her yanardağda.
tam ortasında gezegenin
çiçek tozlarıyla yüklü yüreğinin vuruşunu duyacak herkes
- yanık ellerin çocuğu.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Miguel Torga (1907-1995)

PICASSO

Altamira mağaralarının yeni bir ressamı
kurtarıyor imgelemin bizonlarını.
Yabanıl yumruğuyla Vulcanus'un, fırlatıyor
yenileşmenin ışın ve oklarını.

Bu yeni oğlu İberik'in
veriyor maddeye
yalın ve erden biçimlerini.

Yorgun ve eski ayinli
şu Avrupa toprağında
yitmemiş çocukluğun biçimlerini

Türkçesi: Özdemir İnce

PİRİNÇLİK

İki yüz kadın var orada. Bilinmez bir acıyı söylüyorlar
türkülerinde,
eğilmiş hepsi de görünmüyor yüzleri.
Türkü söylüyorlar, suyun ortasına dikilmiş,
yakıcı ağustos güneşi altında.

Yorgun bir sesle söylüyorlar Kuzeyden ve Güneyden.
Kısık sesle söylüyorlar ve sanki
ayaklarının altındaki insancıl kökte
yürüyor bir şeyler.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Adolfo Casais Monteiro (1908-1970)

AVRUPA 45

IV.

İnsanları ve evleri anlatıyorum
yaşayanları ve ölüleri:
geçmişi ve geri dönmeyecekleri...
Matematik olarak ispatlandığını söyleme.
ah! kuramlar sürme önüme!
Yıkıntıları ve açlığı görüyorum.
Nedensiz can sıkıntılarını,
kurbanların acılı yüzlerine yazılmamış vahşeti.
Gördüğümü ve düşlediğimi biliyorum yalnızca
trajedinin en alçakça en anlamsız yönünü.
Görüyorsam da inanmıyordum.
Her şeyi görmekle ya deli ya veli olacaktım.
haydutlar şefi ya da yollarda eşkıya
- fakat inanmıyordum gördüklerime.

insanları, evleri ve hayvanları seyrediyorum.
Sonsuz bir şaşkınlık içinde seyrediyorum.
ve kalıyorum öylece sessiz
insan olduğumu bilmenin acısı önünde
şöyle davranılabilir belki:
Onlar kanlı bir bataklığa çevirdiler dünyamızı.
bu ruh ve kan çamuru
eşya ve varlık
ve can sıkıntım hâlâ bir umut olup olmadığını soruyor,
kin de karışır bazı işlere çünkü...
Bırak beni ağlayayım, ağlayayım!

Gözyaşları yıkayacak insan olmak utancımızı
ve susmakla cinayetin bir kurum olmasını onaylamamızı.
ve biz ağlarken

bu dramın kendimizin olduğuna inanacağız belki de
bir zaman sonra bizimki de başkalarının acısı olacak,
bir anda ölüp gideceğiz, işkenceye uğrayacağız,
cesetlerin çürüdüğü bir toprak olacağız,
ağaçların özsuyu olacağız,
yağmalanmış evlerin acılı koynunda
- evet bir süre içinde acı olacağız...
Bilmiyorum niçin ağladığımı,
niçin titrediğimi, içimdeki ürpermeyi,
bu savaşta ne anam babam var, ne dostum,
her şeyin uzağındayım.
Bu düzenli ve fukara evimdeyim.
bir savaş yok kapımın önünde.
- neden titriyor ve hıçkırıyorum?

Söyle; ağlayan kim içimde? Ağlayan kim içimizde
Kıvrıntılarını izleyen yorgun ırmak gibi yolunda gidiyor
her şey burda.
Sokaklar, insanların ve arabaların bulunduğu sokaklar,
sonsuz panikleri haykıran canavar düdükleri yok artık.
öncekinden farksız yoksulluk...
Eğer her şey öteki günlerdeki gibiyse
Avrupa yanımızda olsa da yoksulluk ve ıstırap,
düş görmekte olup olmadığımızı soruyorum ara sıra.
dostsuz ve bilinçsiz bir varlık değilsek,
canlı olarak gömülmemişsek,
bu gözyaşlarına karşın hiçbir şeyi olmayan varlıklar
geç gelenler ve bu gece, artık seheri olmayan bu gece
çevremizde dolaşanlar var.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Sophia De Mello Breyner Andresen (1919-2004)

FERNANDO PESSOA

Gölgelere adanmış gerçek türkü
Senin hayatından çıkarılmıştır
insan olmamak cesaretin
Bir pusulaya dayanan gemiciliğin
Yıldızların olmadığı sonsuzluk denizinde
Senin kendine has doğru görüşün

Yarattın ölçülü şiirini
Ve sen dört yüzü olan bir tanrı gibisin
Ve sen birçok adı olan bir tanrı gibisin
Alınyazısının olmayan anıtısın
Şimdi olmayan varlığını koruyan
Ve yok olan yollarda
Toplanamayan otlara benzedin

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

İŞTE

İşte
Soyunmuşum bütün giysilerimden
Ayrılmışım büyücülerden, kâhinlerden ve tanrılardan
Yapayalnız kalmak için sessizliğin karşısında
Sessizliğin ve yüzünün güzelliği karşısında

Fakat sen yoksun arasında bütün yoklukların
omuzun dayanmıyor elin dokunmuyor
Senin bulunmadığın zamanın merdivenlerini iniyor kalbim
ve rastlıyor sana
Ovalarda ve sessizliğin ovalarında

Kapkaranlık gece
Kapkaranlık ve saydam
Fakat yüzün ötesinde donuk zamanın
Ve oturmuyorum sessizliğin bahçelerinde
Çünkü sen yoksun arasında bütün yoklukların.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

BİLİYORUM

Biliyorum, yalnızım ve donmuşum yapraklar arasında.
Hiçbir mağara saklayamaz beni artık
Varlığımdan kopmuş bir göl gibiyim
Gözlerimde sönüyor görüntüler.

Boşlukta yarattığın melodiyi
söylüyorum içimden. Düşüyorum görüntülerden
ölü bir kuş gibi donmuş toprağa
düşen kuru yapraklar gibi.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jorge De Sena (1919-1978)

GELECEK İÇİN KASİDE

altın yaldızlı bir düş gibi
söz edeceksiniz bizden. Konuşmalar sessiz.
Hareketler ağır. Tatlılık, müzik.
Düşünce acı. Gülüş keskin.
Boşlukta geçip giden görüntüler.
özgürdük. Konuşuyorduk.
Bilgindik ve sevimiz
tatlılık ve sükûnla doluydu.

Azalmış, hüzünlü bir can sıkıntısıydı
sizin düşlerinizdeki.

Ve fırtınalar, düzensizlikler, haykırışlar.
Geçip gittiğini bilemediğimiz baharlar
şiddet, alay, kinci bir karmaşa
ne kadar yakınımızdaydı tepelerde,
hapisler, ölüm, satılık sevi.
gözyaşları ve savaşlar,
aradığımız yaşamın umutsuzluğu
- sizin düşlediğiniz altın çağda
bu hüzünlü can sıkıntısı olmayacak.

Ve gizlice, özlemli ve sevinçli.
bizi konuşacaksınız -bizi- bir düş gibi.

Türkçesi: Muzafer Uyguner

OSSONOBRA YIKINTILARINDAKİ ROMALI BAŞ

Yitip gitmiş baş, katı,
kesilmiş halinle ne kadar güzelsin.
hiçbir şey taşımıyorsun kudretli imparatorluktan:
Boş gözlerin bir şey anlatmıyor artık.
alaylar yürümüyor dudaklarında,
öldürülen ve tartaklanan
insanlar dolaşmıyor tepesinde burnunun.
Seyre dalman hayatın tatlılığı
sessiz sağduyunun soğuk değişmezliğinde
biraz -ve yalnız bir an- bırakıp
düşünceye delilik katmaya
zorunlu olduğunu bilerek,
Düşlenen bir erdem: tutsak,
vücudun hüzünlü saatlerinde, hiç kimse
giremez onun kalbine ve kocası
belki doğuran odur onu, hiçbir zaman
uzun uzun bakarak düşünmedi kendine dönüşü.
Yaşadı, öldü, sütunlar ve insanlar arasında.
çayırlar ve dereler, gölgeler ve ekinler.

Tiyatrolar, bağbozumları arasında, -peri gibi.
Fakat nerede? İmparatorluk geniş.
Bütün tanrılar onundu, tanrıların yüzü
yoktu. Ve insanlar,
tanrılaşmak için hazırdılar
kendi yüzlerini bırakmaya. Bu
yitip gitmiş baş direnmiş:
ne peri ne kadın, yalnız bilim
ve bizden bizi kurtaramayan.

Türkçesi: Muzaffer Uygun

Carlos De Oliveira (1921-1981)

KUŞKULU GECE

Odamda yapayalnız unutuşun ışığında yazıyorum.
Bırak da yazayım ilerleyen gecede:
Alacakaranlıktan bir parçayım.

Buruk tadıyım bu acılığın
yaratıldığım toprak kadar umutlu,
savaşın bize vaat ettiği tek yasa olan
gelecek barışın gerçeğiyim.

Masalların ve inançsızlığın uçurumlarıyla,
nerede olduğunu bilmediğim yerlerden geliyorum.
Fabların ve öykülerin hayvanını yaratan benim
gizli sevinciyim ben insanoğlunun.

öyle bir tutsağım ki
zorla kabul ettirilen bu bayağı sessizlikte,
kaç kez gömülmüşüm böyle
yüreğimin derinliğine.

Bırakın diyeyim diyeceğimi geceler boyunca
uykusuzluk nasıl da uzun ve zor.
İşte seherin aydınlığıyla süsleniyor dizelerim,
yeni vatanın toprağıdır çağıran bizi.

Ateşin alevleri kör edemez bizi asla
ve bu hüzün de benim değil artık.
Portekiz ağladığı için ağlıyorum ben
yaklaşan ışığı büyültmek için.

Evlerin üstünde duyuyorum yelin uğultusunu,
daha iyi dinlemek için duruyorum bir an:
Dönüp duran kuş mudur, denizle hüznün
yendiği bir halkın uçuşu mudur?

Sözlerin ve eşyanın mırıltısıdır bu
sesinin gölgesinin kucağında böyle:
Yıldızların ve gömütlerin dirilişidir bu
dünyanın uzanan kollarıdır bize doğru.

Ülkenin ve yelin gürültüsüdür
pencereme vuran ve bana yaz diyen:
Sensin, sevgilim ve siz, insanlar, düşünceler,
geceleyin de gören ve bana gelen hepiniz.

Yazarak tüketiyorum sürgün günlerimi
kımıldayan eşyanın karmaşası içinde.
Açık duruyor kitaplarım üstünde masanın
Beni öven sessiz sayfalar ile.

Meyveler gibi kesik, beni rahatsız eden
gerçeği aradığım olgular gibi kesin:
kitaplar basit, ateşli, doğru,
yasak bütün sertlikler.

İnsanların ve eşyanın sesini dinleyerek,
Yaşama ve yellere bırakıyorum kendimi
- Sen inebilirsin sessizce
dizelerime, unutuşun ışığı.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Egito Gonçalves (1922-2001)

KUŞATMA HABERLERİ

Senin yansızlığını kullanıyorum,
ince yüzünü, duru güzelliğini
kapılar önünde yol gözleyenlere
kuşatma haberlerini iletmek için.

Çektiğimiz acıları anlatırsın onlara
saçlarımızı ağartan güç günleri:
duygularımızı anlatırsın, söylersin
saçlarına sakladığımız sözleri.

Anlatırsın onlara, beslediğimiz kini,
nasıl siperler kurduğumuzu çevremizde
açlık ve acı gecelerine karşı
kurduğumuz o kin siperini.

Rahatça sıyrılır gözcülerden
o yansızlığın sıyrılır geçer,
fotoğraflar götürürsün yanında,
bir harita, iki mektup, gözyaşı.

Nasıl yorgunuz sessizlikte, onu anlatırsın,
nasıl sessizlik yiyor sessizlik içiyoruz,
nasıl yaralanıyoruz sessizlikte
ve nasıl ölüyoruz, anlatırsın.

Git bakalım elinde ışıkla,
surlar dışında kimi bulursan anlat,
anlat dünyamızı onlara,
korkularımız anlat, ölen şiirimizi.

Git bakalım, gazetelere anlat
duvarlara yaz asitle,
gördüklerini, bildiklerini dile getir,
iki akın arasında sana dediklerimi.

Söyle onlara, korusunlar
kurmakta olduğumuz kalelerin gizini...
Ama o kalelerden sarkan alev alev bir çiçek
duru adını açıklıyor dünyaya.

Bu kentte direniş var, söyle onlara
bombaların yıktığı bu kentte,
su azalırken, yiyecek tükenirken
ülke çoğalıyor, umut artıyor şimdi.

Türkçesi: Ülkü Tamer

SORGU SIRASINDA ÖLÜM

Sabahın üçünde, uzaktı uykum düşlerden.
Uyuyordu karım yanımda.
Gezdirdim kalçalarında elimi.

Sonbahar ayı parlıyordu yolların üstünde,
Kış gecelerini haber veriyordu rüzgârın soluğu.

Sabahın üçünde, hemen bütün arkadaşlar
uykudaydılar. İçlerinden biri, yalnız o.
dönüyordu gece işinden, yorgun argın.

Hora teptiği saatti ışıkların mezarlarda,
uykuyu haplarda aradığı saatti sürgünlerin.

Sabahın üçünde, uyumamıştı henüz karısı onun.
Bir atkı atmıştı sırtına, elinde bir kitap.
Kaçmıştı uykusu, yarım saat olmuştu ışığı yakalı

Vakit geçip gidiyordu sorgu odasında.
Bin vatlık iki ampul kesiyordu havayı.

Kalp direnmekten vazgeçti, sabahın üçünde.
İki görevlinin karşısında bir ölü adam.
ve iki kül tablası, içinde otuz izmaritle.

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

Eugenio De Andrade (1923-2005)

SENİ BEKLEYEN BİR IRMAK

Yalnızsın ve gece inmiş
doğu rüzgârına açık kente.
Bilmediğin çok şey var
ve sormak için artık geç.
Zaten yeterli sözler var
sonu için:
solgun, ağır ve terk edilmişsin.

Yalnızsın.
o büyük köprü karşılayacak
seni ırmağın üzerinde.
Teknelerin geçtiği suya bakıyorsun,
su karanlık, su yoğun
ve inliyor
gecenin leylaklarıyla, gecenin kuşlarıyla.

Bir an için unutuyorsun
tüm kenti ve onun imgesel işlerini,
isteklerini içine yatırmak için
küçük tabutlar biçen umut.
aynı acıları çeken köpeklerin
varlıklarını havladıkları
yanıp-sönen ve çıplak kenti.

Sanki çocukluğundaki yatağınmış gibi
bakıyorsun suya:
arka bahçenin duvarındaki sarmaşığı anımsıyorsun,
toplayıp attığın dağ çileklerini.
gönderdiğin el değmemiş sözcükleri
kana bulayıp geri gönderen arkadaşlarını,
sevinç gözyaşları ile seni kapıda bekleyen
anneni anımsıyorsun.
Suya bakıyorsun, köprüye,
sokak lambalarına
ve bir kez daha suya...
Orada:
su ya da orman
tertemiz gölge
ve uzun yaz günleri var.

Yalnızsın,
Perişan ve yalnız.
Ve gece.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Alexandre O'neill (1924-1986)

ELLER

Bir el olarak belirecek bir gün şefkat
çenende.

Baş ve işaret parmakları arasında,
şurda, burda.
çalış, iğne, elinde
lütfun.
Fakat zorunluluktur seni öldüren.
İşsiz eller, balıklar gibi
hüznün akvaryumunda.

iki elle yakalıyorum seni
sarıyorum vücudumu ve kucaklıyorum.
Temizlik, kara pisliğinle
güçlükle tanımlıyorum seni,
atıldığım ve beni fırlatan,
beni yadsıyan ve sonra kabul eden bu elde.

Tesadüfen bulunan bir kadın eldiveni
güldürür bizi. Bilinmez
belki de bir haberdir bu,
var olmayan elden.
ya da düşmüşse eldiven, belki
çift olmayan bir şeydir.

Yumuşak
elinle berber
başımın çevresinde ötüşen
bu demir kuşu kullan da
futboldan söz etmeden,
bu pamuk elle
tıraş et beni, zaman sıkıyor artık!

(ihtiyar fotoğrafçı)
çenende elin,
oh ne sersemlik, dön bana.
kendine güveniyorsan,
sonsuzluğa bak!

Nerde o şimdi?
Hangi elle çalışır?
(bir ressama)
hayranım bitkisel sabrına,
kökten büyümene,
kör ve usta küçük eline,
saf, tam ve sadık,
saygılı ve usta,
kâğıt ya da tuval üzerinde çalışan elin,
açan bütün pencereleri
düşlerimizin dünyasına
ve kalbimizi serdiğimiz
sokaklara açılan kapılarımıza...
Hangi güzel resim çizilmiş eline?

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Antonio Ramos Rosa (d. 1924)

YABANIL BAKIŞ

Ne gerçek canlanıyor gözlerimde
ne de sen:
Parlak vapurlar,
yaşayan toprak gibi tutuşmuş yenilik,
kolların kımıltısı, bir acayip karmaşa,
tam bir kumul.

Gözlerim düşlemiyor artık, buluyor.
Yüklü toprak dopdolu gene.
Göğün aydınlığında başlıyor soluk.

İnsanlar oynaşıyor ara-sıra.
Senin vaktindir bu.

Senin ateşinle kuvvetlendim ve besledim kendimi
bekleyişin sessizliğinde.
Parlıyor ağın.
toprak geçmiştir, deniz gelecek.
Çıplak ayaklı bir kadının yaklaşan adımları.
Dünya yepyeni.
Toprak aydınlık.

Gürültüler arasında dinliyorum seni.
Omuzlarına attığın atkı
değişken ve yeşil: uyuyorsun,
adını sormuyorum, yıkanıyorsun
doğurgan sıcaklıkta, meyveler ne güzel
seninle buluştuğum taş masada.

Pencereler solumakta ağzında.
Duvarların, balkonların müziği
yükseliyor göklere, yıldızlara.

Senin verimliliğini görüyorum ve artıyor susuzluğum,
karanlıkta doğuyor her şey yeniden.
İstiyorum açıkça sende bulmak kendimi.
Aynasız bırakmak kendimi, karmakarışık.
Sessizliğinde toparlanıp sarıyorum seni.

En doğru, en temiz, en canlı sensin.
Reddin büyüyor gökler kadar
üzerinde duvarın.

Hakkında bildiğim görmeden görmektir seni.
kaba bir kaçamak bu, gözkapaklarının altında bir deniz,
zorlu gözbebeği, büyük dalga,
kolaylık
merdivensiz, ağsız; yalnız ve şiddetli bir yel.
parçalanan güneşin çeperi,
olgun anıtı sonsuz ateşi.
kızoğlan kız, yeşil, gerçek,

aldığım soluk.
patlayış, taşın öpüşü.

Heybetli vücudun sızmamı
ister: saf adlar:
ağzın, kolların, ellerin adlandır,
toprakta ve duvarlarda.

Heybetli vücudun benden ister
güzel adları, ölmeyen adları:
toprağın, ateşin, yumrukların adlarıdır bunlar
aydınlık, yakıcı ve karanlık.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Antonio Maria Lisboa (1928-1953)

RENKSİZ GÖZLERİNE

Renksiz gözlerine değer veriyorum her şeyden çok
yararsız ellerine, yeşil ağzına

Düşürülmüş saatlerden konuşuyorum sadece, arabalardan

Bu pembe ayaklardan konuşuyorum

Konuşuyorum... Konuşuyorum... Konuşuyorum...

Buluttur ağaçlar yirminci yüzyılda
minicik kuşlar tarih öncesinin dev yarasaları

Evet, doğru, bu altın sarısı saç örgüleri

Gece yarısı sonra!

Madam, güneş battı izin verirseniz
gün sona erdi
şimdilik

Çocuk kir içinde, çamur içinde

Sağolun.

Türkçesi: Ülkü Tamer

BİÇİMLER, GÖLGELER

Biçimler, gölgeler, geceyi anlatan ışık
küçücük bir kuş
seni yitirdikten uzun süreler sonra
iki dev boşluk oldu kollarım
gözlerim havayla dolmuş iki bakraç

ve tanıdıktan sonra seni uzak bir sokakta
çiçeğe durmuş ağaçlara döndü bacaklarım
parmaklarım yosun tarlası

senin biçiminle anımsıyorum
bahçenin rengini

Türkçesi: Ülkü Tamer

Ana Hatheryl (d.1929)

SAĞLIKLI BELİRSİZLİK

Ben o kadar sessizken böyle gelme n'olursun
bahçede oturmuşum gözlük bile takmışım
n'olursun gelme
güçsüz ve gülümseyerek gelme
başını eğerek önüne
gelme
Öylesine yaklaşıyordum ki
yeniden yaratılmalara bile dokunacaktım nerdeyse
yere bakıyordum
hepsini görüyordum sağlıklı minicik taşların
sessizce oturuyordum bahçede
soluk alıyordum
duyuyordum damarlarımdaki kıpırtıları bile
o hafif kıpırtıları
her şey kendi doruğundan dökülüyordu
kollarım ağırlaşmıştı kendi ağırlıklarıyla

başka kanadım yoktu
Güçsüz ve sağlıklı çıkageldin ansızın
ve ansızın sert düğümü oldu bahçe
doğaya ilişkin bilgilerimin
Uslu sanrılarımdan geçiyorum şimdi
Sessizce oturuyordum orada
gözlük bile takıyordum
başını eğmiştin önüne
İçimi çalılar gibi saran bu duyguyu anla
anla n'olursun

Türkçesi: Ülkü Tamer

Alberto De Lacerda (1929-2007)

PİERRO DELLA FRANCESCA'YA ÖVGÜ

I.

Birden seziyorum ki çırılçıplak her şey
sessizliğin birden son bulması gibi
güçlü yontularda ve gölgenin evcilliğinde
bizimle ve yaşamla
biten bir uzun öykünün çınlaması.

II

Eldeğmemiş -yalnız bir ses. Vücut başka bir şey.
Vücut, günler gibi değişir daima.
Her şeyin dayanağı güneş
değişmez yalnızca.

III

Sessizlik
birden kırılması ışığın,
uyuyan vücutta doğan
gizli bir kımıltı,
birden uyanıyor zamanın sesi

müzik ve ölüm uçurumu
tanrıların bütün sesini duyuran
ve dünyanın ateşini.

IV

Tutamayacağım ölümsüz acı
dünyanın büyük dönüşü.
Sessizliğin çınlıyor.
Ellerin dokundu eşyaya.

V

Ölüm gibi mükemmeldir kar
seçtiği dudakların arasında konuşur.
Sabahları melekler de konuşur.

VI

Zamana bırakarak bitirdi beni
beni bul ve yönelt beni
kaderimin son bulacağı
ülkeye

VII

İyilik salıyor köklerini
el değmemiş başka günü müjdeleyen gecede.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Herberto Helder (d. 1930)

HARİTADAKİ O KENTİ BULDUM SESSİZCE

Haritadaki o kenti buldum sessizce
hızla: bir damla
karanlık. Kanda balıklar gibi atan
tozları buldum.
Hızla, sessizce, haritada-
başka renkte bir harf bulur gibi
yapraklar arasında.
meşelerde titreyen yapraklar arasında.
sessizce.
Ayçiçeğinde bir damla karanlık-
o mektup, o sessiz kent,
kan gibi atan.

Haritanın kuzeyindeydi kentim,
karanlık Avrupa denilen uzaklıkta.
Titriyordu balıkları
yapraklarda titreyen harfler gibi
bir başka rengin tozları: kendini bulan
bir ayçiçeği
Avrupa'da bir damla gibi.
O kenti buldum, dikenlerdeki harfler
biçilen tahtalara bakıyorlardı,
güller kadar ağır. Kuzeyindeydi
sessizliğin, sessizlikle biçilmiş
bir özsu damlası gibiydi.

Kanatlarım olduğunu gördüm düşen
bir armut gibi. O hızla
kent bana doğru uçtu haritada.
Kanda atan balıklar gibiydim -sessizliğin
balıkları, yapraklı balıklar. Yazdım
biçilmiş tahtaların üstüne

sessizliğimi. Karanlık özsu
akıyordu haritasından ayçiçeğinin,
o Avrupa haritasının. Kan karanlığında
titreyerek
bir başka rengin yapraklan gibi
o yaprakların harfleri gibi.

Yakalıyorum kentimi, kanat çırpıyor
haritanın göğünde. Yakalıyorum
yazdıklarımla onu,
içimde yapraklar titriyor,
Avrupa'da.
Kendime çekiyorum onu
karanlık bir aşkla: hızlanıyor balıklar
ve tozlar arasında buluyorum
o anıtsal harfi.
Seviyorum, akıyor sessizce
bir başka renkte biçilmiş bir tahtada:
uçan bir armut gibi.
Avrupa'nın ayçiçeği gibi.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Melo E. Castro (d. 1932)

EV/EVLER

oturuyorum bu evin sessizliğinde
kutup rüzgârına açık
denize
buraya şimdiye açık

belkemiklerine yüklenen çatılar yok
sancılı kapıların

açıyorum kapıları
biliyorum giriyor zaman
bu eşyalar arasına
bu eve akıyor

her ırmağın arkasında bir ırmak
bütün ağırlığıyla

zamanın sapmasını belirtiyor biri

ev şimdi
eskiden beri rüzgârların sürüklediği
bir yelkenli

pencereler açık
duman tütüyor

güneş bu gir içeri

ama içimde
daralıyor yoğunlaşmış ev

ev beş benzer duygu
kuzeyin güneyin ortası

eve bakmak evi görmek
sert taşların tadı
duvarlar
uzayan gölgelerle lekeli

sınırlar özgürlükler
bu evin duvarları
döşeme tahtalarını sayan gözler

çiviler zamanın işaretleri
sonsuza
çimento tuğlalar su

daha da açılan pencereler
bu çığlığın dışında bulutlar
gümüşü

bu iskemlelere oturuyorum
beyaz duvarları sınırlayan
yorumuyorum gecelerimi

geometrik yeryüzü

yaşamlarımızın yükseldiği
toprak temeller

ev
devinimin edilgen biçimi

elini uzatsan ufuk

bir çatı

güneşi alan
yağmuru kaçıran

Türkçesi: Ülkü Tamer

Luiza Neto Jorge (d. 1939)

KİMSE IRMAĞI İKİ KERE GEÇEMEZ

I.

Kimse ırmağı iki kere geçemez
ırmaklar ölüme akar çünkü
ya da
akarak yaşarız biz
ırmaklar ölürken.

Kaynağının en alçak noktasına tutturulmuş her şey
canlıları koşmaz
denizler koşar
buluşmamak için bir daha
o uzak eşitlikte.

II.

Biri daha ölecek
birkaç gün sonra
doğanın utkusu için
can verecek.

Yükselmeye başlar
yerler
bozulur büyü.

Yörünge çürür
güneş inanmaz.

Türkçesi: Ülkü Tamer

AİLE ALBÜMÜ'nden

Annemi anımsıyorum
sebze yerdi boyuna
boyuna bir şeyler
kemirirdi
"benim de en kötü yanım
sebze yemek"
derdi

öteki annem ışığa çıkarmıştı beni
elektrik ışığına
günışığının altına

üçüncü annem ise
aç olduğu için
her saat başı düşerdi
oturduğu gökdelenden

Babamı anımsıyorum
oturduğu koltuğu
gözlüğünü kederini
yerini soluğunu

Parçalara bölünüyordu albüm
bir kurt kemiriyordu çünkü onu
ailem semiriyordu
bir başka ailenin etiyle

Sevinçten de geçebilir
bir fotoğrafın gülümseyişi

Türkçesi: Ülkü Tamer

ROMANYA

Romalıların ülkeden ayrıldıkları 271 yılı ile 1521 yılı arasında, Boyar Neascu'nun Braşov belediye başkanına yazdığı mektubun dışında, Romanya'da yazılı edebiyat kapsamına girebilecek izlere pek rastlanmaz.

İlk Romen yazını kiliselerde ve Bizans etkisinde gelişti. Romenler Batı edebiyatıyla Yunanca aracılığıyla ilişki kurdular.

Romen edebiyatı XIX. yüzyılın ortalarına doğru Rönesans, klasik ve romantik dönemleri yaşamadan çağdaş oluşum evresine girdi ve Batı'dan gelen bütün etkilere ayrım gözetmeksizin kapılarını açtı. Bu yüzyılın sonlarına doğru Romen yazını toplumcu düşüncenin etkisine girmeye başladı ve ulusalcı, pastoral ve kırsalcı bir eğilim gelişti. Bu eğilime karşı çıkan şairler evrensel kültüre ve simgeci akıma bağlandılar. Ancak bu tür bağlanmaların dışında kalan Tudor Arghezi (1880-1967) gibi şairler Romen şiirinin kişiliğine kavuşmasına olumlu katkılarda bulundular.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan yeni Romen toplumunda toplumcu gerçekçi sanat görüşü ağır basmaya başladı.

Son yıllarda eskinin kalıtıyla yeni deneyimlerin olumlu birleşimini gerçekleştiren yeni bir şair kuşağı (Geo Rumitrescu, Ion Carion, Stefan Augustin Doinaş) ve yetkin yapıtlarını vermeye başladı.

Romen şiiri yüzyılımızda yenilikçi ve deneyci kimliğiyle dikkati çekmiştir.

Mihail Eminescu (1850-1889)

ODE

Bir gün gelip ölümü öğreneceğimden kuşkuluydum!
Ölümsüzcesine genç, paltoma sarılmış
Düşçü gözlerimi yalnızlığın yıldızına
Kaldırırdım.

Birdenbire sen çıktın yolumun üzerine
Acı, sen, o baldan da tatlı acı...
İçtim dizginsiz ölümün şerbetini son damlasına
Kadar.

Diri diri yanıyorum, kıvranarak Nessus gibi.
Zehir içmiş yiğit giysili Herkül gibi ya da.
Söndüremem ateşimi artık bütün denizlerin
Sularıyla.

Kendi düşümle, gözyaşlarımla tükeniyorum.
Kendi yaktığım ateşle, yalımlarla eriyorum.
Dirilir miyim bir gün parıltılar içinde tıpkı
Bir Anka gibi?

Yok olup gitsin artık o baş döndüren gözler!
Geri dön yüreğime sen ey kederli kayıtsızlık!
Sakin sakin ölebileyim diye, ver bana, bana
Kendimi ver.

Türkçesi: Özdemir İnce

YILLAR GEÇİYOR

Yıllar geçiyor -ovaların üzerinde upuzun bulutlar-
Ama artık bir daha geri dönmüyorlar.
Artık avutmuyor beni eskiden başımı döndüren ne varsa:
Masallar, çalgılar, oyunlar, boş inançlar.
Çocuk alnıma dinginlik armağanı getiren şeyler.
Anlamakta güçlük çekiyorum, oysa apaçık anlamları.

Bugün boş yere sarıyorsun beni gölgelerinle.
Gizemlerin saati, günün veda saati.

Hayatın geçmişinden bir ses koparmak isterdim,
Tekrar titreyesin diye sen, ruhum, onu duyunca.

Elim dolaşıp duruyor boş yere lirin telleri üzerinde.

Her şey yitip gitti gençliğin ufkunun arkasında
Ama tek sözcük çıkmıyor zamanın güzel ağzından!

Saatler, günler, aylar, yıllar yığılıyor arkamda.

Bense gittikçe gömülüyorum dipsiz karanlıklara.

Türkçesi: Özdemir İnce

George Cosbuc (1886-1925)

TOPRAK İSTERİZ

Yersiz, yurtsuz, aç, çıplak,
Taşıdım sırtımda insafsızca vurarak,
Köpeğindim çünkü!
Nerden kopup gelmiş, yabanın dölü.
Şeytanla uzlaşman varsa eğer,
Vur vurabildiğin kadar, köpeğin olalım gene,
Katlanırız bütün yüklere, sefalete
Eyvallah boyunduruğunuza, gem'inize.
Yeter ki toprak ver bize!

Bir ekmek kırıntısı dünden artmışsa
aldın elimden onu da
Çocuklarımızı sürdün savaşa,
Kızlarımızı yatağına!
Sövdün, ne din bıraktın ne iman,
Yabancı sana utanç ve inanç,
çocuklarımız kırılır yollarda açlıktan.
Acısı çöker yüreğimize,
Hepsine katlanırız, hepsine,
Hele toprak ver bize,

Göz koydun köyde mezarlarımıza,
Sürdün, tarla ettin birer birer,
Aç gözlü sabanın ardında
Sürüklendi kemikler.
Sızlattın çukurlarında kemiklerimizi
Ne umurunuzda! Sürdün damımızdan bizi
Soğuğa ve rüzgâra çırılçıplak,
Ölülerimizi bile topraktan çıkararak,
Ah, onlar için onlar rahat uyusunlar diye,
Toprak ver bize!

Bir şey daha bilmek isteriz biz de
Kalacak mı rahat kemiklerimiz
Biraz insaf olacak mı sizde
Dünyadan göçünce biz!
Öksüzlerimiz ya analarımızı
Kabrimizin başında isteseler ağlamak
Bilecekler mi hangi çukurdayız-!
Yok bize ölmek için bile toprak.
Oysaki dindaşız sözde.
toprak ver bize.

Vaktimiz yok hatta duaya bile
Zamanımız da sizin elinizde.
Oysa biz de taşıyoruz can.

Unuttunuz çoktan!
Yemin etmişsiniz sanki birlikte.
Hakkımız ve sözümüz olmasın diye!
Bağırsak, dayak var, işkence var,
Kıpırdamak zincirler, prangalar.
Olsa olsa kurşun verirsiniz tek
Toprak verin desek!

Ne gömdünüz bu toprağa siz?
Siz buğdayınızı, atalarımızı biz,
Koynunda analar, kardaşlar, bacılarımız var,
Çekilin yolumuzdan yabanlar!
Bizim toprağımız değerli ve kutsal
Beşiğimiz o bizim ve mezarımız
Koruduğumuz sıcak kanımızla
Ve ne kadar ıslattık onu ne kadar
Acı gözyaşlarımızla biz,
Toprak isteriz.

Gayri ne halımız kaldı, ne dermanımız
Böyle yaşamaya dilenci gibi
Yolunuza sebil oldu kanımız,
Yabanın dölleri!
Sabrımızı tüketmeye görsün
Açlık bizi diretmeye görsün
Tanrı korusun, görmeyelim biz o günü
Toprak değil, kan istediğimiz o günü
İsa da olsanız kurtuluş yoktur size
Mezarlarınızda bile!

1894

Türkçesi: Yusuf Nevzat-Muzaffer Reşit

ŞAİR

Ulusumun ruhunda erimiş ruhum ben
Onun sevinçleridir haykırdığım, onun kederi.
Yarasında duyduğu acıyım ben,
İçtiğin zehir yakar yüreğimi
Ecel, şerbetini sununca sana
Seçtiğin yol ne olursa olsun.
Orası tapınak olacak bana.

Ulusumun ruhunda erimiş bir ruhum ben,
Onun sevgileridir haykırdığım, onun kinleri.
Tutuşturan yelim ben, ateş olunca sen.
Bir tek iradeyiz biz, çünkü tektir her zaman
Ne varsa bizim olan, bizi kaygılandıran...
Kaynaksın sen, türkülerimin ereği.
Alın yazının dediğine uymayan
Tek söz çıksa ağzımdan
Yıldırımın hazırdır, yüce ve kutsal halkım.
Vurur ağzıma susturur beni!
nice kişilerin peşinde koştukları
Başkaları için ne boş şeylerdir ya.
Ama her şeyi bilir o, pergelini dünyanın
İki ucuna koyan, ölümle yaşam arasına.
Belli olmaz verdiği, bazı kara bazı ak
Oysa içimde yüreksin sen, yüreğinim senin de
Yüzyıllar gelip geçer açıp kapayarak
Kaderin ölümsüz defterini ve ben
Ruhundan bir parçayım, halkım benim.
Hiçbir zaman bölünmeyen.

Türkçesi: Muzaffer Reşit

Tudor Arghezi (1880-1967)

GECİKMİŞ SEVDA

Evet, karşılık verebilirdim tutkuna senin.
akıl olmaz diyordu, olur diyordu gönlüm.
Senin ateşine yanmam için sanıyorum ki
Fırtınalarla sürüklenip gideceğim ben.
Nerden çıktın böyle yalaz yalaz
Ateş yıldızlarıyla sarmak için dört bir yanımı?
Aldırmasan da şimdi ortada ve açık.
Çocuğum yerindesin benim,
Ya da çocuğum olabilirdin.
Aşkın kanatlanıp uçuşu hep birden olur,
Ayrım gözetmez, bir araya toplar insanları,
Önemi kalmaz yaşın, eşitlenir,
Tutkulu, ateşli ve çekici olur kadın.
Sen nasıl da tazesin, fidansın, yaşam dolu.
Senin olmamı istiyorsun, kuşkusuz, endişesiz,
Benimle ilgili ne varsa, seninle ilgili ne varsa.
Kurban edilmiş akşamdan sabaha.
Kendini bana vermek istedin, bırakıp dünyanı,
Benim şiir evrenime.

Türkçesi: Eray Canberk

İÇERİK

Toprak, tarlalar, hasatlar,
Hepsi benim omuzlarımda,
İnsanlar, sürüler ve hayvanlar,
Saban izleri,
Daracık yollar ve saz damlar.
Sis, yağmur ve rüzgâr
Hıçkırıklar, korku ve acı.

Nasıl sığdı içime ülkem?
Nasıl toplandı her şey üzerinde küreğin?
Ormanlar nasıl toplandı köhne vazoda?
Ve bütün deniz bir su bardağında?

Ben de
Aynı çamurdanım onlarla,
Hepimiz paçasıyız Tanrı'nın.

Türkçesi: Muzaffer Reşit

AKŞAM YEMEĞİ

Soğuk ve çamurda
Hırsızlar kafilesi yürüyor ikişer ikişer
Zincirler ayaklarında
Ter ve koyu çamuru yaratarak
Yemek hazır
akşam, yağmur çiseliyor ak
Kürek kadar ağır kepçe
Çorba dağıtıyor iki fıçıdan

Birkaçı insan öldürmüş
Birkaçı hırsızlık ya da bir düş için tutuklu
Neyse tümü bir arada-bükülmüş
Ha zengini yatırırsın- Ha yoksulu kaldırırsın
Hortlaklar bahçesi gibi-sürü
omuzları, kalçaları, ayakları eğri-büğrü
Kendi kanlarını götürüyorlar
Sıcak tasta sarımsı buhar

Türkçesi: Nevzat M. Yusuf

KÜF ÇİÇEKLERİ

Duvardaki çıplak hücrenin sıvasına
Tırnaklarımla yazdım
Karanlıklarda yalnızlığımla
Ne boğa, ne aslan, ne de kartal
Yardıma koşamadılar
Onlar çevreyi düzelttiler, taradılar
Luka için, Marku için, Joan için
Bunlar yaşsız dizelerdir
Çukur yırları
Günün koşukları
Şimdi gökçe tırnaklarım kör olunca
Salıverdim büyüsünler diye
Ve büyümediler

Büyüseler de belki duyamazdım
Karanlıkta, yağmur uzaktan geliyor
Parmaklarım acıyordu bir pençe gibi
Ve hiç yumruk olmuyordu
O vakit sol elimin tırnaklarıyla yazdım.

Türkçesi: Nevzat M. Yusuf

MEZAMİR

Masal kahramanı gibi karadan ve havadan,
Dolaştım ülkemin kırlarını ve ormanlarını;
Doruklara çıkınca gördüm uçurumlara açılan
Erişilmez yüksekliklerini, yüksek dağlarını.

Gecelerin o bilinmez parlaklığında, yıldızlar
Çağırıyordu beni göklere, bense çukurdaydım.
En uzun ve yakıcı çöl yollarını seçtim de
Bir iz bile bulamadım gene, hâlâ yollardayım.

Seni aradım dizelerimde, sözcüklerde, hecelerde,
Kâh, dizlerimin üzerinde, kâh, sürünerek yerlerde.
Bu sonsuz işkencede iyilikler umarak
İnandım ki muhtacım senin merhametine.

Uzun süredir yalvarıp yakarıyorum böyle
Kendimde buluyorum seni, inan ki seviniyorum.
Eşiğine yüz sürüp dualar okuyarak, seni,
Sürgülerde, zincirlerde, parmaklıklarda duyuyorum.

Bütün gücümle atılıp kırmak istiyorum engelleri
Sen geçiyorsun önüne, sıkılı bırakıyorsun elleri

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

George Bacovia (1881-1957)

BAHAR CANLILIĞI

Bahar,
Kokulu bir resim ve oyunu morların...
Vitrinlerde, bilinmeyen bir ozanın şiirleri;
Şehirde, soluk alışı valslerin,
Yeni bir baharı bu düşlerin ve görüntülerin...
Tatlı bir uzanışın ürpertisi; mırıltılar çevrede,
Parıl parıl ve yakıcı güneş.
Solgun bir işçi fabrikanın bahçesinde
Mavi göklere bakıyor mahzun mahzun.

Yıllanmış acılar üzerine bir yeni bahar,
işte köylülerle dolu kırlar,
Sanki kımıldıyor toprak, yüreği oynatıyor:
Her şey yerli yerinde ve kalacak öylece
Her şey beklenecek gene de duracak öylece.

Bilmem ne zaman söz edeceğim başka bahardan.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

GÖRÜNTÜ

Her taraf sessiz.. bir rüzgar
esmede ırmak üstündeki köprüde.. don
çözülüyor, kargalar...
Duygular, hayat.
Her zamanki gibi yalnızım...
Mor sis içinde dallar...
Irmağın köprüsünde esiyor yeller...
Vakit tamam., hayat.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Ion Vinea (1895-1964)

FİLDİŞİ

Sonunda, ölü saatlerin bitiminde,
Sert ve yüksek, günden güne,
Geceden geceye, yükseldi Kale
Çevremde,
Yapayalnız, bekliyorum. Sessizlik. Her şey çok uzak.

Çölde bir haykırış:
Rüyalar nerde? kayalar nerde? sen nerdesin anne?
Hata kimin? beni ayıran ne?
Duyan yok sesimi. Bana seslenen de yok.
Çok geç artık. Kale yükseldi gecenin ortasında.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Gheorghe Topiceanu (1896-1937)

YAĞMURLU SONE

Robenson gibi yapayalnızım,
Hiç kimse anmıyor adımı;
Ellerimle sürdüm sürgüleri
Rüzgâr bile çalmıyor kapımı.

Daha mutluyum sanırım herkesten
Herkes yitti gitti gözümde,
Bir kız saçı var yayımda:
Özgür, uçup duruyoruz göklerde.

Ey yeryüzünün güzel tanrıçası,
Sıkılıyorsunuz kalabalık içinde;
Bense özgürüm böyle göklerde.

Biliyorum ki tek dörtlük de yeterdi,
Ozan yalnız, kızı da çeyizsiz işte,
Nerde o eski günler, nerde?

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

YALNIZLAR

Uyu! Taptaze bir hava getiriyorum sana;
Titrek kandil de sönüp gitmiş masada.
Alacakaranlıkta parlayan mücevher gibi
Yalnız közler ışıl ışıl parlamada.

Yağmur ve fırtına vuruyor camlara,
Kapkara bir gece, göz gözü görmez dışarda.
Soluk alıp konuşan damlalıklar
Unutulmuş bir zamanı anımsatmakta.

Bir tek ışık bile yok perdelerde.
Bilinmeyen dostlar var biliyorum
Karanlıklarda paylaşıyorlar mutluluğu.

Yalnızım, karanlığı bekliyorum.
Artıyor gürültüsü dışarda yağmurun.
Kara gözlerini öpmek için eğiliyorum.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Zaharia Stancu (1902-1974)

DÜNYANIN BİR UCUNDA

Dünyanın bir ucuna varmışım
Tahta bir tepsiye dokundum tık tık
Bir kapı açan yok bana.
Yok bir merdiven uzatan
Uçmak, çıkmak inmek için.

Dünyanın bir ucuna varmışım
Tahta bir tepsiye dokundum tık tık
Boşuna tınladı tepsi boşlukta.
Yer yaşamakta, gökler canlı,
Dünyanın bir ucu ıssız baştan başa.

Sen ey gökteki ay, gel yanıma
Süngersi taşlarınla gel.
Akşam yıldızı gel yanıma
Ateştense ateşinle
Buzdansa buzunla gel.

Sabahın bakırsı yıldızı
Sen gel bari yanı başıma,
Güldense gülünle gel
Çiydense çiyinle...

Dünyanın ucu olmaz, ama vardım ucuna
Dünyanın bir ucunda iki büklüm yapayalnız,
Tam ucunda dünyanın.

Türkçesi: Yaşar Nabi

KIYIDA

Deniz, burası, burası kum,
Denizdim ben, kumdum ben.
Bir sesim, bir yüzüm olduğu gün
Olduğu gün başladı çilem.

Ne güzel olurdu!.. Ne güzel olurdu.
Bin yıl önce rastlasaydım sana.
Ne güzel olurdu... Ne güzel olurdu
Yüz bin yıl önce rastlasaydım sana!

Gökten çalardım ateşi... Çalardım ateşi
Prometeden önce, çok önce ondan,
Mağaramıza getirirdim, sana getirirdim onu
Yaz meyveleri gibi avuçlarımda.

Ceylanları vururdum oklarımla
Yaban sığırını ucu yakılmış kargımla
Göllerde cennet kuşunu yakalardım.
Cennetin ormanlarında verirdim sana.

Senin için altın balıklar avlardım
Şu masmavi denizde.
Olgun elmasını ayın koyardım önüne
Çoban yıldızının kırmızı kirazını.

Ah! Ne iyi olurdu, ne iyi olurdu
Dünya yaratılırken rastlasaydım sana.
Şimdi yapayalnız, kıyıda, yapayalnız,
Köpüklü dalgalar arasında görüyorum seni.
Kumda ayaklarının izini
Rüzgâr silmiş, silmiş sular...

Deniz burası, burası kum.
Denizdim ben, kumdum ben.
Kumdum ben, görmedin beni.
Denizdim... Deniz olacağım yeniden
Kumdum, kum olacağım yine.
Kum olacağım, kum, muhakkak.

Türkçesi: Yaşar Nabi

HÖYÜKLÜ ALAN

Yüklemiş yıldızları arabasına gece
Kasıp kavuruyor ortalığı bir rüzgâr.
Bir İskit kralı uyuyor şu höyüğün altında
Öbüründe Got kralı var.

Yatıyor kılıçları yanlarında sessiz
Ki ne gövdeler doğramışlardı hayatta.
Duruyor olduğu gibi kemik sapları ya,
Pas yemiş şimdi keskin yüzlerini.

Bir savaş yeriydi daha dün
Şimdi ekinlerin dalgalandığı şu alan.'
Çiziktirmeye kalk bir sopayla toprağı
Ya bir kırık kargı çıkar ya kalkan.

Bir ot yığınına uzanıyorum yorgun.
Uğultusu geliyor derinlerden savaşların.
Askerler, sakallı askerler, başlarında tolga
Ve eyerlerinde atlarının düşman kelleleri asılı.

Başıboş kafilelerde uzun arabalar dizisi
Salkım saçak kadınlar ve çocuklar uğultusunda.
Bilmiyorum bir rüyada mıyım, uykuda.
O günlerinde miyim tarihin yoksa?

Yok hükmü kralların, kalmamış kudreti
Bağırıp çağırmaya bize, vurmaya başımızı.
Yanmış sönmüş solukları
Bir ak alev gibi her biri.

Kelebekleriz biz de kanatları süslü
Şafakta doğarız yok oluruz akşamla.
Üstünden toz olmuş sevgilerimizin
Samanyolu akar, o köpük ırmağı.

Türkçesi Yahya Benekay

Mihai Beniuc (1907-1988)

KANIMDA

Hayır, hiçbir şey yok söyleyecek.
Herkes gelebilir oraya avlanmaya
İsteyen gelebilir bulanık sulara-
Sırt çevirdim güneşe bile.

Başı kesilmiş şakrak kuşuyum.
Seyrediyorum dev ağaçları:
Her dalda asılmış biri var.
Beni de öldürsünler istiyorum.

Siz, savaşlara doymayanlar,
Şu meyveleri tadın bir kez de!
Sonra bir şeyim kalmayacak söylenecek.
Çirkef kokuşup kaynaşıyor.

Her adımda, dört bir yanda.
Direniyorum üzerinde bu taşın.
Ah! bugünkü tarih
Ağlıyor, dostlarım, kanımda.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Eugen Jebeleanu (1911-1991)

ÖLÜLER

Sevmediğim ölüler,
Beni unutan ay gibi soğuk
Çıkıveriyorlar karşıma.
Sıkılmış dişleri ile görünüyorlar.
Görünmez bir kılıca benzer
Soğukluklar ile izliyorlar beni.
Gözleri kapalı.
Görmek istemiyorlar beni.
Dudakları kalkık
Ve hor görücü,
Yırtamaz bir kâğıt gibi.
Bu dudaklar der ki: -Bundan böyle,
Bizsiz yapın işlerinizi,
Bazıları der ki; -Hayır!
Belki de hiçbir şey demezler,
Bir şey söylemek istemezler.
Kayalar gibi çıplak
Ölüler çıkıyor karşıma
Ve yabanıl soğukluklar ile görünüyorlar
Ve hep
Emrediyorlar
-Kaç!
Sevmediğim ölüler.
Nasıl korunacağımı bilmediğim ölüler.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

KÜLÜN SESİ

Bilmem ki ben kimim;
her şey ben oldu çıktı.
kimim bilmem, ama ağırım, gene de ben benim
Hafifim, ama ağırım, uğursuzluk gibi.
Ben taş,
ben sonuna ermemiş yaşam.

Katiller, benimle oynamayın,
ben canlıyım, parmaklarınızda
atın isterseniz denizlere beni,
ben külüm, dururum sizin kabınızda.

Haydi kaçın, külüm ben, girebilirim
bir gölge gibi kapınızın altından,
çarpabilirim uyuyan yüzünüze,
külden dudaklarımla sizi öpebilirim.

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

Maria Banus (1914-1999)

MEKTUPLAR

Sis. Bir tekenin alnı gibi parlak bir gecede yazıyorum sana.
Ve yeşil ceviz kabukları gibi acı ağzımın içi,
Birbirimizi unuttuğumuz için yazıyorum ~~sana~~.
Gözkapaklarımızın kırpışmasıyla unutacağız diye
düşünüyorum.
Dinle, yürüyoruz. Birden düşüyor yüzüme dağınık saçlarım.
Rüzgâr esiyor.
Dallar, tozla ağırlaşmış, hafif bir uğultuyla arıyor
birbirini,
Bir söğüt ağacı, bir de deniz. Durduk: kum dolmuş
sandallarımı silkelemek istedim.
Hepsi bu. Ayak bileklerin daha sevimli benim için
göklerden ve topraktan.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

SAVAŞ ÇOCUKLARI İÇİN TÜRKÜ

Sürü geliyor, sürü gidiyor
Kurt kayıyor buzda
Sürü geliyor sürü gidiyor
Bir kara adam geliyor uzaktan,
Babam kuvvetli, öldürecek onu,
Karlar içine yatıracak onu...
Bir kara adam geliyor uzaktan.
Bir ninni söylüyor annem:
"Bir atlı ve onun mendili
Kapkara devi korkuttu..."
Bir ninni söylüyor annem.

Uyusun, küçük bebelerim, ninni,
Yarın, küller uçup gidecek
Yarın, çiftçiler ekin ekecek
Uyusun, küçük bebelerim, ninni

Uğuldayın, uğuldayın mitralyözler,
Oğlum uyanıp sesleniyor bana.
Kızım uyanıp sesleniyor bana.
Öldürün, öldürün mitralyözler!

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Gellu Naum (1915-2001)

DUVAR

Bir duvarım vardı
Gözlerimin önüne çekerdim, kör ederdi beni
Kulağımı kordum sağır ederdi
Dayandım mı üstüne yıkardı beni

Elimi uzatsam vururdu elime
Geçmek istesem söver sayardı
İri mor ve dörtgen bir duvar
Dörtgen tek penceresiyle

Ve her zerresiyle çağırırdı
Sözlerin ezdiği dişlerin yankısını

Türkçesi: Yaşar Nabi

HARAÇ

Burun içindir göz diş içindir çiçek
kan içindir at meyve içindir insan
ve sonra bu ölümsüz ev
ve ıslak keçe içinde bıçak
sis dolu çekmeceler
erdemden söz eden sandalye
mektup kutuları dolu kâğıtla
ve ayaklar ve kunduralara ve hüzünle
ve ağaç bir tüpte kelimeler
bilmemek nerede ve niçin olduğunu
her şey dengeli her şey dengeli

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

SUÇLU MUYUZ?

Her an yatakta ya da sokakta.
Tarlada, kilisede ya da ormanda
Gündüz, gece, şafakta öldürür biri.
Orda mıydık biz? Şaşkın bakışlarımız
Yadsır ve bulanır. Kızar, elimiz
Kabul etmez suç ortaklığını. Nerdeydik ya biz?
Bir kan lekesi, yaygın.
Geçer babadan oğula, bütün cephelerde.
Vuranın elini gördüm, düşeni gördüm.
Bağırdıklarını duydum... Gözlerim
Vuruşmanın kanıyla köreldi.
Ama sıcak silah aramızda hâlâ.
Nedir adı, bilemem. Bunca çocuğun
Ellerinde kullanılacak yanı yok artık.
Oyunlarında, gülüşlerinde, boş düşlerinde
Eski yüreklerini öldürmesini bilen çocukların.
Âşıklar bir delinin damarında dolaşır oldular
Sonra kireç söndürür onları.
Her ceset örtülü karanlıklarla

Bir karga sürüsü gibi. Her şey boş.
Nereye gidiyorduk? Çevre hep uçurum.
Hangi bayrağı açmalı şehrin üstüne?
Bütün öldürenlerin suç ortağıyız.
Bir alın yazısı bu, yok kurtuluş.
Suç ortağıyız ama kimin?
Kocaman bir tıkaç hazırlayın
Susturmak için çığlığı!

Henüz doğmamış çocuklar
Uyusunlar huzur içinde, suçlu değil onlar.

Türkçesi: Yaşar Nabi

Magda Isanos (1917-1944)

ŞARKILAR

Kör bir bülbül gibi şakıyorum.
Şarkı mı oluyorum, şarkı mı ben oluyor?
Öyle yükseliyoruz ki bazen
Tutuşuyor ruhum.
Yanıyor ruhum
Tanrının sesinin duyulduğu
Ölülerin yakıldığı odun yığınında gibi.
Perilere, meleklere, mucizelere inanıyorum.
Dostlarım, taçlar koymayın başıma.

İçimizdeki sessizlik kadar şarkılar var içimde.
Bazen, bilmeden duyuyorum gücünü
Ve diz çöküyorum önünde onların.
Melek görünüyor çevremde.

Dudaklarım donuk ve yakıcı, mırıldanıyorum:
Oh! İnsanları ve acılarını söylemeliyim.
Fakirleri, çocukları ve açları...
Ortasında ilahi korkunun.

Ateşin sözlerini duymaktayım
Nasıl yakmalıyım dünyayı
Ve nasıl kurmalıyım yeniden.
Sonra yapayalnızım, hiçbir şey bilmeden
Bana seslenen Tanrı'nın
Ateşli çalılığında.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Nina Cassian (d. 1924)

GÜZELSİN SEVGİLİM BENİM

Yağmurun perdesini ellerin geçer,
Okşar gülüm damlaları ellerin,
Ellerin incedir Anka'nın sekişinden.
Güzelsin, sevgilim benim.
Arıyor ellerin gecenin saçlarında
Yanıp sönen ve altın hışırtısıyla
Göğün sessizliğini dağıtan
Minik yıldızları...
Güzelsin, sevgilim benim.
Kar üstünde dolaşan ellerin,
iki mavi iz bırakıyor, bir kızak gibi...
Güzelsin, sevgilim benim.
Yazla gidiyor ellerin,
Gagaları açık iki turna sanki
Akıyor, artık görünmüyor...

Türkçesi: Melike Roman-Sennur Sezer

NE GÜZEL ŞEHİRDE YAŞAMAK

Havaalanı eve giden yol. Bükreş'te
Sonra o alışılmış soru:
Nerde çalışıyorsun? Nerde oturuyorsun...

Günlük hayat sana şükürler olsun!

Her tramvayın numarası ayrı güzel
beş, yirmi, yirmi altı ya da on iki
Dilersen yürü
Telefon et istersen.

Tramvaylar, telefonlar size şükürler olsun!
Haftanın yedi günü
çalışıp, harcadığı yedi çeşit gün.
bazen güceniktir günler
bazen da duygulu.

Heyecanlı, zengin haftalar size şükürler olsun!

Her gün bir bayrama dönüşebilir.
Ama bazen pazar günleri kasvetlidir.
Eşyalar soğuk. Kulakları sağır eder sessizlik
Bakardık
birden
kefeni çalıverir biri

Türkçesi: Melike Roman-Sennur Sezer

Alexandru Andritoiu (1929-1996)

MADRİGAL

İnce bir mendille
sallanan eliniz
ışığa doğru, aniden,
fışkıran bir kaynak gibi.

Söyleyebilir misiniz, hangi usta demircidir,
altın bir makasla kesilmiş
maviye tutkun,
eşarbınızın göğündeki?

Altına gidin ağaçların,
bir piyano gibi uğulduyor yaprakları,
ve parlayan suyun üzerindeki
şaşırtıcı tahta köprülerden geçin.

Biz de, seninle ben,
gizlerle dolu yola çıktık:
kristaller arasındaki gün gibi.
dizeler doluyor içime.

Karşı karşıya kalınca
seherle, pencerede,
selam yolluyor bana gök
eşarbınızdan

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Tiberiu Utan (1930-1994)

GÜZELLİK

Güzellik, ey garip kuş,
Bahçemde uçup duran
Ve sonra bazen konan
Dallardan birine
Ve ürperten onları.
Bu kadar yakından görmek.
Açılıp kapanan kanatlarını.
Mırıldanmak ve yalvarmak
Dursun diye bahçemdeki uçuşu.
Ve dursun diye ötüşü,
Dinlensin diye biraz.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AYRILIŞ

Bırakıp gidiyorsun artık, ey gençlik;
Şölen bitti, boş bütün kadehler,
Karlar yağdı şakaklarıma.
Atıldı bütün köprüler arkamda.
Irmak ayırdı ikimizi,
Büyük yangınların üzerindeki
Duman gibi yitip gittin sen.
Geçip gitti gençlik sen yoldasın,
Çevir bana gözlerini...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

YÜRÜYEN AĞAÇ

Nereden fışkırdım, nerdeyim şimdi,
Uzaklardayım benliğimden bile.
Yürüyen bir ağaç gibiyim
Hiçbir kökü olmayan.
Büyüyor sessizliği dünyanın
Beni dinlemek için susuyor ıssız orman.
Ey ağaç kardeşlerim, durun.
Beni fışkırtan gücü anlatacağım.
Yürüyen bir ağaç gibiyim
Hiçbir kökü olmayan.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Aurel Rau (d. 1930)

BOŞUN VE DOLUNUN GİZLERİ

Dilini ısıtıyordu güneşte
Çiçeklensin diye fırlatıyordu toprağa sırça parmağını
Hep üşüyor ve ovuşturuyordu ellerini
Ölüp ölüp gidiyor kunduralarını giyiyordu
Tarayıp duruyordu saçlarını kapatıyordu kilitli kapıları

Koşup koşup duruyor bakıyordu içinden buzların
Suya bakıp da daireler çiziyordu
Ve çözünce askılarını bacakları düşüyordu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AL ELMA

Al bir elma
üzerinde masamın.
Rengiyle efsunlamış
kâğıtlarımı, kitaplarımı, odamı.
Ala kesmiş her şey
Alevden bir dünya sanki.
Bir lekecik var
küçük,
ak,
yuvarlak
-gözyaşı gibi-
tam ortasında.
Bir yaprağın
marifetidir o.
Dikip gözlerimi
sılamdan gelen elmaya,
düşünüyorum,
anımsatıyor bir lekecik
büyüdüğüm bahçede
bana bakıp duran
tanıdık bir gözü.
arıların vızladığı çiçekli ağaçları,
yoncaları ve kaval seslerini,
ötüşen ardıç kuşlarını,
bütün çocukluğumu.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Nichita Stanescu (1933-1983)

DUYGUSAL ÖYKÜ

İşte daha az görüşebiliyoruz zamanla
Seni bekliyordum bir yanda
Sen öte yandaydın,
Bir testinin iki kulpu gibi.
Yalnız sözcükler uçuşuyordu aramızda,
Gidip geliyorlardı.
Kımıltıları görülüyordu yalnızca
Ve birden
Çöküyordum üstüne dizlerimin
Bir sözcükle düşen
Koşan bir aslanın ayağı altında
Ezilen otları görmek için.
Sözcükler dolaşıp duruyordu aramızda.
Gidip geliyorlardı.
Seni çok seviyordum,
Bir kasırgaya tutulmuş gibiydiler
Maddenin özüne benziyorlardı
Her şeyin köküydü onlar.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

İKİNCİ AĞIT

Her boşluğa bir tanrı.

Bir taş yarılsa, o saat
içine bir tanrı.

Bir köprü ikiye ayrılsın yeter,
o saat boşluğa bir tanrı.

Asfalt yollarda bir gedik mi açıldı,
hop içine bir tanrı.

Bir yerinizi kesmeyin sakın
bilerek ya da kazara,
o saat bir tanrı korlar yaranın içine,
her yerde, her zaman olduğu gibi
korlar bir tanrı.

önünde eğilelim diye,
her şeyi korur çünkü o tanrı,
her şeyi, kendinden kopup ayrılan.
Gözünü seveyim, savaşçı,
yitirme gözünü, aman,
o saat getirir korlar
göz çukuruna bir tanrı,
taşlaşır kalır orada.
Ve biz
yücelterek onu
oluştururuz içimizi...
Sen bile
yücelterek onu,
yücelttiğin gibi bilinmeyenleri tüm,
kalırsın ruhunun içinde kapalı.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Nikolea Labis (1935-1956)

MEZAR YAZITI

Kesmek niyetinde değilim canlı güneşleri
Sönmüş yıldızlardan kıvılcım toplamak istemem

Fakat koyu sisi tutuşturmak istiyorum
Ve çağımın insanlarındaki düşselin üzümünü.

Türkçesi: Muzaffer Uygunер

SONUNCU TÜRKÜ

Yakut gagalı kuş
Öcünü aldı, öcünü aldı,
Artık okşayamam onu
Paramparça etti beni
Yakut gagalı kuş.

Ama yarın
Yakut gagalı minik kuşlar
Gagalarken yolları
Ozan Nikolea Labis'in
Parçalarını bulurlar belki.

Türkçesi: Muzaffer Uygunер

ÖLÜM MARŞI

Ey ortak çukurların ölüleri
Adsızlar ya da adı bilinenler
Mermiyle ya da yanarak ölenler
Toprağa karışıp gidenler
Niçin çıkıyorsunuz ay ışığına da
Bu akşam mırıldanıp duruyorsunuz
İçli şarkısını acının?

Duyuyor musunuz nasıl da
Uğulduyor bir orkestra gibi çalan
Kasırgalardan geliyor sesleriniz
Yok olunca yaşantımız
Bıraktığım boş hülyalarımı
çağırmaktasınız
Ey ortak çukurlardaki ölüler

Rahat yatın sıcaklığında toprağın
Ve iyi uykuların derinliğinde
artık engel olacağız
Ateşine ve vebasına savaşların
Çektiğimiz acılar
Büyük de olsa müthiş de olsa
Girişmeyeceğiz yeniden savaşa
Mermiyle ölmüş ve yanmış ölüler
Toprağa karışmış ölüler.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Marin Sorescu (1936-1996)

SHAKESPEARE

Shakespeare, yedi günde yarattı dünyayı,
İlk günü, gökleri, dağları yuğurdu,
Derin uçurumları,
Ruhları; ikinci gün, toprağı,
Denizleri, ırmakları, okyanusu
Ve bütün duyguları
Hepsini sundu Othello'ya, Jules Cesar'a
Hamlet'e, Antoine'a, Kleopatra'ya, Viola'ya
Ve saire ve saire.
Bunları alsınlar ve sonsuzluğun
Aracılığıyla taşısınlar diye
Gelecek kuşaklara.

Sonra her yandan çağırdı insanları
Öğretmek için onlara zevkleri;
Mutluluk zevkini, sevmek zevkini, acı çekmeyi,
Kıskançlık ve büyüklük zevkini.
Bütün zevkler dağıldıktan sonra
Gecikmiş kişiler çıka geldi.
Başlarını okşadı onların yaratan,
Elde bir şey kalmadığı için
Eleştirmen olun dedi onlara
Shakespeare'in eserinden kötü
Bir şey olamayacağını tanıtlamak için.
Dördüncü beşinci günleri Shakespeare
Gülmeye ve mizaha ayırdı
Yaratıp bir yığın hokkabaz,
Cambaz, perendebaz, madrabaz.
Altıncı gün ayrıldı
Yönetim işlerine.
Bir fırtına koparttı
Kral Lear'e öğretmek için
Hasırdan tacı taşımasını
Şahane kellesinde,
Görüp eski yaradılıştan hâlâ
Bozuk yanlar kaldığını
Yarattı Üçüncü Richard'ı.
Sonunda, yedinci gün, göz atıp çevresine
Başka yapacak şey var mı diye
Dolup taştığını gördü dünyanın
Baştan başa afişlerle. Vay canına!
Dedi yaratan, bunca emekten sonra
Güzel bir oyun seyretmeyi hak ettim ben de.
Artık çökmüş, bitmiş, sönmüş olduğundan
Azıcık ölmeye gitti kendi de.

Türkçesi: Yaşar Nabi

ALFABE

Farkına bile varmamıştı
İlk harfi yitirince

Devam etti konuşmaya
Bu harfi taşıyan
Sözcükleri
Kullanmadan hiç

Sonra bir harf daha yitirdi
Y'ydi sanırım bu
Ay'la yıldızlar
Kaldılar dışarda

Bir harf daha gitti M
Sevmek mutluluk
Gitti birlikte

Son harf
Bir hecenin ucunda
Sallanan bir diş gibi kaldı
Şimdi duyuyor, görüyor o,
Ama yaşadıkça konuşmayacak artık
Yitirdiği harflerden kurulu çünkü
Bu sözcük

Türkçesi: Yaşar Nabi

HASTALIK

Doktor, ölümcül bir hastalığım var
Şurda, canevimde,
bütün organlarım ağrıyor:
Gündüz, güneştir şu,
Gece, ay ve yıldızlardır bunlar.

Gökteki şu bulutta ağrım var,
Ama gösteremiyorum yerini,
Erkenden uyanıyorum sabahları
Bir kış hazzıyla.

Boşuna şu ilaçları alışım:
Tiksindim, sevdim, okumayı öğrendim,
Kişilere, düşünceler ilişkin
Bazı kitaplar okudum,
İyiydi, güzeldi.

Hepsi etkisiz kaldı, doktor,
Ve boş yere harcadım yılları,
Sanıyorum ki
Doğduğum gün
Yakalandım bu ölümcül hastalığa.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

KUTSAL ATEŞ

Biraz daha çalı çırpı atın
Güneşe,
Deniyor ki sönecek
Milyonlarca
Yıl içinde,
Ağaçtan eser kalmazsa,
Atın güneşe
Orman halini alacak
Ovaları,
Bir gün
Orman halini alacak
Dağları, ayı, göğü.

Her zaman
Bir şeyler atın,
Birkaç çalı çırpı,
Birkaç hayat,
Çünkü güneş çıtırdıyor hâlâ
Yüzlerimizde,
Güzeldir, çirkindir hesap verenler
Gece ve gündüz,
Birbirini izliyor mevsimler.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Nicolae Dragoş (d. 1938)

BU GÜN SENİN GÜNÜN GÜZELİM

Seni çiçeklerle karşılamalıyım
Dünyanın öte ucunda bile olsa

Güz gizlendi
güneşin ardına ve titreşen yapraklara

Güneş bile seni çağırıyor
yoksun görünürde

dünyanın öte ucunda çiçekler güler ağlar
bugüne düne...

Türkçesi: Melike Roman-Sennur Sezer

ROMANS

Kök olsam
gövdem ol isterim seni

Bir göl olsam gümüşten
Yüce bir çam ol koru beni

Usul uçan kartal olsam
Sen, özlemli şarkım ol derim

bir yolcuyum yeryüzünde
hep gezerim izinde.

Türkçesi: Melike Roman-Sennur Sezer

Cesar Baltag (d. 1939)

SEVGİLİNİN BALKONUNDAN

Al beni kollarına gece.
ak karların eğdiği kalçaların
Hafifhafif esen yelle
Irgalanıp duruyor öyle.

Ama görüyorsun ki iniyor güneş,
Al bir renge bürünüyor ağaçlar,
Bütün kış boyunca, her gece,
Salınacaksın genç bir gelin gibi.

El ele geçeceğiz seninle
Büyük Ayı'nın yüreğinden;
Bèrènice'in saçlarının arasında
Yatıp uyuyacağız seher vakti.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Ana Blandaina (d. 1942)

GEREKLİ OLAN

Yaşlı doğmalı
Usla koyulmak için işe,
Sonra karar vermek
İlk dört yoldan birine gitmek için
Sorumsuzca yürümek isteği içinde.

Daha sonra gençleşmeli, delikanlı olmalı,
Olgun ve güçlü, varmalı yaradanın huzuruna.
Sonra bir genç gibi aşka düşmeli,
Çocuklarımız doğarken çocuk olmalı.
Bizden yaşlı olunca onlar
Konuşmayı öğretmeliler bize, beşiğimizi sallamalılar
Ve küçülmeliyiz yavaş yavaş.
Üzüm gibi, bezelye ve buğday gibi...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

SINIR

Ararım kötülüğün başladığı yeri
aradığım gibi yağmurun sınırını çocukluğumda.
koşardım var gücümle,
yağmur bir yanımda, kuraklık bir yanımda.
bir yer bulabilirsem, derdim,
oturup düşünceye bir dalabilsem orda.
Ama yağmur hep dururdu
ben onun sınırını bulamadan,
ve yeniden başlardı yağmur
bilemeden nereye dek uzandığını gökyüzünün.
Büyüdüm umutsuzluk içinde.
Var gücümle koşarım bugün de
bulmak için o yeri,
iyilikle kötülüğü ayıran çizginin
oturup üstünde
düşünebileceğim o yeri.
Ama kötülük her daim erer sona
bulamadan ben onun sınırını,
ve başlar yeniden
nereye dek uzandığını öğrenmeden iyiliğin.
Ararım kötülüğün başladığı yeri
bir bulutlu, bir güneşli olan
bu dünyada.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Gabriela Melinescu (d. 1942)

TÜRKÜ

Zaman zaman dalıyorum çocukluğuma,
başım yastıkta, dalıp gitmişim...
Zaman zaman şöyle bırakıyorum kolumu,
parmaklar oynaşıyor bir peri masalında.
Zaman zaman saatlerle konuşuyorum,
ağaçtan bir güvercin sesleniyor oradan
yeni bir boş inancı anlatıyor bana
cambaz gibi binmiş de atın üstüne...
Zaman zaman,
tembelliğin ağında
bir yaşamı düşünerek
donmuş kirpikler dalgalanıyor...
Ağır ağır iniyor
yüzünden, kuyruklu bir uçurtma gibi
ve bir an öyle asılı kalıyor
elektrik tellerinin ortasında...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

İon Alexandru (d. 1942)

TAY

Bu küçük, ıslak yüzlü tay,
minik kuyruğu ve ince burnuyla,
fırlayınca ışık içinden, ürperdim:
şaşkın bir bakış yerleşti yüzüme.

Önce bir dizinin üzerinde doğruldu tay,
sonra öbürünün, sonra da ayaklarından birinin;
dünya da böyle doğmuştu kaostan ansızın,
ilk anlarda böyle görünmüştü yeryüzü de.

Her yer kapkaranlıktı yeni doğan tay için
ama duyuyordu varlığını bir ışığın,
ve ağaçları, uzak bir ormandaki,
binlerce yıldırımın gürültüler yaptığı.

Yıldızların gürültüsünde uğulduyor ırmaklar,
canlı otların kokuları ile dopdolu rüzgâr
ve onların arasında her şeyden önce Yeryüzü
bir şeyler fısıldayıp duruyor güzel taya.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Adrian Paunescu (d. 1944)

SANA AİT BİRKAÇ ŞEY

Bir daha anlıyorsun ki bir insan ölüyor,
Belki dostun olacaktı senin
Ve herkesten daha iyi sen koruyacaktın onu
Yalnızlığa karşı.

Başka bir yıldız altında doğmuştu,
Sen çekip çıkaracaktın onu belki de
Yatağından taşmış
Ölümün insafsız sularından.

Bir daha kabul ediyorsun işte
uzak bir trajedinin belirsiz kokusunu.
Deli kanına giriyor ve herkes
Duyuyor seni suçlayan düşüşü.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

RUSYA

Rus dilinin sözlü yaratıcılık ürünlerinin yazıya geçirilmesine ancak XVIII. yüzyılın ikinci yarısında başlanmış, bu gecikme nedeniyle Slav oymaklarının Hıristiyanlık öncesi sözlü yaratıcılık ürünlerinden hemen hemen hiçbir şey günümüze ulaşamamıştır.

Yazılı Rus edebiyatının başlangıcı ise XI. yüzyıla uzanmaktadır. XII. yüzyıl ürünü "İgor Alayı Destanı" önemli bir şiirsel belgedir. Rus şairleri XVIII. yüzyıla kadar hece ölçüsüyle yazmışlar, XVIII. yüzyılda V. K. Trediakovski (1703-1768) ve M. V. Lomonosov (1711-1765) Rus diline özgü koşuku örnekleyerek bu şiirin yönünü belirlemişlerdir. Klasik şiirin önemli ustası Gavrila Derjavin (1743-1816), toplumsal içerikli şiirleriyle Aleksandr Radişçev (1749-1802), fabl ustası İvan Krilov (1769-1844), romantizmin ilk temsilcisi Vasili Jukovski (1783-1852) Puşkin öncesi Rus şiirinin belli başlı temsilcileridir. Aleksandr Puşkin (1799-1837) yalın ve sağlam şiir dili ve konu zenginliğiyle modern Rus şiirinin büyük kurucusudur. Mihail Lermontov (1814-1841) devrimci romantik şiirleriyle, Fyodor Tyutçev (1803-1873) yapıtının felsefi derinliğiyle, Afanasi Fet (1820-1892) lirizm ustalığı ve Nikolay Nekrasov toplumcu, halkçı şiiriyle (1821-1878) XIX. yüzyılın en önemli şairleridirler. XX. yüzyıl Rus şiiri simgecilik akımıyla önemli bir atılım yapmış, Valeri Bryusov, Aleksandr Blok vb. modern şairler bu akım içinde yer almışlardır. Akmeist akım içinde Nikolay Gumilyov, Anna Ahmatova seçkin ürünler vermiş, fütürist akım içinde de Velimir Hlebnikov, Vladimir Mayakovski gibi büyük çağdaş şairler yetişmiştir. 1920'li ve 30'lu yılların başkaca önemli şairleri arasında Sergey Yesenin, Boris Pasternak, Marina Tsvetayeva, Osip Mandelştam biçim arayışları, içerik derinliği, dilsel başarıları ve tema çeşitliliğinde çağdaş Rus şiirinin ulaştığı yüksek düzeyin seçkin temsilcileridir. 30'lu ve 40'lı yıllarda savaş, devrim temaları, felsefi konular, halk şiiri ve yaratıcılığına ilgi gözlemlenmiş, Mihail İsakovski, Aleksandr Tvardovski, Nikolay Zabolotski, Leonid Martinov gibi önemli çağdaş ustalar bu yıllarda belli başlı ürünlerini vermişlerdir. 50'li ve 60'lı yıllarda Rus şiiri Boris Slutski, Yevgeni Vinokurov, Yevgeni Yevtuşenko, Anndrey Voznesenski, Bella Ahmadulina ile modern arayışları, insanın güncel ve felsefi sorunlarını bağdaştıran ürünler vermiştir. Günümüz Rus şiirinde klasiğe, ulusal ve halksal geleneğe dönüş de etkili bir akım olarak kendini duyurmakta, bu eğilimler Slavcı, dar anlamda ulusalcı özellikler de taşımaktadır.

Aleksandr Puşkin (1799-1837)

SİBİRYA MADENLERİNİN DERİNLİKLERİNDE

Sibirya madenlerinin derinliklerinde
Bekleyin, yitirmeden gururlu sabrınızı.
Boşa gitmeyecek acılı çabanız
Ve düşüncelerinizin yüce amacı.

Bahtsızlığın sadık kız kardeşi
Umut, karanlık zindanınızda
Diri tutacak dinçliği ve neşeyi
Ve gelecek beklenen o zaman da:

Kırarak kilitleri aşk ve dostluk
Ulaşacak yanınıza.
Sürgün hücrelerinize nasıl
Benim özgür sesim ulaştıysa.

Düşecek ağır prangalar
Ve yıkılan zindanların kapısını
Aşarak sevinçle girecek içeri özgürlük
Ve kardeşleriniz uzatacak kılıçlarını.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SEVİYORDUM SİZİ

Seviyordum sizi ve bu aşk belki
İçimde sönmedi bütünüyle.
Fakat üzmesin sizi artık bu sevgi
İstemem üzülmenizi hiçbir şeyle.

Sessizce, umutsuzca seviyordum sizi
Bazen çekingenlik, bazen kıskançlıkla üzgün.
Bu öyle içten, öyle candan bir sevgiydi ki
Dilerim bir başkasınca da böyle sevilin.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÖĞÜT

Keneler ve sivrisinekler
Çevrende uçuştuğu zaman gazete kalabalığıyla
Boş yere kafa yorma, harcama ince sözler
Karşı koyma bu küstah gürültüye ve çığırtkanlığa.

Çünkü mantık da üslup da sevgili dost
O inatçı sürüye boyun eğdiremez
Kızmak da boş; fakat kaldır elini ansızın
Ve şimşek gibi bir yergiyle onları ez.

Türkçesi: Ataol Behranıoğlu

TUTSAK

Zindandayım, nemli bir karanlıkta.
Beslediğim genç kartal, avluda,
Altında parmaklıkların çırpıyor kanatlarını
Gagalarken kanlı bir yiyecek parçasını,

Gagalıyor ve fırlatıyor, gözleri pencerede,
Sanki aynı arzuyu taşıyor benimle.
Bakışı ve çığlığıyla diyor ki tutsaklık yoldaşım:
"Vakit geldi artık, uçalım dostum, uçalım!

Bizler özgür kuşlarız, hadi davran!
O beyaz dağa doğru, daha öteye bulutlardan,
Denizin gökyüzüyle buluştuğu maviliklere,
Sadece rüzgârın ve benim gidebildiğimiz o yerlere..."

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

O'NA

Anımsıyorum o büyülü anı
Karşımda beliriverdiğin,
Uçup gidici bir hayal gibi,
Dehası gibi saf güzelliğin.

Bunluklarında ümitsiz hüznün,
Telaşın yorucu tasalarında,
Çınlardı o tatlı ses uzun uzun,
O güzelim çizgiler görünürdü bana.

Yıllar geçti. İsyancı dalgalarında fırtınaların
Dağılıp söndü eski hayaller,
Unuttum tatlı sesini senin
Ve silindi Tanrısal çizgiler.

Issızlıkta, karanlığında tutsaklığın
Sessizce uzayıp gidiyordu günlerim
Tanrısız, esinsiz, gözyaşsız,
Yaşamsız ve sevgisizdim.

Ve bir an geldi, uyandı ruhum:
Ve işte sen yeniden belirdin,
Bir hayal gibi, uçup giden,
Dehası gibi saf güzelliğin.

Ve yürek çarpıyor bir esrimeyle
Ve yeniden canlanıyorlar onda
Tanrısallıkda da, esin de,
Yaşam da, gözyaşı da, aşk da.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BEN İNSANÜSTÜ BİR ANIT DİKTİM KENDİME

Ben insanüstü bir anıt diktim kendime,
Halkın yolu geçecek ordan,
Boyun eğmez başıyla daha da yükseklere
Çıkacak o Aleksandr Sütunu'ndan.

Hayır, büsbütün ölmem ben-ruhum kutsal lirdedir
Yaşayacak bedenim ve kaçacak çürüme-
Şu yeryüzünde yaşadıkça tek bir şair
Duyulacak ünüm her yerde.

Adım dilden dile dolaşacak tüm Rusya'da,
Ona özgü her dilde herkes bilecek onu,
Gururlu torunu Slav'ın, Finli, şimdilik yabanıl Tunguz,
Ve Kalmuk, bozkırların dostu.

Ve halk gönlünde taşıyacak beni uzun zaman,
İyi duygular uyandırdığım için lirimle,
Özgürlüğü övdüğüm için şu acımasız çağda
Ve merhamet uyandırdığım için düşenlere.

Ey esin, boyun eğ buyruğuna Tanrı'nın,
Övgüyü de iftirayı da umursama,
Ne hakaretten kork ne çelenk iste
Ve tartışma aptalla.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Mihail Lermontov (1814-1841)

ŞAİR

Parlıyor altın işlemesi hançerimin.
Gövdesi kusursuz ve sağlamdır.
Gizemli direnci çeliğinin
Doğunun savaşçılığındandır.

Dağlarda bir dağlıya çalıştı yıllarca
Hizmetine karşı ücret beklemedi.
Açtı birçok göğüste birçok korkunç yara
Deldi birçok çelik giysiyi.

Eğlenirken bir köleden de uysaldı, ama
Çınlardı bir söz kırdı mı onurunu.
O günler, oymalı, zengin bir süs ona
Yabancı, utanç verici bir giysi olurdu.

Onu, yiğit bir Kazak, Terek nehri ötesinde
Soğumuş ölüsünden almıştı sahibinin.
Sonra fırlatılmış, yatıp durdu uzun süre
Gezici dükkânında Ermeni'nin.

Şimdi öz kınlardan, savaşta hırpalanmış,
Yoksundur zavallı yoldaşı kahramanın.
Altın bir oyuncak halinde, şerefsiz ve zararsız
Parlayıp duruyor üstünde duvarın.

Artık özenli, alışkın bir elle
Onu silen, okşayan kalmadı.
Ve dua ederek şafaktan önce
Okumuyor kimse üstündeki yazıtı.

Şair! İşte bu gevşek çağda sen de
Böylesin! Yitirdin önemini!
O altınla değiştirdiğin kudrete
Dünya saygıyla kulak verirdi.

Güçlü sözcüklerin ölçülü sesiyle
Savaşçı ateşlenirdi savaşa.
Tütsü dua saatine nasıl gerekliyse
Kadeh şölene nasıl, gerekliydin halka.

Şiirin tanrısal bir ruh gibi kalabalığın üzerinde-
Uçup dururdu ve soylu düşünceler, yankılanan-
Çınlardı o çan gibi halkın bayram ve yıkım günlerinde
Kurultay kulesi üstünde çalan...

Yalın ve onurlu bir dil sıkıyor bizi şimdi, yalnız;
Eğleniyoruz parlak pullar ve aldatılarla.
Yıpranmış bir güzellik gibi ki yıpranmış dünyamız
Alışkındır kırışıklıklarını gizlemeye allıklar altında.

Ey alay edilmiş peygamber, yeniden uyanacak mısın?
Ya da intikam çağrısına hiçbir zaman-
Altın kınlardan çıkarmayacak mısın
Kılıcını, hakaret pasıyla kaplanan?..

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

HANÇER

Seviyorum seni çelik hançerim,
Parlak ve soğuk arkadaşım.
Bir Gürcü, öç gününe dövdü seni örste,
Özgür Çerkez, kanlı bir savaşta biledi.

Zambak bir el taşıdı seni bana
Ayrılık anında, anmalık olarak
Ve ilk kez kan değildi üstünden akan
Acının inciden gözyaşlarıydı, parlak.

O kara gözler, dikilen üstüme,
Gizemli bir tasayla doluydular:
Çeliğin gibi senin, titrek bir alevde,
Ansızın bulanıyor, parlıyordular.

Aşkın dilsiz güvencesi ve yol arkadaşımsın sen,
Seni hep örnek olarak göreceğim:
Değişmeyeceğim ben de ve ruhum hep
Senin gibi sert kalacak, demirden dostum benim.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

YALNIZIM GECENİN ISSIZLIĞINDA

Yalnızım gecenin ıssızlığında,
Taşlı bir yol ışıldar durur siste;
Çevre suskun, kulak vermiş Tanrı'ya,
Yıldızlar konuşur birbiriyle.

Gökyüzünde görkemli bir şölen var!
Toprak, mavi bir ışıkta dinlenir...
Kimi bekliyorum, aradığım ne?
Yüreğimi böyle daraltan nedir?

Beklediğim hiçbir şey yok yaşamdan,
Geçmişten de pişmanlık duymuyorum;
Özgürlük ve huzurdur aradığım!
Unutmak ve uyumak istiyorum!

Ama benim uyumak istediğim
O soğuk uykusu değil ölümün...
Yaşam da uykuya dalsın içimde,
Usul usul inip kalkarken göğsüm;

Gündüz gece, tatlı ezgileriyle
Bir ses türküsünü söylesin aşkın...
Yeşil dallarıyla ulu bir meşe
Eğilsin üstüme ve hışırdasın...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Nikolay Nekrasov (1821-1878)

DÜN, SAAT ALTI SULARINDA

Dün, saat altı sularında
Yolum Senna'ya uğradı.
Bir kadın kırbaçlanıyordu orda
Genç bir köylü kadını

Bir ses bile çıkmıyor göğsünden, sadece
Şaklıyordu kırbaç, kıvrılarak...
Dedim ki esin perime: "Bir bak!
Bu kırbaçlanan öz bacındır işte..."

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SUSTU NAMUSLULAR

Sustu namuslular, kahramanca çarpışanlar
Duyulmaz oldu yiğit çağrıları
Onlar ki halk için haykırmışlardı
Oysa bugün dizginsiz, gaddar
Bir alçaklık seli kapladı her yanı.
Yurdum benim, zavallı, dilsiz yurdum
Dalıyor, seni kötü, kudurmuş bir kasırga
Tırpanlıyor diri, güzel olan ne varsa
Ve ben düşmanın zafer çığırışılarını-

İşitiyorum, şafaksız bir gecenin sisleri içinden
Sürüngenlerin, yırtıcı kuşların
Çığlıklarını, ölü bir devin cesedine üşüşen...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

EKİCİLERE

Ey bilim ekenler halk tarlasına
Eğer güveniniz yoksa o toprağa
Cılızsa ektiğiniz tohum
İnancınız az, gücünüz eksikse
Yüzünüz gülmeyecektir hasat gününde
Tanelerin boş çıkmasına hazır olun!

Nerdesiniz ey yiğit kişiler, dinç yüzlüler?
Gözüpek, kararlı ve bilinçliler?..
İleri!..
Bilge, iyi ve sonsuz olanı ekin
Ekin ve gözleyin
Halkın neler yaratabileceğini...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARGA

Zaman olur ki insan
Tek satır yazamaz doğrusu
Bir türlü çıkmaz akıldan
Zülfüyâra dokunmak korkusu

Bir sabah şafakla birlikte
Köyüme vardım: doğduğum, büyüdüğüm.
Yüreğim bildik bir üzgüyle-
Dolu, kafamda bir düğüm:

Yeni bir dönem, özgürlük, devinim
Belediyeler, demiryolları..
Ama zavallı yurdumda benim
Neden her şey hâlâ aynı?..

Yine o tasalı ezgiler
Duyageldiğimiz yıllardır
Aynı papaz efendiler
Ve aynı vaazlar: Ya sabır..

Evet, köylü zincirini kopardı
Ama hâlâ aç, cahil, esenlikten ırak
Nerdesin ey halkın sonsuz bolluk sırrı?..
Bir karga yanıt makamında gakladı: "Nifak!"

Baktım kurulmuş seninki
Üstüne telgraf telinin
"Ulan" dedim "yoksa beni
Başkente jurnal mi edeceksin?"...

Ne yalan söyleyim, korkmuştum bir kere
Bir güzel nişan alıp çektim tetiği
Karga cansız düştü yere
Titredi telgraf teli...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Fyodor Sologub (1863-1927)

UÇSUZ BUCAKSIZ, YABANIL STEPLER

Uçsuz bucaksız, yabanıl stepler
Soğuk, karanlık yurdum benim
Orada yedi bitirdi beni keder
Orada boğulup kaldı sesim!

Dünyaya Madagaskar'da gelseydim
Bir dil konuşurdum "a" sesiyle dolu
Aşkın ateşini ünlerdi şiirim
Çıplak dilberleri, Samoa'lı.

Evde çırılçıplak dolaşırdım
Al bir bez parçası dolayıp kalçalarıma.
Esrirdim, dönerdi sevinçten başım
Tropikal otları soludukça.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vyaçeslav İvanov (1866-1949)

AŞK

İki ağaç gövdesiyiz biz, aynı yıldırımın yaktığı
İki aleviz, gece yarısı ormanında.
İki göktaşıyız, kayan, karanlıkta;
İki çatallı bir okuz, aynı yazgının fırlattığı.

Tek bir elin dizginlediği iki atız
Mahmuzunu tek bir elin vurduğu:
Bir çift gözüz biz, aynı bakışla dolu,
Aynı düşün, titreyen iki kanadıyız.

Bir çift acılı gölgeyiz;
O eski güzelliğin uyuduğu
Tanrısal mezarın mermeri üstünde.

İkimiz tek bir Sfenkiz kendimize
Aynı gizin, iki sesli ağzıyız biz,
Aynı çarmıhın iki kolu.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Konstantin Balmont (1867-1942)

YAKALADIM DÜŞÜMLE, UZAKLAŞAN GÖLGELERİNİ

Yakaladım düşümle, uzaklaşan gölgelerini
Uzaklaşan gölgelerini, sönen gün ışığının;
Bir kuleye tırmanıyordum ve titremekteydi-
Basamaklar, altında adımlarımın

Ne kadar yükseldiysem, daha bir açıklıkla belirlendi
Daha bir açıklıkla belirlendi, uzak ufuklardaki çizgiler
Ve kulağıma birtakım sesler gelmekteydi
Göklerden ve topraktan birtakım sesler

Çıktıkça yükseğe ben, parıldadı daha bir aydınlıkla
Daha bir aydınlıkla parıldadı, uyuklayan dağların dorukları
Onlar sanki bir veda ışığıyla, usulca
Dumanlı bakışlarımı okşuyorlardı.

Ve aşağılarda gece gelmekteydi artık
Gece gelmekteydi artık, uyuyan dünyaya
Benim içinse, güpegündüzdü ortalık
Yanıyordu güneş, solgunlaşan bir kızıllıkta

Öğrendim, nasıl yakalanır, uzaklaşan gölgeleri
Uzaklaşan gölgeleri, sönen gün ışığının
Çıktıkça yükseğe ben, basamaklar titremekteydi
Basamaklar titremekteydi, altında adımlarımın

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İvan Bunin (1870-1953)

SENİN BİR CEYLAN GİBİ O MAHZUN BAKIŞINI

Senin bir ceylan gibi o mahzun bakışını
Ve ne varsa, öylesine yürekten sevdiğim o bakışta
Unutmadım, üst üste yığılan hüzünlü yıllarda
Fakat görüntün, zihnimde gitgide dumanlandı

Gün gelir, yürekte hüzün de söner artık;
Ne mutluluğun, ne acıların olduğu bir yerde
Düşler de anımsayışlar da silinir gitgide
Kalır sadece, her şeyi bağışlatan bir uzaklık...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Valeri Bryusov (1873-1924)

DUVARCI

- Duvarcı usta, duvarcı usta!
Kime ev çatılacak bu duvarlardan?
- İş üstü bizi lafa tutma
Bir zindan olacak bu, bir zindan.

- Duvarcı usta, duvarcı usta!
Orada kim gözyaşı akıtacak?
- Sen ya da seninkiler değil nasıl olsa,
Zenginsin, bir zorun yok ki çalacak.

- Duvarcı usta, duvarcı usta!
Orada kim eriyecek mum gibi?
- Bencileyin işçi oğlum belki,
- Bir yazıdır bu alnımızda, eski...

- Duvarcı usta, duvarcı usta!
Oğlun anımsar belki duvarı örenleri...
- Hey, git işine be, boşa çene yorma
Biliyoruz sen söylemeden de her şeyi...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Mihail Kuzmin (1875-1936)

İSKENDERİYE ŞARKILARI'NDAN

Eğer bir eski zaman başbuğu olsaydım ben
Boyun eğdirirdim Etiopya'ya ve Perslere
Devirirdim Firavun'u
Bir piramit yaptırırdım kendime
Keops'tan daha yüce
Ve
En şanlı kişisi olurdum Mısır'ın

Eğer usta bir hırsız olsaydım ben
Soyardım Menkaur'un mezarını
Satardım mücevherleri İskenderiyeli Yahudilere
Toprak alırdım kendime ve değirmenler
Ve
En zengin kişisi olurdum Mısır'ın

Eğer ikinci bir Antinos olsaydım ben
Kutsal Nil'de boğulan;
Güzelliğimle aklını başından alırdım herkesin
Adıma tapınaklar dikerlerdi yaşarken daha
Ve
En güçlü kişisi olurdum Mısır'ın

Eğer senin en değersiz bir kölen olsaydım ben
Yaşardım yerin altında,
Ve sen, geçerken zindanın önünden bir rastlantıyla
Yılda ya da iki yılda bir,
Görürdüm altın işlemelerini sandaletlerinin
Ve
En mutlu kişisi olurdum Mısır'ın

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Aleksandr Blok (1880-1921)

RUSYA

İşte, o altın yıllarda olduğu gibi
Aşınmış üç eyer kayışı sallanıyor yine
Ve renk renk üç tekerlek dingili
Dalıp çıkıyor eğri büğrü izlere...

Rusya, yoksul Rusya!
Külrengi köy evlerin senin
Ve rüzgârın taşıyıp getirdiği türküler
Gözyaşları gibidir ilk sevgimin.

Acımak elimden gelmez sana
Ben kendi boğuntumu taşımaktayım şimdi...
Git, istediğin büyücüye
Teslim et haydut güzelliğini!

Varsın büyülesin seni ve aldatsın
Yok olmazsın, yitip gitmezsin nasıl olsa
O güzel çizgilerin belki
Dumanlanır biraz, kaygıyla...

Ne çıkar bir kaygı daha eklenmişse
Çağıltılı nehre, bir gözyaşı daha damlamış ne çıkar
Sen o'sun yine, ormanlar, tarlalar...
Ve kaşlarına kadar nakışlı bir boyun atkısı...

Ve katlanılmayacak hiçbir şey yoktur artık
Sezilmez, nasıl akıp gittiği uzun yolların
Parlayıverdiğinde, uzakta bir yerde
Atkının altından bir anlık bakışın
Ve sakıngan bir tasayla çınladığında
Boğuk türküsü arabacının...

1908

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GECE, SOKAK, FENER, ECZANE

Gece, sokak, fener, eczane
Anlamsız, donuk bir aydınlık.
Yaşa, bir çeyrek yüzyıl daha istersen;
Çıkış yok. Değişen hiçbir şey olmayacak artık.

Öleceksin-başlayacaksın yeniden
Tekrar edecek, eskiden olduğu gibi aynı şeyler
Gece, buzdan dalgalar kanalda
Eczane, sokak, fener.

1912

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DURGUN YILLARDA GELMİŞ OLANLAR DÜNYAYA

Durgun yıllarda gelmiş olanlar dünyaya
Anımsamazlar geçtikleri yolları;
Biz, Rusya'nın korkunç yıllarının çocukları
Gücümüz yok hiçbir şeyi unutmaya.

Yakıp kavuran, kül eden yıllar!
Çılgınlığın mı, umudun mu kökü gizli sizde?
Savaş günlerinden, özgürlük günlerinden
Kanlı bir parıltı kaldı yüzlerde.

Uğultusu tehlike çanlarının
Dilsiz olmaya zorladı bizi.
Uğursuz bir boşluk kapladı
Bir zaman coşkuyla dolu yüreklerimizi.

Varsın, üstünde ölüm döşeğimizin
Uçuşsun bir karga sürüsü, bağırışlarla,-
Tanrım, seyretsinler âlemini senin
Kimler daha layıksa!

1914

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Andre Beliy (1880-1934)

KIRLARDA

Güneşin altın yuvarlağı
Portakal ve şarap renginde.
Alev alev parlıyor
Altından ırmağın üstünde.

Dili tutulmuş toprağın
Hava esrimesinden..
Kırlar altın renginde
Ve ufuk, uzakta görünen.

Işıklarla sarmaş dolaş
İniyorum bir hendeğe.
Kara, toprak kesekler
Engel oluyor yürümeme.

Kaçıp bu altın sağanağından
Irmağa vuruyorum kendimi.
Taze soluğunu, yeşil çayırdan
Geçiriyor gece yeli.

Güneşin altın yuvarlağı
Portakal ve şarap renginde
Uyumaya gidiyor
Ufkun gerisine.

Suyu çekilmiş bir kaynak gibi
Uçuyor yaşam, zorlu zamanlara.
Yorucu bir düş sanki
Dünyaya ilişkin ne varsa.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Velimir Hlebnikov (1885-1922)

HAYVANAT BAHÇESİ

Hey Bahçe. Bahçe!
Orada demir parmaklık, kardeşlere kardeş olduklarını anımsatan vekan dökücü çatışmayı durduran bir babaya benziyor.
Almanlar bira içmeye gidiyorlar orada.
Yosmalar vücutlarını satmaya.
Kartallar, henüz akşamı olmayan bugünle sonuçlanan bir sonsuzluk gibi oturuyorlar.
Deve Budizm'in gizlerini biliyor orada, ve Çin'in nazlı kırıtmaları gizli onda.

İnsanların giysileri göz alıcı.
Almanlardan sağlık fışkırmada.
Kara bakışı tümüyle kışa, gagası ise bir sonbahar korucuğuna benzeyen kuğu, kendisi için bir parça sakıngan
orada.

Gergedan kırmızı-ak gözlerinde devrik bir çarın sönmez öfkesini taşıyor ve tüm hayvanlar arasında sadece o gizlemiyor insanlara duyduğu hor görüyü, tutsakların isyanına duyduğu hor görü gibi. Ve-Korkunç İvan gizli onda.
Martılar uzun gagaları ve gözlükle çevrelenmiş gibi soğuk, mavi gözleriyle, uluslararası işadamlarına benziyorlar
.....ve kapıyorlar foklara atılan yiyecekleri
Orada, Rus'ların usta başbuğlarını "şahin" diye adlandırarak yücelttiklerini, ve bir Kazak'ın gözüyle bu kuşun gözünün aynı şey olduğunu anımsayarak, Ruslara savaş işinde kimlerin öğretmenlik yaptığını anlamaya başlıyoruz.
Orada filler boru gibi bağırışlarını unutmuşlar, bir zavallılık yakınışı gibi bağırmaktalar. Belki de pek fazla değersiz görüp bizi, değersiz sesler çıkarmayı iyi bir zevkin göstergesi saymaya başlamışlardır? Kim bilir.
Orada birtakım çok güzel olanaklar ölüyor hayvanlarda...

1909

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Nikolay Gumilyov (1886-1921)

ÇAD GÖLÜ ŞİİRLERİ'nden

Bugün her zamankinden daha çok hüzünle dolu bakışların
Dizlerini kavrarken ellerin nasıl da ince;
Dinle, uzakta, çok uzakta, kıyılarında Çad nehrinin
Narin vücuduyla bir zürafa gezinmekte.

Bilsen nasıl düzgün ve yumuşak bir uyum var bu vücutta
Ve derisini büyülü bir nakış süslemekte
Bu nakışla, ay yarışabilir ancak
Kırılıp salınırken görüntüsü geniş nehirlerde...

Renkli bir gemi yelkenine benziyor uzaktan
Koşusu, akan bir su gibi ya da bir kuşun sevinçli uçuşu gibidir
Biliyorum, gizlenirken o gün batımından mermerden mağarasına
Dünya inanılmaz güzellikte şeyler görmektedir.

Gizemli ülkeler bilirim ben, sevinçli masallar
Kara bir kızdan, sevdalı prensten söz eden;
Ama öyle uzun bir zaman ağır bir duman çektin ki içine
Yağmurdan başka bir şeye inanmak istemezsin sen...

Tropikal ormanı nasıl anlatabilirim sana
Palmiyeleri, kokusunu akla gelmez bitkilerin...
Ağlıyor musun?.. Dinle... Uzakta, kıyılarında Çad nehrinin
Gezinmekte narin vücuduyla bir zürafa...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Nikolay Klyuyev (1887-1937)

SEVERİM ÇİNGENE OBALARINI

Severim Çingene obalarını
Islığını ateşin, kişnemesini tayların
Ayışığında hayaletler gibi duran ağaçlan
Gecede, madeni bir hışırtıyla dökülüşünü yaprakların

Severim mezarlıklardaki bekçi kulübelerinin
Kapanık ve ürkütücü kuytuluğunu
Uzak çan sesini, tahtadan oyulmuş kaşıkları
Üstlerine dualaların işlenmiş olduğu

Severim diri sessizliği ve akordeon sesini gecede
Ot ambarından yükselen buğuyu, üstüne çiy damlamış keneviri
Benim bu uçsuz bucaksız sevgilerime
Şaşıracaktır gelecek kuşaklar belki

Varsın şaşırsınlar; gülen gözlerimle ben
Yakalarım karanlığın ve ışığın masallarını.
Severim tahıl yığınlarını, boğuk bağırışını saksağanın
Yakındaki ve uzaktaki koruları ve ırmakları...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Anna Ahmatova (1888-1966)

ŞİİR

İnsanların yakınlığında gizli bir sınır var
Ne tutku aşabilir onu, ne delice sevmek;
Varsın, tüyler ürpertici sessizlikte birleşsin dudaklar
Varsın, aşktan parça parça olsun yürek...

Dostluk da güçsüz kalır burada
Yüce ve ateşli mutluluk yılları da
Kayıtsızken ruh ve yabancıyken
Şehvetin ağırkanlı yorgunluğuna

Çılgındır o sınıra varmak isteyenler
Ve ona ulaşanları paramparça eder tasa...
Neden çarpmıyor anladın mı şimdi
Yüreğim, okşayışlarının altında...

1915

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SON KARŞILAŞMANIN ŞARKISI

Buzdan bir el kalbimi sıkıştırıyordu sanki
Ama rüyada yürüyor gibiydim;
Sağ elimin eldivenini
Çıkarıp sol elime giydim

Bitmez tükenmez gibi geldiler bana
Oysa topu topu üç taneydi basamaklar
"Benimle öl..." diye fısıldadı
Akçaağaçların arasından sonbahar

"Aldatıldım ben... Üzgünüm...
Uçarı, kötü yazgım aldattı beni..."
Dedim ki "Ben de ben de öyleyim...
Ölürüm... ölürüm seninle sevgili..."

Son karşılaşmanın sarkısıydı bu
Dönüp bir kez daha baktım karanlık eve:
Yatak odasının penceresinde
Mumlar, kayıtsız, sarı bir ışıkla parlıyordu...

1911

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ESİN PERİSİ

Geceleyin beklerken gelişini onun
Yaşamım pamuk ipliğine bağlı sanki
Gençlik, şan, özgürlük nedir ki
Karşısında o güzeller güzeli konuğun

Geliyor kavalıyla, kaldırıp peçesini
Ve takılıp kalıyor gözlerine gözlerim
"Sen miydin?" diyorum "Cehennem'in sayfalarını
Yazdıran Dante'ye?" Yanıtlıyor: "Bendim."

1924

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Boris Pasternak (1890-1960)

MART

Kan ter içinde bırakıyor güneş,
Dere coşup çağıldıyor, sevinçten delirmişçesine;
Hamarat bir sığırtmaç kadın gibi
Yapacak yığınla iş var baharın elinde.

Kar öksürmede, kansızlıktan dertli,
Filizlerin mavi damarları güçsüz daha.
Fakat, yaşam tütmede inek ahırından
Yabaların dişlerinden sağlık fışkırmada.

Ah, bu geceler, bu günler ve geceler!
Gün ortasında çıtırtıyla çözülen karlar
İğne ipliğe dönmüş çatı buzları
Uykusuz, geveze ırmaklar!

Tüm kapılar ardına kadar açık, at tavlası, inek ahırı,
Güvercinler yulaf topluyor karın üstünde,
Doldurmada taptaze kokusuyla havayı
Bütün bu canlılığın nedeni olan gübre...

1946

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KIŞ ŞİİRİ

Kapı açıldı, buharla doldu mutfak,
Soğuk, yuvarlana yuvarlana daldı içeri,
Her şey eskisi gibi oluverdi bir anda
Çocukluk yıllarındaki o akşamlar gibi

Hava kupkuru ve tertemiz
Ve dışarda, beş adım ötede
Süklüm püklüm duruyor kış
Yüzü tutmuyor içeri girmeye

Kış. Ve işte her şey ilk kez başlıyor sanki.
Ağarmış uzaklıklarına doğru kasımın
Uzaklaşıyor aksöğütler
Değneksiz ve rehbersiz körler gibi.

Nehir buz tutmuş, donmuş sepetçi söğüdü.
Ve konsol üstünde bir ayna gibi
Bir buz tabakasına, enlemesine
Yerleşmiş kara gök kubbesi.

Ve karşısında onun, yol kavşağında,
-yarı yarıya kara gömülmüş kavşakta-
Seyrediyor bu aynada kendini
Kayın ağacı, saçında bir yıldızla.

Ve gizlice sezmektedir ki o
Kış, harikalarla doldurmuştur her yeri;
Kır evini, uzakta görülen,
Ve kendi tepelerini...

1944
Türkçesi: Ataol Behramoğlu

TÜRK KADINI([14])

Her şey yüklenmiştir senin ufacık omuzlarına:
Vicdanın yan bakışları, çıplak hoyrat benliğimiz
Ortalıkta paldır küldür ve tehlikelerle dolu-
Boğulmuş bir kadın gibi, sözlerim sağır ve dilsiz.

Kanatları parıltılı, al solungaçları kıvrak,
Şaşkın ağızları sessiz özlemlerle değirmidir,
Balıklar telaş içinde debelenir, kanat çırpar.
Yarı canlı etin ekmek olsun, al, onlara yedir.

Biz başkayız, mercanlardır dünyayı dolaşan, sonra
Buluşunca kabarcıklar çıkaran yosunlu yerde.
Bizimki kanı sımsıcak gövdedir ve lâdos gibi
Kaburgacıklarla ıslak parıltı bomboş gözlerde.

14 Şiirin adını Anna Ahmatova koymuştur.

Gelincikler topluyorum kaşlarının ürkütücü
Tarlalarında. Aşıkım bir dışarı bir içeri
Solungaç gibi çırpınan küçük al dudaklarına
Sancaktaki aya nasıl vurgunsa bir yeniçeri.

Hınca kapılma, sevgili Türk kadını, ikimizi
Kıskıvrak çuvala tıkıp Karadeniz'in o derin
Sularına atarlarsa. Kendim de yaparım bunu
Kara suyunu içerken ağzından çıkan sözlerin.

Sen avut alınyazısı ölüm olanları, Meryem?
Korkutup kaçırmalıyız, uyutmalıyız eceli.
Duruyorum kıyılarda sarp kayaların üstünde.
Gitmeli başımdan ecel, bir an daha beklemeli.

Şubat, 1934
Türkçesi: T. S. Halman

Vera İnber (1890-1972)

BAHAR, PIRIL PIRIL BİR PAZAR GÜNÜ LİMANDA

Bahar. Pırıl pırıl bir pazar günü limanda.
Dinmiş kulak tırmalayan uğultusu vinçlerin
Sıcak bir taşın üstüne tünemiş sinek gibi
Güneşleniyor, sessizlikten sağırlaşmış bir işçi.

İçim sevinçle doluyor yalnız olduğumu düşündükçe
Âşık olmadığımı ve kimsenin âşık olmadığını bana
Yanabilirim şimdi doyasıya altında güneşin
Bir kahve çekirdeğinden daha kapkara olasıya...

Dilediğim gibi oturabilirim üstüne bir balyanın
Çayın o ele gelmez kokusunu çekerek içime:
Ne güzel, hiçbir soruyu yanıtlamamak özgürlüğü
Elini sıkmamak kimsenin, incelikle...

Ne güzel, usulca türküler söyleyebilmek uyku öncesinde.
Soluğumu daraltmaması gördüğüm düşlerin...
Ve sıradan giysiler giyebilmek sabahleyin
Gönlümün dilediğince...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İlya Ehrenburg (1891 1967)

NAGAZAKİ'DE YAĞMUR

Yağmur volta vuruyor Nagazaki'de, sinirli, öfkeli
Küçük kız korku içinde tutuyor elinde kör bir oyuncak bebeği
İstenmeyen bir yağmur bu, ağaçlar hoşlanmıyor ondan
Vişneler çiçekte, başlamış bile çiçek dökümü.
Külle karışık bir yağmur bu, sessiz ölümle dolu bir yağmur
Kör olmuş oyuncak bebek, küçük kız da kör olacak yarın
Zehir yapılacak bir çocuk tabutunun tahtasından
Tasa ve uzun süren kötülükten baharat yapılacak
Kötülük yağmur gibidir, kaçıp gizlenmek olanaksız ondan
Balıklar çıldırıyor, gökten yere düşüyor kuşlar
Güvercinler karga sesi çıkarmaya başlayacak birazdan
Suskun sazan balıkları birbirlerini ısırmaya ve ulumaya başlayacaklar
Kır çiçekleri dişlerini geçirecek etine insanların
Hava inleyecek göğüste, yüreği emecek, kemirecek
Bu yağmur gibi kötülüğe de dayanmaya gücü yok artık Nagazaki'nin
Senin ölmene göz yummayacağız Nagazaki!
Ey uzak, yeşil ve sakin kentlerin parklarındaki çocuklar
Bir şeye inanmak ya da inanmamak değil artık burada söz konusu olan
En yalın anlamıyla insan yaşamıdır söz konusu olan burada
Dinsin bu yağmur, vişnelere yağmasın bir daha...

1957

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Osip Mandelştam (1891-1938)

ALTIN RENKLİ BAL, ŞİŞEDEN...

Altın renkli bal, şişeden-
Öyle yoğun ve uzun süre aktı ki konuşmak gereğini duydu
ev sahibesi;
"Burada, bu hüzünlü Taurid'de, alın yazımızın bizi
getirdiği bu yerde
Hiç de sıkılmıyor canımız" - ve geriye baktı omuzunun
üzerinden

Baküse hizmet edilmekteydi her yerde ve dünyada
sanki-
Bekçiler ve köpekler kalmıştı sadece-git git kimseye
raslamıyordun
Ağır ve dingin fıçılar gibi yuvarlanıyordu günler
Uzak bir kulübeden sesler geliyordu, ama anlamıyor
ve yanıtlamıyordun

Büyük, kahverengi bahçeye çıktık çaydan sonra
Koyu renk perdeler kirpikler gibi inmişti pencerelere
Beyaz sütunların yanından asmalara bakmaya gittik
Uykulu dağların erimiş camlar gibi aktığı yere

Dedim ki eski bir savaş alanını anımsatıyor bu asmalar
Kıvırcık saçlı atlıların karışık düzende dövüştüğü;
Taşlıklı Taurid'de Hellen ülkesinin bilimi ve işte—
Soylu ve pas renkli dizileriyle altın hektarlar

Bembeyaz odada bir çıkrık gibi duruyordu sessizlik
Bodrumdan, sirke, boya ve taze şarap kokusu gelmekteydi
Anımsıyor musun, o Yunan evinde, herkesin tutkun
olduğu zevce
- Helena değil, öteki - ne kadar uzun süre dokumuştu
bezini

Altın yapağı, neredesin altın yapağı?
Tüm yolculuk boyunca ağır dalgaları denizin nasıl da
uğulduyordu..
Ve yelkenleri yorgun düşmüş gemisini bırakıp
Dönüyordu Odysseus, uzayla ve zamanla dolu...

1917

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AĞIRLIK VE TATLILIK KIZ KARDEŞTİR

Ağırlık ve tatlılık kız kardeştir, aynıdır belirtileri
Ciğerotları ve yabanarıları ağır gülleri emerler;
İnsan ölür, soğur ısınmış kum,
Kara bir sedyede taşırlar bir gün önceki güneşi.

Ah, ağır petekler ve o tatlı ağlar,
Ağır bir taşı kaldırmak daha kolaydır tekrarlamaktan
senin tatlı adını!

Tek bir kaygım var benim, altın bir kaygım:
Zamanın ağırlığını kaldırmak kaygısı...

Kara bir su gibi çekerim içime bulanık havayı,
Zaman pullukla sürülür ve gül çürüyüp toprağa döner;
Örülür iki sıralı bir çelenkte ağırlıkları ve tatlılıkları
Karışırken yavaş bir burgaçta ağır ve tatlı güller...

1920

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

LENİNGRAD

Gözyaşlarım kadar tanıdığım şehrime döndüm
Çocukluğumun şişmiş bezeleri kadar tanıdığım

Döndüm buraya işte-durma, iç artık
Irmak boylarındaki fenerlerin balık yağını.

Katranla karıştığı güne yumurta sarısının,
Bu Aralık gününe alışmaya bak.

Petersburg! Hayır ölmek istemiyorum daha!
Defterinden silinmedi telefonumun numarası.

Petersburg! Saklıyorum yazdığım adresleri,
Onlar duyuracak bana ölülerin sesini.

Karanlık bir eşikte oturuyorum; zil,
Etinden sıyrılmış zil şakaklarıma vuruyor.

Kapı zincirlerinin paslı demirlerine dokunarak
Sevgili konukları bekliyorum bütün gece.

1930

Türkçesi: Ülkü Tamer

Marina Tsvetayeva (1892-1941)

MAYAKOVSKİ'YE

Haçlardan ve bacalardan yüksek,
Vaftiz edilmiş, ateşte ve dumanda;
Ağır adımlı melek
Selam Vladimir, selam yüzyıllara!

Hem arabacısın hem beygir
Hem delice heves, hem hak.
Bir soluk alır, tükürürsün avuçlarına
"Şan yükçüsü, sıkı dur!" diye bağırarak

Selam pasaklı, kibirli türkücü
Yığınsal mucizelerin ozanı;
Elmasın çekiciliğine
Üstün tutan, taşın ağırlığını.

Selam, sokak gümbürtüsü!
Esnersin böbürlenirsin ve yeniden-
Kaldırırsın bir araba oku gibi kanadını
Ağır yük meleği sen...

1921

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞİİR

Aklımda başka, bambaşka şeyler,
Peşinde gibi bulunmaz hazinenin
Adım adım, birer birer
Yoldum tüm gelinciklerini bahçenin

Tıpkı öyle, bir gün, bir kurak
Yaz günü, kıyısında bir tarlanın
Koparıp alacak başımı ölüm
Kayıtsız ve dalgın

1936
Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vladimir Mayakovski (1893-1930)

ŞAİR İŞÇİDİR

Bağırırlar şaire:
"Bir de torna tezgâhı başında göreydik seni.
Şiir de ne?
Boş iş.
Çalışmak, harcınız değil demek ki..."
Doğrusu
bizler için de
en yüce değerdir çalışmak.
Ve kendimi
bir fabrika saymaktayım ben de.
Ve eğer
bacam yoksa
işim daha da zor demektir bu.

Bilirim
hoşlanmazsınız boş laftan
kütük yontarsınız kan ter içinde.
Fakat
bizim işimiz farklı mı sanırsınız bundan:
Kütükten kafaları yontarız biz de.
Ve hiç kuşkusuz

saygıdeğer bir iştir balık avlamak
çekip çıkarmak ağı.
Ve doyum olmaz tadına
balıkla doluysa hele.
Fakat
daha da saygıdeğerdir şairin işi
balık değil, canlı insan yakalamadayız çünkü.
Ve doğrusu
işlerin en zorlusu
yanıp kavrularak demir ocağının ağzında
su vermektir kızgın demire.
Fakat kim
aylak olduğumuzu söyleyerek
sitem edebilir bize;
Beyinleri perdahlıyorsak eğer
dilimizin eğesiyle...
Kim daha üstün, şair mi,
yoksa insanlara
Pratik yarar sağlayan teknisyen mi?
İkisi de.
Yürek de bir motordur çünkü
ve ruh, onun çalıştırıcısı.
Eşitiz bizler
şairler ve teknisyenler.
Vücut ve ruh emekçileriyiz
aynı kavganın içinde
Ve ancak ortak emeğimizle
bezeriz evreni
marşlarımızı gümbürdeterek
Haydi!
laf fırtınalarından
ayıralım kendimizi bir dalgakıranla.
İş başına!
Canlı ve yepyeni bir çalışmadır bu.
Ve ağzı kalabalık söylevci takımı
değirmene yollansın dosdoğru!
Unculuğa!
Değirmen taşı döndürmeye laf suyuyla!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

MARŞIMIZ

İsyanın ayak sesi, alanları döv!
Yukarı, gururlu başlar dizisi!
Biz, ikinci Nuh tufanıyla
Yeniden yıkayacağız dünyanın tüm kentlerini.

Günlerin öküzü hantal,
Yılların kağnısı ağır,
Tanrımız koşudur bizim
Yüreğimizse davul.

Altınımızdan daha yücesi var mı?
Kurşun vızıltısı mı bizi sindirir?
Çınlayan seslerimizdir o altın;
Silahımızsa, türkülerimizdir.

Yeşilliklerle örtülsün kırlar
Serilsinler günlerin altına;
Gökkuşağı koşum olsun
Yılların Küheylanına-

Gök pek sıkkın görünmede nedense,
Onsuz dalgalandıralım türkülerimizi,
Hey, Büyük Ayı! söyle de
Oraya yaşarken alsınlar bizi

Mutluluğu iç! Türkünü söyle!
Bahardır akan damarlarımızda.
Vursun savaş temposunu yürek
Bakır bir trampet olan bağrımızda

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

PANTOLONLU BULUT'tan (Giriş)

Pelteleşmiş beyninizde
kirden parlayan bir kanepede yan gelip yatan semiz bir uşak gibi
hayal kuran düşüncenizi,
kanlı bir yürek parçasıyla tedirgin edeceğim,
dalga geçeceğim, geberesiye küstah ve zehir dilli.

Tek bir ak saç yok ruhumda,
yaşlılığın çıtkırıldımlığı yok onda!
Dünyayı bozguna uğratarak sesimin gücüyle
yürüyorum-yakışıklı,
yirmi iki yaşında.

Çıtkırıldımlar!
Kemana yatırırsınız aşkı siz.
Kabalar, onu trampete yükler.
Fakat, tersyüz edebilir misiniz kendinizi benim gibi
Öyle ki dudaklar kalsın bir tek, salt dudaklar!

Çık da gel konuk odasından
gel de bir adam tanı;
kibirli, patiskadan ve melek soylu memur karısı.

Sen ki dudaklar çevirirsin aynı kayıtsızlıkla,
bir aşçı kadın nasıl çevirirse yemek kitabının sayfalarını...

İster misiniz
ten kudurtsun beni,
ve gök gibi renk değiştirerek ansızın-
ister misiniz
öylesine yumuşayım, sevecen olayım ki öylesine
hani, erkek değil de pantolonlu bir bulut desinler bu!

İnanmıyorum çiçekli Nice diye bir yerin var olduğuna!
Benimle göklere çıkarılacaktır yeniden
hastane gibi bayatlamış erkekler,
ve atasözleri gibi yıpranmış kadınlar da...

1915

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

LİLİ'CİĞİM
(Mektup Yerine)

Tütün dumanı kemiriyor havayı.
Oda
Kruçyonih'in [15] Cehennem'inden bir bölüm gibi.
Anımsıyor musun
İlk kez
ardında bu pencerenin
tutkudan
çıldırmışçasına
okşamıştım ellerini.
Şimdi
oturuyorsun aynı yerde,
yüreğin
demirden bir kılıf içinde.
Ve yarın
paralayan sözlerle
kovacaksın belki beni.
Ve loş antrede
uzun süre
titreyişlerle sarsılan bir kol
bulamayacak
ceketteki yerini.
Çıkacağım, ezilmiş.
Fırlatacağım vücudumu sokağa.
Yabanıl
çılgın
umutsuzlukla paramparça.
Hayır
gerek yok buna,
sevgilim,
biriciğim,
gel
vedalaşalım şimdiden.
Ağır bir gülle gibi

15 Aleksey Kruçyonih - dönemin ünlü bir şairi.

aşkım
nereye kaçarsan kaç
asılıdır sana
nasıl olsa.
Bırak
son bir haykırışla uluyayım
horlanmışlığın acı yakınışı.
Çalışmaktan
anası ağladığında öküzün
gider
salar kendini soğuk sulara.
Aşkından başka
deniz yok bana,
ve gözyaşları da
bir erinç
koparamıyor ondan.
Yorgun fil
sessizliği aradığında
yatar
kızgın kumlara saltanatla.
Aşkından başka
güneş yok bana.
Ve bilmiyorum bile
neredesin şimdi ve kiminle.
Eğer
bir başka şair olsaydı
böylesine üzdüğün,
onarırdı acısını
parayla ve ünle.
Fakat
sevinç vermiyor bana hiçbir çınıltı
senin sevgili adının
çınıltısından başka.
Atmayacağım
bir boşluğa kendimi,
zehir içmeyeceğim.
Ve dayayıp
şakağıma namluyu

çekmeyeceğim tetiği.
Ağzı hiçbir bıçağın
bakışların kadar senin
yaralayamaz beni.
Yarın unutacaksın
seni taçlandırdığımı
ve yakıp tükettiğimi
çiçeklenmiş bir ruhu
aşkla.
Ve uçarı günlerin fırtınalı karnavalı
dağıtacak sayfalarını kitaplarımın.
Sözlerimin kurumuş yaprakları mı
durduracak seni
çırpınan soluğuyla.
Bırak hiç değilse
son bir sevgi dalgası sereyim
beni bırakıp giden adımlarının altına.

1916

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Sergey Yesenin (1895-1925)

GEZİNİYORUM İLK KARDA

Geziniyorum ilk karda
Tutuşan güçlerin inci çiçekleri yüreğimde.
Yolumun üstündeki yıldızı
Akşam, yaktı mavi kandiliyle.

Bilmiyorum, ışık mı bu, karanlık mı?
Rüzgâr mı, horoz mu korulukta öten?
Yoksa kış değil de çayırlığa inmiş
Bir kuğu sürüsü mü tarlaları örten?

Oh, ak düzlük, sen ne güzelsin!
Hafif ayazda kızışıyor kanım!
Nasıl istiyorum yaslamak bağrımı
Üryan göğüslerine kayınların.

Oh, ormanların koyu bulanıklığı!
Karla kaplı tarlaların sevinç salması yüreğe!..
Nasıl istiyorum kenetlemek kollarımı
Söğütlerin ağaç kalçaları üstünde...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

YORULDUM YAŞAMAKTAN YURDUMDA

Yoruldum yaşamaktan yurdumda,
İçimde engin kırlara açılma özlemi,
Bırakıp gideceğim kulübemi,
Çekip gideceğim hırsız ve hayta.

Kendime bir barınak arayarak
Gideceğim günün ak pürçeklerinde.
Ve en iyi dostum beni vurmak için
Bileyecek bıçağını çizmesinde.

Çayırlık boyunca kıvrılan sarı yol
İlkbahara ve güneşe bürünmüşken,
Adını kalbimde taşıdığım
Kovacak beni eşikten.

Yeniden döneceğim baba ocağına,
Yadırgı bir sevinçle avunacağım
Ve yeşil bir akşam, altında pencerenin
Koluyla mintanımın kendimi asacağım.

Çit kıyısındaki akça söğütler
Başlarını daha bir sevecen eğecekler
Ve öylece, yıkamadan beni
Köpek uluması altında gömecekler

Ve ay yüzecek durmamacasına
Göllere küreklerini indirerek
Ve sürdürecek yaşamasını Rusya
Avlularda ağlayarak ve hora teperek

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ESRİDİ DÖNMEKTEN ALTIN YAPRAKLAR

Esridi dönmekten altın yapraklar
Pembemsi suyunda havuzun
Ve hafif bir kelebek sürüsü gibi
Uçtular yönünde bir yıldızın.

Bugün sevdalıyım bu akşama,
Sararan ova yüreğe yakın.
Ergen rüzgâr omuzlarına dek
Sıyırdı eteğini kayın ağacının.

İçimde ve ovada bir ürperti,
Örtülecek her yer lacivert karanlıkla,
Geçince koyunlar ve son çıngırak
Çalıp sustuğunda, sessizleşen bahçenin kapısı ardında.

Hiçbir zaman böylesine bir özenle
Dinlememiştim akıllı evreni
Ne güzel olurdu, suların pembeliğine
Devrilmek, şu söğüdün dalları gibi.

Ne güzel olurdu, şu ot yığınına
Gülümseyerek, şu ay gibi saman çiğnemek...
Nerdesin, nerdesin ey sessiz sevincim
Her şeyi sevmek ve hiçbir şey istememek.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KANDIRMAK İSTEMEM KENDİ KENDİMİ

Kandırmak istemem kendi kendimi,
Ama sisli yüreğimde hep bir kaygı var:
Bilmiyorum niçin bana: O Yesenin rezili...
Bilmiyorum niçin bana: O şarlatan... diyorlar?

Ne bir cani ne de bir haydudum ben,
Masumları kurşuna da dizmedim dizdirmedim.
Yoldan geçenlere durmadan gülümseyen
Bir sokak serserisiyim o kadar.

Sabahtan akşama değin gezinmekteyim
Moskova yollarında muzip ve mağrur,
İnsan sevmeyen başıboş köpekler
Ayak sesimi işitir işitmez durur.

Kardeşçe başını eğip selamlar beni
Karşılaştığım her uyuz beygir.
Gönül yoldaşıyım tüm hayvanların.
Hastadır: Bir şiir yazarım iyileşir.

İstemiyorum hoşuna gitmek kadınların,
Ahmakça kaygılarla çarpmamalı bu yürek.
Hüznümü boğmak için bana katırların
Önüne serpilmeye bir avuç arpa gerek.

Bambaşka bir âleme gönül vermişim ben
İnsanlara da dostluk duymam asiyim.
Hazırım en güzel kravatımı hemen
Boynuna takmaya şu sersefil köpeğin.

Ancak böyle düzelir, bulurum keyfimi,
Dağılır içimde sis, bir güneş doğar.
Ve işte bundan bana: O Yesenin rezili...
Ve işte bundan bana: O şarlatan... diyorlar.

1922

Türkçesi: Attilâ Tokatlı

OZAN

Düşmanlarını yıkandır ozan
Ozanın öz gerçeğidir ana
Sever, kardeşidir insan
Ve yanar tüter insan uğruna

Kimsenin harcı olmayanı
O becerir, özgürlüğe vurgun.
Ozandır o, halkın ozanı,
Ozanı anayurdunun!

Türkçesi: Azer Yaran

HOŞÇAKAL

Hoşçakal dostum benim, hoşçakal artık,
Can dostum, seninle dolu göğsüm.
Çok önceden belirlenen bu ayrılık
Buluşmayı vaat ediyor ilerde bir gün.

Hoşçakal, dostum, el sıkışmadan, konuşmadan,
Hüzünlenme ve eğme kaşlarını, mutsuz;
Yeni bir şey değil ölüp gitmek bu yaşamdan,
Ama yaşamak da daha yeni değil kuşkusuz.

Türkçesi: Azer Yaran

Nikolay Tihonov (1896-1979)

ÇİVİLERİN BALADI

Çubuğunu sonuna kadar içti sessizce
Sessizce son verdi yüzündeki gülümseyişe

"Mürettebat bordaya! Subaylar öne çıksın!"
Çınladı sesi komutanın.

Ve sözcükler şimşek gibi yerini buldu:
"Sekizde demir al. Rota gündoğusu.

Çoluk çocuğu, yakını olanlar
Geri dönmeyeceğimizi yazsınlar

Buna karşı, şenlikli olacak döğüş."
"Başüstüne kaptan!" diye bağırdı başçavuş

İçlerinde en genç ve pervasız olanı
Kaldırıp başını güneşe baktı

"Ne fark eder" dedi "Hepsi bir değil mi?
Kalıbı suda dinlendirmek daha da iyi..."

Haber, amirale şafakla ulaştı:
"Harekât tamam. Kurtulan olmadı."

Eğer çivi yapılmış olsaydı bu adamlardan
Daha sağlamı bulunmazdı onlardan

1919-1922

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Aleksey Surkov (1899-1983)

KÜÇÜCÜK SOBADA ÇIRPINIYOR ATEŞ

Küçücük sobada çırpınıyor ateş
Gözyaşları gibi akıyor reçine.
Toprak damda akordeon
Senin gözlerinden söz etmede.

Moskova önünde, karlı tarlalarda
Seni fısıldardı bana fundalıklar
İsterdim ki işitesin
Sesimde nasıl acı bir özlem var.

Uzaktasın şimdi uzaktasın sen
Aramızda aşılmaz enginler.
Kolay değil sana ulaşmam
Ölümse dört adım ötede bekler.

Çal akordeon, tipinin inadına,
Yolunu şaşıran mutluluğa seslen.
Üşümem ben bu soğuk damda
Sönmeyen aşkımın ateşinden.

1941

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Mihail İsakovski (1900-1973)

VEDA

Buyruk verildi-oğlan Batı'ya
Kız bir başka yöne gidiyordular..
Anayurt savaşı saflarına
Katılıyordu komsomollar.

Buluştular yolculuk öncesinde,
Ayrılık öncesinde kasabalarından.
- Benim için bir şeyler dile,
Dedi kıza oğlan.

Kız onu şöyle yanıtladı:
- Dilerim ki gönülden, candan
Acısız öl, ölürsen eğer,
Yaran hafif olsun yaralanırsan.

Daha da yürekten dilerim ki
Arkadaşım, yoldaşım benim,
Çabuk gelsin zafer günü,
Evine dönesin.

Oğlan elini sıktı kızın
Gencecik yüzüne bakıp dostça.
- Bir dileğim daha var, dedi:
Arada bir mektup yaz bana.

- Fakat nereye yazayım ki?..
Gidiyorsun, kimbilir nereye,
- Fark etmez, diye mırıldandı oğlan,
Yaz işte... Bir yerlere...

1935

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Nikolay Zabolotski (1903-1958)

ÇİRKİN KÜÇÜK KIZ

Oynarken arasında öteki çocukların
Bir kurbağacıktan farkı yok onun.
Gömlekçiğini külotunun-
İçine sokuşturmuş ve sarımtırak kıvrımları saçlarının-
Dağılmış yüzüne, uzun bir ağız, dişler eğri,
Keskin ve çirkin yüzünün çizgileri.
Babalarının yeni aldığı bisikletlere
Biniyor onunla aynı yaşta iki oğlan.
Uzaklar bugün yemeğe yetişmek telaşından
Ve unutmuşlar kızı, sürerken bisikletlerini bahçede.
Ve o, koşarken onların arkasından

Farkında değil hiçbir şeyin; başkalarının mutluluğu-
Tıpkı kendi mutluluğu gibi sarmış onu ve ruhundan taşmada.
Gülüyor kız, yüzü pırıl pırıl aydınlanmada
Yüreği yaşama sevinciyle dolu.

Ne bir kıskançlık gölgesi, ne kötücül düşünceler
Tanımıyor henüz benliği.
Dünyada her şey öyle sınırsızca yeni ki
Ve öylesine canlı ki başkaları için ölü olan şeyler!
Bakarken ona istemiyorum düşünmek bile:
Gün gelecek, gözyaşları içinde
Ve dehşetle görecek ki arasında öteki kızların-
O hepsinin en çirkinidir.
Ve inanmak istiyorum ki yürek oyuncak değildir
Ve kırılmaz ansızın...
Ve inanmak istiyorum ki, gücü bu tertemiz ateşin
Daha da alevlenerek derinliklerinde ruhunun
Katlansın tek başına acılarına onun
Ve en ağır taşı da eritebilsin.
Varsın çirkin olsun yüzünün çizgileri
Varsın yürek titretecek bir şey olmasın onlarda.
İçinin taptaze sevimliliği
Her hareketinde şimdiden belli daha-
Peki, nedir güzellik dediğimiz şey öyleyse
Ve neden insanlar onun önünde eğilir
Bir kap mıdır o, boşluktan başka bir şey taşımayan içinde
Yoksa o kapta yanan ateş midir?

1955

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Mihail Svetlov (1903-1964)

GRANADA

Tırısla gidiyorduk.
Savaşta doludizgin
"Elma" türküsünü hiç
Dilden düşürmeksizin.
Ah o türkünün
Sürer anısı hâlâ
Otlarında bozkırın-
Ve bakır taşlarında.

Fakat savaş yoldaşım
Yanımda at koşturan
Bambaşka bir türküyü
Söylüyordu durmadan.
Ve uzak bir diyardı
Konusu bu ezginin:
"Granada, Granada,
Granada'm benim!"

Dalarak ülkesinin
Sınırsız kırlarına
Ezbere söylediği
Bu hüzünlü türküyü
Nereden öğrenmişti
Bu Ukraynalı köylü?
De bana Aleksandrovsk,
Harkov kenti yanıt ver:
Çoktan mı dilinizde
İspanya'dan türküler?

Söyle bana Ukrayna
Ozanınız Taras'ın
Papağı düşmedi mi
Bir zaman bu tarlaya?
Öyleyse bu türküyü
Nerden duydun kardeşim:
"Granada, Granada,
Granada'm benim"?

Bir süre, düşlerinde
Kalıyor Ukraynalı:
"Kardeşçik, bir kitapta
Gördümdü ben bu adı.
Güzel çınıltısı var
Yüce bir ünü hem de-
Granada bir ildir
İspanyol ülkesinde!

Bıraktım kulübemi
Savaşçı oldum ben de
Granada'da toprak
Köylünün olsun diye.
Elveda çoluk çocuk!
Elveda sevdiklerim!
"Granada, Granada,
Granada'm benim!"

Dörtnala gidiyorduk
Hepimizin düşünde
Savaş dilbilgisini
Ve topların dilini
Öğrenmek bir an önce.
Doğuyordu güneş ve
Batıyordu yeniden,
Bitkin düşmüştü atlar
Doludizgin gitmekten.

Ve bölük çalmadaydı
Acıların yayıyla
"Elma" türküsünü hep
Zamanın kemanında...
Fakat ya senin türkün
Niye sustu kardeşim:
"Granada, Granada,
Granada'm benim"?

Delik deşik vücudu
Eyerden kayıyordu,
Savaş yoldaşım ilk kez
Atından iniyordu.

Ve gördüm: cesedine
Eğildi ay usulca,
Solgun dudaklar son kez
Fısıldadı: "Grana..."

Evet. O uzak ile
Bulutlar ötesine
Gitmişti arkadaşım
Alıp türküsünü de.
Ve duymadı bir daha
Kırları bu ülkenin:
"Granada, Granada,
Granada'm benim!"

Bölük ayrımsamadı
Askerin yittiğini
Ve "Elma" türküsünü
Sonuna dek söyledi.
Sadece batan günün
Kadife atlasından
Gözyaşımsı bir yağmur
Süzülüp düştü bir an...

Fakat gebeydi yaşam
Yepyeni türkülere...
Gerekmez be çocuklar
Üzülmek bir türküye.
Yapmayın, yapmayın.
Gerek yok kardeşlerim...
Granada, Granada,
Granada'm benim!

1926

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Leonid Martinov (1905-1980)

YEDİNCİ DUYU

Gökdelenler kurmada çeşit çeşit
Mimarların şanlı emeği.
Fakat insan başka bir şey istiyor artık;
Var olandan daha iyisini.

Kitaplar daha iyi daha iyi yazılmakta
Öyle ki olanaksız okumak hepsini.
Fakat insan daha başka bir şey istiyor artık;
Var olandan daha iyisini.

Duyular incelmede incelmede gitgide
Sayıları beş değil altıdır şimdi.
Fakat insan başka bir şey istiyor artık;
Var olandan daha iyisini.

Gizli nedensellikleri çözmek için
Açmak için bilinmez yolları
Altıncı duyunun yerini
Yedinci duyu almalı.

Kendine göre hakkı var herkesin
Tanımlamaya yedinci duyuyu.
Belki de geleceği
Apaçık görme yetisidir bu...

1952

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Arseni Tarkovski (1907-1989)

OTLAR KİTABI

Ah, hayır, ben ırmağın yamacındaki kent değilim,
Sadece armasıyım o kentin.

Kentin arması değil, bir yıldızım
Üstünde kent armasının

Karanlık suda bir konuk değilim gökten,
Sadece adıyım bir yıldızın ben.

Ne ses, ne giysiyim karşı kıyıda,
Işık saçabiliyorum yalnızca.

Hayır, senden gizli bir yıldız değilim,
Ben, savaşta yıkılmış bir evim.

Ev değil, toprak bir tabyayım kalede,
Senin evinin anısıyım belki de.

Sana yazgının yolladığı bir dost değilim,
Ben uzak bir atışın sesiyim.

Seni deniz ötesi bozkıra götüreceğim,
Orada nemli toprağa düşeceğim.

Ve dönüşeceğim bir bebek otlar kitabına,
Başım anne yurdun bağrında.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Aleksandr Tvardovski (1910-1971)

SAVAŞ BİTTİĞİ GÜN

Savaş bittiği gün, o şölen gününde
Tüm namlular ilan ederken zaferi;
Bir an, özel bir duyguyla
Sarsıldı hepimizin yüreği:

Yolun sonunda, vardığımız o uzak ülkede
İlk kez vedalaştık, ateş gümbürtüsü altında;
Savaşta yaşamını yitiren herkesle,
Canlılar ölülerle nasıl vedalaşırsa.

Ruhlarımızın derinliğinde, o zamana kadar,
Vedalaşmamıştık öylesine dönülmezce;
Bir eşitlik vardı aramızda sanki,
Bir sayım listesiydi ayıran bizleri sadece.

Aynı savaş yolunda yürümekteydik yan yana,
Ve paylaşmaktaydık aynı savaşçı yoldaşlığını.
Onların zorlu yazgısıydı parlayan bizim de alnımızda,
Bize de uzak değildi bu yazgı.

Fakat şimdi, bu özel dakikada
Yücelik ve hüzünle dolu bu an,
Ayrılıyorduk artık sonsuzca,
Bu salvo ateşleri ayırıyordu bizi onlardan...

Uğuldayan çeliği namluların
Anlattı bize, artık yitikler arasında sayılmayacağımızı;
Ve yiterek bir duman içinde, uzaklaşmadaydı gitgide,
Şehit arkadaşlarla dolu kıyı.

Yoğun tabakası arasından günlerin ve yılların
Bu ateş dalgaları çekip götürüyordu onlardan bizi.
Ve onlar bir şey söyleyemezlerdi. Dilsizdiler.
Ve sallayamazlardı arkamızdan ellerini.

İşte böylece, ezikliği içinde yazgımızın,
Vedalaştık bu bayram gününde dostlarla.
Onlar ki son gününe dek savaşın
Bizimle aynı saftaydılar daha...
Onlar ki yarısına kadar ancak
Geçebilmişlerdi büyük yolunu o kanlı yılların:

Onlar ki kimisine daha
Mezar olmuştu balçıklı suları Volga'nın.

Onlar ki henüz Moskova önlerinde,
Derin karlara gömülüp kalmışlardı;
Varoşlarında şehrin, öncü birliklerde,
1941 kışı.

Ve öldüler, ümit bile edemeden,
Son bir saygı görevi yapılacağını;
Arkadaş eliyle serpilmiş
Bir toprak tümseği altında uyumayı.

Hepsiyle bir bir vedalaştık, hepsiyle,
Yazgıları eşit olmasa da
General olanlarla da ölüm öncesinde,
Çavuş olacak kadar az yaşayanlarla da...

Yarıya indirilmiş sancakların
Aynı büyük örtüsü altında
Vedalaştık içimizden, bir bir
Tüm şehit arkadaşlarla.

Vedalaştık. Ve dindi uğultusu ateşlerin.
Ve zaman akıp geçti.
Bir avuç toprak olan o kardeşlerin
Üstünde ağaçlar kaç kez yaprak değiştirdi.

Ve yeniden yeniden yapraklar yeşerecek,
Büyüyecek çocuklarımız ve torunlarımız.
Fakat her zafer gününde, her salvo ateşinde
Biz o büyük ayrılığı anımsayacağız.

Hayır, bir saygı görevi değil bu sadece,
Sürüp giden bu anı, ruhumuzda.
Ve savaş dalgaları-
Sürüp gittiğinden de değil hâlâ.

Onlar, karışıp toprağa ve ölümsüzlükleriyle
Bize yiğitlik örneği olanlar
Dünyada en son savaşın
Kurbanı da sayılsalar;

Nasıl unutabiliriz onları, nasıl?..
Nasıl yaşarız, ayırıp kendimizi onlardan?
Nasıl görmeyiz onların gözleriyle dünyayı,
Ve nasıl işitmeyiz onların kulaklarıyla bazen...

Ve sonuna vardığımızda yaşam kavgasının,
Gelip çattığımızda ölümün eşiğine,
Kayıtsız kalabilir miyiz o arkadaşların
Dostluğuna ya da sitemine...

Çünkü ot değiliz biz ve ot değil onlar...
Aramızdaki bağ koparılamaz.
Öyle bir yakınlıktır ki bizi birleştiren,
Ona ölüm bile ulaşamaz...

Sizler! Dünya savaşının şehitleri!
Bizim mutluluğumuz için toprağa karışanlar!
Yaşayanlar kadar sizin için de
Söylüyorum türkülerimi...

Sizinim ben dostlar, sorumluyum size
Canlılara karşı nasıl sorumluysam.
Ve bir gün, alçalırsam yalan söyleyecek kadar,
Sapmamam gereken bir yola saparsam;

Ve eğer inanmadığım sözler söylersem bir gün,
Onları gereğince yayamadan daha
Ve henüz tepki gelmeden yaşayanlardan
Sizin sessiz siteminiz ulaşacak bana...

Ve ölenlerin vereceği yargı
Sarsar, en az canlılarınki kadar ruhu.
Yaşasın içimde son nefesime dek,
Zaferin ve o büyük vedalaşmanın salvosu...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Aleksandr Yaşin (1913-1968)

TEZ TUTUN ELİNİZİ İYİ İŞLER YAPMADA

Pek de iyi günler geçirmedim üvey babamla,
Ama odur beni yetiştiren yine de.
Ve bundan ötürü
Üzülürüm bazen
Onu bir şeylerle sevindiremediğime.

Ölüm döşeğinde, sessizce can çekişirken,
-Anamın anlattığı-
Gün günden
Daha çok adımı anıyor, yolumu gözlüyormuş
"Şurka olaydı, beni kurtarırdı..."

Köyümüzde yoksul bir kocakarıya
Derdim ki:
Öyle seviyorum ki seni
Büyüyünce bir ev çatacağım sana
Odununu ben yaracağım
Ben satın alacağım ekmeğini.

Çok şey düşledim
Çok şey vaat ettim.
Leningrad kuşatmasında ihtiyar
Kurtulurdu ölümden belki;
Bir gün geciktim, fakat geri vermez o günü yüzyıllar...

Binlerce yol geçmişliğim var şimdi.
Yetişir gücüm, ekmek almaya da ev çatmaya da
Ne ki üvey babam yok artık
Yaşamıyor o kocakarı da

Tez tutun elinizi iyi işler yapmada.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Konstantin Simonov (1915-1979)

BEKLE BENİ

Bekle beni, döneceğim
Bütün gücünle bekle.
Bekle, sarı yağmurlar
Hüzün getirdiğinde.
Bekle karda, tipide
Bekle, bunaltırken sıcak
Bekle, kimseler beklemezken
Geçmişi unutarak.
Bekle, uzak yerlerden
Mektup gelmez olduğunda.
Bekle, birlikte bekleyenler
Beklemekten usandığında.

Döneceğim, bekle beni
Ve iyilik dileme
Artık unutmak gerektiğini
Söyleyenlere.
Varsın oğlum ve anam
Yok olduğuma inansınlar,
Varsın, yorulup beklemekten
Otursun ateşin başına dostlar
İçsinler o acı şaraptan
Rahmet dileyerek yitene
Bekle. O şaraptan
İçmekte acele etme.

Bekle beni, döneceğim
Tüm ölümlerin inadına.
Varsın, beklemeyenler
Yorsunlar bunu şansa.
Anlayamayacak onlar

Nasıl ortasında ateşin
Kurtardı beni
Senin bekleyişin.
Nasıl sağ kaldığımı
İkimiz bileceğiz sadece:
Başardın beklemeyi sen
Kimsenin bekleyemediğince.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Boris Slutski (1919-1986)

İNSAN YAŞAMINI...

İnsan yaşamını (ayrıntılarıyla)
Anlatabiliriz (ortalama) iki saat içinde.
Döküp saçarak ne kadar sır varsa,
Değiştirerek ses tonunu inandırıcı biçimde.

(Beş aşağı beş yukarı) yüz yirmi dakikada
Konabilir ortaya, anlatılabilir.
Dökük, kırık, doğru, eğri ne varsa;
Beşik mezara bağlanabilir.

Fakat onur kırıcı bir şey yine de: Yenildi, içildi,
Konuldu, göçüldü -hepsi iki saat içinde-
Boyun eğdirildi krallara, camlar kırıldı
Göklere hücum edildi.
Dağlar yerinden oynatıldı, ormanlar yakıldı
İki saat içinde olup bitti hepsi!

1971

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

YILKOVAN..

İlk ücretimle, kazandığım ilk parayla
Bir saat aldım ve o günden beri
bakışlarımı ayıramıyorum ondan.
O aceleci
akrepten ve yelkovandan.

Biliyorum, nedir acelesi onların:
kendi sonları değil, benim sonumdur koştukları.

Çalıyor çıngırak
acımasızca anımsatarak
Zamanın dönülmezce aktığını.

Akrebi daha çok seviyorum
Yelkovandan ve saniye göstergesinden daha çok

Ölçülü bir tutkuyla ilerliyor çünkü
Fazla acelesi yok.

Zengin olursam
Öyle bir saat
satın alacağım ki yılkovanı olsun...
Yılkovan-yani öyle bir ibre ki

İlerlesin yavaş yavaş

Güneş ya da bir gemi gibi...

1971

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yevgeni Vinokurov (d. 1925)

MAĞARA ADAMI RESİM ÇİZMEYİ ÖĞRENİYORDU

Mağara adamı resim çizmeyi öğreniyordu.
Ve hiç gerek duymadan zarif olmaya
Başladı yontmaya kaba bir bizonu
Ağır bir taşla mağarasının duvarına.
Raslansal bir adım! Belalı bir çaba!
Resim tamamlandı -ve ilk kez yaratılıştan beri
Buğulandı gözyaşlarıyla
Yabanıl bakışlı gözleri.
Gönlü yaratıcılığın korkunç sırrıyla dolu
Anladı, bu yoldan geriye dönüş olmadığını;
İçinde hem mutluluk, hem suçluluk duygusu
Silerken ilkel yumruğuyla gözyaşlarını.
Yabanıl, kıllı, sırtında bir hayvan postu;
Ruhunun çarpıntısı okunuyordu yüzünden;
Hiç tatmadığı bir hazla doluydu
Baldan daha tatlı ve daha doyurucu etten..

1957

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yevgeni Yevtuşenko (d. 1933)

BABİ YAR

Hiç anıt yok Babi Yar'da.
Tek mezar taşı o dik yamaç.
Korkuyorum.
Yahudiler kadar yaşlıyım şimdi.
Şimdi bir Yahudi gibi görüyorum kendimi.
Şimdi eski Mısır'da dolaşıyorum.
Çarmıha geriliyorum şimdi, ölüyorum,
çivilerin bile izi var üstümde şimdi.
Dreyfus geliyor aklıma. Ben oyum.
Kof adamlar suçluyor, yargılıyor beni.
Parmaklıklar ardındayım ansızın,
kıstırılmışım, tutulmuşum, sövmüşler bana;
Brüksel dantelinden elbiseler giymiş hanımlar
bağırarak, şemsiyelerini çarpıyor suratıma.
Belostok'ta bir çocuğum şimdi,
yere yayılıyor damlayan kan,
öfkeyle saldırıyor meyhanenin
soğan ve votka kokan fedaileri.
Tekmelenmişim, elimden bir şey gelmiyor,
yalvarıyorum, dinlemiyorlar bile,
"Gebertin çıfıtları, Rusya'yı kurtarın" diye
haykırarak bir aktar dövüyor annemi.
Anna Frank olarak görüyorum kendimi,
nisan dalları kadar inceyim,
sevgiyle dolu içim;
boş sözler söylemeyin bana,
birbirimize bakalım istiyorum.
Gülecek, koklayacak ne var ki
yapraklardan, gökyüzünden başka.
Ama çok şey yaparız sen istersen,
usulca sarılırız birbirimize

karanlık bir odada.
Bir gelen mi var? Korkma.
Bu gelen, baharın sesi.
Gel bana, dudaklarını uzat bana.
Biri kapıyı zorluyor.
Yok yok, kırılan buzların sesi.
Yaban otları hışırdıyor Babi Yar'da.
Ağaçlar sert sert bakıyor, yargıçlar gibi.
Her şey sessizce çığlık atıyor.
Şapkamı çıkarıyorum,
anlıyorum, gittikçe yaşlanmışım.
Burada gömülü bu binlerce insanın,
bu binlerce insanın ardından koparılmış
sessiz bir çığlıktan başka neyim ki şimdi;
burada vurulmuş her ihtiyarım ben,
burada vurulmuş her çocuğum ben.
Ey Ruslar, vatandaşlarım, bilirim hepinizi.
Kötü eller kirletiyor temiz adınızı sizin.
Ülkem nasıl güzeldir, hep bilirim,
nasıl korkunçtur kendilerine, hiç titremeden,
"Rus Birliği" adını takan Yahudi düşmanları.
Hiçbir yerim unutamaz bütün bunları.
Çınlasın "Enternasyonal"
yeryüzündeki
son Yahudi düşmanı gömüldüğü zaman.
kanımda Yahudi kanı yok,
ama öyleymişim gibi beni
hor görüyor, aşağılıyor Yahudi düşmanları.
Gerçek bir Rus'um bu yüzden.

Türkçesi: Ülkü Tamer

ÜÇ DAKİKALIK GERÇEK

Bu şiir, Küba'nın bir ulusal kahramanı olan Jose-Antonio Echevarria'nın anısına adandı. Arkadaşları ona, İspanyolca "elma" anlamına gelen MANİANA adını takmışlardı.

Bir delikanlı vardı Manzana adında.
Bir saydam kaynaktı gözleri
uğultuluydu
  yüreği
    bir tavan arası gibi tıpkı
güvercinlerin,
  gitarların,
    tabloların
      tıka basa doldurduğu.
Severdi mısır yemesini çıtırdatarak,
bayılırdı beyzbol oynamaya,
                çocuklara, kuşlara,
ve, çılgın kasırgasında
                bir paçanganın
biterdi
  kaşları altındaki
    iki tansığın
      bakışına.
Ama bir delikanlı vardı Manzana adında,
bir çocuğa benzerdi,
ama yalımlanırdı yüreği iğrenme ve horlamayla
ne zaman karşılaşsa
sözde sofularla
 ve aldatmayla.
Oysa, o zamanlar Küba'da
binlerce maskeyle bezenmişti yalan
salonlarda kol gezerdi
ve
  bir kral gibi
    kurulurdu

Başkan'ın
arabasında.
sütun sütun dolardı gazetelere
utanmadan,
ve günün ışımasıyla birlikte
rock'n roll'
la karışık
fışkırırdı
radyo
istasyonlarından.
Ve işte o zaman Manzana adlı delikanlı,
ün için, şan için değil,
sadece herkes,
sadece gerçeği görsün diye Küba'da,
ele geçirmeye karar verdi radyo vericisini,
Ve
arkadaşlarıyla birlikte
elde tabanca
daldı oraya,
aldı elinden mikrofonu
bir güzel şarkıcının,
ve onun sesi-
cesaret ve inanç-
yani sesi Küba'nın anlattı
gerçeği halka.
Üç dakika, fazla değil!
Sadece üç dakika!
Ve sonra bir silah sesi,
sesssizlik sonra.
Son noktasını koydu
bu tamamlanmayan söyleve
Batista'nın kurşunu.
Ve tekrar
bir rock'n roll başladı şen şakrak,
ve o,
o anda ölümsüz, vermiş hayatını
üç dakikalık gerçek için
yatıyor, genç ve mutlu.

Sözüm sanadır Dünya gençliği:
ülkende egemen olursa yalan,
gazetelerde boy gösterirse yalan hiç durmadan
Gençlik!
Manzana'yı hatırla!
İşte insan dediğin böyle yaşamalı
ve eğlenmemeli gerek
dalga geçerek.
Ölüme yürümek,
unutup
huzuru
rahatı,
Ama söylemek
üç dakika bile olsa
gerçeği söylemek
gerek!
Üç dakika olsun, yeter!
Sonra,
ölüm hoş gelir
safa gelir.

Türkçesi: Özdemir İnce

NÂZIM'IN KALBİ

Usandığım zaman gerçeklerin yalanından
kaygının küstah baskısından
tunç Nâzım'ı anımsarım
ve sesini
biraz hançeri:
"Merhaba kardeşim...
Ne o neden suratın asık öyle?
Boş ver!
Yoksa şiir takıldı mı bir yerde?
Gel beraber bitirelim.
Para mı yok?
Çaresine bakarız dert değil
Sevgili mi yok?

Aldırma buluruz..."
Oysa asıl kendisinde bir şey var
içini yaralayan
yüzünün buruşuklarından dehşetle akan:
"Hepsi iyi ya
şu kalp ağrısı...
Adam sen de
ağrıyadursun yaşıyoruz ya..."
Bazıları için şiir
bir roldür,
bir dükkâncıktır bazıları için
kârdır.
Onun gibileri içinse
ağrıdır şiir
rol değil.
Nâzım'ın kalbi de işte
ağrıdı durdu böyle.
Üzerine titreyen doktoru bir defasında
hani pek de güvenmeyerek
demişti bana:
"Bakın, demişti,
Keskin konulardan kaçının ki
ağrımasın Nâzım'ın kalbi..."
İlâhi doktor!
Hastanız gitti.
Fayda etmedi çabalarınız.
Ama kalbi
gizli gizli çarparak
devam ediyor ağrımaya
ölümünden sonra da

İçimdeki acı ağrıyor
Ruslar için Türkler için ağrıyor
Nâzım gibi mahpusta hür herkes için
ağrıyor.

Hapishane şefkatiyle yetişen o kalp
(ölümden sonra bile)
dinlemiyor doktorları,
korkak olduğumuz zaman ağrıyor,
neme lazım dediğimiz zaman
ve
kendisi gibi iyilikle
cesaretle
"Merhaba kardeşim..." diyemediğimiz zaman ağrıyor.

Varsın ağrısın kalplerimiz
hepsi için
yeter ki ağrımasın
kalbi Nâzım Hikmet'in.

Türkçesi: Lel Starostov

Andrey Voznesenski (d. 1933)

MARİLYN MONROE'NUN MONOLOGU

Ben Marilyn, Marilyn.
Kahramanı
intiharın ve eroinin.
Kime parıldar yıldız çiçeklerim?
Kiminle konuşur telefonlar?
Kimdir geyik derisiyle kaplı terzihanede yaşamını sürükleyen?
Dayanılmaz şey,
dayanılmaz şey sevgisiz yaşamak
dayanılmaz şey uzakta olmak kavak ağaçlarından
dayanılmaz şey intihar,
fakat yaşamak
daha da dayanılmaz bir şey!
Satışlar. Suratlar. İğdiş bir öküz gibi böğürüyor şef
(Anımsıyorum Marilyn'i.
Otomobiller bakıyordu ona.
Yüz metrelik bir sinema ekranında
İncil'den bir gökyüzünde

yıldız bolluğu arasında
soluyordu Merlin
seviyorlardı onu...
Bitkin düşüyorlar, dönmek istiyorlar arabaya.
Dayanılmaz şey),
dayanılmaz şey
dayamak yüzünü köpek kokulu koltuklara!
Dayanılmaz şey, zorla olduğunda bu iş
daha da dayanılmaz şey, gönül rızasıyla olduğunda!

Dayanılmaz şey, düşünmeden yaşamak
daha da dayanılmaz şey -dalmak derinlere.
Nerede tasarılarımız? Sanki silip süpürdüler bizi,
var olmak- intihar değil de ne ki...
intihar -savaşmaktır çirkefle
intihar -uzlaşmaktır onunla
dayanılmaz şey, yeteneksizsen eğer
yetenekliysen daha da dayanılmaz bir şey.

mesleğimizle öldürürüz kendimizi
parayla, güneşte yanmış kızlarla
çünkü biz oyuncular
yaşamayız gelecek kuşaklarla
rejisörlerse -döküntüden başka bir şey değil;
boğarız sevgililerimizi kucağımızda,
genç yüzlerin, alçıdan kalıplar gibi
izi kalır yastıklarda
dayanılmaz şey;

ah, anneler, anneler, neden doğurursunuz?
Biliyordun anne, ezeceklerini beni;

oh, buz tutmuşluğu sinema yıldızlığının
yasak bize yalnız kalmışlık,
metroda
troleybüste
mağazada
"Ooo!.. kimi görüyoruz bak hele... diker gözlerini
mıymıntılar;

dayanılmaz şey, çıplak olmak
tüm afişlerde, tüm gazetelerde,
unutup,
    ortasında yürek olduğunu bu bedenin
balık paket ederler seninle
gözler buruşuk
    yüz parçalanmış
(korkunç şey anımsamak France Observer'de
fotoğrafını senin
    güvenli yüzünle;
ve öte yanda ölü Marilyn!).

Anırıyor prodüktör, atıştırırken böreği:
"Siz bir meleksiniz ruhum,
    alnınız inciden gibi!"
Ve siz, bilir misiniz kokusunu incinin?!
İntihar koktuğunu!
İntiharcılar-motosikletçilerdir,
intiharcılar acele ederler zom olmakta,
intiharcılar,
    intiharcılar,
evrensel bir Hiroşima'dır bu,
dayanılmaz şey,
dayanılmaz şey bekleyip durmak
            patlamasını;
                ve-
anlatılmaz biçimde dayanılmaz bir şey
ellerin benzin kokması!

dayanılmazca
    yanıyor mavide
veda portakalların...

Güçsüz bir karıyım ben. İnecek değil miydim
tırmandığım yerden?
daha iyi
    olması bu işin birden!

1963

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İLK BUZ

Telefon kulübesinde titriyor bir kız.
Büyük mantosunun içine gizlemiş
gözyaşlarının dudak boyasına
karıştığı yüzünü.

İncecik avuçlarına hohluyor.
Parmakları buz tutmuş.

Bir başına dönecek evine
buzlu sokaklarda.

İlk buz. Buzun ilk tutuşudur.
Telefon cümlelerinin ilk buzu.

Donmuş yaşlar parlıyor yanaklarında.
Gönül kırıklığının ilk buzları.

Türkçesi: Ülkü Tamer

MİMARLIK ENSTİTÜSÜNDE YANGIN VAR

Mimarlık Enstitüsünde yangın var!
yanıyor bütün odalar, planlar
genel af varmış gibi zindanda...
Yangın var! Yangın var!

Yapının uykulu yüzünün ta yukarlarından
utanmadan, yaramaz
aptal bir maymun gibi tıpkı
bir pencere kayıyor aşağı.

Yazıp bitirmiştik tezlerimizi,
tam sırası şimdi onları savunmanın.
Çatırdıyor içinde bir mühürlü dolabın:
hakkımdaki tüm kötü raporlar!

Yaralanmış tez kâğıdım, o şimdi
yaprakların kızıl bir sonbaharı;
yanıyor resim tahtalarım,

bütün kentler yanıyor.
Beş yaz, beş kış alevler içinde uçtu gitti
bir varil petrol gibi tıpkı.
Karen, sevgili hayvancığım,
Oy! yanıyoruz!

Hoşça kal mimarlık:
yandı bitti kül oldu
bütün o aşk tanrısı yontularla süslü
inek sundurmaları
ve o cafcaflı postaneler uğruna!

Ey genç, anka kuşu, budala,
tezin sıcak bir şey şimdi,
küçük kırmızı eteğini fırlatıp atan,
kırmızı küçük dilini fiyakayla çıkaran.

Hoşça kal tahtalardaki yaşam!
Yangın yerleri dizisidir yaşam.
Kurtulamaz kimse şenlik ateşlerinden:
yaşarsınız-yanarsınız.

Ama yarın, bu küllerden,
bir arıdan da zehirli
ucu pusulanızın ok gibi fırlayacak
sokmak içi parmağınızı.

Her şey gitti dumanlarla,
ve hiç tükenmez iç çeken insanlar.
Sonu mu?
Sadece başlangıç bu.
Haydi sinemaya gidelim!

Türkçesi: Ülker Tamer

Nikolay Rubtsov (1936-1971)

TURNALAR

Bataklık ağaçlarının gövdeleri arasında gündoğuşu kızardı...
İşte Ekim başlıyor ve turnalar sökün edecekler;
Uyandıracak, çağıracak beni turna çığırışları!
Tavan aramın, uzakta, unutulmuş bataklığın üstünden geçecekler...
Rusya'da, bir uçtan bir uca, bildirecekler yaprak dökümü vaktini
Destanlar gibi sayfalarında çok eski kitapların.
Sonuna dek dile getiriyor ruhta olan her şeyi
Ağlayışları ve yüksek uçuşları, bu gururlu, ünlü kuşların.
Bir uçtan bir uca, tüm Rusya'da, dost eller sallanıyor onlara.
Ve anlatacak onlar, göksel sesleriyle, bir masal gibi
Uçan ağlayışlarıyla duyuracaklar uzaklara
Unutulmuşluğunu bataklıkların, kavrulmuş tarlaların kederini..
İşte geçiyorlar... geçiyorlar işte... Açın kapıları hemen
Ve çıkın, bakmak için yüceliklerinize!
İşte sustular-ve yeniden öksüzleşiyor ruh ve doğa
Çünkü yok artık onları dile getirecek kimse...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Aleksandr Kuşner (d. 1936)

TUNA

Birtakım kadınlar ve erkekler gibi
Kıvrıntılarında arsızlaşan Tuna,
Delişmen meşelerine, ıhlamurlarına tutkun,
Akıyor, can atarak keyifli suçlara.

Onu Avusturya'ya kadar geçiriyor Bavyera,
Zıpır Viyana'da kaprisler yapacaktır,
Slovakya'ya uğrayacaktır ormanlarda sürtmek için bir süre
Ve yeni izlenimler için Macaristan'a çıkacaktır.

Herkesin şımartığı! Ne savaş umrundadır
Ne iyilik ne akıl karışıklığı gölgeler belleğini,
Ne de Mozart'ı anımsar, kuş sesleri duymak isteyen ölüm
öncesinde
Ve ışığın kısılmasını yandaki odada, şamatanın kesilmesini.

Oynak, şipsevdi, unutkan,
Yukarı bölgelerde gotikle, aşağılarda kamışlarla kaplı,
Eğer gelecek olmasaydı, siz karar verin artık
Avrupa'nın geçmişiyle ne yapardı?

Paylamak, kıvrıntılarını düzeltmeye kalkışmak,
Ciddiyete çağırmak- etkilemez onu hiçbiri!
Kaygısızlık mı? Gönlünün tasasızlığıyla o
Habsbourg'lulardan daha hoppadır ve daha uzun yaşamaya
niyetli.

1978

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Victor Sosnora (d. 1936)

GÜLLER

Güller
doğulu şairlerin baş belası
Arap halılarının ve ahengin
tutsağı.
Güller
karpuzun parıltısı
devingen kumların ışığı
tıpkı türbinlerin çarkı gibi
çevrinerek döner taçyapraklarınız,
Güller
buzdan ve ateşten güller,
ün tutkusu,
korkusuzluğun rengi
tıpkı bir slalom,
Siyah güller
siyah bira,
taş açılı kupayar,
Kırmızı güller
köpük sağrılı
kısrak sırtı,
Güller
her mürekkep damlasında
Puşkin'in, Shelley ve Tagor'un.

Ama köle ticaretine benzerdi
gül ticareti.
Perakende güller! Toptan güller!
Gül yağı!
Sinir hastalıkları için gül hapı!
Yararlı kullanıma boyun eğmiş güller
zorunluluk icabı.
Acıları dindiren haplar
ölü doğa resmi gibi
canlandırmak için duvar kâğıdını.
Unutalım çocuklarımızı ve rahatımızı.
İnsanlara benzer güller,
kederlidirler akşamları
ve gül işletmelerinde
bir plana göre toplayıcılar
cumartesi günü devşirir onları.
İnsanlara benzer güller
ve güneşin altında yazgıları
geçip gider bir ölümlü gülümseme olarak,
fanidirler insanlar kadar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bella Ahmadulina (d. 1937)

ARALIK

Kendi kurallarını getiriyor kış
Dalmışız bir oyuna kahkahalarla:
Yerden avuç avuç kar topluyoruz
Biçim vermek için o aklığa.

Bir kötülük öncesindeymiş gibi
Birikiyor yoldan geçenler çitin önünde:
Anlamak için yaptığımız şeyi
Kaygıdan çatlayacaklar nerdeyse...

Bir kardan adam yapmadayız, hepsi bu.
Oh, nasıl bir zafer sevinci doluyor insana:
Tüm boyutlarıyla yaptığın şey
Kendi istemine bağlı olduğunda.

Bir çocuk sevinciyle bakıyorsun yüzüme
Bekleyerek ustalığını övmemi.
Sevgilim, ustasın gerçekten de
Ve üstelik, seviyorum seni...

Gitgide biçimleniyor kar
Boyun eğerek buyruğumuza.
Birden, güzelliğini ayrımsıyorum
Yüzünün, eğilirken kara.

Geçiyoruz apak avludan
Tepeden bakarak bizi izleyenlere.
Sevgilim, unutma hiçbir zaman
Oynamayı, böyle özenli ve çocuksu bir yüzle.

Sevgilimin elindeki iş
Baş eğsin özenli çabasına onun!
Ulaşsın o başarısına
Bir ev, bir baca çizen çocuğun...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yunna Morits (d. 1937)

OYUNCAK SATICISINA SONE

Oyuncaklar satıyordu sakat bir ihtiyar
Çocuklar sevinçten çıldırmış, ustanın da keyfi yerinde.
Cıvıldıyor, miyavlıyor, ötüyor oyuncaklar
Takla atıyor kimi, kimi amuda kalkmış kulağı üstünde.

İhtiyar da coştu, numaralar yapıyor şimdi
Üflüyor kuyruğuna bir kuşun ve öykünüyor ona
Gurulduyor, kuğuruyor, eğlendiriyor izleyenleri,
Çekiyor sümüklü bir serseriyi mıknatısıyla.

Akşamla, yaylıya koşan bir at gibi koşup tezgâhına
Gider o koltuk değneklerinde sekerek bir meyhaneye
Birkaç meze atıştırıp, fıçı birası içmeye.

Ve bu sonede bir delik açarak iki yüz yıl sonra
Uçarak yükselip bir inci çiçeğinin sapında havaya
Bir kuşa ıslık çalacaktır iç sızlatan bir kederle.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İosif Brodski (1940-1996)

Ocak geçip gitti hapishane penceresinin arkasından
Ve işittim türküsünü tutukluların
Hücrenin kerpiç duvarlarında çınlayan:
"Kardeşlerimizden biri özgür"

Sen işiteceksin daha tutukluların türküsünü
Ve ayak seslerini suskun gardiyanların
Kendin de türkü söyleyeceksin, söyleyeceksin daha:
"Elveda, ocak".
Yüzünü pencereye dönerek,
İçeceksin daha ılık havayı yudum yudum
ve ben yeniden yürüyorum düşünceler içinde koridorda
bir sorgudan bir başka sorguya,
o uzak ülkeye, ayların ve mevsimlerin olmadığı.

1962

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

TATARİSTAN

Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nin resmi dilleri Tatarca ve Rusça'dır. Tatarca, Türkçenin kuzey-batı grubunda yer alan lehçeler topluluğuna verilen addır. Rusya'da, Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nde, Volga bölgesi ve Batı Sibirya'nın çeşitli yerlerinde konuşulmaktadır. İlk yazılı edebiyat ürünleri arasında "Yusuf ile Züleyha" (XIII. yy.), "Hüsrev ve Şirin" (XIV. yy.), destanları, aşk ve din konularında şiirler ve destanlar vardır. Sonraki yüzyıllarda Mevla Kulı (XVII. yy.'ın 2. yarısı), Utız İmyani (1754-1834), Şamsettin Zaki (1825-1865) vb. şairler dini-didaktik türde, "sufizm" öğeleri taşıyan ürünler verdiler. Abdelcabbar Kandalı (1797-1860) gerçek yaşama yönelik şiirleriyle gerçekçi Tatar şiirinin oluşumuna önemli katkıda bulundu. M. Akmulla (1831-1895), Y. Yemelyanov (1848-1899) vb. aydınlanmacı şairlerin yanı sıra Kurmaşi (ö. 1883) aşk konulu destanlarıyla ün kazandı. XX. yy. başlarında Abdulla Tukay (1886-1913) toplumsal konulu şiirleri ve eylemiyle öncülük yaptı. Sagit Ramiyev (1880-1926) Derdmend (1859-1921), romantik ve felsefi türde şiirleriyle tanındılar. Musa Calil (1906-1944), Hadi Taktaş (1901-1931) yeni ve devrimci bir kuşağın temsilcileri olarak adlarını duyurdular. Günümüz Tatar şiirinin belli başlı temsilcileri arasında İldar Yuzeev (d. 1933), Şaukat Galiyev (d. 1928), Edip Malikov (d. 1921), Sadcida Süleymanova (d. 1926) Ravil Fayzullin (d. 1943), Rihat Harisov (d. 1941) vb. sayılabilir...

Musa Calil (1906-1944)

KİMİ KEZ

Kimi kez öyle sertleşiyor ki gönül,
Zedelenmiyor hiçbir şeyle.
Varsın buzdan soğuk essin ölüm rüzgârı,
İncitemez tek bir yaprağımı bile.

Göz gururlu bir gülüşle parlıyor yeniden,
Ve dünyanın ıvır zıvırından ırak
Yükseliyor içimde o sınırsız arzu:
Yazmak, durmaksızın, yazmak!..

Varsın sayılı olsun dakikalarım,
Mezarım kazılmış ve cellat beklemede!
Her şeye hazırım. Fakat hâlâ
İhtiyacım var ak kâğıda ve kara mürekkebe!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

TÜRKMENİSTAN

XVIII. yüzyılın önemli Türkmen şairi Mahtum Kulı (1733- 1793) geleneksel İslami edebiyat ürünlerinden de etkilenmiş ol- makla birlikte toplumsal sorunları daha yeni yaklaşımlarla yansıtan şiirler yazdı. Mahtum Kulı, koşma türünde de Türkmen edebiyatında ilk ürünleri veren şairdir. İzleyicileri Seyidi (1775-1836), Zelili (1795-1850) aynı doğrultuda ürünler verdiler. Toplumsal, siyasal eleştiri, yurt sevgisi ve lirizm bu dönem (ve genellikle) Türkmen şiirinin belli başlı özellikleridir. "Tahir ile Zühre" destanının Türkmen versiyonunun yazan Molla Nepes (1810-1862) lirik türde başkaca başarılı örnekler de verdi, Durdı Kılıç (1886- 1950), Kermolla (1872-1934) gibi şairler de aynı doğrultularda ürünler verdiler. Asıl ürünlerini roman ve öykü alanında veren B. Kerbabayev (1894-1974), halk şiiri geleneklerini sürdüren Molla Murat (1879-1930), Durdı Kılıç (1886-1950), Ata Salih vb. XX. yüzyıl Türkmen şiirinin başkaca temsilcilerindendir.

Memet Seyidov (1925-1987)

SENDE YÜREĞİM TÜRKMENİSTAN

Damlar buğusu bir anlatılmaz parıltıda
Yeşilin otlarla belirdiği her mevsim,
Bir gümüşsü güzelliktir yudum yudum içilesi,
Bıkmadan, usanmadan uzanır dudaklarım
Bir adım uzaklaşsam; gözümde tütersin
Tutulmuş yüreğim sana Türkmenistan.

Senin için vuruşurum gerekirse, elde tüfek
Seni yüceltirim gücümce her yönde,
Kim düşmansa sana beni bulur karşısında
Beni bulur karşısında, her kara sevgisizlik
Her parçası yüreğimin sende Türkmenistan.
Bütün mısralarım sana adanmıştır

Yansıtır gerçeğimi, duygu duygu örülü,
Bir aşk sunuyorum sana benzersiz
Bir bağlılık sunuyorum hiç kopmaz;
Bilirim geri çeviremezsin verdiklerimi
Tutulmuş yüreğim sana Türkmenistan.

Türkçesi: Coşkun Zengin

Kurbannazar Azizov (d. 1941)

DÜŞLERDEKİ

Kaç düş görür bir gecede, şu canım insancıklar?
Hiç düşündünüz mü ardını uyuyan gözlerin
Sonsuz mutluluklara düşlerle açılır kapılar
Düşlerle çözülür gizliliği yüreklerin.

Civcivler cıvıldarmış düşlerinde bir darı tanesini
Bütün uykularında o mavi gökyüzü, yeryüzünün
Düşlerde yüzü güler o yalnız sevgilinin
Çağrılır adı yeniden unutulmuş bir aşka.
Şu gürültülü şehir; şu taş giysili görüntü var ya,
Kırların ışıltılı rengini düşler
Şu yorgun dünyamız var ya, aralıksız dönüp duran,
Onun düşlerinde barışlar, kıvançlar, özgürlükler.

Ama düşler acılardan sonra belirir
Umut tek beslendiği bir güçsüz kaynak
Ama o yıldönümündeki geceler var ya;
Öyle acımasızdır ki dayanılmaz
Geçmişten getirince anısını o büyük savaşın,
Düşlere döner ölüler o uzak cephelerden.

Türkçesi: Coşkun Zengin

UKRAYNA

Rusçaya ve Belorusça'ya diline çok yakın olan Ukrayna dili Doğu Slav dil öbeğindendir. Genellikle dinsel nitelikli ilk edebiyat ürünleri Rusya ve Ukrayna'nın ortak kültür değerleri niteliğindedir. Şair Kotliyaravski (1769-1838) vb. şair ve yazarlarca başlatılan yeni edebiyat hareketinin ürünlerinde Ukrayna toplumsal yaşamının ilk gerçek görünümleri yer alır. Fakat bu yönde en yetkin ürünleri büyük şair Taraş Şevçenko (1814-1861) vermiştir. Şevçenko adıyla özdeşleşen demokratik romantizmin başkaca önemli şairleri L. İ. Glebov (1827-1893) ve İ. İ. Şçogolev (1823-1898)'dir. Rus Ukrayna'sında ulusçu edebiyat örneklerinin sansüre uğraması sonucunda kültürel hareketin merkezi Avusturya Galiçya'sına taşınmıştır. Bu bölgede Ukrayna'lı şairler arasında köken olarak da buralı olan İvan Franko'yu (1856-1916) anmak gerekir. 1920'li yıllarda kurulup gelişen edebiyat grupları içinden G. Tıyçina (1891-1967), V. N. Sosyura (1898-1965), M. F. Rılski (1895-1964), N. P. Bajan (d. 1904), A. S. Malışko (1912-1970) gibi Ukrayna'yı yücelten büyük lirik şairler çıkmıştır. 60'lı yıllardan bu yana Ukrayna şiirini yenileyen genç kuşak şairleri arasında ise V. A. Korotiç, İ. F. Draç, vb. sayılabilir.

Pavlo Tıyçina (1891-1967)

GÜNÜN GETİRDİKLERİ

Bilime, tekniğe ve de edebiyata,
Patlar günün gerektirdikleri -siler süpürür bir fırtına,
Allayıp pullamaya kalkma -onlar parlaktır zaten-
Fakat onlarda yoğunlaştır ışığını en içten gelen.
Günün yalın bitişi değil bu hissettiğin, fırtınadır,
Ayak sesleri çınlayan yalnızca çağımızdır.
Yeni yüksekliklere eriş en yüksek tepeden,
Yaşamın boyunca emeğin sevgiler üretsin en iyisinden.

1964

Türkçesi: Yusuf Eradam

Vasil Mısik (d. 1907)

SU DAMLASI

Kararmış oda kitap dolu raflardan,
Kimsenin duyamayacağı şarkılardan,
Yıldan yıla daha sıradan,
Görünmeyen yüzler bakar aradan.
Anlaşılabilir, kusursuzluğa duyulan istek,
Sevgiyle bile kucaklanamayacak bir şeyi elde tutmayı özlemek.

Pencerenin dışında, tasadan uzak,
Bir telden kayıp aceleyle düşerken üstüne toprağın
Bütün yaşamı uçup giden bir damla, küçücük, yuvarlak,
Ve bu an geçip giderken, içine alır yuvarlağının
Tümünü evrenin, göğün, dünyanın.

1965

Türkçesi: Yusuf Eradam

Platon Voronko (d. 1913)

UÇUŞAN KUĞULAR

Kuğular bir şarkı tuttururlar mı ölürken,
Belli değil - ama
Yine de bilirim, şarkı söyler onlar...
Dinleyin bazen, göklerden inip gelen
Müziği, üstünüzde uçuşurken kuğular.
Çığlık çığlık üstüne -haykıran öten tüyler-
Havayı okşar kanatlar, mavi-beyaz çizgili,
Ve avcı, tepedeki çalıya doğrultmuş silahı, tetikte bekler,
Ateş edemez, hayretten faltaşı gibi açılır gözleri.
Çığlık çığlık üstüne...
Ansızın başka bir ses gelir:
Yaylılar gibi tarar sazları nehrin üstündeki,
Meltem kemanlarının sesi
Aynı duyguyu getirir,

Çaykovski sarıyor bütün ruhumuzu sanki.
Sonra dört kuğu yavrusu yükselir
Mavilerde, ağırlıksız melekler gibi
Senin gençliğine benzer, güzeldir
Sabahleyin, parıldar hareli çiğ gibi.
Gençlik-tedirgin ve yumuşak ilk buse,
Bunu hiçbir kalp unutamaz kolayca öyle,
Arzular doludur parıldayan görkemle-
Zamanın yeşil küfeyle perdahlanmıştır, yanar yine de.
Çığlık çığlık üstüne...
Bir tatlı güzellik söyleyen, sızılı ve kederli,
İlkyazın görkeminde doğan şarkı:
Ve uçuşan bayraklara bak, kaldır gözlerini,
Kanat üstünde dilin saflığı,
Boşluğun güçlü olmak için koyduğu engeller-
Yankılanır uçuşunun çok gerisinde,
Sanki insanın
Yüreği bir kuğu şarkısı olmuş söyler,
Bir zamansız saatte süzülerek kanatlanır gider.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Vitali Korotiç (d. 1936)

Genellemeler?.. Pöh! Kırpalım kanatlarını.
"Genelde insanlar" olmaz, gölgeler kalabalığı değil,
"Genelde yerküre" olmaz çünkü bir santim toprağa olan
kenetlenmeler ve ilişkiler toplamıdır. Her şeyin özü budur.
"Genelde şiir" olmaz ama sen, o, ben...
Aradaki farktır önemli olan, bunu bir an önce anlamak gerek.
Batsın genellemeler!
"Genelde uzay" olmaz, uzay adamları onlar, birer kişi,
"Genelde dünya" değil ama Seslerdir ve özelliklerdir.
Kesin olan şey gözden uzak durur,
Etna gibi kabarır, ama gizler gerçek yüzünü.
Yaşam somuttur.

Ölüm de öyle. Anlaşıldı mı?
Özelliksiz olan soyut olandır, inan.
Selam sana somutluk,
Bütün kavramların
Katı çekirdeği:
Kardan indik şiire
Kutsal şeyler yerine geçen
Sözcüklerden yapılmış,
Ülküler yerine geçen
Ve güçlü inançlar yerine geçen.

Türkçesi: Yusuf Eradam

VİETNAM

Uzun yüzyıllar boyu Çin, Japonya, Fransa ve ABD'nin sömürgecilik ve saldırısına sahne olan Vietnam'ın şiiri bir özgürlük ve bağımsızlık şiiridir. Çinhindi yarımadasında yer alan bu ülkenin halkı kendisini yönetmek isteyenlerin kavgalarına da boyun eğmek zorunda kaldı. Yönetimi eline geçirmek isteyen sülaleler İ.Ö. VII. yüzyıldan başlayarak birbirleriyle didişip durmuşlardır.

Vietnam edebiyatı üç döneme ayrılır; 1. Çin dili, 2. Çin-Vietnam dili, 3. Vietnam dili dönemleri.

Birinci dönem Konfüçyus'çuluk, Tao'culuk ve Buda'cılık etkisindedir, şiir Çin şiirinin özelliklerini taşır. İkinci dönemde dil Vietnam Çincesine dönüşmüş ve yazı diline konuşma dili egemen olmaya başlamıştır. Üçüncü dönemde Fransız dilinin ve edebiyatının etkisi görülür.

Günümüz Vietnam edebiyatı 1932'de yayımlanmaya başlayan "Gelenek ve Görenekler" adlı dergide filizlenmeye ve geniş boyutlu bir ulusal edebiyat oluşmaya başladı.

Vietnam şiiri, dilden gelen bazı özellikler nedeniyle ezgisel bir şiirdir. Asya ülkelerinde görülen ve daha çok Çin edebiyatından kaynaklanan "özlü söz" niteliğindeki şiir Vietnam şiirinin de özelliğidir.

Hem geleneksel aydın örneğini, hem de çağdaş siyaset adamını temsil eden Başkan Ho Şi Minh'in Vietnam şiirinde özel bir yeri vardır.

Ho-Chi Minh (1880-1969)

"ZİNDAN GÜNCESİ"nden

SABAH

Güneş her sabah yükselip üstünde duvarların
Parlar kapıda. Fakat kapı açılmamıştır daha.
İçerde, zindanda, uzar kasvetli karanlık
Fakat biliriz güneşin doğduğunu dışarda.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SATRANÇ ÖĞRENMEK

İki yanın da gücü eşit ve dengede
Fakat zafer tek bir oyuncunun olacak sonunda.
İleri geri güvenle uygula stratejini
Ancak o zaman büyük bir komutan denebilir sana.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BİR MAHKÛMUN KAVALI

Özlemle ağlar zindanda bir kaval
Keder güçlendirir, arttırır acılığını ezginin.
Uzakta, geçitler ve ırmaklar ötesinde, yalnız bir kadın
Çıkar bir kuleye, sonsuz bir hüzünle, çevreye bakmak için.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

PRANGALAR

Tuhaf, çok tuhaf şeyler olur bazen şu dünyada
İtişir insanlar, bir an önce prangalansın diye ayakları.
Bir kez kilitlendin mi, rahat bir uyku umabilirsin artık
Yoksa bu cehennem kargaşasında altüst nasıl yatılırdı.

Ataol Behramoğlu

AYIŞIĞI

Zindanda ne çiçek var ne de şarap
Ne yapar insan böyle nefisken gece?
Pencereye gider, ayışığına bakarım
Bakar ay parmaklıklar arasından şaire.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SU TAYINI

Her birimize yarım leğen su verilir
Yıkanmak ya da çay yapmak için
Eğer yüzünüzü yıkamak isterseniz
Çay demlemekten vazgeçeceksiniz
Ama çay içmeyi daha üstün tutarsanız
Yüzünüzü yıkamaktan vazgeçersiniz

Türkçesi: Osman Türkay

AKŞAM ÜZERİ

Yorgun kuşlar uçar ormana
Dinlenecek bir yer bulmak için
Gökyüzünde bir bulut tek başına sürünüp gider
Uzak bir dağ köyünde genç bir kız
Mısır buğdayı öğütmede
Mısırlar bir kez öğütüldü mü
Fırında kızıl bir ateş yanmaya başlar
Görürsünüz

Türkçesi: Osman Türkay

KUMARDAN TUTUKLANAN BİR ADAMIN ÖLÜMÜ

Deri ve kemikten başka bir şey değildi
Bakımsızlık, açlık, ayaz bitirdi onu
Daha dün gece uyurdu yanıbaşımda
Bu sabah boyladı tahtalıköyü

Türkçesi: Osman Türkay

UYUZ

Cildimiz kırmızıya ve maviye büründü
Oyalı, renkli kumaşlar giyindik sanırsınız
Kaşıntımız giderek hızlandığına göre
Bir gitarın tellerine
Aşk ile vurup inletiriz sanırsınız
Oyalı, renkli kumaşlara gelince
Biz burada onurlu konuklarız
Klaptanla işlenmiş giysiler içindeyiz
Dost müzikçilerle paylaşarak aynı dili

Türkçesi: Osman Türkay

TSİNGMİNG BAYRAMI

Tsingming bayramı kutlandığı gün
Tekdüze bir yağmur serpelendi
Zindandakiler acının balyozunu yüreklerinde duydular
"Özgürlük nerdesin?" diye haykırdık hep birden
Bekçi bize hükümet konağını gösterdi

Türkçesi: Osman Türkay

Tu Mo (d. 1900)

ŞAİR BÜYÜRKEN

Çiçektir o,
Evimizin bahçesinde.
Miniciktir,
Yine de gölge verir bize ağaçları,

İlkbahar ışıl ışıl.
Gökyüzü mavi mi mavi.
Temiz ve sıcak aydınlığını yayar güneş.
Nguyet de küçük erkek kardeşiyle bahçede oynar.

Çiçeklerle örtülü toprakta
Gezdirir küçüğü.
Kendi kendine uydurduğu
Bir de türkü tutturmuştur kızcağız.

"Çıkar deliğinden yaşlı kurbağa.
Sırtında eviyle sümüklüböcek
Salınıp gezinir toprağın altında,
Cırcır böceği sazını çalar,
Çalıkuşu şarkı söyler ağaç dalında."

Koca dede bakar durur
İki torununa.
"Bizim Nguyet de yaman türkücü!"
der kendi kendine gülümseyerek.
Nguyet övünçle sürdürür türküsünü daha da güzel:

"Bahçemiz yeşillenir, çiçek üstüne çiçek.
Bir kelebek gelir, gezer ve çıkıp gider gülerek."
Kelebek güler-amma da garip şey!
Taptaze dizeler. Yepyeni dizeler. Hey gidi mutlu çocukluk!

Türkçesi: Eray Canberk

ARTTIRMALI MEMURCUKLARIN[16] AYLIĞINI!

Sanırlar ki memurcukların
para dolu elleri avuçları,
sonu yok çıkarların, arpalıkların.
Oysa dilenci gibidir kazandıkları!

Ağlayıp sızlar fırsat düştükçe,
yüzler mum gibi, sarı mı sarı,
derler ki para kalmıyor cebimizde,
doyurmak için kızı kızanı,
sırtlarını giydirmek var bir de!

Nasıl yeltenirsiniz paranız yoksa
Ata, arabaya binmeye,
nasıl yaklaşırsınız iyi şaraba,
nasıl gidersiniz gülüp eğlenmeye
bir yığın çoluk çocukla?

Nasıl yeltenirsiniz, paranız yoksa
almak için ipekliyi, iyi kumaşı,
ya takılar, incik boncuk, lavanta,
küçük memurcukların küçük hanımlarına?

Para gerekir para, her şey için,
Ev bark edinmenin tek yolu bu,
Para gerekli sulanması için pirincin,
Aç kaldığının resmidir yıl boyu
Yoksa bütün evdekilerin!

16 Memurcuklar; Asya'da ve özellikle de Çin'de Avrupalıların, devlet memurlarına verdikleri ad olan "mandarin" yerine kullanılmıştır.)

Memurcuklar evsiz barksız
Memurcuklar per perişan!
Bu yüzden artırmalı aylıklarını,
zam almalılar devlet babadan.
Ancak böyle kurtulur durumları!

Memurcukların sevincine diyecek yok,
herkesin yüreği parçalanıyordu oncağızlara.
Öte yandan adaletin dengesini bozmamalı
ve gereken zam yüklenmeli halkın sırtına.

Yoksulluğa zam söz gelişi,
vergiye, fiyatlara, öteye beriye...
Halk doyursun kendini şimdi
açık havayla, kuru ekmekle.

Akıllı uslu oturun yine de siz,
memurcuk hanımları ve memurcuklar,
şimdilik bolluk, rahat içindesiniz,
yoksa adamın kafasını da kırarlar!

Türkçesi: Eray Canberk

Van Dai (1903-1964)

KIRDA İLKBAHAR

Köye dönüyorum yüklenip pirinci.
Gelin gibi kayısı ağaçlarının kokusuyla dolu yol
yeşeren mısır tarlalarının arasından geçiyor.
İskelenin yanında mor patlıcanlar.
Hafif siste sapsarı anızlar.
Akşamın bulutları, bayrakların kırmızısı tepelerde.
Köyün uğultusu, toplantı için herkes birbirine sesleniyor.
Beni bekliyor kocam evin kapısında.

Türkçesi: Eray Canberk

Le Duk Tho (d. 1911)

BUT TEPESİNDE BİR AKŞAM

Thua Thien *101. bölüm irtibat görevlisi Fan Say arkadaşa.*

Kulübe eğer dar damını.
Bir odun ateşi,
ışıltılı bir sıcaklık
karşılar akşam konuklarını.
Yarın yeniden başlayacak yorucu yürüyüş
ormanlar ve seller boyunca.

Her yandan gelmiş,
rüzgâr ve sis,
kamıştan duvarın aralığından
ıslaklık ve soğukla
doldurur küçük kulübeyi.
Ama yabancı konuğun çevresinde
birbirine sokulur canlar.

Kardeş, seni ilk kez görüyorum
ama sana olan sevgim büyüktür.
Pirinç çanağınla, kuru balığınla,
aynı ateşin karşısında, ısınıyoruz.

- Kaç kez geçtin
Ban Ren'i ve Dok But'u?
Zayıflamış yüzünde,
ormanın bütün sıtmalarının solgunluğu ve sarılığı,
derin bir sevincin gülümseyişi okunuyor.

- Karın nerde? Çocukların nerde?
- Ne zamandır onları görmedim ki.
Bunca düşman saldırısından sonra
hayattalar mı acaba?

Düşünceli düşünceli dalarsın
kütüğün üzerinde
çıtırdayan ateşe.
Sonra babacan bir gülümseyişle
sorarsın bana:
"Ya seninkiler?"

- Anacığım yaşlandı artık iyice,
köye sığındı.
Tek bir kelime bile yok
sevgisinden, anısından.

Sonsuzdur Güney'e doğrulan yol.
Aşılacak nice sel, nice orman!
Ama yüreğim sevinçle dolu
ve bütün tehlikelere karşı korkusuz.

Ey aceleci kaynak, nereye?
Bırak yabancı yolcuyu
köyünün özlemini anlatsın,
döksün içini.
İşte sardı ağaçların tepesini sis.
Susuyor orman kuşları bir bir
ve gece atıyor donuk örtüsünü
akşamın son gölgeleri üzerine.

Ateşte pişen pirinç,
az sonra giderecek açlığımızı, ısıtacak yüreklerimizi.
Yarın herkes kendi yoluna gidecek.
Anacak mısın bu kulübeyi, bu geceyi anacak mısın?

Bu Dok But akşamını,
bu yeni arkadaşlığı bir de
bir de bu ortak düşmana duyulan bu kini,
aynı sevgiyle dolu bu yüreği bir de?

Dok But, 15 Ocak 1949
Türkçesi: Eray Canberk

Luu Tiong Lu (d. 1912)

SEN GENÇ KIZSIN...

Sen genç kızsın, dayanmışsın pencerene,
Bense dünyayı dolaşıp duran bir bulut.
Götürür rüzgâr kanatlarında beni alabildiğine,
Sen oturur durursun ipekten ve kadifeden yuvanda.

Sen benim kızkardeşimsin olsa olsa,
Kederden ve düşten can yoldaşı, ölümsüz...
Sevdan benzer dağların karına,
Tepelerde şavkı vuran nice güz.

Kim dedi sana böylesine güzel ol diye,
Yaşamım acıyla dolsun diye mi?
Kim dedi sana git dayan pencereye,
Tutsak etmek için seven yüreğimi?

Böylesine çekici olmanı kim dedi sana,
Gözyaşlarınla büyülensin diye bahar gölgeleri,
Sayısız düşlerle dolsun diye uykularım,
Sevgiyle hoşnut olsun diye kimsesiz bahçem.

Türkçesi: Eray Canberk

Ksuan Dieu (d. 1917)

KAMAU BURNU

Kamau Burnu, taze toprağın o dev gibi tomurcuğu,
denize doğru ilerlersin yüzyıllardan bu yana.
Binlerce fersah uzayan bereketli toprakların
Uzanır insanların ayakları altında.

Bir gemiye benzer ülkem.
Pruvamız Kamau Burnu...

Irmaklar, ırmaklar, geniş ırmaklar,
kıyıları sakız ağaçlı ırmaklar,
kökleri toprağın derinlerinde,
tepeleri maviliğe yükselen,
yeşil duvarları andıran ağaçlar.

Bir gemiye benzer ülkem.
Pruvamız Kamau Burnu...

Ey vatan denen toprağın o en güzel sevgisi,
Ey hiç görmediğim Kamau Burnu,
Yine de severim seni, düşlerim,
gönlüm her gece seninle,
gönlüm uçar sana doğru.

Başım ateş içinde, bağrım kan revan,
yüreğim Kamau Burnu'nun yanı başında.

Yakın oldu bana uzaklar,
Ey Kamau dili, sen her zaman varsın...
Ben Hai Irmağı'nın iki yanında,
Sularıyla, dağlarıyla vatanım var.

Güneş ve yağmur bin kere değiştirecek renkleri,
değişmeyecek yüreğimdeki sevgi.

O benim ülkemin pruvasıdır, kafa tutar dalgalara,
Li tu Trong kadar yüce, Li tu Trong kadar sağlam.
Bizim Bakır Sur'umuzdur o,
dalgaların ve fırtınaların önüne dikilen,
bizim sözümüz, namusumuzdur o.

Bir gemiye benzer ülkem.
Sevdamdır benim Kamau Burnu...

Ta parmaklarımın ucuna gelen kan gibi
özsu gibi dalların ucuna ulaşan,
yaydan fırlamaya hazır bir ok gibi
kelimeler gibi kalemin ucundan damlayan.

Bir gemiye benzer ülkem de
pruvamız Kamau Burnu,
dalgaların önünde.

Türkçesi: Eray C

Nguyen Binh (1919-1965)

YILDIZLI GECE

Daha da bir derinleşir gökyüzü,
alabildiğine yüksekteki yıldızlarla.
Kargaların yaptığı Köprü[a]
Soğuk kıyıların olduğu Gümüş Irmak'ta[b].

Boşuna ararken Hasatlar Perisi'nin[c] başlığını,
bir Ördek görürüm uzayda yüzüp duran.
Anımsatır bana güzel gözlerini Akşam yıldızı,
ayrılık anında yaşlarla ıslanan.

Parıldar durur göğün bir köşesinde,
Kutup yıldızı en canlı ışığıyla.
Sen, güneyde, on yedinci enlemde,
yıllar geçirdin ona baka baka!

Yıldızlar pırıl pırıl ve sonsuzdur,
ayırt etmeksizin ısıtırlar yurdumuzu.
Yıldızlarla bezenmeyi bazı bazı gökyüzü unutur;
ama benim seni unuttuğum tek gece yoktur.

1959
Türkçesi: Eray Canberk

[i] Samanyolu üzerindeki efsane köprü. Umutsuz âşıkların bulaşma yeri.

[ii] Samanyolu.

[iii] Bir takımyıldızın adı.

Huy Kan (d. 1919)

HALKLARA SELAM

III.

Halklar, bu öylesine yaşlı ve öylesine genç Dünya'nın en iyi çiçekleri
en iyi meyveleridir Walt Whitman,
Halklar, gelecekteki bol hasatlar için iyi tohumlar gibi boy atarlar.
Sen de Whitman, sen de iyi tohum gibi bu toprağın altında yatıyorsun,
Ekvatordan kutuplara, kutuplardan ekvatora, dünyanın sırtında
yürüyüşlerini halkların işitiyor musun?
Büyük Okyanus'un, Hint Okyanusu'nun ve Atlantik'in yeni kitabının
hışırtıyla dönen sayfalarını işitiyor musun?
Dünyamız böylesine çalışkan, böylesine neşeli olmamıştı dönüp
durduğundan beri
Eskiden halklar mutfakta efendileri için yemek hazırlardı -
Anımsıyor musun Langson Hughes'ı?
Şimdi halklar dünya denen koca evin efendisi.
Eskinin berbat yaşamını değiştiriyorlar -tepeden tırnağa-.
Walt Whitman, halklar değil savaşı ortaya çıkaran,
Ama onlar sona erdirecek savaşarak son savaşları.
Halklar insanoğlunun yarattığı tüm ateşi ellerine alacaklar
Dünyanın renklerini yeniden yaratmak için yaşamın renklerini yeniden.
-Senin halkın da benimki de bilir bu işi-
Yitip gitmiş güzel renkleri yeniden yaratabilirler ve yeni renkler
yaratabilirler.
Tanrıların ve şeytanların yarattığı alacakaranlığa son verecekler.
Dünya dönecek insanların elleri arasında koca bir çömlekçi çarkı gibi
Ve Dünya güzel bir vazo gibi biçimlenecek, bütün Yunan vazolarından
daha güzel bir vazo gibi.
İnsanoğlunun elleri evrenin çamurundan güzelliğin vazolarını yaratacak.
Halklar savaşı yaratmadı, ama savaş onların işi oldu Wait Whitman.
Halklar dostluğu yarattı ve dostluk insanoğlunun yüreğinde kalacak.
Dostluk verimli bir tohum gibi kalacak halkların yüreğinde.
Tanrıları yaratan insanoğludur, halklar bütün tanrılardan daha güzel
insanı yeniden yaratacaklar.

Türkçesi: Eray Canberk

Nguyen Ksu An Sanh (d. 1919)

SABAH VE ŞİİR

Bizim sokağın alev ağaçları
Çiçektir ve yeşilliktir yalnızca.
Altından bir ışık sabahtan başlar
Damları tutuşturmaya.
Bir yaban kazı uçarken yavaşlar
Sana haber vermek ister ama boşuna:
Senin olmadığını görünce hemen
Yeniden başlar kanat çırpmaya.
    Bir güz akşamı. Yağmurdan sonra
    Oturdum penceremin önüne,
    İçime işleyen toprak kokusunu·
    Çektim ciğerlerime.
    Radyo anlata dursun
    Yeryüzünde olup bitenleri,
    Kuzey rüzgârı soğuk getirir
    Ve bana anlatır seni.
Günlerin geçtiği uzak ülkeler,
Tansık ve şiir!
Gün doğar doğmaz, sevgilim,
Aklıma hemen yüzün gelir.
Sizde akşam olmuştur çoktan.
Burda güneş aydınlık ve yakıcı.
Senin seyrettiğin geniş ovalar,
Benim bir alev ağacı.
    Kuzey bozkırları, göknarlardan ufuklar.
    Serviler, kum ve söğütler.
    Koyun sürüleri. At sürüleri.
    Dalgalanıp duran çimen.
    Ama bilirim senin gönlün
    Doğduğun yere çağırır seni.
    Doğduğumuz yer savaştığımız yerdir.

Kuş da gelip konar oraya.
Bu sabah, senin haberinle birlikte,
Kanatlarının üzerinde bana,
Kuzey otlarının kokusunu da getiriyor,
Ve ardına kadar açık pencereden
Bakıyor bana senin mektubunu okurken.

Türkçesi: Eray Canberk

To Hu (1920-2002)

KÜÇÜK LUOM

Hue'de savaş vardı
Ben dönerken Hanoy'a
Yeğenle karşılaştım
Bir sokağın başında

Küçücük bir yumurcak
Elinde de çantası
Afacan bastı bacak
Akıllı mı akıllı

Kasketini ters giymiş
Hiç durmuyor çenesi
Çalımını atıyor
Küçük bir kral gibi

-İşlerim pek yolunda!
Görevliyim ben şimdi
Mang Ca denen kışlada
Yerim evden de iyi!

Bizim yeğen gülüyor
Yanakları da al al
-Eh eyvallah arkadaş!
Şimdilik sağlıcakla kal

Yeğen bir yana gitti
Amca başka bir yana
Memleketten bir haber
Haziran ayında:

Bu... Luom
Bizim Luom

Başka sabahlar gibi
Bir sabah karanlıkta
Bizimki çıka geldi
Cebinde bir mektupla

Geçmiş gelmiş cepheyi
Güm... Bom'lar... arasından
Bu önemli haberi
Getirmiş hiç korkmadan

Ipıssız tarlalarda
Büyüyordu başaklar
Çeltiklerin üstünde
Küçücük bir kasket var

Bir ışık parıldadı
Küçük arkadaş düştü
Al kanı taze kanı
Topraklara döküldü!

Kaba korlar pirinci
Ak akçım tane tane
Nasıl kokar mis gibi
Can gezinir her yerde
Luom nerdesin, nerde?

Küçücük bir yumurcak
Elinde de çantası
Afacan bastı bacak
Akıllı mı akıllı

Kasketini ters giymiş
Hiç durmuyor çenesi
Çalımını atıyor
Küçük bir kral gibi

Türkçesi: Eray Canberk

ZİNDANLIKLARIN YOL TÜRKÜSÜ

Sürgüne doğru, geçiyoruz Kui Nhon sokaklarından
İnsan hiç bu kadar yakın bulmamıştır evleri kendine
Sizler, kıyı kenar gidenler, ayakları birbirine dolananlar
Kimbilir, dost olur muydum sizinle zamanla?
Yavaş ol kamyon! Birazcık dur işte!
Bir zaman hasret kalacağım evlere!

Ama evler seyrekleşiyor gitgide
Pirinç tarlalarının yeşili akıyor anılardan
Tepede bir tarlada bir türkü akşam güneşi altında
Dağların uzaktaki çizgileri siliniyor

Yol bu garipsi ülkeye doğru yükseliyor
Kangtum, geçitleri ve sonsuz dağlarıyla
Çamlar türkü söylüyor, mırıldanıyor ırmaklar
Akşamın çığrışan kuşları, seslenen kim size?

İnsan nasıl da bağırmak ister öfkesini dindirmek için!
Rüzgârın iç çekişlerinde nice hüzün boğulur

Dak Sut'a doğru, Dak Pao'ya doğru yükseliyor yol
Yarlara eğilerek
İp köprüler sarsılıyor ırmakların üzerinde
Yukarda bir iki nöbetçi tünemiş
Gönlüm sizi düşünüyor, arkadaşlar...

Ey kardeşlerim, işte buraya gömdüler sizi
Kemiklerinizi attılar karanlık ormanlara
Nöbetçinin kolu yorulmuştu kamçı sallamaktan
Kanınız coşturup neşelendiriyordu komutanı
Bu taşların her biri bir kan damlasıdır

Köprünün her ayağı ölü bir insan bedenidir
Siz ey ilk gidenler, yolu açanlar
Biliyor musunuz, zindan yolunda sizi izliyoruz?
Yol Dak Lay dağına doğru yükseliyor.

Yabanıl bir horozun türküsüyle kırılıyor sessizlik
Kuş falan yok buz gibi bir rüzgârın estiği siste
Bir iki köycük boğuluyor bulutların arasında
Karakolun önünde rengi atmış bir bayrak
Kabartma bir akşam görünümü gibi yüreğime vuruyor damgasını

Kim çözebilecek bu korkunç tiksintiyi
Zindanlıkların sisleri delip giden bakışlarındaki?
Dağlar söyleyin bana burdan ovaya kadar
Kaç fersah çeker, kaç gece yürünür?

1942

Türkçesi: Eray Canberk

Şe Lan Vien (d. 1920)

KAKTÜS

Onların tanrısı şeytan suratlı.
Barıştan söz ederek yalvarıp yakardıkları bu tanrıdır işte.
Gördükleri gökyüzü çiviler ve dikenlerle dolu.
Güzelim insanoğlunun yüzünü de nişan tahtası yerine kor onlar.
Kargadır onların bildiği kuş, avcı uçakları, bombardıman uçakları,
bulutları dersen, yanıp yıkılmış evceğizlerin tüten dumanı.
Göklerinde zırnık göremezsin güzelim mavi renkten.
İstedikleri de çiftçisi olmayan bir dünya.
Dokumacısı olmayan bir dünya,
Nişanlıları olmayan bir dünya, doğumların olmadığı bir dünya,
Kanlı katillerin dünyası, cana kıyıcıların dünyası.
Çöl kaktüsüdür onların kutsal çiçeği de.

Türkçesi: Eray Canberk

BİZİM ORDA UTKULAR NASIL BAŞLAR

Niçin
Meleklerin kanat açtığı
Bu kilisenin önünde
Bacakları kesik.
Bir çocukcağız var?

Anası öldürüldü.
Belki bin kez seslendi anasına.
Bu yitip gitmiş bacakları
Yerine koymak için
Kimseler gelmeyecek.

Bugün için ve her zaman için
Kamıştan bir değnek
Ana yerine geçecek ona
Bütün yaşamında destek olacak.

İşte bizim orda, böyle başlar bütün savaşlar
İşte bizim orda, böyle başlar bütün utkular.

Çatal yürek bir şairin
Çağrısıyla değil,
Savaş canlısı bir generalin
Emriyle hiç değil.

Ama bu yaranın suskunluğuyla,
İzi derinde olan bu yaranın
Ve sonra yeniden kanayan bu yaranın.

Bu değneklerin gürültüsüyle,
Yeryüzüne vuran bu değneklerin,
Buraya vuran ve ses veren
Uzaktaki insanın yüreğinde.
Yere yere vuran ve utkuların utkusunu
Yaratan.

Vietnam'ın bir köşesinde yere vuran
Ve bu sabah sesi
Ta Paris'te, ta New York'ta duyulan.

Türkçesi: Eray Canberk

Anh Tho (d. 1920)

VU LANG'IN TÜRKÜSÜ

Bu mavi giysili kadın,
Her akşam sandalını bağlayan,
Eğilmiş Nuong'una...

Yitip gitmiştir kütüklerin üzerindeki evciği,
Kuytu ormanda bir başına.
Her gece, ocak tek bir çıkrığı aydınlatır.
Kadın anlatır hikâyesini...

Çok eskiden, toprağı sürmek için dikmek için fideleri,
Pirinç tarlasında iki kişiydik.
Güçlü kuvvetliydi kocam.
Mısır yerdik
Ve bellerdik tepeleri bütün yıl.

Yoksulduk.
Vu Lang'da herkes ortak vermek zorundadır pirinç tarlalarını

Vergileri ödeyebilmek için.
Akşamlardan bir akşam
Kocam gitti öteki erkeklerle birlikte.
Yanlarına bıçaklarım almışlardı
Ve yok oldular günlerce.
Döndüler
Ve bayrakları erguvana döndürdü ormanı,
İşgalciyi sürüp attıklarını söylüyorlardı.
Pirinç tarlaları için para ödemeyecektik artık.
Tarlalarda çalış çalışabildiğin kadar.

Gel gelelim bir gece
Coşkun suları ve yarları aşıp
Nereden geldiyse geldi bu askerler?
Vu Lang'ın bütün aileleri
Yollara döküldü genç yaşlı, kız kızan.
Kocamı, kan içinde kolları,
Sıkıca bağlayıp götürdüler.
Hıçkırıklar karıştırıyor iplikleri.
Durduruyor kadıncağız çıkrığı iç çekerek.
Uzaklara dalıyor.

Sekiz yıl geçmiş o günden bu yana...
Çocuklarımı büyüttüm,
Sabahları bir başıma çapa yaparak
Ve akşamları fideleyerek toprağı.
Geceleri, aç çocuklarımın beşiklerini sallayarak,
İplik eğiriyordum.

Köyde erkek namına kimse kalmamıştı.
Kadınlar bir başlarına yaşıyorlardı ormanın kuytuluğunda.
Bir sıkıntı, bir işkence ki sorma gitsin!
Ev bark yapamazsın.
Yoksa yakalar seni Fransızlar.

Başkaldırma günü gelip çattı burada da.
Sarı yıldızlı kırmızı bayraklarla
Orman alevlendi yeniden.
İki büyük oğlum birlikte gidip
Katıldılar vatanseverlere.

Düşmanın yeniden saldırdığı gün
Gidip katılmak istediler ve gittiler.
Gecenin rüzgârı titretiyor ocağın ateşini,
Çıkrığın üzerinde oynaşıyor yalımlar,
Ben çok yaşlıyım şimdi.
İki pirinç tarlacığım var, bana yeter de artar bile.

Yeniden yapıldı köyümüz,
İnsan avcılarından kaçmak zorunda değiliz artık...
Vu Lang'da her aile,
Babayı sürgünde yitirmiştir, oğulları cepheye yollamıştır.
İşte gördüğünüz gibi kadınlar yine yalnız,
Mısır muoglarıyla ve çıkrıklarıyla baş başa.

Yavaşça söndürdü ateşi rüzgâr,
dağlar uyuyor, ormanlar uyuyor,
Şimdi her şey suskun.
Hikâye bitti. Kadın yine de uyanık,
Kömürün kızıl aydınlığında
Dönüp mırıldanıyor çıkrık.

1947
Türkçesi: Eray Canberk

Te Hanh (d. 1921)

ESKİ BAHÇE

Günden güne yeşerdi yeniden eski bahçe.
Günden güne saçları ağardı anamın.
Her birimiz uzaktayız, herkes kendi işinde.
Eski bahçeye ne zaman döneceğiz bakalım?

Yağmurdan sonra gelen aydınlık gün gibiyiz,
Güneş gibi ay gibi
Birbirini görmeyen sabah ve akşam yıldızları gibiyiz.
Eski bahçeye ne zaman döneceğiz bakalım?

Yaz lotusu gibiyiz, güz kasımpatısı gibi
Onuncu ayın hurması gibi elma gibiyiz beşinci ayda eren,
Sen sekizinci ayın göçmen kuşlarının peşinde
Üçüncü ayda göçen kuşların peşindeyim ben.
Bir bahar günü eve döndüğünde
Armutları toplamaya geldiğimi söyledi anam sana.
Baktın rüzgârların estiği ağaçların tepesine
Kıpırdayan dudaklar gibi yapraklar bana sesleniyordu.

Ben bir yaz günü eve geldiğimde
Çeşmede çamaşır yıkamaya gittiğini söyledianam
Çeşmenin yalağındaki durgun suya baktımda şöyle
Yüzümün sulardaki yansısını gördüm o kadar.

Günden güne yeşerdi yeniden eski bahçe.
Günden güne saçları ağardı anamın.
İkimiz uzaktayız, herkes kendi işinde.
Eski bahçeye ne zaman döneceğiz bakalım?

1957
Türkçesi: Eray Canberk

Nguyen Dinh Thi (d. 1924)

NASIL?

Peki şu Vietnamlılar
Nasıl dövüştüler böyle uzun uzun
Amerikalılara karşı?
Doğdukları toprağı sever Vietnamlılar,
Çocuğunu nasıl severse bir ana.
Ama istilacı Amerikalı
Güçlüdür, kuvvetlidir!
Olsun, kaplan da öyle.
Dişleri korkunç.
Tırnakları yırtıcıdır.
Ama bir avuç arı,
Haklamaya yeter kaplanı.

Türkçesi: Eray Canberk

UZAKTA OLAN KADINA
M...'ye
Bulutların indiği dağ geçidinin üzerinde
Askerin yolunu aydınlatarak
Işıyan yıldız, kimi düşünüyorsun?
Binlerce ağacın yaprakları altında

Askerin yüreğini ısıtarak
Soğuk gecenin içinde yanan ateş, kimi düşünüyorsun?

Acı çeken, durmadan ışıyan topraklarımızı ve sularımızı
Sevdiğim kadar seviyorum seni de.
Her adımda seni düşünüyorum,
Uyuduğum her akşam, yediğim her lokmada.
Gecenin içindeki yıldızın sönmez hiç ışığı.
Yaşamımız boyunca sevişip dövüşüyoruz.
Ormanda ateşin yüreği çarpıyor, kıpkızıl.
Birbirimizi seviyoruz, onur duyuyoruz insan olmaktan.

1953
Türkçesi: Eray Canberk

Hoang Trung Thong (d. 1926)

KÖYÜMÜN ATEŞLERİ

Yol uzundur, gecenin içinde
Arabamız gidiyor ve ben fark ediyorum birden
Köyümün ışıklarını
Yolların tozu gözlerime girse de
Yüreğim aydınlıklarla dolu!
Araba gidiyor, ateşler de onunla birlikte
Ağaç dizileri eğiliyor
Ve çeltiklerin rüzgârı sürükleyip getiriyor kokuları bana
Bugün işim başımdan aşkın
Ancak arabadan el sallayabiliyorum
Ama yıllardır içimde taşıdım
Yıldız şavkını andıran bu ateşleri
Bütün denizleri bilirim, bütün gökleri
Nice böyle ateşler gördüm, nice insan sevdim!
Ey benim köyüm! Senin akşam ateşlerin
Nice anı uyandırır içimde, sızlayarak!
Kış gecesinde, lamba
Aydınlatır tezgâh başındaki anaların gözlerini

Çocukların yanaklarını al al eder ateş.
Ağır adımlarla yola koyulunca manda
Lamba yakılır
Mis gibi pirinç durur tencerede
Okuma-yazma sınıfının mumları ışığında
Kitabın her sayfası geniş bir dünya gibi
Tekrarlanır durur heceler...
Kirişe asılı lamba sallanır
Ders daha bitmeden
Horozlar haber verir sabahı
Köyün girişinde gölgesi düşen
Kamış çite imrenirim
Yıllardan beri
Kendinde taşır bu lambaların ateşini!

Araba gider ve bakışlarım orda kalır
Göz kırpan ateşlerin üzerinde, gölgeli ağaçların
Araba gider ve ateşler yoldaşlık eder ona
Bizim çeltiklerin mis gibi kokusuyla birlikte

1957

Türkçesi: Eray Canberk

FİDELEME

İşte geldi fideleme zamanı.
Rüzgâr oynaşıyor yaprakların arasında,
okşuyor rüzgâr her bitkiyi.
Geceler boyu sürgü geçirmek gerek toprağın üzerinden.

Her bir pirinç bitkisini çıkarıp,
tuttuğumuz gibi daldırıyoruz toprağa
sevecenliklerimizi ve sevdalarımızı,
toprağa derinlemesine.

Bomba çukurlarının yanına, daldırıyoruz.
tüfek menziline, aşağıda
dümdüz, dizi dizi
uzanır sıralar, uzanır gider.

İşte bize seslenen ev,
kış rüzgârı dondurur çeltikleri,
toprağın içinde buz keser el,
gece, gündüz dikeriz fideleri.

Yeter olsun ölüm tohumunu ekmeye,
Bombalarınız patlasın şeytanın tepesinde!
Ortaklaşa ekiyoruz çeltiği,
Titremesin kimsenin eli.

1967
Türkçesi: Eray Canberk

Tran Huu Thung (d. 1926)

ÇELTİĞİ YOKLAMA

Güneş yükselir ve daha da aydınlanır
Çimenlerin üzerinde biriken
Çiğ tanesinden daha da parlak
Daha da ışıltılı olur çeltik başağı.
"Şien şien"[171] kuşu keskin türküsünü söyler
Tespih taneleri gibi dökülür kuşun uyumlu türküsü
Uzaklardan duyulur kırlardan.

Kazmama dayanır bakarım
Ve işitirim yüreğimin çarptığını.
Anarım çünkü
Bu sabaha benzeyen bir başka sabahı
Yine ötüyordu "şien şien" kuşu
Başlamıştı çeltik başakları dolmaya
Sana veda için yanındaydım
Sen örme bir çuval taşıyordun
Benim kolumun altında çeltik vardı
Ağaç kabuğuna sarılıp sarmalanmıştı
Ayağındaki sandal çeltiklere takılıp çıktı
Eğildin ve çabucak giydin yine sandalını.

[171] "Şien şien" kuşu: Tarla kuşuna benzer bir kuş.Sen bana dönüşten söz ediyordun...

Boydan boya geçerken bizim tarlayı
Burda bana diyordun ki
"Unuttuk ikinci çapalamayı
Pirincimiz ermiyor hep birlikte
Unutma da karıcığım gelecek yıl
Daha iyi işle tarlayı."
Türküler işitiliyordu uzaktan

Yüreğin göğsünden fırlayacak gibiydi
Toplanma yerine varıyorduk
Sen bana dönüşten söz ediyordun...
Üç kez çiçeklendi portakal ağaçları
Üç kez çiçek verdi turunçlar
Daha ilk günlerinde vatan savunmasının
Sen gittin
Düşmana haddini bildirmeye başladığımız günlerde
Bir iki satırlık mektubun geldi.
Uzun uzun tuttum mektubunu parmaklarımın arasında.
Yüreğim bir bayrak gibi dalgalanıyordu.

Saldırıya geçme günü gelip çattı
Ve pirincim olgunlaştı işte,
Pirinç iyi yetişiyor, ağacım,
Yarışmaya da katılırım ben bu pirinçle,
Parmaklarımı açıp sayıyorum,
Dört yıl geçmiş aradan.
Bekleme artık diyorlar bana.

"Boşuna bekliyorsun" diyorlar.
Benim gönlüm sende, yüreğimde sen varsın.
Bahçenin girişindeki muz meyve verdi.
Sarardı kapının önündeki portakallar.
Tarlamıza bakıp, bahçemize bakıp
Elde mi seni gönlüme düşürmemek?

Mevsim mevsimi izler.
Kazma omzumda çeltiği yoklamaya giderim.
Başaklarımız iyice dolgun sevgilim.
Göğüs kafesinde çırpınıyor yüreğim.
Utkuya ulaştığımızı görüyorum açıkça.

1950

Türkçesi: Eray Canberk

Thich Nhat Hanh (d. 1926)

BARIŞ

Bu sabah uyandırdılar beni,
Dediler ki kardeşim savaşırken ölmüş.
Bahçede nemli yaprakları büklüm büklüm
Fidanda bir gül açıyor.
Yaşıyorum, gülün gübrenin kokusu ciğerlerime doluyor
Yemek, dua, uyku...
Ne zaman bitecek nicedir süren sessizliğim?
Ne zaman fışkıracak içimden beni boğan sesler?

Türkçesi: T. S. Halman

LANET

Dinleyin: Dün altı Vietkong gelip geçti diye
Köyüm bombalandı, taş taş üstünde kalmadı.
Kurban gitti herkes.
Bugün köye döndüm yıkımdan sonra:
Dumandan ve akan ırmaktan başka şey görünmüyor.
Tapınağın ne çatısı kalmış ne mihrabı
Evlerin hepsi yerle bir.
Bambu çalılıkları yanıp kül olmuş.

Alan talan olmayan yıldızların altında,
Dünyanın dört bucağında yaşayanlara haykırıyorum:
Kardeşe kardeşini vurdurtan
Bu savaşa lanet olsun.
Sorarım size kim düşürdü bizi birbirimize?

Şahidim olsun diyenler:
Boyun eğemem bu savaşa.
Eğmedim, eğmeyeceğim.
Ölmeden, bin kere haykıracağım bunu.
Kırık gagası kana bulanmış,
Eşi uğrunda can verirken çığlık atan kuş gibiyim:
İşte, bakın asıl düşmanlarımız
İhtiras, vahşet, kin, açgözlülük.
Düşmanımız olamaz insanoğlu-Vietkong deseler de adına.
Cana kıyarsak kardeşimiz kalır mı ki?
Kimlerle yaşarız sonra?

Türkçesi: T. S. Halman

Ksuan Hoang (d. 1927)

DONG HOİ

Küçük sokakta yürüyorsun
Bir hindistancevizi dalı elinde.
Gecenin yıkadığı denizin üzerinde
Estiriyor soğuk nefesini rüzgâr.
Eski sokak yitip gitti bombaların altında,
Ama gölgen geri geliyor, onu da getirmek istiyor yeniden.
Seni seviyorum, seni seviyorum
Küçük sokakta doğmuş bir aşkla.
Yüreğim orda. Geçmiş günlerin mutluluğuyla dolu
Yıkıntılarının arasında yaşıyor.
Nasıl da uyandırıyor anıları küçük sokak!
Sümbül çiçeği dolduruyor kokusuyla geceyi.
Sana şiirimi ulaştıran denize
Karışıyor gölgen.
Ey benim küçük sokağımın şiiri!
Bir başka yerde bir başka çift vedalaşıyor.
Yüreğimdir çarpan bu şiirde.
Dong Hoi, Dong Hoi, billurlaşmışsın
Günlerin ve yılların akışı içinde.

Dong Hoi kurban edilmeyi göze aldı
Yarın daha güzel yeniden doğmak için.
Kentim, yeniden yükseleceksin
Mavi yansılı denizin
Dalgalarından.
Yeni bir Dong Hoi yapmak için geleceğim
Yollar boyunca gül fidanları dikmek için.
Her mevsim yeniden çiçeklenecek şakayık.
Her evi süsleyecek altını madalyaların.
Kayısı ağacının tomurcukları yeni başlangıçları haber verecek.
Genç kuşaklar. Yeni hasatlar.
Ksoa, Hong.. ve nice genç kızlar başka başka
Küçük kızkardeşleri olacak onların da okullu
Sevgilim, bahçenin narin hünnap ağacı
Kutsanmış ilkbahar boyunca meyveyle dolacak.
Çocuklarımızı bırakacaksın toplayıp
Nice zaman sonra anımsasınlar memleketlerini diye.
Hindistancevizi ağaçlarının gürültüsüyle dolu
Mavi gecelerde yazın, gidip oturacağız taş sıraya
Batan güneşin altında yelkenleri seyretmek
Ve eski sokağımızı anımsamak için.
Nhat Le ırmağının üzerinde
Amma da çok yelken inip kalkıyor!
Birini seçeceğiz aradan
Kurdelelerle süslemek için
Renk renk bulutlarla dolu denize kadar açılacak yelkenli
Ve daha da güzelleşecek onunla bizim Dong Hoi kenti.

Türkçesi: Eray Canberk

Thu Bon (d. 1935)

CHO RAO KUŞU

Uzak yamaçlarında sampan'ların, dağıtıyor alevleri rüzgâr
Yırtıyor gökyüzünü şimşekler, fırtınanın yüreğinde batan
kayıkları fırlatıyor
Fırlatıyor kendi gövdesini köpekbalığı çılgın tekneler arasına
Sonsuz köpüklü suların beyaz kumsalında kazıyor çakılları
İnliyor hindistancevizi ağaçları eğiyor binlerce yaprağın kılıcını
Dönüyor kasırga toz ve kum kaldırarak ve balıkçı ağlarını
Teknelerin direkleri kırılıyor birden ve yelkenler paramparça
Simsiyah çevrintide dönüp duruyor tahta parçaları
Çan sesleri parçalıyor sarhoş gökyüzünü
Her kampanada yükselen kıvılcımlar
Çağrışan insan sesleri ve uluyan kampanalar
Sivri kayalara tırmanıyor sislerin arasında günışığı
Kaplan kükrüyor sarsarak dağların duvarını
İlerliyor fil sürüleri ak köpüklerle donatarak suları
Yaban öküzü yuvarlanıyor hendeğin yamaçlarından
İki anka kuşu gelip konuyor ortak evin çatısına

İşte
Onları bağlayan ip de kül ve toz olup gitti
Ama kara dumanların ortasında hâlâ çarpıyor yürekleri yiğitlerin
Göz kırpan iki alev yaklaşıyor durmadan birbirine
Ölüm bile boyun eğdiremiyor onlara...

Türkçesi: Onat Kutlar

YENİ ZELANDA

Güney Büyük Okyanus'taki bir takımadadan oluşan Yeni Zelanda'nın ilk insan topluluğu Polinezya kökenli Maoriler'dir. (bugünkü sayıları da yaklaşık 300.000 kişi olan) Yaklaşık 3.5 milyon nüfuslu adanın resmi dili İngilizcedir. Nüfusun çoğunluğunu takımadaların İngiltere'ye katılışından sonra Ada'ya gelen İngiliz kökenlilerin soyundan gelenler oturmaktadır. Yeni Zelanda edebiyatının ilk örnekleri XIX. yüzyılda yayımlanan öykü, anı türünde kimi yapıtlardır. Bu yüzyılda, İngiliz Victoria dönemine öykünen A. Domett (1811-1887) bazı şairler çıkmıştır. Yeni Zelanda edebiyatının gerçek başlangıcı ise 1930'lu yıllardır. R.A.K. Mason (1905-1971), Charles Brasch (1909-1973), Ailen Curnow (d. 1911) gibi şairler ulusal edebiyatın kurulmasında öncü olmuşlardır. İngiliz şiirine karşı kendi ulusal kimliğini savunan Yeni Zelanda şiiri daha sonra Robin Hyde (1906-1939) James K. Baxter (1926-1972), Louis Johnson (d. 1924), Fleur Adcock (d. 1934) vb. şairlerle yetkinlik düzeyine ulaşmıştır. Yeni Zelanda'da Maori dilinde de ürün verilmektedir.

Charles Brasch (1909-1973)

GECE ÇIĞLIKLARI, WAKARİ HASTANESİ

Pürüzsüz güzel olanlar girebilir
Senin yanma yalnızca:
Örtülü gözlerini senin gözlerine dikmek için
Belki de senin sesini duymak
Hatta sana yaklaşmak ve belki de
Senin giysinin eteğini öpmek için.
Bana göre değil bunların hiçbiri
Biliyorum da sormuyorum.
Düşünü bile kurmuyorum bunların.
Gece gündüz masallardaki doğumdan ölüme
Dört dönüp duruşum elverir
Rüzgâra çevirmişim kulağımı
Şaşakalmış rüzgâr mırıldanıyor kendine

Hem de kaç kez durup dinlenmeden
Senin gizli adını söylerken bocalayarak.

Ortaya koy her şeyi, ortaya koy.
Hiçbir şeyi vermemezlik etme.

Artık o kadar az bir şey kaldı ki
Göze görünen benliğin
Görünür benliğinden.
Eskiden kendisi hakkında düşündüğü ile
Şimdiki benlik arasında
Pamuk ipliği varla yok arası
Varlık diye bir şey kaldı mı
Rüzgârda çırpınan adsız cılız iplikten başka.

Kendime ihanet ediyorum,
Kanım yok
Sırf korkum var.

Türkçesi: T. S. Halman

AŞK ŞİİRİ

Neler neler olacak. Arkadaşın
Paris'e gidecek, amcam sonunda vazgeçecek
çocukluğundaki çiftliğin dorukları üzerinde
yaban atları uçuran düşlerinden:
o sarsıntılı evlilik artık kopacak.

Kendimizden söz etmiyoruz, ama biz
merdivenden inerken kar yağıyor
ve yağdıkça yumuşacık yıldızlar kayıyor
yüreklerimizin kara sayağına. Bir yana itiyoruz
birbirimiz için ecelin kısacık haberlerini.

İki genç adam var sokakta, kavga ediyorlar
coşkuyla; biz yanlarından geçiyoruz usulcacık,
birbirimize sürtünerek, uygun adım.
Sanki öyle bir şeyimiz var ki
hafif, kırıldı kırılacak, taşıması zor.

Türkçesi: T. S. Halman

Lauris Edmond (1924-2000)

ÜÇ KADIN

Örtük perdeler yeşil, duvarlar,
o hava yeşil, keşfettiğimiz sözcüklerin
taze sarmaşık kollarını çözdüğü yerde.
Sürgün? Başka başka şeyleri kastederek
evet kuşkusuz söz ederiz ondan da.

Seninki, tanıdık, duruyor önünde
evinin, baştan ayağa yapraklı; arasından
görürsün baca künklerini, sivri direkleri.
Yeniden değerlendirişim ürkek, çaba harcar
köklenip büyümek için zaman gereksinerek.

Lamba ışığının berrak havuzu, asık suratlı
yansıtıyor farkımızı, benzerliğimizi.
Sen Flaman cini boşaltırsın toprak
sürahiden; evden konuşuruz çocuklar
çocuklar nasıl söz ederlerse İngiltere'den.

Sabah ışığı daha acımasız; en erken
trende bir kadın kıpırtısız oturur, bütün
gövdesi kenetli ama umarsız tutmak için
yüzünü kaplayan gözyaşlarını...
Siyah, arasında İngiliz gazetelerinin.

Türkçesi: Ali Cengizkan

James K. Baxter (1926, 1972)

YAYLA HAVASI

Yapayalnız doğduk
ve yalnız öleceğiz;
Henüz gördük kızaran bulutlan
parlayan karlı dağın üstünde.

Yayla yolu üzerinde
yürü dur, garipçik:
Teslim et göktekine
kızgın yüreğini.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Rachel Macalpine (d. 1940)

TRENDE

bir kadın konuşabilir bir kadınla
ve bir adam konuşabilir bir adamla

kadın kocasının- nasıl öldüğünü anlatır
ve nasıl bu sürekli baş ağrısına

sahip olduğunu fakat ilaçların
şişmanlattığını onu, sersemlettiğini

yetmiştir ona bir kafa
içi dolu sosis etiyle
ölümü düşünür mü
ya da ölümden sonrasını?

bazen düşünür ve geçen hafta
bir içki dolabı satın almıştır

uyuşturucunun gizini bilir
nasıl bir karanlığa çektiğini

Tanrının olmadığı, gerçeğin şiddetle estiği
(ah insan nasıl da yalanlara sarılır!)

hemşireler elini tutarlar
seyrederek ağlayışını

seyrederek şaşkınlık duymadan
ruhunun geri tırmanışını

insanlar ona karşı iyidir

Türkçesi: Ali Cengizkan

GÖZLERİN İÇİN ÜÇ ŞİİR

1

gözlerin haki
savaşta mısın
av partisinde mi?

Ev kedisi olmak istemem ama
ölmekten öyle korkuyorum ki

2

seninkiler kedi gözü gibi ışıl ışıl
gündüz yanıp sönüyorlar
gide gide yine de gide gide

sen bana gelirsen eritirim
camları söndürürüm ışıkları
yatarım püsküllü salkım söğüdün üstüne

3

nasıl külrengi yeşilimsi su
çukurlara yan gelip yatar da
dört dönerse burgaçlarında

nasıl yeşiller küçülüp giderse
külrengi kalınlaşınca ürkerse
rüzgâr tıka basa doldururken bulutları
koyun bir ucundan bir ucuna

senin gözlerin de öyle zonkluyor
sonra illetten kurtuluyor çabucak
liman kararınca benim üstümde

Türkçesi: T. S. Halman

Michael Jackson (d. 1940)

KIRMIZI BAYRAK

Çelik tekerleklerle yağmur gecesi,
vagonların sarsıntısı, kükremesi
her vadiyi demiryoluna bağlıyor
ve trenin genzinden gelen çığlık
bölerek yankılanıyor evden hiçbir yere
kadar yarı yolda. Ağız mızıkanla
çaldığın Kırmızı Bayrak'ı dinliyorum,
ansızın biten çocukluğun son gününde
trenler alıp götürmüş yangın yerine.

1931. Baban yeni dönmüş üç ay süren
mahpusluktan; sen dikilmiş duruyorsun
onun arkadaşlarıyla birlikte duman dolu
bekleme odasında istasyonun; tren
lambaları karartıyor; alıp götürüyorlar
onu. Küçücük bir çocuktun o zamanlar,
dört yaşında, aklının kesmediği olayların
suç ortağı, olup bitenleri annen
ya anlatmıyor ya da anlatamıyor ki.

Belalı bir çağda kahramanlara gerek duyulunca
yetim kalanlar uyanırlar gece trenlerinin
dağda bayırda öten düdüğüyle,
noel ezgileri çalınır, sonra çamlar, rüzgâr,
bir çelik damda kozalaklarla dallar. Sokakta
bekleyip duruyorsun sevdiğin kızı. Sen beklerken
ötede eski bir toprak setin ordaki el arabası
üstü zehir zıkkım baklalarla kaplı
örtüyor babanın açtığı yolları, bıraktığı izleri.

Türkçesi: T. S. Halman

Elisabeth Smither (d. 1941)

BABAM ÜSTÜNE ŞARKI

Kükürt tekneleri döndüğünde, kükürt
Kaplı olurdu babamın gözkapakları
Galapagos ispinozunda olduğu gibi
Annem alaca basmayı masaya yayar
Dolapları temizler, ekmek yapar her salı
Çocukların saçlarını taralı tutardı

Bir tür arıydı babam.
Parlayan göğsü çift - vuruş James'in
Parçalardı asfaltın üstündeki havayı

Anımsarım asma dallar gibi kaşlarım
Bir gece kuşunun gözlerini gizleyen
Ve alışkın denizin serpintisine

Her zaman ay nöbeti devraldıktan
Sonra dönerdi eve, arkasında
Limanda uyuyan iskeleyi bırakarak.

Türkçesi: Ali Cengizkan

OKUL DEĞİŞİMİ

Hemşire Veronica'nın sınıfı. Uzun boylu rahibe, solgun bir
Greer Garson yüzüyle onu kapı arasında kucaklar
Ona keten öpücüğünü verir ve sarar kollarıyla
(Yarasa kanatları) bir kapı gibi. Pençesinde güvenli
Kilisenin çocuk ışır ve ben, mutlu, çıkarım.
Öğleye, nasıl hay huy edip sıçradıklarım canlandırır
Sıralarının üzerinde, hemşire sınıftan çıktığında,
Ve pıstıklarını, o sessizce içeri süzülünce.
Manastır duvarlarından girmiştir gizli geçitlerine
Süzülür orada, onun ilk bahçesinde, bir parça
Temizlenmiş toprak, çay tabağı büyüklüğünde
Üstünde aşkının tek sardunyasını büyüttüğü.

Çocuk üç gün sonra bir başka sınıfa aktarılır.

Türkçesi: Ali Cengizkan

BM Manhire (d. 1946)

SONA KALANLAR

Çocuklar büyümeye can atıyor
telefonda konuşmaya ve her şeye.
Dereye taş attıklarında
bol bol su sıçrasın istiyorlar
suyu ele geçirmek ve egemen
olmak için. Her zamanki gibi
övgü sözleriyle bitecekti
okumaya başladığımız öykü
ama sonunda atlayıverdik:
ailenin köpeği güçlüydü, güvenliydi
yan gelip oturmuştu, hiç kimse
yalnız değildi. Taş gibi taş
suyun dibine indi, gerek kalmadı taşa.

Türkçesi: T. S. Halman

Tony Beyer (d. 1948)

KESİLMİŞ LEYLAK

kesilmiş leylak demetlerine
yağmurun verdiği ölü koku
cumbalı oturma odalarında

bir sevgilinin ya da bir çocuğun
açık alnını öptüğünde ağzına değen
kafatasının bir başka türüdür

ama bunlar hırçın ve hızlı bir mavilik
vazonun ağzını sıkboğaz edip
dört bir yana sarkan saplar üzerinde

yarı esir yarı özgür
ışıktan asalar gibi taze bir güneş
ıslak bakışlarla ortaya çıktığında

içine serpiştirilmiş yollar var
bizimkiler gibi sezgi yolları
zaman içinde dağılıp ağır aksak toplanan

bu yollar varacaktır aramızdaki en iyi
insanların seve seve üstleneceği
gömütün körelme tümseğine

Türkçesi: T. S. Halman

Olla McQueen (d. 1949)

BEN'E, GÖLDE

Görüyorsun Ben, suyun
sağlam ve yumuşak bir derisi var
ve bütün böcekler dans eder
ve zıplayıp durur üzerinde-
onlar için sanki güvenli bir
yaylı çimenliktir. Görüyorsun,
bu bir kendini inandırma sorunu
daha hafif olduğuna
üzerinde yürüdüğün
ortamdan: bir başka deyişle
önce kendi eklemlerini denetle

-ve ayrıca, cehenneme kadar yolu var
alabalığın - nasılsa yüreğin kaldırmaz
önüne bakmayı.
Senin ve benim
ayağımızdaki zamk çizmelerinde
pek çok yapışkan kil var
altın renginde - dünya
tutmakta bizi yukarda bugün
pek güzel.

Türkçesi: Ali Cengizkan

YUGOSLAVYA

Birinci Dünya Savaşı sonrasında krallık olarak kurulup İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra federal bir yapıya dönüşen Yugoslavya, çok sayıda etnik ve ulusal topluluğun iki özerk bölge ve altı federe cumhuriyetten (Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ) oluşturduğu çokuluslu bir çağdaş devletken 1990'da başlayan iç savaşlar ve parçalanma sürecinde bugün hâlâ kanlı bir belirsizlik döneminde yaşamaktadır. Günümüzde Yugoslavya adı verilen federal devlet ise Sırbistan ve Karadağ cumhuriyetlerinden oluşmaktadır. Günümüzdeki belirsizlik ortamında

yeni bir bölümleme yapmanın güçlüğü bakımından antolojimizin bu bölümünü (şairlerin adlarının yanında ülkelerinin adlarını belirterek) aynı başlıkları muhafaza etmeyi uygun gördük. Eski Yugoslavya'yı oluşturan ulusal, etnik topluluk ve cumhuriyetlerin şairleri ürünlerini Sırpça, Hırvatça, Makedonca, Slovence, Sırp-Hırvatça, Arnavutça, Macarca, Türkçe, Romence, Slovakça, Bulgarca, İtalyanca ve Çekçe vermektedirler. Yugoslavya'daki bazı ulus ve azınlıkların şiirleri, tarihsel nedenlerden ötürü eski ve köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Şiir geleneği kimi dillerde çok eski, kimilerinde ise çok yenidir. Birçoğu da folklordan kaynaklanır; halk türkülerinden, destanlardan, en çok da Halk Kurtuluş Devrimi'nde (1941-1945) geçerek günümüze ulaşır. Eski Yugoslavya'yı oluşturan etnik topluluklardan Bosna-Hersek, Makedonya ve Sırbistan'ın bir bölümü 1918 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun; Hırvatlar ve Slovenler ise Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşamıştır. 1918 yılında Sırp-Hırvat-Slovenligi kurulmuş ve bu krallık 1929 yılında Yugoslavya adını almıştır. Her biri kendi etnik, toplumsal ve ulusal renklerine sahip olmakla birlikte, bu zengin ve hareketli bölgeyi oluşturan şiir hareketlerinin ortak çizgileri olduğu da kuşkusuzdur. Yugoslav şiiri çağdaş dünya şiirine İvo Andriç (1892-1975, Sırp), Vasko Popa (d. 1922, Sırp), İvan Laliç (d. 1931, Sırp), İzzet Sarayliç (d. 1930, Bosna-Hersek), Miroslav Krleja (1893-1981, Hırvat) önemli ustalar kazandırdı. Antolojimizin bu basımında, Makedonyalı Türk şairlerinin ürünlerine de yer verilmiştir.

Aleksa Santiç (1868-1924)

(Karadağ)

YURDUM

Ağlıyorum senin için yoksul toprak!
Ve kendi yüreğimin kanıyla değil sadece.
Çilekeş halkımın tüm kederiyle-
Acılıyım ben de. Onun yazgısını paylaşarak.

O ne zaman horlandıysa, aşağılandıysa-
Horlandım ben de. Ve her yürek çarpışını kanla ödedim ben.
Kanım damla damla akıyor düşmanın ellerinden
Ve duruyor damga gibi acılı toprakta...

Gözyaşlarımda kutsal tuzu vardır başka gözyaşlarının
Birleşir canımda acısı yüzlerce canın
Ve onların üzüntüsüdür çınlayan benim yakınılarımda.

Sırp ruhunun bulunduğu her yerde
Bulurum bir sığınak kendime
Yurdumun kutsal havasını soluyarak coşkuyla.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vladimir Nazor (1876-1948)
(Hırvatistan)

KÜREK MAHKÛMUNUN TÜRKÜSÜ

Prangaladılar beni bu lanet olası tahtalara
Evimi görmedim bir daha, anamı görmedim
Ak badanalı evimiz durur m'ola; ana, ağardı mı
saçların acıdan

Deniz oy, mavi deniz!

Gömdüler beni tahta bir tabuta
Dağlarda çamları göremem, gökte güneşi göremem
Çamlar kürek mi oldu hep, güneş söndü mü yoksa
Deniz oy, mavi deniz!

Kırdılar ayaklarımı, yıkıldı gençliğim yok oldu
Canlı canlı mezardayım! Martılar oy, engindeki martılar
Uçun güneye, iletin anama oğlunun haberini
Deniz oy, mavi deniz!

Bir avuç toprak, bir küçük çiçek getirin yurdumdan bana
O gün kürekler bile filizlenir, ruhum unutur acısını
Dinlerim bana neler fısıldadığını
Deniz oy, mavi deniz!

Türkünle avutursun mahkûmu: "Batıracağım bu lanet gemiyi
lanet gemiyi
Uçsuz bucaksız enginlikte özgür kılacağım seni
Çocuk gibi sallanacaksın mavi bir çırpıntıda
Uyu uyu ninni!.."

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Oton Jupançiç (1878-1949)
(Slovenya)

AKŞAM ÇIRPIŞTIRMASI

Görünmeyen kanatlar hışırdıyor siste
gün batımı alevinin eritemediği.
Hava da kanatlı ve tedirgin;
korkunun kovaladığı bir bulut sürüsü gibi
uçuyor, rastgele korunmaya çalışarak fırtınadan.
Fakat az sonra bitecek koşusu gölgelerin
gece kar gibi dökülecek alacakaranlıklardan.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DUYARLIK

İçlerinde yabansı pembe güllerin
göründü birdenbire yeşil gözlerin.

Tuhaflıklarla tanıyorduk birbirimizi
her zaman bir şey bölerdi düşlerimizi.

Bizden uzayan bir köprüydü tıpkı gökkuşağı
yollarımız uzak şimdi görünmez ucu bucağı.

Şimdi artık geçebilir herkes bu yoldan
acı mı kalır bilinmez yüce sevdadan.
Acı şarabı bir kez elinden içtim
yüreğimde sen, bir ömrü geçtim.

Seni anımsadım oysa yıllar geçti aradan
şimdi gömütünü sorarım hırçın rüzgârdan.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Miroslav Krleja (1893-1981)
(Hırvatistan)

ANILARIMIZ

Kalın gövdesinde gibi bir ağacın, anılarımız
çember çember genişler vücudun boğazlarında.
Duman içinde uyuyan bu görüntüleri
su çeker gibi kuyudan, alırız yukarıya.

Fakat yürek, derinliğini kuyunun ta içinde duyar
geçmiştir duran orada, hep aynı düzeyde.
Anılar, bengisu gibi anılar
iyileştirirler bizi batık bir görüntüyle.

Unutulmuş odaların kuytuluğu gizlidir bizde
kentler uyur, yaşar yağmurlu bir karanlık
ve ölmüşlerimizin sevgili yüzleri.

Işıldar karanlıkta kuyunun parlak çevresi.
Anılar, buyuran bir kederin çağrısına uyarak
yükselirler hızla, tedirgin bir kuş gibi.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞİİR

Acıdır tohumu şiirin doğarken
damarlarında sızı
görülmeyen.

Alevlendirirken şiir
acıtır yaraları
derinden.

Şeytan girer içine şiirin
bağlar tinini kişinin
kendiliğinden.

Işırken şiir
yalımlar saçar her yana
ağrıdan.
Olgunlaşırken şiir
tutuşturur kişiyi baştan başa
ansızın.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Desenka Maksimoviç (1898-1986)
(Sırbistan)

BİR ÇAĞDAŞA YANIT

Aşktan daha az söz eder oldum gitgide
Şiirlerimde daha az duyulmada genç sesler
Evet, şimdi başka konular var onlarda
Ve şimdi onlar, ilk bakışta
Şiire pek de yaraşmıyor gibi duran
Şeyler içermektedir...

Fakat şaşıracak ne var bunda
Güz türkülerinin, ilk bahar türkülerinin
Ezgileri ayrı ayrı ve güzeldirler
Bülbül gibi türkü söylemez ki karatavuk
Ve yaşlı karatavuk gencinden farklı söyler.

Köy üstüne türkü yaktığımda ben
Köylülerdir yaşayan her dizede.
Herhangi bir şafaktır betimlediğim benim
Köy kokan, kuru ot ve yufka...
Köylüler arasında geçti çocukluğum
Şaşacak bir şey yok onlar için türkü söylememde.

Şiirlerimi onlar için yazıyorsam eğer
Onlarla sevinip onlarla acı çektiğimdendir
Siyasetin buyruğuyla değil yoksa
Ya da köy papazının yönergesiyle...
Uçsuz bucaksız, eski, kadınsal
O ölçüsüz sevgimdendir benim bu
Acı çeken, onuru incitilen herkese...

Ekip biçmek, toprak kazmak gelir elinden
Kendimde hak görürüm bu nedenle
Türkü yakmaya köylüler üstüne.
Küçük bir kızdım eğittiklerinde beni
Çayırları, tarlaları, botaniği öğrettiler
Tüm yurdumu öğrettiler bana.

Utanç duymuyorum, şiirlerimi
Yaşlı nineler, ırgatlar okuduğunda
Ve köy okulunda dinlediğinde onları çocuklar.
Varsın, seçkinler için yazsın başkaları
Benim okurlarım yakın bana...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

NE ÇIKAR

Ne çıkar, yaşasam bin yıl daha
Benzeyeceğim öldükten sonra
Hiç doğmamışlara

Ne çıkar mutlu yaşasam ömrümce
Benzeyeceğim öldükten sonra
Ömrünce gözyaşı dökenlere

Ne çıkar lekelenmiş olsam iftirayla
Benzeyeceğim öldükten sonra
Hep övgü duymuşlara

Ruhlarda bıraksam da anılarımı
Bilmeyeceğim öldükten sonra
Beni anımsadıklarını

Ne çıkar dünya bilgeliğini içmiş olsam
Daha az bilge olacağım öldükten sonra
Yoldaki bir toprak parçasından

Ne çıkar yüreğim pırıl pırıl olsa
Taştan daha umursamaz
Olacağım öldükten sonra

İçimi sevindirse de şu güneş, pırıldayan,
Çıkamayacağım öldükten sonra
Karanlıktan

Ve şimdi, yaşamın bilinciyle dopdolu
Bilemeyeceğim öldükten sonra
Bir zaman yaşamış olduğumu...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Radovan Zogoviç (1907-1989)
(Karadağ)

SINIRSIZ

Yitiyorlar birbiri ardı sıra, gidiyorlar birbiri ardı sıra
Kimisi bir hücum anında, elinde tüfeği,
Kimisi, henüz sıktığım elinin sıcaklığıyla.
Yüzlerce arkadaşım, sevgili arkadaşlarım
Kimisi bitirmeden sözünü, kimisi fırsat kalmadan soluk almaya.

Yitiyorlar birbiri ardı sıra, gidiyor yaşıtlarım
Uzanıyorlar toprağa ve ot oluyorlar tümden,
Ben de kaynaşıyorum toprakla. Soğuk, muazzam, türküsel toprakla.
Toprak bir oda gibidir yanıbaşımda. Altımda bir oda gibi.
Aynı evde, aynı merdiven başında hatta...

Yaşamın sınırı mı? Hani, nerede? Bakıyorum kendime-
Ölenler canlanıyor bende, çınlıyor sesleri.
Anımsıyorum her birini. Kalkın diyorum onlara.
Çalıyorlar evimin duvarlarını uykusuz gecelerde
Ve bir sokak öteyle konuşur gibi konuşuyorum sınırın ötesiyle...

Eriyor sınırlar, eriyor. Toprak yanıbaşımda ve acı.
Toprak canlı. Çünkü dostlarım var bu toprakta.
Yaşamın sınırı mı? Boş söz! Birlikteyiz onlarla hiç kuşkusuz
Bir ırmak gibi tıpkı. Sisler içinde yitip giden bazen
Ve bazen, yırtıp toprağı, saldıran kıyılara...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Koço Ratsin (1909-1943)
(Makedonya)

GÜNLER

Boynumda gerdanlık gibi
bir süs, taştan yapılma
abanıyor omzuma günler
eziyor omzumu ağırlıklarıyla.

günlerim benim, zavallı günlerim
acıdır yazgısı gündelikçinin.

Uyanırsın sabahın köründe
gece dönersin zifir karanlıkta
sevinçle gidersin işine
dönersin acıyla.

Eh, köpek hayatı bu bizimkisi
lanet olası, lanet olası!

Köle olarak doğmuşuz bir kere
sor ki hayvandan farkımız var mı?
ömrünce didin dur boş yere
doldurmak için elin ambarını.

başkasına beyaz ev kur
Kaz kendine kara çukur!

Öküz gibi çalış tarlada
titreye titreye acıdan
günlerin gerdanlığı boynunda
dövülmüş çelik halkalardan.

gün günden ağır daha
demir bir zincir boynunda.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Oscar Daviço (d. 1909)
(Sırbistan)

DEDEMİZ ÖLDÜ

Dedemiz öldü
sessizce, olağanca,
hiçbir şey olmamışçasına.
Sanki bir düş gibi.
Sanki kalkacak
tan ışığında
sabah sabah
gidecekti yine
pazara.

Ansızın, hiç beklenmedik bir anda öldü dedemiz
Sadece sessizce kayboldu konuklar
Sadece annemiz
alınca haberi
çığlığı bastı
ve yere yıkıldı ansızın.
O zaman bir şeyler oldu bize de
Batmaya başladı boğazımıza
birtakım tuhaf kemikler
ki hiç de
kemik değildiler.

Hızla geçmeye başladı
alev alev mumlar
başsız sinekler
hızla geçmeye başladılar,
hızla geçmeye
başladılar evde.
Yukarı
tavan arasına
aşağı.

Sanki bir şey arıyorlardı
Boşuna çöküyorlar diz üstü
bulmak için o şeyi.
Küçücük bir şeydi bu
bir küçük tanecikti yitirilen...

Fakat hiçbiri yanan mumların
insanların hiçbiri
sözcüklerle anlatamadı bize
yiten bu şeyin ne olduğunu
gerçek adını onun.
İşte o zaman ulumaya başladılar
gardroplar
hırıltılı haykırışıyla
sonsuz karın boşluklarının.
Ve bizim demirden yanaklarımızda
ayna tozları belirdi.

Çatlayıp dökülen aynanın
tozlarıydı bu
aynasal bir korkuyla.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Duşan Kostiç (d. 1917)
(Karadağ)

AÇIK YÜREKLİLİKLE

Dağıtmakta gecikmeyelim ruhumuzun kırıntılarını
uzak ülkelere, uzak göklere.
Bu kırıntıları armağan ettiğimiz
kavak ağacından, bir yalnız buluttan
ayrı düşmemek için ayrılık gününde de.

Ürküntüyle dolaşmayalım yeryüzünü
varsın ortak olsunlar gizlerimize
deniz kıyıları, ırmak kıvrımları
rastlansal bir gözyaşı, rastlansal bir gülüşle.
O zaman kazanacağız bilinmez bir kıyının dostluğunu çünkü

Ve o zaman başka bir şeyler göreceğiz asık yüzlü havada.
Başka bir şeyler duyacağız ezgisinde kızgın uğultunun.
Ve yeniden bu yürüyüşte
Ruhun derinliklerinde uyumakta olan her şeyi.
Ve her küçük koya, her karış toprağa
bağlanacağız tüm yüreğimizle
Susuzlukla dolu
pelteklikle
ve saygıyla.

Yeryüzü bin bir çeşit görüntüsüyle
allak bullak edecek bizi.
Ve unutulmuş olan her şey
uyanacak yeniden yüreğimizde.
O zaman donatacağız her kenti
kendi kentimizin güzellikleriyle.
Kavak ağacıyla
bir yalnız bulutla

tanıdık bir pencereyle
ve fırınlardan tüten dumanla...

Gelin
tüm uzak göklere
gözlerimizi
dağıtalım
cimrilik etmeden
gönül erinciyle...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Blaje Koneski (1921-1993)
(Makedonya)

TRENDEN SEYREDERKEN

Yemyeşil bir ülke, yollar arada
Benim çocukluğum geçti burada.
Şimdi o dağlar, ardımdan ağlar.

Bunlar ötesinde bir köy uzayan
Bir dost yok mu mendil sallayan?
Şimdi o dağlar, ardımdan ağlar.

Tren çiğner ne varsa yolun üstünde
Vaktiyle bir çocuk vardı bu köyde.
Şimdi o dağlar, ardımdan ağlar.

Anılar geriye çağırır çok kez
Yaşamca iter başka yerlere.
Şimdi o dağlar, ardımdan ağlar.

Türkçesi: Necati Zekeriya

İLİNDEN EZGİLERİNDEN

3.

Dün akşam karanlıkta
hışırdarken karaağaç
yattım, uyur uyumaz
bir düş göründü bana
tuhaf mı tuhaf bir düş.
Gece karanlık, sisli
ve siste iki şahin
kanatlarında bir inci gerdanlık.

- Anne ne demek bunlar
Nedir gizlenen sisin ardında?

- Bir düştür bu oğlum
inilti gibi ağır bir düş.
Yargıdır, zindandır o karanlık
iki kardeştir o iki şahin
prangadır o inci gerdanlık.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vesna Parun (d. 1922)
(Hırvatistan)

KUTLU SAY O GÜNÜ

Kutlu say o günü, ağaç ve hayvan
sevgiyi öğrenmek için insana başvurduklarında.
Kutlu say o günü, her sevgiden
toprağa türküler, denize kuşlar doğduğunda.
Kutlu say o günü, çiçekler ve kadınlar
yemişlerini en bilge bahçıvana sunduklarında.
Kutlu say o günü, "kötülük" sözcüğünün yerini "sevgi"
"acı" sözcüğünün yerini "güneş" sözcüğü aldığında.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

YORGUN DÜŞTÜ ŞİİRLER

Yorgun düştü şiirler sözcüklerden
kendi dalgalarından
yorgun düşen denizler gibi

Yorgun düştü şiirler
üzerlerine düşen yapraklardan
ve bu her güz böyledir işte

Dilerim bir kez olsun açınca gözlerimi
önümde uçsuz bucaksız bir gök uzansın
kendiliğinden akıversin mavi mavi
hiç lekesiz

Yorgun düştü şiirler sözcüklerden
kendi dalgalarından
yorgun düşen denizler gibi

Türkçesi: Necati Zekeriya

Vasko Popa (1922-1911)
(Sırbistan)

SENİN GÖZLERİN OLMASA

Senin gözlerin olmasa
gökyüzü
inmez ıssız evimize hiç

senin gülüşün olmasa
duvarlar
yaşamaz gözlerinde hiç

Senin kuşun olmasa
salkımsöğüt
geçmez eşiğimizden hiç

Senin ellerin olmasa
güneş
gecelemez düşlerimizde hiç

Türkçesi: Necati Zekeriya

OYUNDAN SONRA

En sonunda o eller sarılır karına
ki gülmekten çatlamasın
oysa karnı yok

Bir el güçlükle kalkar
ki alnından soğuk terleri silsin
oysa alnı yok

Öteki el yüreğe uzanır
ki yürek çıkamasın göğsünden
oysa yüreği yok

Her iki el düşer
düşer işsiz güçsüz bağrına
oysa bağrı yok

Bir avuca yağmur yağar şimdi
ötekinden otlar biter
başka diyeceğim yok

Türkçesi: Necati Zekeriya

OYUNDAN ÖNCE

Kırpar bir gözünü ilkin
süzer her yanını iyice
bakar çivi olmasın, olmasın hırsız mırsız
bakar olmasın kukukuşu yumurtaları

Kırpar öteki gözünü sonra
bir oturur kalkar bir
sıçrar yükseğe yükseğe
sıçrar tepeüstü

Ağırlığınca düşer ordan
düşer derin derin günlerce
batar dipsizliğine kendisinin

Hangisi paramparça olmamışsa
sapasağlam kalmışsa
durabilmişse ayakta
oyunu sürdürür o

Türkçesi: Necati Zekeriya

AYRILIŞ

Burda değilim artık
yerimden kımıldamadım bile
ama burda değilim artık

Girsinler
arasınlar hele beni

Değirmen, kaburgaların gölgesinde
öğütür olgunlaşmış boşlukları
dumanları ucuz düşlerin
sigara tabağında tüter de
burda değilim artık

Al dalgalarda
sallanır bağlı sandal
olgunlaşmış bir çift söz
asılı kalır bulutun boğazında
burda değilim artık

Yerimden kımıldamadım bile
ama öyle uzaklardayım ki
varamazlar bana hiç.

Türkçesi: Necati Zekeriya

İvan Minyati (d. 1924)
(Slovenya)

ONU BİLDİM BİLELİ

Onu bildim bileli
mavidir gözleri günlerin
suların rengi onun giysileri.
Onu bildim bileli
yel eser onun sesiyle
güller konuşur onun dilini.

Yaz bulutlarına bayılırım
günbatımlarında gelince bana
otlar yürür onun adımlarıyla.

Bayılırım salkım söğütlere
türkü söylerken ona
derede yıkarlar saçlarını.
Yalnız ben anlarım
onların dilinden
ve gülümserim.

Onu bildim bileli
bir ağustos gecesi gibiyimdir
yıldızlarla, uzaklıklarla dopdolu.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Mira Aleçkoviç (1924-2008)
(Sırbistan)

RUH KARGAŞASI

Savaşta öldürülmedin, şeytan gibi şanslısın dediler bana.
Oysa babamı ve bir erkek kardeşimi öldürdüler bu savaşta.
Ve sürükleyip götürürlerken beni, boğazıma bir paçavra tıkamışlardı
Sesim çıkmasın, haykırmayayım diye avazım çıktığınca.

Tahta kurusu muhbirlerdi bakan, sindikleri köşelerden sadece
Ve gündüzleri ve uykusuz gecelerin karanlığında
Örümcekler, tek düze söz ağlarını örüyorlardı çökerek üstüne göğsümün
Kadın haykırışları duyuluyordu betondan koridor cehenneminde
Ve ölü bir kadın canlı bir çocuk doğurdu orada.

Annem, tüm olup bitenlerden sonra otuz gece
Gözleri kapıda, kımıldamadan, oturmuş bekleyerek beni
Otuz birinci sabah, salmışlar onu iyileşenler arasında
Çünkü bu kargaşadaki öteki kadınlar gibi sövüp saymamış muhafıza
Annem bir akıl hastanesine kapatılmıştı.

İnsanlar, sadece insanlar kurtarabildiler ölmekten onu
Bulup çıkardılar, henüz canlıyken.
Ve ölüm kokusu sonsuzca kaldı etinde
Öylesine istiyordu genç bir erik ağacına asmayı kendini
Kimbilir ne zaman çiçek açacak olan.

Ve ben şimdi de -konuşan yine namluysa eğer
Ve bıçak camı şangırdattığında, sönsün diye kitabın üstündeki ışık
Ben şimdi de o tutsaklık karanlığını ilençliyorum, kanatasıya
ısırıp dudaklarımı
Ve duyuyorum yeniden öldürücü ayak seslerini karanlıkta ve
haykırışım

Ve kendi fısıltımı: "Götürecekler anneciğim"

Kınamayın beni, sevinçten çok sık söz ediyorum diye
Evim bir kül yığınına döndü ve hüzün çok sık konuğumdur hâlâ
Bu yaşam titreşimleri, acıdan kurtuluş çabası
Ben de sizler de üstümüzdeki ağırlığın altında daha kolay
yaşayabilelim diyedir.

Düşler bırakmadı beni, tüm İspanyalardan sonra...
Belki kederlidir bakışlarım ve az çok karardılar acılardan
Fakat güzele eğilim, eksilmiyor yaşamdan...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Branko V. Radiçeviç (1925-2001)
Sırbistan

KISKANÇLIK

O sıra kavak dallarında türkü söylüyordu gün.
Seni hatırlayınca, efkârlandım ansızın.
Sabah bir ırmaktı, sen delice anadan doğma çıplak.
Irmak geçmiş gibiydi erkek sularından
bu yüzden bir çığlık kopardım ağrılardan.

Kıyabilirdim balıklara ben de
inanmıyordum sazlara, yosunlara.
Sen en çirkin balığın altında da yatabilirdin çünkü
beyaz boynuzlar bitişiyordu alnında.

O sıra kavak dallarında türkü söylüyordu gün.
Seni görmek için sazlar da büyüdü iki karış.
İki cinsten vahşiler geliyordu sana doğru
handiyse akacaktı senin göğsünden iki ak ırmak.

Ne yapabilirdim ki
önünde diz çökmekten başka ne yapabilirdim?
Güçlü bir boğaydım belki, ama sen körpe bir anne
bakıyordum senin iki gözün dumanlı.
Bunlara karşı kaynıyordu kan içimde
ve dönüyordu başım sersemce.

O sıra kavak dallarında türkü söylüyordu gün.
Bacakların güçlüydü atların kaslarından
seziyordum alnımda
iki boğa boynuzunun büyüklüğünü.
Ama doludizgin böyle bir koşucuya nasıl varabilirdim?

Delice bir koşuydu bu sabahtan akşama dek.
Otları yumak yapmış, biçmiştik ekinleri.
Sonra bakıyorduk aydınlığa sonsuzluğu görürüz diye.
Ben tıknaz, kalın enseliydim,
sen süt beyaz, ince, uzun, narin.
Ve gün birdenbire kesti türkü söylemeyi kavak dallarında.
Ve tuhaf şey: Büyüdü ormanlar kökleriyle göklere doğru
kurtun gözlerinde dolu kurt ağrısı vardı
suda balıklar konuşuyorlardı gizlice.

Ve unutma iki gök vardı
deredeydi biri.
Ve her kavak dalının elinde sıcaklık vardı.
Tuhaf, kara, kapkara aylar yüzüyordu göklerde
dudaklarında ateş, ellerinde sıcaklık vardı.

Ve gün kesti türkü söylemeyi kavak dallarında
Gece oldu. Sen yatıyordun çimenler üstünde, çırılçıplak,
ben zayıf, cılız bir delikanlıydım
o iki ak boğa boynuzundan yoksun.

Biliyorum: Sen gençtin
kurtun bile altına yatabilirdin
kamçılayarak sözleri kükreyebilirdin
gene de bıçağa değmezdi ellerin.

Kaçmaktan başka ne yapabilirdim, kaçtım
benimle kalın ağaç gövdeleri de sendeledi
beni izliyordu o korkunç iki göz
senin ya da senin o vahşi kurtunun gözleri.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Mikal Babinka (1927-1974)

UMUT

Uyumunuzla rahatsız etmeyin beni
ben ağacım yığın yığın yapraklarımla uzanabilirim ta ötelere
coşabilirim yazın ansızın gelen yağmurlarla
damarlarımdaki kaygıyı çapkınlıklarınızla yumuşatmayın
yaşarım boşlukta iyiliklerle, kötülüklerle ,
toprağın tedirginliğini yaşarım hep

Ben ağacım yaşama tek bir tümceyle özlem duyarım
düşünürüm topraklaşmış insanları hep
yeller boşuna okşar saçlarımı eskidenberi
kasırgalar içindeki mutluluğuma boşuna bakar çocuklar
mutluluk çok uzaklardadır şimdi

Kütük aktır utangaç uzak iyiliklerde
gelecekteki insanlara açar hep
yaralarım tertemiz
bir inançtır bende yaralarım derinliğine

Uyumunuzla rahatsız etmeyin beni
ben ağacım yığın yığın yapraklarımla yetişebilirim ta ötelere

Türkçesi: Necati Zekeriya

Miograd Pavloviç (d. 1928)
(Sırbistan)

KAVGALAR

Kayalar arasında tek başıma
Boşuna gezdiğimi sormayın neden
Her gün bir sözü unutuyorum
Yitiriyorum her gece bir yıldızı
Başka başka kapılardan kaçıyorum ben
Her sabah kopup kökümden, evimden

Kışla karanlığın çarpışması
Korunak arıyorum mağaralarda
Aslanlarla canavarlar yanında
Karın boğazıma kadar gelmesi
Atım da batıyor yeraltı deresine
Ben bir topun altında fitil örneği
İki meydan arasında, donuklukta yanıyorum
Ve tatlı anaya sunulan övgüyü duymak istiyorum.

Oysa yoldaki mseler yok türkü söyleyen
Göl dibinde kışlıyor kiliseler
Gece olunca tepesinde Velebit'lerin
Kızgın bir ateşi görüyor gözlerim
Ve parmaklarına üfleyen iki celladı.
Beni tohumuma kadar
Ateşte kızartmak istiyorlar.

Ateşlerin nasıl yandığına bakınız
Tepesinde yeller esen bayırın
Ve sormayın neden böyle yapayalnız
At sırtında uçuyorum köyden uzaklara
İlaçlı bitkileri arayarak
Kendime ve birçok yaralı kardeşlere.
Ben de attan ineceğim
Ak saraylardan işitilince borazan sesi
Dargınlığını yitirince ateşler
Pişman olunca yılanlar
Birbiriyle içten kucaklaşınca kardeşler.

Türkçesi: İskender Muzlu

Stevan Raičkoviç (d. 1928)
(Sırbistan)

İNSANLAR SİLAHSIZ UYANIRLAR

İnsanlar döner evlerine. Açarlar küçük kutusunu belleğin.
Ve kaparlar pencereleri.
Sonra bir süre
gizlice
bakarlar perde aralığından sokağa,
fenerden dökülen ışığın
asfalttan oluşturduğu çembere.

Irmağın ötesinde
kerpiç kulübelerine
girer insanlar, eğilerek hafifçe,
ve dinlerler
başkalarının üzerinde
hışırdadığını rüzgârın kamışlar arasından

Kentle ilçe arasında
çiğnenmiş çayırlıkta
askerler çatarlar tüfeklerini
ve girerler çadırlara
eğerek başlarını
birine selam verircesine.
Ve tam bu sırada
kuşlar yaprak kılığına girmişlerdir
yılanlar ağaç kabuklarında nakış süsü verir kendilerine
sular ve balıklar
her şey uykuya varır
ve rüzgâr, çizgileri artık seçilemeyen
dağ yamaçlarına uzanır.

Fakat şafakla birlikte
canlanır herkeste

kopmuş anılar
kaldıkları yerden.
Ve yıldızlar herkese ilan eder ki
Başlamaktadır yeniden değişimler.
Ve sessizce değiştirilir kulis arkasında roller.
Kuşlar kuş olur yeniden
her bir yılan kendi çiçeğine döner
ve her çiçek kendi güneşine.
Ve malum olur ki hemen
bu-havadır
bu-dağ
ve rüzgâr henüz ayrılmıştır ondan
ve atmıştır ilk adımını...
Ve o anda
her yerde
demirden damlar altında da
saydam cam pencereler ardında da
kerpiç duvarlar ardında da
açılır yeniden
gözleri tüm yaşayanların
kötülükten arınmış
küçük yuvarlacıklar...

Kısadır bu an
onu yakalamak gerek.
İnsanlar almadan ellerine silahlarını.
İnsanlar, çünkü
silahsız uyanırlar.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Mateya Matevski (d. 1929)
(Makedonya)

DENİZ

Güzelliğinle büyülenmişim işte
Yaldızlı kıyısında duruyorum damlaların
İçime doluyor sabah. Gözlerin öylesine yakında
Soluğun öylesine yakında. Ama bakıyorum
Ellerim bomboş şimdi.

Deniz! Ah, deniz!
Durgun. Üstünde güneş gerdanlığı.
Aynalar korosu. Gülümseyen sessizlik.
Kimseler bilmez derinliklerinde
O erişilmez uçurumlarda gizlenenleri.

Ne gelir elimden, söyle bana kadınım,
Kıpırtısız denizine karşı senin
Uzaklardan kopup gelen bir rüzgârım sadece.
Alevli tenini ıslatırım
Yağmur ellerimle, fırtına bedenimle.

O güzel yokluğun büyük oyununda
Bir ülkesin sen altında gök ayaklarımın
Bulamam seni, ulaşamam sana
Ayak izlerime bakıp oyalanırım.

Yalnız kıyılarda kırışırsın sen
Açmazsın karanlığının gizlerini
Sisler içindeki oyunumuz ansızın biter
Ya yorgunluğumdan benim, ya senin sıkıntıdan

Güzellik yanıltır beni, bu oyun yorar
Kırık kanatlarla havalanırım
Dönüşü olmayan sonsuzluk ülkesine.

Ama kalırsın sen. Kadın. Deniz.
Kendini güneşin öpüşlerine açan.
Rüzgârız, oyunumuz kurutur bizi
Kuşlarız, yitirir bizi türkülerimiz.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Necati Zekeriya (1929-1988)
(Makedonya / Türk)

BU GECE

Bu gece bir ot sevecek
doğacak ardından yeşil
gölgelerle

Bu gece bir yaprak sevecek
yağacak ardından yağmur
gümüşlerle

Bu gece bir ağaç sevecek
düşecek ardından gök
mavilerle

Bu gece bir ozan sevecek
kalacak ardından şiir
ağrılarla

İzzet Sarayliç (1930-2002)
(Bosna-Hersek)

BU CUMA PARİS'TE ÖLMÜŞ OLSAYDIM

Bu cuma Paris'te ölmüş olsaydım
yokluğumu bildiren teli kim çekecekti
oysa en azından üç gün gerekirdi polise
bir zamanlar yaşamış olduğumu ispat için.

Bu cumartesi Varşova'da ölmüş olsaydım
güzel bir kadın randevusuna geç kalırdı,
resepsiyonda çalışan güzel bir kadın.

Bu pazar Leningrad'da ölmüş olsaydım
en korkuncu olurdu bu, beyaz gece
kolunda bir kara pazubentle çıka gelir de
söyler misiniz, neye benzerdi kara pazubendiyle
bu beyaz gece.

Bu salı Berlin'de ölmüş olsaydım
bir Yugoslav yazarı birden ölüvermiş Berlin'de
diye bir haber yayılırdı ortalığa
ama ben, laf olsun diye değil, mecburum
memleketimde ölmeye.

Görüyorsunuz ya ne kadar iyi olmuş ölmeyişim
ve gene aranızda bulunuşum.
Beni alkışlayabilirsiniz. Beni ıslıklayabilirsiniz.
Görüyorsunuz ya ne kadar iyi olmuş ölmeyişim
ve gene aranızda bulunuşum.

Türkçesi: Yaşar Nabi

LENİNGRAD'IN YAZLIK PARKI

Güzel sözler sunmayacağım Yazlık Parkı'na Leningrad'ın
onu boyuna güzelleştirmiştir şiirlerinde Ahmatova çünkü
benim tek bir diyeceğim var ancak
dilerim hiçbir zaman
onu ziyarete gelenler
bir daha gitmesinler savaşlara

Türkçesi: Necati Zekeriya

BİR GECENİN SESLENİŞİ

Otello'nun kıskançlığı gibi karanlık bir gece
içinde menekşeler, çamlar, denizler.
Böyle bir gecede düştü Troya.
Böyle bir gecede alıp götürdüler Lorca'yı.

Böyle bir gecede yandı Paris
Böyle bir gece, elinde olmaksızın
düşünüp durursun
sevişmek için daha kaç gecen kaldığını.

Türkçesi: Necati Zekeriya

BİR GECE DAHA

Seni yitirdiğim bir gece daha,
Rostov, Berlin, Rotterdam taburları gibi
Çavuşlar gibi sancakları altında sevgililerinin
bırakılmış uzakta.

Bir tren gürültüsü bir yerlerde,
dinle, bir yerlerde bir tren gürültüsü.
Bir tren bizi alıp götürebilirdi oysa.
Bir yerlerde tenha bir istasyonda biri iniyor.

Seni yitirdiğim bir gece daha.
Bir gece daha.
Bir
gece
daha.

Türkçesi: Yaşar Nabi

İvan Laliç (d. 1931)
(Sırbistan)

YUGOSLAVYA

Sen güzelim ağacı duyum bahçelerinin
Fısıldarsın masalını yasaksız yemişlerin
Dilin dilim, ağlaman ağlamamdır benim.

Çıkar güzel düşler sabahında
Sudan çıkışı gibi güneşe yüzenin
Sabahın sabahımdır, günün günümdür benim.

Zamanın savaş alanlarında sen nöbet kulesisin
Öldürümsüz bir bağın bayrağını seyrettiğim
Aydınlığın aydınlığım, kemiğinse kemiğim.

Dünya denizlerinde sen mıknatıslı iğnesin
Birleşirken titreşen uzak aşk yıldızıyla
Kuzeyin kuzeyimdir, güneyinse güneyim.

Türkçesi: Sennur Sezer-Stanlislava Özen

Dara Sekuliç (d. 1931)
(Bosna-Hersek)

TUNA DELTASI

Yoruldu sona doğru.
Yavaşladı koşusu
ölüm öncesinden boyun eğercesine.

Ve verip kendini nehir ağzına
akıp
dağıldı kanallara.
Erkek adına gereksinimi yok şimdi.

Uzaklardan, boğuk bir böğürtüyle, yatağını
yarıp gelmiş
çıkmıştı buraya.
Ve burada, sakinleşip
daldı uykuya
kendisinin taşıyıp getirdiği millerde.

Toprağın karanlık damarlarından kopan bu
kristal akıntı
yüzyılların yaşıtı
ve sonsuzca genç,
burada
rahat bir soluk aldı
dinçleşti
ve yeniden
bıraktı kendini ölüme.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SERZENİŞ

Çağır çocukları eve
Dar gelir sokaklar çocuklara kimi zaman

Duydun mu hiç nasıl ağlar yapraklar
Nasıl gözyaşı döker çocuklar gördün mü

Hadi çağır çocukları eve ateşi yak
Bak akşam iniyor dağlardan

Al koy duvara çocuk bakışlarının gölgesini
Aynasından seyret kendini.

Türkçesi: Necati Zekeriya

İlhami Emin (d. 1931)
(Makedonya/Türk)

KILIÇLI GÖZ

göz gözü görmez
akın akın doğan
dolunay
sevecenlik dolu
tanımlanması güç
yığın yığın

cenk cenk
gül
kılıç kanlım
çiçek sözlüm
gülkılıç

Vlado Uroseviç (d. 1934)
(Makedonya)

GÖZETLEYENLER

İnsanlar
büyür camlar ardından
bakarlar günbatımlarına

Ovalara
ev eşyaları sığmaz
her yan buz

Ah ne güzel
ne güzel şu gün batışları

betikler yorgun
sözler anlamsız

Ah ne güzel ne güzel şu gün batışları
ırmaklar ardında

Her yan buz

Türkçesi: Necati Zekeriya

AYIŞIĞI

Çocuk başlarıyla
kırkayaklar

Parkta
kımıldamadan duran
anıtları Roma'nın

Kesilmiş harflerle
günceler

Akan bir su
kaynağı değişmeyen

Gelişigüzel
toplanmış yemişler

Ellerimiz var
ikircimmli

Ayışığı altında
kocaman toprak testilere
nasıl sığmalı.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Rade Zlatanoviç (d. 1936)

GÖRMEDİĞİM İNSANLAR

görmediğim insanları yaşlı düşünemem
kapılarından geçtiğim zaman bile
bir tek yanlışım bu, düzeltemem
bir an karşı karşıya durabilirdik
bildiğimiz dille birkaç söz söyleyebilirdik birbirimize
henüz çok gençtim ve ekmeğe doymamıştım daha
büyük gözlü Lastova köyü kızları sever güneyce
kiliselerde birleştirirler baliği zeytini

çabuk yağlanır kara şarap içen askerler
uyudukları yataklardaki çarşaflar
düzenli soluyan sağlıklı çocuklar kokar hâlâ

yazdıkları mektuplar
su dolanmış topraklardan sıcaktır
büyüktür daha da

beni güneye götüren yollar kocamaz
bir büyük konuk olarak yılan da bekler beni oralarda
Çingene çocukları da bekler güneş çevresinde dönmüşlerdir
kazalardan
bize kalan bir tek ateş yakmaktır
pişirmektir kızıl kıpkızıl bir çorba

Türkçesi: Necati Zekeriya

Radovan Pavlovski (d. 1937)
(Makedonya)

TOPRAK OLMAYACAĞIM

Toprak olmayacağım Su olacağım ben
Suların bir ucu şimşeklere dayanır
Nehirleri ağlatan ey Kara bulut
toprak olmayacağım ben
zemzem suyu olacağım
ilaç yerine arayacaklar beni
yollarda evlerde eczanelerde
Toprak olmayacağım ben
su benim içimdedir dışımdadır su benim
her şey şimşeklerle gelir içimden
Nedense Çar Samuil'in yüzüyle
şimşekler gözlerim önünde yumuşar
Ben öldükten sonra doğururken şaşıp kalma
Ben suyla gelip geçtim
suyla içtim köklerini kötülüklerin

Türkçesi: Necati Zekeriya

ÖZLEM

Sakin bir yerde
tutkular parçalar beni
Yitirilen davul sesi kulaklarıma gelir
yeniden

Gökyüzü özlem çeker düşe
toprak uykusuzdur
Dokumacılar dokuyun güneşi
yüreğim tezgâh olsun size
belki kuşandığım ruh mutluluk verecek bana
dayanaksız gökyüzünden her şeyi görmek
mümkündür

kuş haça kondu ansızın
beni özlem dolu gözler götürür ta ötelere
uğradım deniz kıyısına bu sabah
sessiz bir yer bulamadım nedense
Sıcak bir söz mü? Ağrılarla dolu bir
yoldur o

yüreğimize nakış dokur
Bir sürü kuş içinde
sevgimi mi yitirdim
yoksa süre içinde belirsiz mi kalıyorum

Türkçesi: Necati Zekeriya

ÇİNGENELER

Karanlık yağmurlar gibi dağılmışlar
sıcaklarda
ne dua edecek kiliseleri var
ne savaş duyuracak devletleri
başkaları için kılıç yaptılar
kendilerine salt yalnızlık türküsü söylediler
içlerinde en iyi türkü söyleyeni
seçtiler padişah kendilerine.

Türkçesi: Necati Zekeriya

Velimir Miloşeviç (d. 1937)

GÜNEŞ-TACI

Doğan güneşle uyanıyorum
halkım ayağa kalkmış türkü söylüyor

Işıklarda kaçışan gölgeler
güneşle ağrıyla giriyor şiire

Ağrıdan mutluluktan türkü söylüyoruz
çiçek derlenirken türkü söylenir bizde

Bir gül ayalınca sürüp giden yaşam
türküleri biz biliriz, savaşı da

Kucaklaşırız, sevişiriz savaş sırasında
dünyaya çocuk getiririz askere gideriz

Düşenlere anıt dikeriz savaşta
bıraktığımız yerden başlarız türküye

Evlerimize benzer anıtlar atalarımıza
ak kuleler yükselir alaca karanlıkta

Gökten güneş gibi eksilmez türkü bizde
ekmeğimiz olmadığında da türkü söyleriz ekmeğe

Türkünün en güzel yerinde türküye veririz yüreğimizi
güneş türkü söylediği zaman bakarız gökyüzüne

Çıkar yükseklere koparmak ister güneşi ozan
takmak için bağrına ısısın diye yurdumuz

Ama neylersin savaş gelir türkü yarıda kalır

Sonra yeniden ölürüz durmadan ölürüz ölürüz
indirmek için güneşi tekrar çıkarız gökyüzüne

Bu böyle ne kadar sürer ey ozan
artık yeni şeyler söyle, uyunabilir mi şiirinde

Söyle sessizliği güzelleştirebilir mi şiirin senin
mutluluk verebilir mi yurdumuza söyle

Korkunç bir yerde ev bark kurabilir misin şiirine
ölebilir misin sen de ta-güneş uğruna söyle

Altın yüreğinden bir el silah atabilir misin
herkesin kolay anlayabileceği bir şiir yazabilir misin

Yaz ki biz de ardından şiirler yazalım, türküler söyleyelim

Türkçesi: Necati Zekeriya

Pero Zubaç (d. 1945)

HAZRETİ İSA OĞLUMLA OYNAR

Tanrım ne kadar da benziyor Tanrıya.
Oğlum bize gelen insanlardan
farklı mı dersiniz?

Dikenli çelengi çıkardı
astı holdeki askılığa,
tam şapkaların yanında
incinmesin diye.

Hazreti İsa'nın kadınları yanında
oğlumu görürüm kanat açarken.

Kış gelir pencerelerden.

Soğuktan üşümüş hazret Yeruvim
girmek istemez odamıza.
Belirsiz sözleri çağırır bizi.

O kalkıp yalınayak gider
geçer karlardan
masada içmeden şarabını bırakarak.

Dikenli çelengi bana mı bırakır
yoksa unutkan mı çok?

Türkçesi: Necati Zekeriya

YUNANİSTAN

Şiir geleneği Homeros ve Sofokles'e, Pindaros'a dayanan Yunan şiirinin bugünkü kimliğine kavuşması 1821'de bağımsızlığına kavuşmasıyla başlamıştır. Bağımsızlıkla birlikte dil birliğine doğru da önemli bir adım atılmıştır.

Solomos (1798-1857), Andreas Kalvos (1792-1867) Kostis Palamas (1859-1943) halk dilinin zenginliklerinden yararlanarak şiir yazmışlardır.

Günümüz Yunan şairlerinin en önemli özellikleri, eski Yunan yazını ve mitolojiden oluşan geleneksel kültür ile günümüz arasında etkin bir bireşim yaratmalarından ve köklü tarih bilinçlerinden kaynaklanır.

Yunanistan sınırları dışında, İskenderiye'de doğmuş ve yaşamış olan Kostantinos Kavafis'in tarihsel şiirleri ve eski dönemlere bağlı Helenistik duyarlığıyla günümüz Yunan şiirinde önemli bir yeri ve geniş bir etkisi vardır.

Lenin Ödülü sahibi Yannis Ritsos'la birlikte, Nobel Ödülü almış olan iki şair, Yorgo Seferis ve Odiseas Elytis çağımızın en büyük şairleri arasında yer almaktadırlar.

Dionisios Solomos (1798-1857)

TUTKU VE NİSAN AYI

Tutku ve Nisan ayı oynayıp gülüyorlar
çiçek ve bitkiler nasıl bitiyorsa öyle sarıyor
şimdi beni silahlar.
Melemekte ak dağda oynaşan koyun
derin denize atılarak yeniden
ve bembeyaz kavuşarak gökyüzünün güzelliğine.
Mavi kelebek gölün sularında
koşup oynaştı gölgesiyle
hoş kokulara kavuşturarak uykusunu yaban zambak
içinde;

küçük solucan bile en tatlı saatlerini yaşıyor.
Büyü gibi bugün doğa: düş içinde sevimli ve güzel
pırıl pırıl kaya ve kuru otlar
binbir pınarla akar durur binbir dille gürül gürül;
bugün ölenler bin kez ölür.

Türkçesi: Herkül Millas

PSARA ADASININ YIKIMI

Psara'nın kapkara sırtında
Yürüyor Zafer şimdi tek başına
Süzüyor tek tek üstün yiğitleri
Saçlarına bırakarak çelengi-
Issız toprakta kalmış olan
Seyrek o birkaç çalıdan oluşan.

Türkçesi: Herkül Millas

SESSİZLİK

Duyulmuyor bir tek dalga bile
Issız deniz kıyısında
Uyumuş sanki deniz
Yeryüzünün kucağında.

Türkçesi: Herkül Millas

SEVMİYORSUN SEN BENİ

Mayıs ayında solan
Çiçeklere soruyorum
Yanıtlarından anlaşılan
Sevmiyorsun sen beni

Türkçesi: Herkül Millas

Kostis Palamas (1859-1943)

BİR ACI

Unutamadığım gençlik yıllarım
deniz kıyısında geçti,
sığ ve kımıltısız denize yakın
geniş ve büyük denize yakın.

Ve çiçek açan yaşam
önümde belirince
deniz kıyısındaki gençlik yıllarımın
düşlerini görünce, fısıltısını duyunca
yüreğim iç geçirir hep aynı seslenişle:

Yeniden yaşayabilseydim
sığ ve kımıltısız denize yakın
geniş ve büyük denize yakın.

Ana gibi alınyazım ana gibi sevincim
bir tek onu tanıdım:
İçimde tatlı serili göl gibi bir deniz
ve okyanus gibi açık ve büyük.

Ve işte! düş onu yeniden taşıdı
yanıbaşıma uykumun içinde
sığ ve kımıltısız denizi
geniş ve büyük denizi.

Ama beni ne yazık bir acı
büyük bir acı sarıyor,
yüreğimin ilk çarpışı sevgili deniz kızım
sen bile dindiremedin bunu.

Neydi içimdeki fırtına
neydi o çarpıcı rüzgâr
senin bile uyutamadığın dindiremediğin
büyülü görüntü, deniz kıyısında?

Söylenmeyen anlatılamayan acı
büyük acıdır bu
sönmeyen, gençlik yıllarımın
cennetinde bile deniz kıyısında.

Türkçesi: Herkül Millas

GÜLÜN HOŞ KOKUSU

Yıldırım bu yıl karakışta
gençliğimden uzak ateşten yoksun
her an yıkılacağımı sandım
karla kaplı yollarda.

Ama dün Mart'ın gülüşüyle yüreklendim
eski patikalarla buluşmaya gittim,
ve uzak bir gülden gelen hoş kokuyla
yaşardı gözlerim.

Türkçesi: Herkül Millas

Konstantinos Kavafis (1863-1933)

KENT

"Bir başka ülkeye, bir başka denize gideceğim, dedin,
Bundan daha uygun bir kent bulacağım sonunda,
ne yapsam boş, önceden yazılmış sanki yazgım
ve kalbim bir ceset, gövdeme gömülmüş burada.
Bu çöküntüyü daha ne kadar çekecek ruhum?
Gözlerimi nereye çevirsem, nereye baksam burada
gördüğüm kara yıkıntıları hayatımın yalnızca
yıllar boyu heder ettiğim, o yıktığım hayatım."

Yeni ülkeler bulamayacaksın, bulamayacaksın yeni denizler.
Hep peşinden gelecek şehir. Sürteceksin hep aynı sokaklarda,
hep aynı mahallelerde geçecek ömrün ve kocayacaksın.
Hep aynı kente varacaksın nereye gitsen,
ne yol var, ne gemi var, yok kaçmak umudu bir başka yere.
Madem ki heder ettin bütün hayatını bu kentte
yıktın onu demektir yok ettin bütün evrende.

Türkçesi: Özdemir İnce

KALELER

Düşünmeden, acımadan, utanmadan
yüksek kaleler kurmuşlar dört yanıma.

Umutsuzluk içinde böyle hep
bir şey düşünmez oldum alınyazımdan başka.

Dışarıda görülecek bir sürü işim vardı
ben nasıl sezmedim kaleler kuruldu da.

Ses seda işitmedim çalışan işçilerden
habersiz kapadılar beni dünyanın dışına.

Türkçesi: İoanna Kuçuradi-A. Turan Oflazoğlu

TANRININ ANTONİUS'U BIRAKMASIDIR

Birdenbire duyarsan geceyarısı
görünmeyen bir alayın geçtiğini
eşsiz ezgilerle, seslerle-
artık boyun eğen yazgına, başarısız
yapıtlarına, tasarladığın işlere
hepsi aldanışlarla biten-
ağlamayasın boş yere.
Çoktan hazırmış gibi bir yiğit gibi
hoşçakal de ona, giden İskenderiye'ye.
Hele kendini aldatmayasın demeyesin:
bu bir düştü, kulaklarım iyi duymadı;
böyle boş umutlara eğilmeyesin.
Çoktan hazırmış gibi bir yiğit gibi
böyle bir kente erişmiş sana yaraşırcasına,
kesin adımlarla yaklaş pencereye,
dinle duygulanarak, ama
yanıp yakılmalarıyla değil korkakların-
son bir kez, dinle doya doya ezgileri,
o gizli alayın eşsiz çalgılarını,
hoşçakal de ona, yitirdiğin İskenderiye'ye.

Türkçesi: İonna Kuçuradi-A. T. Oflazoğlu

TANRILARDAN BİRİ

Onlardan biri Selenukia'nın pazar yerinden
geçti mi, akşamın geldiği saate doğru
uzun boylu, güzel mi güzel bir genç gibi,
gözlerinde bozulmazlığın sevinci,
kara, burcu kokulu saçlarıyla;
yoldan geçenler ona bakarlar,
kim bu, tanıyor musun, Suriyeli bir Yunan mı
bir yabancı mı diye birbirlerine sorarlardı. Yalnız,
daha büyük bir dikkatle bakan birkaç kişi
onlar, bir yana çekilirdi,
o, sıra kemerler altında gözden yiterken
gölgelerle gecenin ışıkları arasında,
yalnız geceleyin cümbüşler, ayyaşlıklarla
her türlü esriklik, kösnüyle
canlanan semte doğru giderek-
acaba hangisiydi bu Onların, derlerdi düş içinde
nasıl bir kuşkulu çapkınlık uğruna
Selenukia'nın sokaklarına indi
o Görkemli, o pek Kutlu konaklardan.

Türkçesi: İonna Kuçuradi-A. T. *Oflazoğlu*

BARBARLARI BEKLERKEN

- Pazar yerine toplanmış ne bekleşiyoruz böyle?

Barbarlar geliyormuş bugün.

- Bu ne durgunluk Senatoda,
neden yasamaz olmuş senatörler?

Barbarlar geliyormuş bugün.
Yasamanın gereği var mı?
Barbarlar yasa koyarlar gelince.

- Neden İmparatorumuz böyle erken kalkmış;
başında tacı, duruşunda bu törensizlik,
ne yapıyor kentin en büyük kapısında?

Barbarlar geliyormuş bugün.
Başbuğlarını İmparator
karşılamaya çıkmış.
Buyrultu bile çıkarmış diyorlar,
ona nicelikler, ayrıcalıklar bağışlayan.

- Neden iki konsülümüzle yargıçlarımız
kırmızı, süslü kaftanlar içinde çıkmışlar?
Neden yakut bilezikler, parlak
zümrüt yüzüklerle bezenmişler?
Altın, gümüş kakmalı asalarıyla
ne yapacaklar böyle?

Barbarlar geliyormuş bugün,
Barbarların böyle şeyler pek hoşuna gidermiş.

- Nerde ünlü söylevcilerimiz,
neden konuşmuyorlar?

Barbarlar geliyormuş bugün,
Barbarlar güzel sözlere kulak asmaz ki.

- Nedir bu birdenbire doğan tedirginlik.
bu kargaşa? (Nasıl da asılıverdi suratı herkesin!)
Sokaklar, alanlar neden böyle çabuk boşalıyor,
neden dalgın dönüyor evine herkes?

Gece oldu, Barbarlar gelmedi de ondan.
Sınırdan dönen birtakım kimselerse
Barbarlar yok artık, diyorlar.

Peki, şimdi Barbarlarsız ne yaparız biz?
Ne de olsa çıkar bir yol demekti onlar.

Türkçesi: İoanna Kuçuradi-A. Turan Oflazoğlu

Angeleos Sikelianos (1884-1951)

İLK YAĞMUR

Açık pencereye yaslanmış bakıyorduk.
Her şey uyum içindeydi duygularımızla.
Tarlalarla bağları karartıyordu
kükürt rengi bulutlar
ve gizli bir çalkantıyla
ağaçlara inerken rüzgâr
göğsü otları okşayarak
uçup gitti hızlı kırlangıç.
Sonra birden, büyük bir gürültüyle
yırtıldı gökler ve raks ederek
boşandı yağmur.
Tozlar uçuştu havada.
Bereketli toprağın kokusuyla
titrerken burun deliklerimiz,
dudaklarımızı araladık
içimize işlesin diye sular.
Sonra yan yana, yüzlerimiz
sütleğen ve zeytinler gibi
yağmurdan sırılsıklam,
"Nedir bu koku," diye sorduk,
"bu oğul arılar gibi havaya yayılan?"
Belsem mi çam mı kenger mi
yoksa kekik mi?"
Öyle yoğun ki kokular,
soluk aldıkça içime doldu hepsi
ve sonsuz meltemin okşadığı
bir saz gibi titredim
gözlerim gözlerini bulup
damarlarımdaki kadın
çığlığını işitinceye değin.
Asmanın üzerine eğilip

ürperen yapraklardan bir bir
o tatları tatmak çiçekleri solumak istedim;
oysa aklım üzüm salkımları gibi yoğun,
soluğum böğürtlenlere takılı
tatlarla kokuları tek tek seçemedim
ve insan nasıl aynı anda tadarsa
kaderin kadehinden acı ile sevinci,
ben de öyle tattım aynı anda hepsini;
ve kolumu beline doladığım anda,
bülbül gibi şakıdı, ırmaklar gibi aktı
damarlarımda kanım.

Türkçesi: Cevat Çapan

AKHİLLEUS'UN ATLARI

Ey çirişotu tarlası, kişneyen
iki at geçti yanından
dörtnala...
Sırtları bir dalga gibi pırıl pırıl,
denizden çıkıp gelmişler
yırtıp geçiyorlardı ıssız kumsalı,
boyunları ileri uzanmış, iki aygır,
şahlanarak, köpükten bembeyaz...
İçin için şimşek çakıyordu
gözlerinde ve dalgalar-
sonra yeniden dalgalara gömüldüler,
denizin köpüğüyle karışan köpükler,
ve yitip gittiler. Ve ben tanıyordum
bu atları, biri insan sesiyle konuştuydu
gelecekten haber verircesine.
Yiğit binici eline aldı dizginleri,
atma vurdu ve atıldı ileri
tanrısal gençliğiyle...

Ey kutsal atlar, silinmez
bir yazgı korumuş sizi
kem gözlere karşı,
kapkara alınlarınıza bir muska gibi
iri ve apak birer benek yerleştirerek.

Türkçesi: Cevat Çapan

Kostas Varnalis (1884-1974)

MERYEM ANANIN ACISI

Nerede saklasam sakınsam seni kötü insanlardan
Okyanusun ortasında bir adada yoksa bir dağ tepesinde mi?
Konuşmayı, haksızlığı haykırmayı öğreteceğim sana oğlum.
Tatlı ve yumuşak yüreğini görüyorum biliyorsun
dayanamayacak sonra öfke duyacak acı çekeceksin.

Mavi gözlerin olacak körpe bir bedenin
koruyacağım seni nazardan ve kötü havalara karşı
uyanan gençliğin ilk şaşkınlığından.
Yaraşmıyor sana ne savaş ne de haç.
Uzak durmalısın kölelikten, ihanetten, ocağını kurmalısın.

Geceleri kalkıp sessizce sokulacağım yanına
eğilip soluğunu dinleyeceğim, yavrum benim
sıcak ıhlamur ya da sütünü hazırlayacağım ocakta,
ve sonra yürek sıkıntıları içinde
pencereden kollayacağım seni
elinde defter kalem düşerken okulun yoluna.

Ve eğer bir gün gelir de göklerin Tanrısı
gerçekle, yıldırımın ışığıyla çarparsa aklını
sakın açma ağzını.
Yabanıl hayvandır insanlar, dayanamazlar ışığa.
En yüce gerçek susmanın gerçeğidir.
Bin kez de gelsen bu dünyaya bin kez gerecekler seni haça.

Türkçesi: Herkül Millas

ÜÇ ÖLÜM

Yürekliydin kıskanıyordum seni Karyotakis
o yüce yüreği parçaladın attın,
kıskanıyordum kara yazgını Olimpus'lu Takis
derinliklerinde kayboldun dalgaların.

Azrail gülerek yüz yaşıma taşıyor beni
tiksindim tatsız kendimden.
Acı bana Allahın belası Azrail
ya beni al ya da belleğimi.

Bakıyorum geçmişe
yok iyi denecek bir şey.
bölüştü acılarla hastalık beni,
ama sonum tiksintiden olacak yalnız.

29.7.1973
Türkçesi: Herkül Millas

SON SÖZ

Yaşamımda iki büyük yanlış oldu
yetmiş yıl boyunca ödedim bedelini;
birincisi, gerçeği aradım bildiğim her şeyde,
ikincisi, kitlelere söyledim öğrendiklerimi.

Kapatacağım şimdi bütün hesapları. Eleni
sevgili kızım, Sofia, Nana kardeşlerim benim
benimle gömün derinlere bütün yanlışlarımı.
Ağlama sakın ayrıldığıma, Dora;

şimdi ağlayabilirsin böylesine geciktiğime.

Türkçesi: Herkül Millas

MEZAR YAZITI

Çocukluğum tatsız geçti, gençliğim yokluk içinde,
her lokma acı, her yerde yabancı, düşman yabancı yerlerde.

Çıkıp gidemedim bütün yaşam boyu,
yayıldım tüm dünyaya ama sığdım üç karışlık yere.

Türkçesi: Herkül Millas

Yorgo Seferis (1900-1971)

ÜZGÜN KADIN

Sabrın taşma oturdun
akşama doğru,
gözünün karasıyla
acını açığa vurarak;

ve dudaklarında bir çizgi
çıplak ve titrek
ruh savrulup
hıçkırık yakarırken;

ve aklında gözyaşlarını başlatan
o hedef vardı
ve sonunda yemişe
dönüşen gövdeydin;

ama yüreğinin yırtınışı
inlemedi ve yıldızlı göğün
dünyaya verdiği
anlam oldu.

Türkçesi: Herkül Millas

Y.S. YÖNTEMİ İLE

Nereyi gezsem Yunanistan yaralar beni.

Pilyo'da kestane ağaçları arasına Sentavrin gömleği
vücuduma sarılmak için yapraklar içinde kayardı,
yokuşu tırmanırken deniz izlerdi beni:
o da tırmanırdı termometrenin cıvası gibi
dağ sularına ulaşıncaya kadar.
Batık adalara elimi değdirirken Sandorini'de
sünger taşlarında çalınan kavalı dinlerken,
elimi küpeşteye çiviledi
yitik bir gençliğin uzak sınırlarından
ansızın atılan bir ok.
Büyük taşları, Atpidonlarin hazinesini kaldırdım Mikine'de
ve yanyana yattım "Menelaos'un Güzel Helen'i" otelinde onlarla;
Ancak sabah olup da kara boynuna asılı bir horozla
ötünce Kassandra kayboldular.
Bıktım midem bulandı gemici türkülerinden
Speçes'te, Pros'ta, Mikonos'ta.
Ne isterler acaba Atina ya da Pire'de
bulunduklarını söyleyen bütün bu insanlar?
Biri Salamina'dan gelip "Omoniya'dan mı geliyorsun" diye sorar ötekine,
"Hayır, Sintagma Alanı'ndan geliyorum" diye yanıtlar öteki, memnun
"Yani'yi gördüm, dondurma ikram etti bana."
Yunanistan geziyor bu arada
hiçbir şey bilmiyoruz, nasıl dışında kaldık sefere çıkan gemilerin, bilemiyoruz,
bütün gemiler seferdeyken denizlerde limanın çektiği acıyı bilmiyoruz
ve alay ediyoruz bu acıyı tanıyanlarla.
Atik'te bulunduklarını söyleyen ve hiçbir yerde olmayan garip insanlar;

insanlar;
evlenmek için şekerlemeler alırlar
resim çektirirler ellerinde saç ilaçlarıyla.,

Bugün kumrulu, çiçekli bir perde önünde otururken gördüğüm adam
ses çıkarmıyordu yaşlı fotoğrafçının
gökteki bütün kuşların yüzünde bıraktığı kırışıklıkları düzeltmesine.

Yunanistan geziyor bu arada durmadan geziyor Yunanistan,
ve eğer "cesetlerle çiçek açmış Ege'yi görürsek"
yüzerek yüce gemiyi yakalamak isteyenlerin cesetleridir
kımıldamayan gemileri beklemekten usanmış olanlardır:

ELSİ'yi, SAMOTRAKİ'yi, AVRAKİKOS'u.
Pire'de akşam olurken vapur düdükleri öter,
durmadan öter, öter, ama tek bir baba kımıldamaz yerinden
kaybolan ışıkta hiçbir zincir ıslanıp parıldamaz,
beyaz ve altın renkler içinde mermerleşerek durur kaptan.

Nereyi gezsem Yunanistan yaralar beni,
dağ perdeleri, takımadalar, çıplak granitler...
AG ONİA 937 sefere çıkan geminin adı.

M/S Aulis, demir almasını beklerken,
Yaz, 1936
Türkçesi: Herkül Milas

MATYOS PASKALİS GÜLLER ARASINDA
Durmadan pipo içiyorum sabahtan bu yana
bir dursam güller sarılacak bana
dikenleriyle dökülen taçyapraklarıyla boğacaklar beni
eğri sürüyorlar hepsi aynı gül rengi içinde
bakıyorlar; bekliyorlar birini görmek için; kimse
geçmiyor.
pipomun dumanı ardından izliyorum onları:
kokusuz, bezgin bir sap üzerinde,
öteki yaşamda bir kadın bu elle dokunabilirsin derdi

ve senindir bu gül, senindir alabilirsin
şimdi ya da sonra canın istediği zaman.

Basamakları iniyorum hep pipo içerek
yangılanmış güller de benimle iniyorlar
ve bir şeyler vardı davranışlarında haykırışın kökündeki
sesten:
insanın "anneciğim" ya da "imdat" diye bağırmaya
ya da aşkın küçük ak seslerini çıkarmaya başladığı sesten.

Gül dolu küçük bir bahçe
basamakları inerken benimle birlikte alçalan
birkaç metre kare, gökten yoksun;
ve teyzesi şöyle derdi: "Bugün jimnastiğini unuttun Antigoni
ben senin yaşındayken korse giymezdim, benim zamanımda."
Kabartma damarlı acıklı bir gövdeydi teyzesi
kırışık doluydu kulaklarının çevresi, can çekişen bir burnu vardı
ama erdem doluydu bütün sözleri.
Antigoni'nin memelerine dokunurken gördüm
bir gün onu, elma çalan küçük bir çocuk gibi.

Böyle inerken yaşlı kadına rastlayacak mıyım acaba?
Ben giderken "Kim bilir ne zaman görüşeceğiz tekrar" demişti
daha sonra ölümünü okudum eski gazetelerde
sonra Antigoni'nin düğününü, Antigoni'nin kızının düğününü
ve ne basamaklar bitti ne de pipomun dumanı
dudaklarımda bir hortlak gemi tadı bırakan duman
ve gençliğinde çarmıha gerilmiş denizkızı dümenin üzerinde.

Koriça, Yaz 1937
Türkçesi: Herkül Millas

Zoe Karelli (1901-1998)

ARMAĞAN GÖTÜREN KRALLARIN YOLCULUĞU

Üç kişi olmamız gerekirdi.
Böylesine karanlık olmasaydı,
neden böyle yalnız kaldığımı
anlardım belki.

Öylesine unutmuştum ki her şeyi...
Baştan
başlamalı yolculuk.
Ne zaman çıkmıştık yola, o zaman, üçümüz?
Bir yerlerde rastlamış mıydık yoksa...
Yürüdük bir ara birlikte,
yol gösterdiği sürece bize parlak bir yıldız.
O mu değiştirdi yolunu, yoksa ben
mi göremiyorum artık hiçbir şey?
Nerdeyim şimdi, bu böylesi
katı, amansız, çetin çağda,
ben, tedirgin, vakti dar.
Yoksa yaklaştı mı saat?
Nasıl bilebilirim!

Armağanlar nerede?
Armağanlar hazırlamıştık biz o zaman,
öğür, dingin
armağanlar, biz kibirsizlerin, altın,
günnük ve mür götürdük
ona bir zamanlar, hayran hayran, saygı dolu.
Şimdi bu zamanda
demir, yıldırım ve yangın.

Üç kişiydik.
Şimdi göremiyorum başka kimseyi,
kimi zaman boş, ağır kimi zaman
duyarım ellerimi.

Dünyanın kralı karşısında biz
krallardık o zamanlar, şimdi
kimse emin değil hükümdarlığından.
Yoğun karanlık, kim yol gösteriyor bana?
Yoldaşsız yürüyorum,
yıldızsız.
Tek sunu, bildiğim büyük
yıkımı yoksunluğunun Onun.
Ne sunayım ben, saygı,
bağlılık belirtisi olarak. Biz,
bu kızgın, bu taşkın çağın insanları,
ne verebiliriz ona, mutlu,
bizim olan? Bulmak zorundayız
sunumuzu.
Bir şey sunmuyor bunca
didişmesi ruhumuzun.
Altın, günlük ve mür
bir zamanların gösterişsiz armağanları.
Yiyip bitiriyor bizi bu eksik bırakılmış sunu.
Şimdi karanlıkta yürürken,
sevincinden yoksun armağanların, yalnız;
verecek bir şeyim yok, kendimden başka.

Yıkık-bitik yürüyen.

Türkçesi: İonna Kuçuradi

Yannis Ritsos (1909-1990)

KASTANİA

Yukarda tıpkı yarın gibi kurşuna dizdiler kırkını.
Yirmi yıl geçti. Kimse ağzına almıyor adlarını.
Anlıyorsun hayatımızı. Her yıl,
böyle bir gün, titrek kavakların altında buluşuruz
kırık bir kiremit, iki sönmüş kömür, bir parça günnük,
bir sepet üzüm, bir bal mumu,
siyah fitilli. Biraz yanmış, rüzgâr söndürmüş hemen.
İşte bu yüzden, akşam vakti, eski dinsel resimler gibi
oturur kapı eşiklerinde yaşlı kadınlar,
İşte bu yüzden çabucak irileşti çocuklarımızın gözleri,
bu yüzden başka yere bakarmış gibi yapıyor köpeklerimiz
geçerken candarmalar.

Türkçesi: Özdemir İnce

DEĞİŞTOKUŞLAR

Arabayı tarlada bıraktılar;
tarlayı eve getirdiler,-
sonsuz değiştokuşlar biçimlendiriyordu
önemini nesnelerin.

Yerini kırlangıçla değiştirdi kadın
çatıdaki yuvaya oturdu ve cıvıldadı.
Yıldızlar, kuşlar, balıklar, çiçekler, yelkenliler
dokudu onun dokuma tezgâhına geçip kırlangıç.

Ağzının nice güzel olduğunu bilseydin eğer
gözlerimden öperdin seni görmeyeyim diye.

Türkçesi: Özdemir İnce

TENSÖZ

Bedenini betimlemek istiyorum. Uçsuz bucaksızdır Bedenin.
İnce bir gül tacı bir bardak tertemiz suda. Bedenin
bir yaban orman kırk kara oduncuyla. Bedenin
derin buğu basmış ovalar güneş doğmadan önce. Bedenin
çan kuleli, kuyrukluyıldızlı iki gece trenleri raydan çıkmış. Bedenin,
loş bir meyhane, sarhoş gemiciler ve tecimenleriyle; kadeh tokuşturuyor,
kırıyor bardakları, tükürüyor, küfürler savuruyorlar. Bedenin
koca bir donanma-denizaltılar, zırhlılar, kruvazörler;
demir alıyor gürültüyle; sular akıyor güvertede; direkten
denize atlıyor bir miço. Bedenin ışıl ışıl suskunluk,
5 bıçakla, 3 süngü ve 1 kılıçla parçalanmış. Bedenin
saydam bir göl - o batık beyaz kent görünüyor dibinde. Bedenin
kocaman kıpır kıpır bir ahtapot ay Xilivarı içinde, kanlı kollarla
ışıklandırılmış caddelerin tepesinde, ikindi vakti
son imparatorun cenazesi geçmişti oradan alaylarla. Bir sürü
ezilmiş çiçek asfalt üzerinde benzinle ıslanmış. Bedenin
eski bir genelev Proastion sokağında yaşlı orospularla, ucuz
yağlı kalemlerle boyanmış; uzun takma kirpikleri var,
bir de genç torlak biri var - bütün müşterilerle yatıyor,
paraları komodinin üzerinde bırakır, unutur saymayı. Bedenin
gülpembe bir küçük kız; elma ağacının altına oturmuş, elinde
bir dilim taze ekmek ve tuza banıp kırmızı domates yiyor; bir de
bir elma çiçeği var durmadan sıkıştırıp duruyor göğsüne. Bedenin
kulağında bir cırcırböceği bağ bozanın - menekşe bir gölge
  düşüyor koyu esmer boynuna
ve tüm üzümlerin söylemediklerinin türküsünü söylüyor tek başına.
  Bedenin
tepe doruklarında kayran büyük bir harmanyeri-
on bir bembeyaz at harmanlıyor başaklarını Kutsal Kitabın; altın
başaklar küçük aynalar çakıyor saçına ve parıldıyor üç ırmak
elmas taçlı kocaman kara ineklerin eğilip
su içtiği ve ağladığı. Uçsuz bucaksızdır bedenin.

Betimlenmez bedenin senin. Ben de kalkmış onu betimlemeye bedenime sımsıkı bastırmaya, onu kendime sığdırmaya ve ona sığmaya çalışıyorum.

Atina. 18.2.1981
Türkçesi: Özdemir İnce

BARIŞ

Çocuğun gördüğü düştür barış.
Ananın gördüğü düştür barış.
Ağaçlar altında söylenen sevda sözleridir barış.

Akşam alacasında, gözlerinde ferah bir gülümseyişle
döner ya baba

elinde yemiş dolu bir sepet;
ve serinlesin diye su, pencere önüne konmuş toprak
testi gibi

ter damlalarıyla alnında...
barış budur işte.

Evrenin yüzündeki yara izleri kapandığı zaman
ağaçlar dikildiğinde top mermilerinin açtığı çukurlara,
yangının eritip tükettiği yüreklerde
ilk tomurcuklan belirdiği zaman umudun,
ölüler rahatça uyuyabildiklerinde, kaygı duymaksızın artık,
boşa akmadığını bilerek, kanlarının,
barış budur işte.

Barış sıcak yemeklerden tüten kokudur akşamda
yüreği korkuyla ürpertmediğinde sokaktaki ani fren sesi
ve çalınan kapı, arkadaşlar demek olduğunda sadece.
Barış, açılan bir pencereden, ne zaman olursa olsun

gökyüzünün dolmasıdır içeriye;
gökyüzünün, renklerinden uzaklaşmış çanlarıyla
bayram günlerini çalan gözlerimizde.
Barış budur işte.

Bir tas sıcak süttür barış ve uyanan bir çocuğun
gözlerinin önüne tutulan kitaptır.
Başaklar uzanıp, ışık! ışık! -diye fısıldarlarken birbirlerine!
Işık taşarken ufkun yalağından.
Barış budur işte.
Kitaplık yapıldığı zaman hapishaneler
Geceleyin kapı kapı dolaştığı zaman bir türkü
ve dolunay, taptaze yüzünü gösterdiği zaman bir bulutun
arkasından
cumartesi akşamı berberden pırıl pırıl çıkan bir işçi gibi;
barış budur işte.

Geçen her gün yitirilmiş bir gün değil de
bir kök olduğu zaman
gecede sevincin yapraklarını canlandırmaya.
Geçen her gün kazanılmış bir gün olduğu zaman
dürüst bir insanın deliksiz uykusunun ardı sıra.
Ve sonunda, hissettiğimiz zaman yeniden
zamanın tüm köşe bucağında acıları kovmak için
ışıktan çizmelerini çektiğini güneşin.
Barış budur işte.

Barış, ışın demetleridir yaz tarlalarında,
iyilik alfabesidir o, dizlerinde şafağın.
Herkesin kardeşim demesidir birbirine, yarın yeni bir dünya
kuracağız demesidir;
ve kurmamızdır bu dünyayı türkülerle.
Barış budur işte.

Ölüm çok az yer tuttuğu gün yüreklerde
mutluluğu gösterdiğinde güven dolu parmağı yolların
şair ve proleter eşitlikle çekebildiği gün içlerine
büyük karanfilini alacakaranlığın.,
barış budur işte.

Barış sımsıkı kenetlenmiş elleridir insanların
sıcacık bir ekmektir o, masası üstünde dünyanın.
Barış, bir annenin gülümseyişinden başka bir şey değildir.

Ve toprakta derin izler açan sabanların
tek bir sözcüktür yazdıkları:
Barış
Ve bir tren ilerler geleceğe doğru
kayarak benim dizelerimin rayları üzerinden
buğdayla ve güllerle yüklü bir tren.
Bu tren, barıştır işte.

Kardeşler, barış içinde ancak
derin derin soluk alır evren,
tüm evren, taşıyarak tüm düşlerini.
Kardeşler, uzatın ellerinizi.
Barış budur işte.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

IŞIK YAKIN

Tümü yollarda arıyor, dış ya da iç
merdivenlerde,
parmaklıklar çevresinde, telörgü içinde,
kelepçelerini arıyorlar,
tümü arıyor donmuş parmaklarla gece duvarlarının ulu yönlerini,
dur deyici bulmak için. Işık yakın.

İnsanlarda umut uyandırın. Tümü bekliyor.

Biz biliyoruz tümünün beklediğini.

Hiçbir zaman yalnız değiliz. Onlar bunu bilmiyorlar.
İlk adımı at, ikincisini de. Buluşacaksınız. Barış.

Barış. Barış. Borazanlar çalsın
genel savaş çağrısını başakların, güllerin.
Kimse yalnız olamaz. Tut elimi kardeşim.

Türkçesi: Ahmet Yorulmaz

BİR SÖZCÜK O

Bir şey bilmiyorum - dedi - bir şeyim yok, bir şey değilim
buradaysam, dünyanın içinde, çakılmış bir büyük kanatla
göğsüme,
o'dur öğrendiğim tek sözcük, söyler ağlarım-
onu tanıyorum, onunla varım, onu haykırırım rüzgâra-
uykusuz ıssız gecelerde öldürenlerin öğrettikleri
onca taşın taşlanmanın altında - yalnız bir sözcük:
Özgürlük, Özgürlük, Özgürlük.

Türkçesi: Ahmet Yorulmaz

Odisseus Elitis (1911-1996)

ÇILGIN NAR AĞACI

Lodosun estiği bu bembeyaz avlularda,
Islık çalarak kubbeli kemerlerin altında,
Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Işıkta sıçrayarak verimli gülüşünü saçan,
İnatlaşmalarıyla, fısıldaşmalarıyla yelin,
Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır,
Tan ağartısını çırpınan yeni doğmuş yapraklarla,
Bir utku ürperişiyle açarak bütün renkleri yükseklere?

Çırılçıplak kızların uyandığı çayırlarda
Sarışın elleriyle biçerken yoncaları
Düşlerin uzanışlarını döndürerek,
Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Bilmeden kuru sepetlerine ışık koyan
Adlarıyla şakıyıp taşarak, söyleyin,
Çılgın nar ağacı mıdır dünyanın bulutlarıyla savaşan?

Kıskançlığı yüzünden yedi tür tüyle süslendiği gün
Kuşanarak kamaştırıcı bin bir biçimli sonsuz güneşi
Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Koşusunda yüz kamçı darbesiyle bir yeleyi kapan
Bazen üzgün bazen de söylenerek, söyleyin,
Çılgın nar ağacı mıdır doğan yeni umudu bağıran?

Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır uzakları esenleyen
Serin ateşten yaprakların mendilini sallayarak
Doğmaya hazır bin bir gemili denizi
Dalgaları bin bir kez açılıp kokusu duyulmamış kıyılara
Giden denizi esenleyen, söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Gemilerin donatımını yükseklere, duru havaya gıcırdatan?

Yükseklerde, tutuşan gururla eğlenen mavi salkımla,
Tehlikelerde dolu, söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Dünyanın ortasında ışıkla kırıveren fırtınalarını şeytanın:
Bir uçtan bir uca günün safran rengi ve serpilmiş türkülerle dokunmuş
Gerdanlığını yayan, söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır
Günün ipek giysilerinin iliklerini aceleyle açan?
Bir Nisan'ın kısa etekleri ve Onbeş Ağustos'un cırcır böcekleri için
Söyleyin, oynayan, köpüren, baştan çıkaran
İnsanı esrik eder kuşları dökerek güneşin bağrına
Gözdağından kötü kara karanlıkları fırlatıp atan
Nesnelerin bağrında derin düşlerimizin bağrında
Söyleyin, çılgın nar ağacı mıdır kanatlar açan?

Türkçesi: Herkül Millas

HAVVA

Bir dalgayla koyveriyorsun kendini
Sessizliğe, yaşanılan umudumu ıssız bırakan

Ateşin yanında bir küçük orman
Gece rüzgârının bahse tutuşması
Bir gölge yürüyüşü Himera kıyısında
Bir oda
Sıradan insanların odası
Bir giz
Çekici bakışta yıkanmış ve serilmiş
Bakışında, güneşin yüksekliğinde ya da
Bir sözcük oluyor tüm yaşamım
Tüm dünya toprak ve su
Ve parmaklarımın tüm yalımları
Günün parmaklarını zorlar
Keser günün dudaklarında
Başını

Düşün yalnızlığı karşı karşıya.

Türkçesi: Herkül Millas

YOKLUĞUN İKLİMİ

I

Dünyanın bütün bulutları günah çıkardı
Yerlerini tasam doldurdu

Ve saçlarımın içinde üzgün düşüverince
Pişmanlık duymayan elim

Bir acının düğümüne bağlandım.

II

Saat unuttu kendini akşam olurken
Anıdan yoksun
Ağacı sessiz
Denize doğru
Unuttu kendini akşam olurken
Kanat çırpmalardan yoksun
Yüzü kımıltısız
Denize doğru
Akşam olurken
Sevgiden yoksun
Ağzı kararlı
Denize doğru

Ve ben içinde, kendime çektiğim durgunluğun.

III

Öğle sonrası
Ve onun imparator yalnızlığı
Ve rüzgârların sevecenliği
Ve atılgan çekiciliği
Hiçbir şey gelmiyor. Hiçbir şey
gitmiyor.

Bütün alınlar çıplak

Ve duygu yerine bir duru cam.

Türkçesi: Herkül Millas

Nikiforos Vrettakos (1911-1991)

ATOM DEVRİNDE BİR GÜN

Bir bir gezdik evleri,
çiçek yoktu balkonlarda.
Yolda kulağımıza çocuk sesleri geldi,
ıslak, pürüzlü, çatlak;
Fabrikalarda makineler,
dostlarımıza gözdağı verir gibi.
Bir de bunca el,
ekilecek topraktan yoksun,
yaratan güçten yoksun bunca el,
dünyadan, ışıktan uzak.
Bir de kobalt tehlikesi başlar üzerinde.
Bir uçurum gibi kara ağzı
- almış karşısına tüm dünyayı.

(Bilginler var,
kirli ellerle güneşi kazarlar.
Güvenme.
Yalnız sevgidir bilgin olan).

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

İNSAN VE AT

Bir atı vardı. Savaşa gitti.
Geri geldi iki ay sonra
bir ayağı kesikti.
Onu görünce kişnedi at.
Atı götürdüler çok geçmeden.

Geri dönmedi.

O gündenberi
anımsamak istese ne zaman

unutulmaz bir anını yaşamın,
güzel bir şeyi
- Meryem Ana'yı, İsa'yı, güneşi falan-,
anımsar
o kişnemeyi.

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

MAVİ MENDİL

Dağ değil. Aydan gelen ışınlar değil.
Derinlerden bize doğru gelen -çok iyi bak ama!
Barıştır. Selam çakıyor dünyaya.
Benden armağan
elindeki mendil.

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

BİR KÜÇÜCÜK IŞIK

Evine giderken, evinden çıkarken,
yürürken kentte ya da ıssız bir yerde,
küçücük de olsa, bir ışık bıraksın ister geride.
Bilir çünkü:
Boşa gitmez bir tek yağmur damlası bile.
Yere akan kanı da saklar toprak
(bir gün bunun hesabı sorulacak).
Geleceğe ışık tutan
inlemeleridir ölenlerin
bir inanç uğruna.

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

ŞUNU YAZ

Elin taşa deymiş,
dinler suyu.
Getirir göz önüne beni yüzün.
Dünyanın yazgısını düşünürüm.
Doğmuşum ışıklar içinde,
dökerim gözyaşı ülkem için.
Sürdürürsen yaşamını benden sonra
mezar taşıma şunu yaz
suyu dinleyen elinle:
Saygı gösterdi yaşamına
gençliğinde yoksulluk,
dağlarda yıldırımlar,
savaşta kurşunlar.
Yurt sevgisi öldürdü onu.

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

YALNIZLIK

Yalnızlık diye bir şey olamaz
bir insanın toprağı kazdığı,
ıslık çaldığı,
ellerini yıkadığı yerde.
Yapraklarını hışırdattığı yerde bir ağacın,
çiçeğe konduğu yerde isimsiz bir böceğin,
bir derenin bir yıldızı yansıttığı yerde,
mutlu dudakları açık,
anasının memesi elinde
uyuyan bir bebeğin olduğu yerde
olamaz yalnızlık.

Türkçesi: A. Kadir-Panayot Abacı

Stelios Yeranis (d. 1920)

KURŞUN SESİ

Güzel şeylerden söz ediyorduk ve sevgi
vardı bütün seslerde. Hayır, şaraptan değildi-
önceden esriktik
aslında. Üstelik, bizi gizlice dinleyen yabancıyı da
sarmaya başlamıştı içten sıcaklığımız.

Bunu da saflarımıza alırsak - diye düşündüm
ayin hemen başlamalı. Az daha olsa
yaşamımızı dolduracaktı uyum.
Gözlerine bakıyordum doğrulamayı
onaylamaya hazırdılar.

O zaman

sokakta ilk kurşun sesi duyuldu
hepimizi
Kırık aynanın içine fırlatarak

Türkçesi: Herkül Millas-Özdemir İnce

ÇOCUKLARIN ZAMANI

Görkemli çocukların bu zamanı.

Dikey
düşüyordu
yağmurun ünlemleri
kapışılıyorlardı.
Kuraklığı kırıverdi bir sel
alıp götürdü hepsinin kapısını.

Sevgi yeşil çimenle doldu
ve kadınlar çarşaflarını yıkıyordu
ve yatmaya hazırlanıyorlardı
yeni döl için.

Bir genç asker
iki öğrenci
ve küçük işçi kız
ellerinin üstünde taşıyorlardı sevgiyi
ama birden
boğuk haykırışı ateşin
yaktı parmaklarını çocukların
alıp götürdü sevgiyi yalımların içine.

Türkçesi: Herkül Millas-Özdemir İnce

DÖNÜŞ

"Gene geldiler", diye bağırdı arabacı Lefkipos
korku içinde; kalkanını
kuru kuyuya atmıştı az önce.
"Bak!" dedi bahçıvana
"Geri dönüyor Kserkes'in askerleri
kuyunun başında kılıçtan geçirecekler beni.
Yalvarırım, ne olur koca yoldaşım
sert şarapla yıkayıp
o ulu kozalak ağacının altına
ek beni; Attik'in gökyüzünü görebileyim
bulutlar eridikçe.

Ah! yurdumun tanrıları, neden us bağışlamadınız da
savaşın bitimine inandım
ve demokrasimizin barbarları yendiğine."

Türkçesi: Herkül Millas-Özdemir İnce

ÇIPLAK ADAMIN GİYSİSİ

Çıplağım. Saydam ellerinde
topla, gene-giydir beni.
Soygunlarla azalıyorum.

Ama sen hiç soymadın beni.
Hep giydirmeye çalıştın,
gene giydirmeye çalışıyorsun.
Tuhaf yemişler var
kilerinde
donmayı alçaltıp
susuzluğu yükseltiyorlar.

Ah! korkunç azalacaktım, sensiz,
koruyamazdım
dudaklarımda
tek bir
serin sözü, sen olmasan.

Türkçesi: Herkül Millas-Özdemir İnce

Dünya Şiiri Antolojisi, modern çağlardan günümüze dünya şiirinin dev bir panoramasıdır. Yaklaşık iki bin sayfada, binlerce şiirin yanısıra, tüm dünya ülkeleri şiiri üstüne gerekli bilgiler de okura sunulmaktadır. *Sosyal Yayınlar*, iki seçkin ozan ve çevirmenin titiz ve çok uzun süreli emeğinin ürünü olan bu dev yapıtı yayınlamaktan kıvanç duyar.

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

4

Macaristan, Moldavya, Norveç, Özbekistan, Pakistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Tataristan, Türkmenistan, Ukrayna, Vietnam, Yeni Zelanda, Yugoslavya, Yunanistan.

SOSYAL YAYINLAR